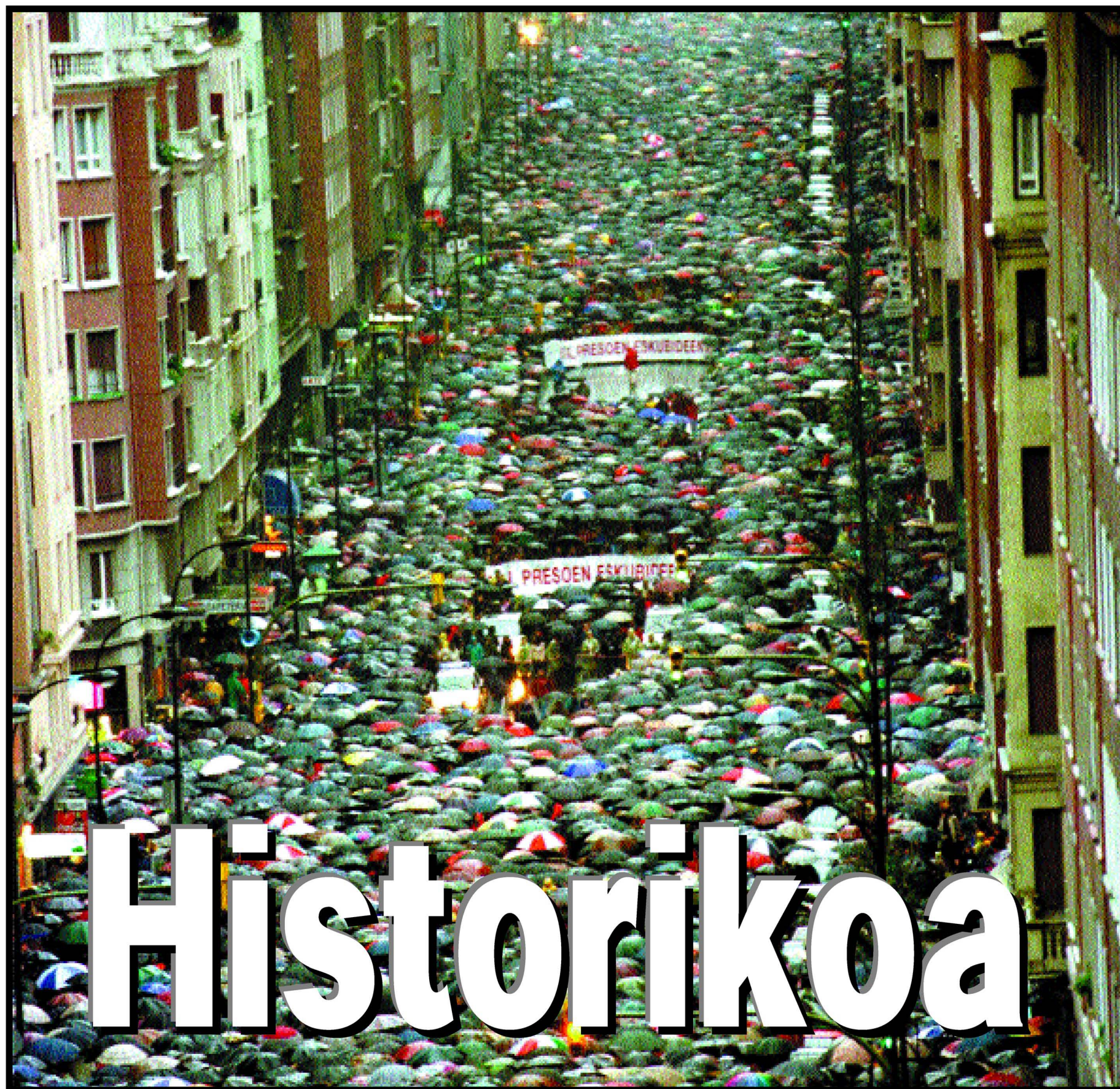

**Abertzaletasunaren
amak: Euskal
Herriaren alde behar
egin zuten
emakumeen
testigantza**

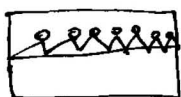

Historikoa

MIKEL MARTINEZ

Inoizko manifestazio handienak presoen eskubideak exijitu dizkie Espainia eta Frantziari

■ DOZENAKA MILA lagun bildu ziren atzo Bilbon inoiz izan den manifestaziorik jendetsuenean, presoen eskubideak exijitzeko. Historikoa izan zen manifestazioa, jendetzagatik batetik eta Euskal Herriko politika, gizarte, kultura eta lan munduko sektore zabalean bertan ordezkaturia zegoelako bestetik. EAJ,

HB, EA, IU-EB, Zutik, AB eta Batzarreko buruzagiek denek nabarmendu zuten atzoko ekimena ikusita Espainiak eta Frantziak ezin dutela entzungor egin. Amaieran, Rubalkabak, Barrenak eta Irazustak honela azpimarratu zuten: «Hona ekarri gaitu Justiziaren urgentziazko premiak» • 6-15

mundua

■ elkarriketa

Abdullah Ocalan:
«Arazoa konpondu
ezean borroka armatua
garatzen segituko
dugu» • 28-29

kirola

■ Barcelona 4-2 Athletic

Zuri-gorriek ezin izan zuten makina
geldiarazi Nou Campen • 30

LIBURUDENDA

OKENDO KALEA, 4
Tel.: 943 42 32 39
DONOSTIA

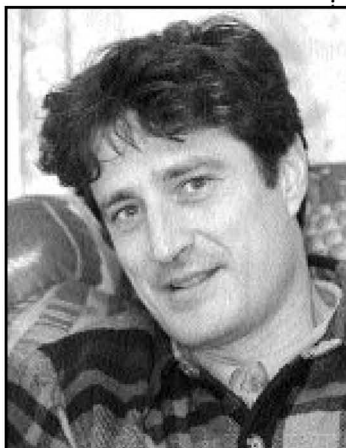
Hontza

Eta orain
aukerako liburuak
ELKANO, 7

iritzia

gaurko...

...elkarriketa

Gotzon Toral

• EHUKO IRAKASLEA ETA
IDAZLEA •

«Tertuliek iritzi publikoan eragin izugarria dute»

Duela gutxi argitaratu da Toralek irritati tertulien gainean atera duen liburua.

■ Zerk bultzatu zaitu irritati tertulien gaineko go-goeta hori egitera?

Beno, liburua tesi baten laburpen bat da azken batean. Tesia zabaltzeko modukoa ez da, eta zabaltzeko moduko zerbait egin nahi nuen. Komunikazio fenomeno hori gutxi ikertu dela uste dut; nola funtzionatzen duten tertuliek, zergatik duten halako arrakasta...

■ Zer iritzi duzu gaur egungo tertulien inguruan?

Ni kezkatzen nauena zera da, tertuliek nolabait informazioaren gunea bereganatu dutela. Horrek irratia- ren berezko izaera erabat aldatu du. Hau da, gero eta gehiago dugu iritzi intenziaduna eta askotan inprobisatua, eta askoz gutxiago egiaztatutako informazioa. A g i a n entretenigarriagoa izango da, baina ezagutza aldetik gabezia nabarmena dugu.

■ Eta haien eraginak nabarmena izaten jarraitzen du.

Hasieran pentsatzen zen irritati tertuliak moda baten ondorio zirela, eta desagertze bidean zirela. Baina oraindik indarrean direla ikusi ahal izan dugu. Kalendarie, tertuliez hitz egiten da, eta ez irratiaz orokorrean. Iritzi publikoan eragin izugarria dute. Jendearengan sinesgarritasun gehien eragiten duen medioa dela esango nuke.

Iban Arregi
DONOSTIA

...esaera

«Kattalin, Kattalin, auzoan hildako txerriak etxean koipe gutxi din»

...balkoia

Herri baten oihu historikoa preso en eskubideen alde

• MARTXELO OTAMENDI •

Euskal preso en eskubideen alde aurretik egindako ahalegin, jarrera, manifestazio, giza-bilkura, esparru politiko eta administratibo desberdinetako erakundeetako erabaki ofizial, agiri, baraualdi, gose greba, protesta ikusgarri, itxialdi eta herri oso bateko kreatiboei okurritutako ekintza guztiek dudarako izpirik uzten ez bazuten ere, atzo Bilboko kaleetan entzun zen karraxi isilak, aspaldi ez bezala jarrera politiko desberdinetako indarrak kalean elkarlanean jartzeaz gain, osterara ere garbi utzi du zein den preso en alorrean herri honetako gehiengo sozial eta politikoaren nahia. Agerraldi historikoa izan zen atzokoa, Bilbon (Euskal Herrian ere idatz zitekeen) inoiz egin den handiena izan zelako eta deia, politikagintzan *euskal ikuspegi*az dihardutenen esparruan berreskuratzen ari den pluraltasunaren eta elkarlanaren eredu, zazpi alderdi politikoekin egin zutelako. Abertzaleak eta ez abertzaleak, Iparraldekoak eta Hegoaldekoak, zentro-eskuinekoak, zentro-ekzerrekoak eta ekzerrekoak.

• PSOEn 'koltxoia'

Bien bitartean Aznarren Gobernu eta eusten dion alderdia, PP, sapaia-ri begira, mobilizaio handiek bihamonean izaten duten krisia noiz iritsiko zain. Errukigarriagoa da oraindik PSE-EE alderdiaren jarrera: PPren gogortasunetik alboratzeko prest dagoen itxura egin, baina era berean, *estatu politikak* hala behartuta, PPren katibu. PSOEek ez du gaur egun autonomiarik gaztakaren konponbiderako proposamenetan.

Espainiako hauteskunde orokorre-ri begira, ez du esparru horretako politika erabat PPren esku utzi nahi. Eta PPK behar du PSOEn *koltxoia* su-etenaz geroztik erakutsi duen zekenkeriari eusteko. *Guadalajarako eskandalua* da PSOEek PPri eskaintzen dion *koltxoia*ren ordaina. PPK badaki, preso en eskubide defizitaren konponbidean, ezinezkoa lukeela aurrera segitzea Euskal Herriko gehiengo sozial eta politikoari PSOE, eta horrek bere esku duen inperio medioatikoa, gehituko balitzaio. Horre- gatik *oilartu* zitzaion ostiralean Espai- niako Gobernu-ko bozeramaile Pique Ibarretxe EAEko lehendakariari. Berdin zaio zer dioten Europako Parlemen- tuak, Eusko Legebiltzarreko Giza Esku- bideen batzordeak, nazioarteko zenbait erakundek eta, aste honetan jakin dugunez, Espainiako Justiziako hain- bat magistratuk eta fiskalek. PPK bere- an segitzen du, eta horrela segituko du *koltxoia*k, eguna joan eta eguna etorri, gainera datozkion kritikak leuntzen diz- kion bitartean.

• Eguneroko lanaren beharra

Atzoko manifestazio historikoaren ondoren «honen ondoren zer egin deza- kegu?» galdetuko diote askok bere buruari. Lanean segitu, ez dago beste erantzunik. Nor bere esparruan. Preso- en arazoa gizalegezkooa da, ETAren su- etenarekin lotu behar ez dena. Komeni da gogoratzea su-etenaren aurretik ere gizalegezkooa zela, baina su-etenarekin eskandaluzkooa da Espainiako eta Fran- tziako gobernu-ek preso en giza eskubi- deekin egiten ari direna.

...pertsoneiak

MANUEL MARULANDA TIROFI- JO • Kolonbiako FARC Indar Armatu Iraul- tzaileko buruzagiak argi utzi du su-etena aldarrikatuko dutela bake elkarriketek

aurrera egiten badute.

EDUARDO TXILLIDA • 75 urte bete ditu gaur euskal artista han- diak. 1999an albiste izango da eskulturgi- lea, Bilboko Guggen- heim museoak era-

kusketa antolatuko duelako bere lanekin.

ABDULLAH OCALAN • Kur- distango Langileen Alderdi-ko buruzagiak EGUNKARIA-ri egin adierazpenetan, argi utzi du kurdien ara- zoa negoziaketa bidez

konpondu beharra dagoela.

...datua

15 herritan ikusi ahal izango dira aurtengo Zuberoako maskaradak. Idauze-Mendiko gazteek prestatu dituzte aurtengo maskaradak. Gaur izanen da lehen emanaldia.

...adierazpena

«Oso harro nago gure indar armatuek Iraken lortu dutenarekin»

•
Tony Blair

Erresuma Batuko lehen ministroa

... seiko urrea

JEAN LOUIS DAVANT

Presoak Iparraldean ere

beharko dugu, be- rantxeago.

Momentuan se- gurik, ez du presa handirik erakusten Madrilek bakerako bidean. Bilboko me- zu pizkorra entzu- nez, agian esnatuko da eus- kal preso en alde. Nahi duela- rik badaki nola egin, GALEko buruzagi batzuk askatuz fro- gatu duen bezala.

Eta iparraldean zer? Ma- drilgoak elkor eta gogor badi- ra, Pariskoak autis- motik hurbil, ni beldur. Hemen ez

omen dixigu euskal arazorik, Espainia- ko afera triste bat duxu hori... *Non, messieurs-dames!* Esplika otoi zertaz dauden 74 euskal presoner Frantziako

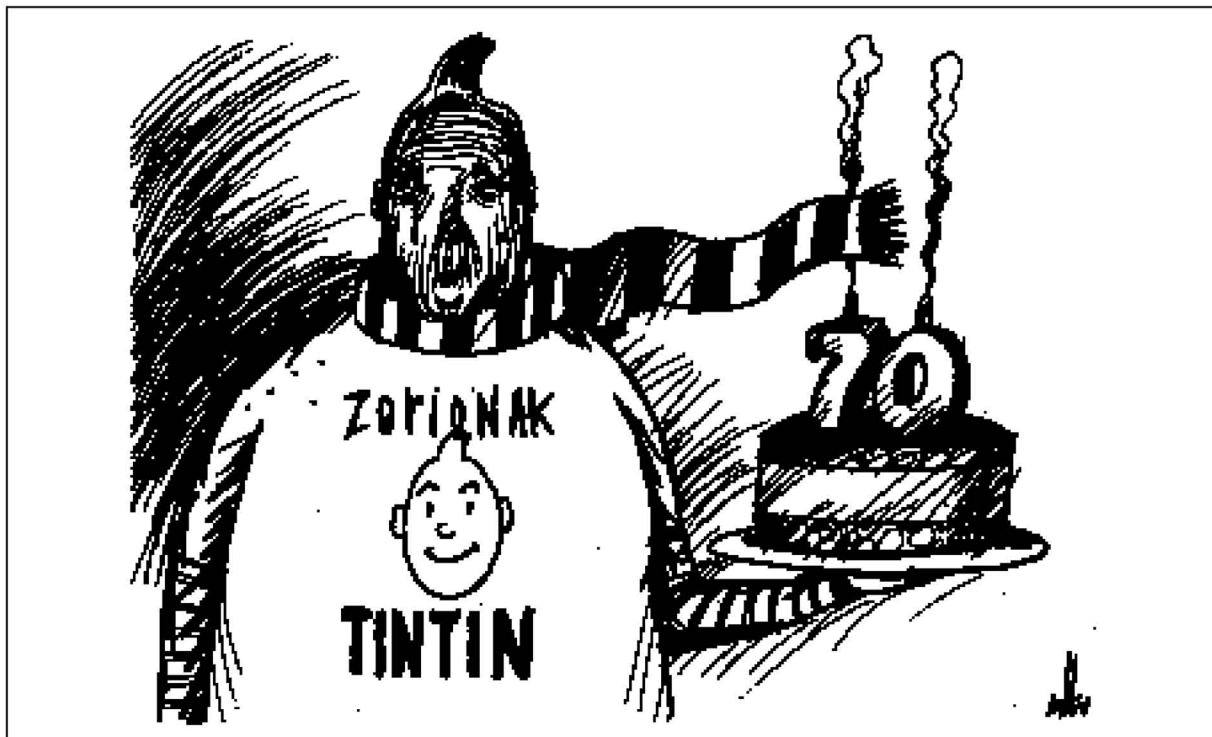
presondegi-etan, denak Eus- kal Herri-rik urrun, hurbilena Bordele ondoan? Ez direla guziak ipartarrak, egia da, baina zinez arte guti dakusat batzuetatik bertze- tatar: doi- doia paper mehe- ño baten lo- digoa, batzuk Errepublikako hiritar egiten gaituena, eta

besteak Erregeren su- jet.

Frantziako buruzagi jako- binoak, eskuin ala ezkerre- koak, nola jalgi beren autis- mo suntzitzaleetik? Bada etsitzekooa ikusten delarik adibidez Nicole Pery baiones andere ministroa atzeraka euskal departamenduaren eskaeran: Inchauspe saia- tzen da, baina bakarrik uz- ten dute. Eurokarta ere beti gero-ko... Behin eta berriz ba- dirudi gutaz trufatzen direla gobernu-koak: bozak bil eta gero gibelaz itzul, Mitterrand zena bere denboran bezala, aski badugu joko zikin ho- rretarik!

Eta presoak? Helburu eta jomuga batzuen alde borro- ka egin dutelako daude pre- sondegian. Ber xedeak ditu- gu, irabazi arte.

• MATTIN •

Atutxa Jaunaren promes bete gabea

XABIER KINTANA

[EHU-KO IRAKASLEA]

Atutxa jaunak Barne Saila utzi du. Ez, noski, modu desohoragarrian, Euskal Autonomia Erkidegoko Parlamentuaren burutza gorena hartzeko baizik. Oraintsu arte denbora zailak bizi behar izan ditu, indarkeria puri-purian ari zen eta. Edonola ere, espero izatekoa da, haren ondorengoari, Javier Balza jaunari, lan lasaiagoa geldituko zaiola, aspaldian ferekatzen gaituzten bakehaize leunagoen arabera.

Ertzaintza hedatzea eta egokiro prestatzea ez da, ageri denez, lan erraza izan, eta hor eginiko ahalegin handiak aitortu behar zaizkio Atutxari. Etxekoen indarkeriaren aurka aritzea ez da, bestalde, lanbide atsegina izan. Askok, egia esan, ertzaintza euskaldunagoa nahiago genuke, buruak barne, ez baita oso logikoa euskal herritar guztien zerbitzurako omen dauden agente eta buruzagiek herritarren hizkuntza ofizial biak oraindik ez jakitea. Baina tira, hor ere aurrerapausoak egin eta egiten direnik ezin uka, dortokaren bat inoiz hazi dugun guztiok ongi dakigunez, hauek batzuetan mantsoegi joaten diren arren.

Bada ordea, puntu bat, Atutxak prometatua, baina inola ere bete ez diguna. Eta arazoa xelebrea iruditzen zait, bere egunean albiste hori prentsan barra-barra haizeetaratu arren, harrezkero ez baita berriz aipatu, oroitzapen galduen kutxa barruan betiko ahantzirik gelditu balitz bezala.

Gogora dezadan bada zein zen promes hori. J.M. Atutxak, duela urte batzuk, ohiko ertzaintzaz gainera, laster *Ertzaintza Berdea*

sortuko zuela iragarri zigun, lege hauste ekologikoen aurka zorrotz jotzeko. Ez dakigu, ordea, inork argitu ez digulako, asmo eder hori zertan gelditu den. Agian ez zegoen hori ibilian jartzeko dirurik. Edo batek jakin zer.

Edonola ere, hura ez zen inondik ere asmo txarra, gure artean delitu ekologikoak asko eta anitz eratakoak ditugulako. Fabriken isurki eta gas pozoitsuak, zarata handiegiak, putzu eta urtegien kutsadura eta hondatzea, baime-nik gabeko zaborte-giak, floraren eta faunaren aurkako erasoak... Bestalde, neronek, zoritxarrez, ongien ezagutu eta pairatzen dudan puntuari noakiola, hau da, abusuzko ehiza dela eta, zinez esan daiteke ez dela inolako kontrolik gure basoetan.

Argi dago ehiztari omen diren pertsona armatu batzuek era guztietako gehiegikeriak egiteko baimena dutela: espezie babestuak hil, izotz eta elurte egunetan —ehiztarien hizketa perbertituan «fortuna-egunak» deitzen diren— era guztietako hegaztiak akabatu, eskopeta baino gehiago metrailadore diruditen arma suntsitzaileak erabili, soro, landa eta eremu pribatuetan baimenik gabe sartu, —Urdaibai inguruko baserriarrek oraintsu gogorki salatu dutenez— maiz alanbradak aliketaz ebakiz, aurkitzen dituzten fruitu-barazkiak ostu, zuhaitzak eta belardiak hondatu, etxe, eskola, unibertsitate, zahar-egoitza, bide eta errepede inguruetan tiroka aritu, egun-ilunabarretako ordu galarazietan ehizatu, hegaztiak habiak egiten dituzten debe-

ku-sasoian «ehiza-ibilaldiak» antolatu, inoiz baserriarren txakur-rrak tiroz hil, protestaka doazkien jabeei beren armekin harrokeriaz mehatxu eginez, eta hau guztiau lasai asko, abusu horiengatik konturik eskatzeko agintaririk bat ere ez dagoelako. Eta ez dut deus asmatzen, esperientziak ikusiak eta entzunak aipatu baizik.

Bai, nonbait ba omen dira basozainak. Agian luxuzko urbanizazio pribatuen inguruetan. Baina hori fede kontua da, nik neuk behintzat ez baitut bat bera ere inoiz ikusi neure ingurunean, belarriz, gorrek eta entzuteko moduko tiroketak direla eta, ehiza abusuak non eta noiz egiten diren argi eta garbi dagoen arren. Diotenez, gainera, basozaintza ez omen da lanbide bate- re segurua, ez baita gauza bera legez kontra ibai ertzean ari den lotsagabea atxilotzea, eta, kanaberaren orde, kamuflaje militarrez moztarotuta, eskopeta ongi kargaturik daraman rambo horietako batengana joatea, baimen eta paper eske. Eta, jakina denez, inor gutxi dago bizia soldata truke arriskatzeko prest. Baina basozainek arriskugarritzat daukatena, ordea, ez da arriskugarri, antza, basati horiek zuzenki pairatu behar ditugun baserriar, mendizale eta gainerako herritarrentzat.

Bai, benetan sentitzen dut Atutxa jaunak Ertzaintza Berdea sortzeko eta bideratzeko proiektua ezin kaleratzea. Beharrezkoa zen eta orain ere bada. Oraingo sailburu berria horretara animatzea nahi nuke.

... **ALBERTO ANSOLA**

Urteberri

Urteberriarekin batera hainbat berrikuntza etorri zaizkigu, lerro hauetan denak ezin ditugu kontutan hartu, horregaitik hautaketa egiterakoan esaldi hau bururatu zait: Urteberri-Lehendakari berri- Jaur-laritza berri.

Gure lehendakari berriak badi-tu hanbat meritu dagoen tokira

lejitimidade osoz eraman dutenak: karreraz ekonomialaria da, politikan esperientzia handiduna, Laudioko Alkate, Arabako Batzar Nagusietako Presidente, Eusko Legebiltzarrean Parlamentario eta azken legealdian Lehendakariorde Eusko Jaur-laritzan. Beraz, politikagintzan, hamabost urteko esperientzia du, eta politika maila guztietan arduraduna izana, akademi-koki Lizentziatua, nola jarri zalantzan gaitasuna eta egokitasuna? Gainera nire kasuan harreman estuak izan ditut berarekin bai politikan eta baita ere pertsonalki. Ez nintzateke arriskatu iritzi bat ematen, zertan den gaiago, politikan edo gizatasunean; bakar-bakarrik esatera noa niretzako balio gehiago duela bigarrenak. Suerte ona izan, Juanjo, adiskide eta lehendakari.

Jaur-larritza berriari dagokionez, globalki emango dut nire iritzia. Gaztetasuna da Gobernu berri honen ikurra, hau da, belaunaldi aldaketa du ezaugarri nabariena, baina hau esateak ez du zalantzan jarri nahi Gobernu osoaren eta Sailburu bakoitzaren gaitasuna, eta ez teknikoki soil-soilik, baita politikoki ere; beraz, lerro hauetatik, Gobernu berriari arrakastarik handienak opa dizkiot.

Azkenik, Lehendakari eta Sailburu guztiek dute behar den trebetasuna, beren ardura publikoak betetzeko Euskadiri komenigarrien zaion moduan, baina horrek ez du esan nahi Gobernu horrek egingo dituen ekintzak guztiak errurik gabekoak izango direnik, eta are gutxiago, kritika-garriak ez direnik izango; utzi diezaiogun Gobernuari gobernatzeko, eta kritika ditzagun bere ekintzak, komenigarriak edo egokiak iruditzen ez bazaizkigu. Horrela jokatuz Gobernuak pertsonak errespetatuko ditugu, eta Gobernuaren jessioa kritikatu eta ezbaidatuko dugu, demokrazia-ren arauak betez.

...**kornerra**

MIKEL ELORZA

Errepikapena

■ Ibarretxe lehendakariaren lehen lanetako Israelgo enbaxadorea hartzea izan da, herenegun. Negoziazio edo bake prozesuen (non haaaago, ze fasetan...?) berri elkarri ematekotan. Ibarretxe *terroristekin* berriketan dabil, uztarri berean omen doaz, baina haien sabotajeak kritikatu. Bestal-detik oposizio gogorra baitauka: terroris-tekiko eten dezala. Erradikalak, berriz, oraingo estrategian etsai bakar-kin elkarrekin borrokatzeko taktikan dabil-tza, azken helburuaren mendeko azaldu dituzte oraingo kontzesioak —*look at the big picture*, diote—, gu geu nahasi gabe (kale borroka eta sabotajeak ere Ertzaintzareki-ko enfrentamendurik gabekoak dira orain).

Jakina alde handia dagoela... baina liburu guztiak azkenerako liburu bakar-aren diren bezala, istorio guztiak istorio infinito bakar; gerra eta bake guztiak ere bat bakar-aren dira.

■ erantzugu... ■

943 300 228

zuzendariari@jalgi.com

Erosketa egokiak egiten al dira merkealdian?

■ Ez dut uste beharrezko gauzak erosten direnik merkealdian. Zenbaitetan neuri ere gertatu izan zait behar ez nuen arropa erostea merkealdian, eta gero damutu! Hala ere, ez nago merkealdiaren aurka. Kontu handiz jokatu behar dela iruditzen zait, baina orokorrean onuragarria dela uste dut.

Ez dira argitaratuko izenik gabe iristen diren mezuak. Izen-abizenak eta telefono zenbakia eman behar dira. Laburtu behar izanez gero, zuzendaritzak badu horretarako eskubidea.

Begiz jo duzun jertsea edo gustuko dituzun galtzak erosteko aukera izan daiteke merkealdia. Beraz, egin duzuen galderari ez nioke ezetza edo baietza erantzungo. **Edurne Agirrezabalaga** (Zarautz)

■ Ez dakit egokiak diren merkealdian egiten diren erosketak. Nik uste dut denok egiten ditugula garai horretan; beraz, ez da izango garai txarra. Kontu pixka bat izanez gero, erosketa egoki eta merkeak

egin daitezke. **Aitor Agirre** (Zumaia)

Garai hau ez dut batere gustuko erosketak egiteko. Denak jendez beterik egon ohi dira eta izugarrizko irrika ikusten da erosteko. Niretzat penagarria da jendearen jokaera merkealdian. **Jose Mari Iparragirre** (Hernani)

galdeiozu...

Aingeru Epaltza

NAFARROAKO IKASTOLEN FEDERAZIOKO
LEHENDAKARIA

Nola moldatzen zara idazle eta ikastolen elkarteko ardurak behar bezala betetzeko?

Jon Garcia [Lizarra]

■ **DENBORAREN ADMINISTRARI** zorrotza bilakatu naiz, ez baitira horiek nire denborapasa bakarrik. Aita ere banaiz, senar, etxeko gizon, seme, neba eta anaia, iloba, lagunena lagun eta hainbat mugidatako saltsero. *Hobby*-ak baditut eta Nafarroako Gobernuari saltzen diot neure eskulana. Bistan da, idazten nahi baino denbora gutiago egiten dut azken aldi honetan. Bederen, aspertzeko betarik ez dut.

Urtarrilaren 12tik aurrera
Luis Aranberri 'Amatiño' KAZETARIA izango da
Galdeiozu ataleko gonbidatua. Bidali zure galderak ordurako.

zuzendariari

Gudarien etorbidea, z/g 20140 Andoain

OHARRA: Iritzi ezberdinek toki izan dezaten, ez da komeni makinaz idatzitako 15 le-
rro baino luzeago idaztea gutun hauetan. Idatzi duenaren izena, telefonoa, helbidea eta
NANen zenbakia agertu beharko dira. Laburtu behar izanez gero, zuzendaritzak bere
esku du horretarako eskubidea. Erdaraz iristen diren gutunak ez dira argitaratuko.

Orrialde horiak... eta gorriak!!

Inork UPN alderdia hizkuntz gatazka-
rekin kezkatu ez zegoela uste bazuen, erabat erraturik zegoela aitortu beharko du. Izan ere, Telefonikak argitaratu dituen orrialde horien inguruan sortu den eztabaidak argi eta garbi utzi du Nafarroako herritarren hizkuntz eskubideekin oso arduratuta dagoela. Ezin du ulertu Nafar Gobernu bere esku duen alderdiak gizartea elebiduna izanik nola zerbitzu publikoa eskaintzen duen enpresa pribatu baten Nafarroako errealtate elebidun horri jaramonik egin ez eta hizkuntza bakarra erabiliz argitaratu ditzakeen hain erabilgarriak diren orrialde horiak. Ziur aski, UPNk pentsatu du «den-dena» aurki daitkeen leku horretan Nafarroako bi hizkuntzetatik bat ez aurkitzea hutsune handiegia zela barkatzeko eta ondorioz erretiratzeko agindu du.

Nafar Gobernuarentzat historikoki kezka handia izan da herritarren hizkuntz eskubideak zaintzea. Beraz, ez luke inoiz onartuko euskaraz ikasi nahi duten hainbat haur baldintza txarretan edukitzea euskaraz beren auzoan ikasi nahi dutelako. Ez luke inoiz onartuko Nafarroan den unibertsitatean bi hizkuntzak aukeran ez egotea ikasi nahi duten nafar guztientzat. Hori dena jakin ondoren, oso logikoa da gogor kritikatzeko hizkuntza bakarra erabili duen enpresa, eta entzun dugu hemendik aurrera presio bera erabiliko duela euskara erabiltzen ez duten gainontzeko enpresa guztien kontra. Horrela UPNko inor enteratzen bada Nafarroako enpresa batek ez duela euskara erabili, Aita Santuari jakinaraziko diote Linbora joan daitezen Zerura joan beharrean.

Nafarroa tolerantziaren herrialdea da noranahi joanda ere, noranahi begiratuta ere bi hizkuntzak harmonia eta oreka txalogarrian agertzen zaizkigu begien gozamenarako. Kartel ofizialak eta ez-ofizialak, bide seinaleak, den dena agertzen zaigu bi hizkuntzetan. Bidaia arrotzek sentitu egiten dute gure komunitatean hizkuntza batek ez duela bestea zapaltzen, eta detaile nimoño horietan gizarte tolerantetaren aurrean daudela ohartzen dira eta hau dena, Nafar Gobernuaren ahaleginari esker, nafar hizkuntz eskubideen alde egiten duen lan eskergari esker. Beraz, logikoa da orrialde horiekin gertatu dena, ezin da harmonia hautsi.

Baina agian garrantzitsuenaren herriarrok Administrazioan zerbitzuren bat erabili behar dugunean

aurkitzen dugun errealtatea da. Bakarrik pentsatzeak malkoak ekartzen dizkit begietara. Izan ere, funtzionarioak aurpegian irribarre zabala dutela hitz egiten digutenean eta esaten digutenean: «Egun on, euskaraz ala erdaraz nahi duzu?». Poza da sentitzen duguna momentu horietan, poza tolerantziak libreago egiten gaituelako.

Honegatik guztiarengatik ez beza inork kritika Telefonikak egindako hutsunearen aurrean hartutako neurria, hizkuntza bakarra ezarri nahi duten biolento eta intolerante horiek ez dutelako lekuri gure gizarte orekatuan.

Bestalde, jakin badakigu Telefonikari beste zerbaite eskatu diotela eta guk bat egin behar dugu neurri horrekin. Orrialde horiak izan beharrean, horiak eta gorriak izatea, horrela. Nafarroako errealtate elebiduna islatuko dugulakoan. **Iñaki Lasa** [Nafarroako AEK-ko arduraduna] • IRUÑEA

• MONTXO •

domekako kontuak

• MIKEL ARAMENDI •

Nazio Batuen ebazpenak «arau» ote dira?

20. printzipioa

Giza eskubideen aldarrikapen uni-bertsalak 40 urte bete behar zitue-neko bezperan, 1988ko abenduaren 9an, Nazio Batuen Asanblada Oro-korrek 43/173 ebazpena onartu zuen, *Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment* goibu-rua daramana. Hots, «Edozein atxi-loketa edota espetxeratze motaren pean dauden pertsonen babeserako printzipioen bilduma».

39 printzipio barnetzen dituen bil-duma honetako 20.ak honela dio hitzez hitz ingelesez: *If a detained or imprisoned person so requests, he shall if possible be kept in a place of detention or imprisonment reasonably near his usual place of residence*. Hau da, nik ulertzen dudanez behintzat: «Atxilotu edo espetxeratu-tako pertsonak eskatzen badu, ahal denean haren ohiko bizilekutik zen-tzuzko distantziara dagokeen espe-txe edo presondegi batean edukiko da». Bada itzulpen ofizialik gaztele-raz nahiz frantsesez.

UNHCHRaren datubaseak ez du argitzen F. Fernandez Ordoñez, Kanpo Arazoetako ministro espai-

niarrak, F. Villar Ortiz de Urbina enbaxadoreak, edo zirkunstantzial-ki ordezkaritzaburu zenak baieztu botoa eman zuen ala ez; non edo non jasota egongo da hala ere. Gal-tzeko arrisku gutxirekin, apustu egingo nuke baietz, handik hilabete gutxitara Madrileko gobernu sozia-listak ETako presoek buruz hartu zuen erabakia kontra-kontrakoa izan bazen ere. Askotan gertatzen da New Yorkeko etxe handian alde batera eta gero nork berean bestera egitea.

Dudaezina da, nolanahi ere, Nazio Batuen Asanblada Orokorrak onar-tutako ebazpena dela; ez gehiago eta ez gutxiago. Eta alor honetan Nazio Batuek duten instrumentu nagusie-takoa dela, Torturaren aurkako kon-bentzioa (3452-XXX), Espetxeratuen

tratamendurako arau minimoak (45/111) eta 663-C- XXIV eta 2076-LXII ebazpenekin batera, besteak beste.

Legelariak ez garenok nekez jakin dezakegu hori guztia noraino den Espainian «legezko araua». Nahi beste tema liteke, bestalde, noiz «ahal den» edota «zentzuzko distan-tzia» zein den. Barrionuevo eta Vera-ri emandako indultuak, hala ere, erakusten du zein malguak eta samurrak diren presoek buruzko arauak... nahi denean.

100 egun Ibarretxeri gandorra mozteko

Ez 100 egun, ezta 100 ordu ere: Iba-rretxeren gobernu sorberriak ez du

Gil, bolborategiari su ematen

Zenbaterainoko garrantzia ukan dute Gilen GILa Ceuta eta Melillan agertu eta irabazteko zorian zegokeelako Marokoko goi esferetan nabari zen haserre latza azpimarratuz CESIDek Rabatetik igorritako informa-zioek, aspaldidanik ezagunak ziren taxugabekeriak ikertu eta auzitegie-tara bidaltzeko erabakia hartu dutenengan?

begirunezko eperik izan oposizioa-ren ez Espainiako informazio enpre-sa nagusien aldetik. Izan ere, *gentleman*-ik ez dagoen lekuan, zer dela eta espero behar zuen horrelako zal-dunkeriarik?

Gertakarien ulerpide zuzenagoan ibiliko gara, seguruenera, eredu anglosaxoniarra alderantziz hartuz gero: *perfil baxuko* gobernu honi lehen 100 egunetan, Aste Saindua eta jarraian berehalaxe etorriko den hauteskunde kanpaina baino lehen alegia, moztu nahi diote gandorra, badaezpada ere. Gehiegi oilartu ez dadin edo.

Jaurilaritza berriarekiko jarre-ra agresiboen zergatien artean ez da makalena inertiarena, noski. *Gurutzada* antiabertzaleari lanbi-dea ere zor diotenek, nekez modu-la dezakete euren erasokortasu-na. Bestalde, alkatxoka hutsezko dietapean bizi den oposizioa da Gas-teizko Legebiltzarrean ageri dena, Iturgaitz eta R. Diezen aitzindaritzapean.

Analogia hutsez bederen, norbai-tek gogoratu behar luke, hala ere, 96an lau urterako oposizioaldia esprintean hasi ondoren zer gerta-tzen ari zaion PSOeri.

Begi-zeharka

• ANDONI EGAÑA •

Juan Jose Ibarretxe

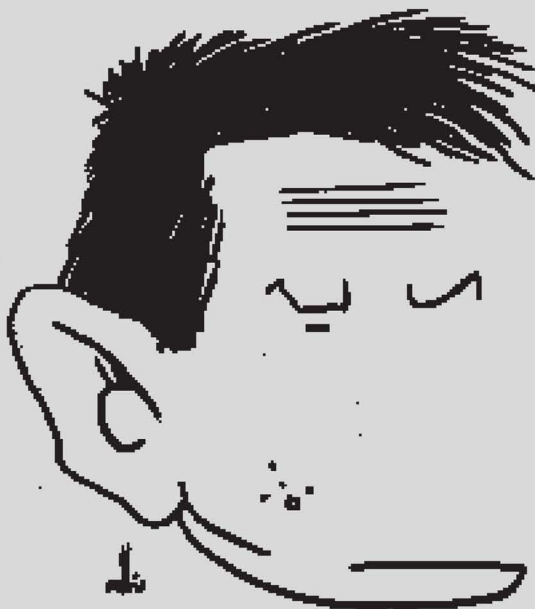
Lehendakaria

Tituluazpikotzat beste edozein jar niezaiokeen baina. «Kudea-tzailea» jartzeko tentazioa izan dut. Hitz horri eta hitzaren esanahiari dio-dan herria handiegia da, ordea, eta edonor dela ere, hautatu berri batek merezi du lehen hankasartzea egin ar-tean bake-bakean uztea.

Lehendakari berriaz ezer gutxi daki-gu, nik behintzat, eta ostegun gauez telebistan kontatuko dituenak entzun gabe aritzeak nire idazlan ariketari fu-nanbulista baten arriskuaren zirrara kutsatzen dio. Abiatu egingo naiz alanbrean itsu-itsuan. Pertsona saihesturik, pertsonaje lainoa azaldu digute Ibarretxe, kirtenkeriarik egiten ez duena, potolokerien arerio, hizke-

taldi luze eta apartsuetara bainoago lan isil eta setatsura emana.

Eta horrek kezkatu egiten nau. Lan isilean trebatua iza-tea, negoziaketan temati ari-tzea edo eguneroko betebeha-rretan grinaz jokatzeta... ez baititut aparteko dohaintzat jotzen, edozein langilek, de-nik apalena ere, bere behar lituzkeen ezaugarritzat bai-no. Oso dela trebatua, oso de-la tematia eta oso dela lanean grina-tsua esango didate orduan. Baina ho-rrek ez du nire kezka sakondu baizik egingo. «Oso» horrekin alderatzen ari baitira, eta aitortzen, Lehendakari ze-

reginetan aritu izan direnak edota Le-hendakari izateko bidean geratu diren hautagaiak ez zirela «hain» trebatu, te-mati edo langile.

Agirreregangandik gerrabitarteko kiro-

lari eta akzio gizonaren irudi oldar eta gaztea geratu zaigu. Leizaola Parisko aitona genuen, belaunetaren boro-kian babestua, kapela handi baten pe-an maitagarriki lepamehatuz zihoana. Noizbehinka kanpotik, lurralde eguzki-tsu eta urrunen batetik bisitari dato-rren osaba ondobizi, abenturazale eta gaztearena zen Garaikoetxearen iru-dia. Eta Ardanzak berriz, kostata bai-na, autokarabana jabe den familiaburu patxadatsuaren irudia saldu zipun. (Hitzak zehazte aldera, esan dezadan kosta zitzaiona ez zela autokarabana, irudi hura saltzea baizik).

Denak behar du denbora eta ikusi-ko dugu Ibarretxeren lanak ze irudi hartzera daraman. Sasoi onean iritsi da Ajuria Eneara. Lizarrar-Garazikoak mirariak lortu ditu, eta uda aurretik EGA azkerketa gainditu ezean Lehen-dakaritzatik kanpo uzteko prest zego-en askoren abarrotsa militanteki isil-du egin da. Edo berak isildu du, ahale-gintzen badakiela erakutsiz. Eta dena kontatzeari ekinez gero, lasterka ni baino gehiago da.

EHUN MILATIK GORA LAGUNEK HARTU ZUTEN PARTE EUSKAL PRESOEN ESKUBIDEAK GALDEGITEKO MANIFESTAZIOAN

Bilbok gainez egin zuen euskal presoen eskubideak aldarrikatzeko

■ Une batean ere atertu ez izanak ez zuen kikildu Bilboko kaleak bete zituen 100.000 lagunetik gorako jendetza

■ Arzalluz, Garaikoetxea, Otegi, Madrazo, Irazusta, Iriarte eta Burguete presoen eskubideen aldeko pankartarekin joan ziren

■ 2.600 metroko ibilbidea ezin txikiago geratu zen, eta inguruko kaleetan manifestazio paraleloak sortu ziren berez

Itziar Uriarte / Bilbo

BILBOKO kaleek egun historikoa ezagutu zuten atzo. 1978ko Aberri Egunaz geroztik batera manifestatu ez ziren indar politikoak elkarrekin irten ziren kalera, euskal presoen eskubideak aldarrikatzeko. Bildutako indarrak eztanda egin zuen Bilboko kaleetan, ibilbidea eta antolakuntzaren ahalegin ikaragarria txiki uzteraino.

Autonomia kale osoa euritakoen azpian mugitzen ziren milaka lagunak estalia ageri zen, Sabino Aranako zubia eta kaleak herrietatik sartu nahian zebiltzan dozenaka autobusen eta ataskoaren erdian autobusetik jaitzita milaka oinezkoen urrats urduriak ikus zitezkeen. Ordena zerbitzua 5etan puntuan abiatu zen manifestazioaren buruari bide egiteko jendetzaren artean.

Alderdi bakoitzak ordezkari bi jarri zituen *Euskal presoen eskubideen alde* zioen pankarta zuriari eusteko. Ezkerretik hasita Zutikeko Josetxo Riviere eta Joxe Iriarte *Bikila*, Abertzaleen Batasunako Jakes Abeberri eta Richard Irazusta, Herri Batasunako Jon Idigoras eta Arnaldo Otegi, Euzko Alderdi Jeltzaleko Jose Antonio Rubalkaba eta Xabier Arzalluz, Eusko Alkartasunako Carlos Garaikoetxea eta Inaxio Oliveri, IU-Ezker Batuko Javier Madrazo eta Antton Karrera eta Batzarreko Tere Saez eta Manuel Burguete osatu zuten lehen lerroa.

Haien atzetik deia zabaldu zuten alderdietako buruzagi eta hautetsiak talde trinkoan batu ziren. Luis Maria Retolaza eta Sebe Ormaza EAJ eta ANV-EAEko abertzale historikoen ere ez zuten egun historikoa galdu nahi izan, eta buruan egin zuten 2.600 metroko ibilbidea.

Metro batzuk atzerago sin-

XOUSA SIMAL

Alderdietako ordezkariak udaletxeko eskilaretan, pankarta eskuetan dutela, bertaratzen ari zen jende oldeari begira.

dikatu, gizarte talde, elkarte eta herri mugimenduetako hainbat pertsona ezagun bildu ziren oste berean. Haiekin batera, Lolo Rico eta Montserrat Garcera filosofía katedraduna izan ziren, Madrilgo Foroaren ordezkari. Manifestazioak aurrera egin ahala «Euskal presoak Euskal Herrira» eta «Presoak kalera, amnistia osoa» oihuak entzun ziren etengabe, espaloietan zain zeuden milaka pertsonen ahotik.

Ekitaldia amaitzean, azkenak abiatu barik

Jendetzak antolatzaileek aurreikusitako ibilbidea gainditu zuten nabarmen. Manifestazioaren burua bostetan puntuan abiatu zen Sabino Arana kaleko zubipetik, eta 57 minutu eman zituen udaletxeko iskillertara heltzeko. Sindikatu eta

gizarte mugimenduak buruko multzoan abiatu baziren ere, Rafa Diez, Jonan Fernandez, Arantza Urkaregi eta besteen pankarta politikarientzako baina 40 minutu beranduago heldu zen udaletxera,

ekitaldi politikoa amaitu eta ordu laurdenera.

Presoen senideek, zapi zuria lepoan, Zabalburu plazan itxaron zuten preso eta erbesteratuen argazkiekin jende oldean sartzeko auke-

raren zain. Udaletxean Guri-diren *Eusko irudiak* eta Maite Idirinen *Ongi etorri* kantuek agurtu zituzten manifestariak. Milaka ahotsek *Hator hator* ozen batekin amaitu zuten ekitaldia.

Manifestaziorik handiena

■ ATZOKOA euskal presoen eskubideen alde inoiz egin den manifestaziorik handiena izan zen. Zifra zehatzak emateko zailtasunak egon arren -ez antolatzaileek ez polizia ez dute kopururik eman-, badira manifestazioan ehun mila lagunetik gora egon zirela ondorioztatzen hainbat datu. Ho-

nako hauek dira haietako batzuk: Aita Donostia eta udaletxearen artean 2.600 metroko ibilbidea dago, 12 eta 20 metro bitarteko zabalera duten kaleetan. Batez beste 41.600 metro koa dro hartzen ditu bi-deak, espaloietan eta plazetako zabalgu-neak kontuan hartu barik.

Ibilbide guztia jende beteta zegoen, hutsunerik gabe. Beste milaka lagun espaloietan eta Zabalburu zein Plaza Zirkularreko zabalguneeetan zeuden.

Ekitaldi politikoa amaitu zenean, burua heldu eta hogeita bost minutura, manifestazioaren atzean zeuden pertsonak Aita Donos-

tia Plazan zeuden artean. Une askotan, Autonomia kalean batez ere, manifestazioa gelditu zenean, milaka lagunak alboko kaleak hartu zituzten udaletxe-rantz arinago hurbiltzeko.

Politikariak zeuden pankartaren aurretik, pankartarik gabeko beste manifestazio bat zihoan.

Presoen aldeko manifestazioa Bilbon Irudia

Autonomia txiki geratu zen Lizarra-Garazikoentzat.

Txiki gelditu ziren atzo arratsaldean Bilbon manifestaldiak zeharkatu zituen kaleak. Jendea aldamenetako kaleetan geratu zen ibilbidean sartu ezinik, eta buruak zailtasunez zabaldu zuen bidea, aurrean zuen jendea zela eta. Autonomia kalea erabat hartua ikusten da argazkian.

Bilbo, jendeak hartua

Arazo handiak izan zituen jendeak Bilbora sartzeko eta manifestazioaren abiapuntura iristeko

Itzi Uriarte / Bilbo

Bilbok gainezka egin zuen atzo. Antolatzaileek zita historikotzat jo zuten hainbat autobus, Metro eta tren berezi aurreikusi baziren ere, guztia txiki geratu zen. Errepideak kolapsatuta, manifestazioak manifestazio nagusiaren aurretik eta aldamenetatik, 40 minutuko tartea lehenengo pankartatik bigarrenera amaieran, aparkalekuak txiki...

Auto ilara luzeak

sarbideetan • Manifestazioa zela eta, Bilbon sartzea ez zen batere lan makala izan. Esaterako, Gipuzkoa aldetik etorritako autoek bi kilometroko auto ilara topatu zuten Durangoko ordaintokira iristerako. Gerora, berriz, A-8 autobidea erabat itxita egon zen Malmasineko tuneletik Bilboko sarreraraino. Halaber, Bilbotik Errontegi-zubirainoko ilarak ere izan ziren, eta itzelezko trafiko ataskoa Enekuriko errepi-detik ere. Gauzak horrela, autobusez Bilbora joandako zenbait lagun autobidean bertan jaitsi ziren autobuse-tik, eta oinez joan ziren manifestazioa hasi zen lekura. Udaltzainek emandako datuen arabera, Bilbon kaosa izan zen nagusi atzo, eta arratsaldeko 19:45 arte ez ziren gauzak normaltzen hasi.

Batera hasi, banatuta

amaitu • Manifestazioaren buruan pankarta bi abiatu ziren Aita Donostia plazatik, biak tarte txikian eta ordena zerbitzuak jarritako hesiaren barruan. Lehenengo pankartan manifestaziora deitu zuten alderdietako ordezkariak eta buruzagi politikoak zihoazen; bigarrenean, berriz, sindikatu eta gizarte mugimenduetako ordezkariak. Irteeran bi pankarten artean berrogei bat metroko tartea ez bazegoen ere, azkenean hiru ordu laurdeneko atzerapenarekin heldu ziren bigarrenak. Jendetza sartu zen tartean, eta sindikalistak ez ziren heldu ezta mezua entzuteko ere. Gauza bera gertatu zitzaizen Zabalburu plazan manifestaziora sartu ziren presoen senitarkoei ere.

Ibilbidea argazkiz argazki

Programatik kanpoko manifestazioak • Ibilbidea eta horren gauzapena argi zehaztuta egon baziren ere, bildutako jendetzak gauzak unetik unera aldarazi zituen. Batzuk amaierako ekitaldira berandu iritsiko zirelakoan zazpi alderdietako ordezkarien aurretik egon zuten manifesta-

zioa, pankartarik gabe. Beste batzuek, Autonomia kalean gelditu egonaz asperturik, aldamenetako kaleak hartu zituzten laburtzeko. Zenbait momentutan manifestazioa Egaña kaletik zihoala zirudien.

Gran Via aparkaleku egina • Kanpotik heldutako

autobusek arazoak izan zituzten Bilbon sartzeko. Haien gordetzeko aparkaleku berezi bilkatu ziren Gran Via, Etxebarria parkea eta Campo Volantineko paseoaren inguruak ere. Bestalde, Metroak, Euskotrenek eta Renfek zerbitzu bereziak jarri zituzten manifestazioaren

hasiera eta amaierarekin batera. Autoz etorritako hainbatek hiriko kanpoaldeko auzoetan utzi behar izan zituzten auto partikularrak. Begoñak, Deustuak, Iralak eta beste auzok erdialdera heldu nahi zuten ezohiko bisitariak hartu zituzten atzo.

Euripeko oihua

Eguraldia lagun izan ez arren, pausorik eman ezinik izan ziren manifestariak Bilboko kaleetan

Gorane Agirre / Bilbo

**Euskal presoen eskubide-
en aldeko manifestazioa
isilpean egitekoa zen, bai-
na azkenean presoak
Euskal Herriratzearen
aldeko oihu ozena bihur-
tu zen. Etengabeko euri
zaparradek eta Bilboko
kaleetan pausorik eman
ezinak ez zuten aldarrika-
pena ilundu.**

LIZARRA-GARAZIKO Akor-
dioko alderdi politikoek dei-
tutako manifestazioa arra-
tsaldeko 17:00etan abiatu
beharra zen Aita Donostia
plazatik, baina ordubete
lehenagotik jende ugari zego-
en inguruan, noiz hasiko
zain. Heltzen goiztiarreneta-
koak alderdi politikoetako
ordezkariak izan ziren, eta
Errekaldeko zubipean bildu
ziren, euri babesean. Elkar
agurtzeko aprobetxatu zuten
hasi aurretiko denbora tar-
tea.

Besteak beste, Pako Allen-
de Euskadi Buru Batzarreko
kidea ibilbide osoa bukatu
ezin izan zuen Jon Idigoras
HBko Mahai Nazionaleko
kidea agurtzen ikusi genuen,
edo Joseba Egibar EBBko
bozeramailea Lolo Rico
Madrilgo Foroko partaideare-
kin solasean.

Dena dela, politikariak
alderdiko kideen artean sen-
titu ziren erosoan. Herri
Batasunako Mahai Naziona-
leko kideak elkarrekin sola-
sean izan ziren bitartean,
Eusko Alkartasunako ia
familia osoa batera izan zen,
hala nola Inaxio Oliveri,
Sabin Intxaurre, Juan
Carlos Goienetxea, Jasone
Irarragorri, Inmakulada
Boneta edota Carlos Garaiko-
etxea.

EAJko Batzorde Eragilea
ere ia bere osotasunean izan
zen; esate baterako, Joseba
Egibar, Jose Antonio Urbiola,
Iñigo Urkullu, Jose Antonio
Rubalkaba eta Txomin
Aurrekoetxea bertan izan
ziren, Xabier Arzalluzen begi-
radapean. Atzokoan berriro
ere Arzalluz eta Garaikoetxea
bata bestearen ondoan ikus-
teko aukera izan zen, pan-
karta atzean izan bazen ere.

Aldi berean, IUtik ere ia
senitarteko guztiak bertaratu
ziren atzo Bilbora, Javier
Madrado eta Antton Karrera-
rekin batera Madrildik etorri-

MIKEL MARTINEZ

Milaka eta milaka manifestarien ezarriak oihu bakarrean batu ziren aterkien gainetik.

■ ■ ■ **Aterkiak
eskuan
zeramatzatela,
eta pazientzia
handiz,
manifestariak
errepide eta
espaloien jabe egin
ziren**

tako Rosa Aguilar ere izan
baitzen, Madrilgo Kongre-
suan IUko eledun egiten due-
na .

Familia guzti horien ingu-
ruan bildu ziren Batzarre,
Euskal Abertzaleen Batasu-
na edo Zutik-eko kideak,
gerora pankartan izango
zuten leku berean.

Zubiaren babesik gabe,
euripean batu ziren bigarren
pankarta eramango zuten
gizarte erakundeetako kide-
ak. Hauen artean interesa
bertan zeudenez ezik, ez
zegoenak sortu zuen, alegia,
Jose Elorrieta ELAko idazka-
ria izan zen bilatuenetakoa.

Manifestazioaren buruak,
puntualitate ingelesarekin,
ibilbideari ekin zionean erre-
pidearen albo bietan batuta-
ko milaka eta milaka lagunak

■ ■ ■ **Hasiera
batean isilean
egin behar zen
manifestazioa,
azkenean milaka
eta milaka
eztarriren oihu
ozen eta bakarra
bihurtu zen**

bihurtu ziren protagonista
nagusienak. Aterkiak eskuan
eta pazientzia handiz, mani-
festariak berehala errepide

eta espaloien jabe egin ziren,
urrats bi segidan emateko
arazoak ere izanik. Ondorioz,
batek baino gehiagok alda-
meneko kalea hartu zuen
manifestazio paralelo bat sor-
tuz.

Bildutako jendetza han-
diak, ibilbidea halabeharrez
astiro egin beharrak, ia
denon ahotan izan zen «pre-
soekin egiten ari diren bide-
gabekeriak» eta Madrilgo
Gobernuari entzunarazteko
grinak jada bero zegoen giroa
goritu zuen, eta isilean egite-
koa zen manifestazioa euskal
presoak etxeratzearen aldeko
euripeko oihu ozena bihurtu
zen.

«Gobernuak ezin du entzungor egin»

Manifestaziorako deialdia egin zuten zazpi alderdi politikoetako ordezkariak baikor azaldu dira

Ramon Basaldua / Bilbo

Atzo Bilbon presoen eskubideen alde izandako manifestazio jendetsura deitu zuten alderdi politikoetako

ordezkariak bat etorri ziren Madrilgo Gobernuak bere espetxe politika aldatu egin behar duela esaterakoan. Era berean, dei egin zieten atzoko ekitaldian izan ez ziren alderdi

politikoei —PPri eta PSOeri— presoen eskubideak errespetatu ditzaten eta euskal presoak Euskal Herriko espetxetara lehenbailehen ekar ditzaten.

badira, hor konpon. Gero nork dagokion saria izango du. Kartzeletan hainbeste urtetan dagoen egoera ari gara salatzen. Azkenean kalera ateratzea erabaki dugu guztion artean protesta egiteko».

Carlos Garaikoetxea •

EAKo presidentea

«Demokratak badira, gehiengoaren borondatea errespetatuko dute»

► «Sortu zene-tik salatu genuen sakabana politika, eta gauza bera egiten ari gara gaur hemen.

Manifestaziora etorri gara argi uzteko politika horren aurka gaudela eta euskal presoak Euskal Herriera ekarri behar dituztela. Euskal Herriko gehiengo politiko eta soziala ordezkaturik dago hemen, eta Madrildik ikusi nahi badute ikus bezate. Ikusi dugun manifestaziorik handiena da. Pena ematen dit alderdi guztietako ordezkariak ez egoteak. Espero dut konturatuko direla gehiengoaren borondatea errespetatuko dutela. Madrilgo gobernuak nahitaez entzungo du. Bestela, demokratak direla esaten badute badakigu zer erantzun».

XOUSE SIMAL

Bina ordezkari alderdi bakoitzeko. HB, EAJ, EA, AB, Zutik eta Batzarre alderdi abertzaleek deitu zuten atzoko manifestazioa, IU-EBrekin batera. Ohikoa denez, antolatzaileek zeramanten hasierako pankarta. Alderdi bakoitzetik bi ordezkariak bete zuten lan hori.

Xabier Arzalluz • EAJko presidentea

«Aznarren gobernuaren adokina-aren politika egiten ari da»

► «Gure iritzia publikoki azaltzera gatoz, gurea den eskubidea erabiliz eta inolako itxaropen barrik Aznar eta Mayor Oreja jaunak konbentzitzeko. Badago arrazoirik hemen egoteko. Eskubide bat defendatzeko bildu gara guztiok. Bost axola niri Aznarren gobernuak kasu egiten digun ala ez. Orain arte ez digu jaramonik egin eta adokina-aren politika egiten ari da. Geldi dago, ez du aurrepau- sorik ematen. Horrela jarrai dezatela. Guk geure politika daukagu eta geureari ekingo diogu. Bakea lortzea da gure helburua eta lortu egingo dugu. Besteak mugitzen ez

XOUSE SIMAL

EAJ-EA-EH, Jaurilaritza-rik at lanean. EA eta EAJk osatzen dute egun EAEko gobernu- a, EHren babes parlamentarioarekin. Baina elkarlana Jaurilaritza-rik urrunago doa; agerian geratu zen atzoko manifestazioan.

Arnaldo Otegi • HBko bozeramailea

«Euskal presoak Euskal Herriera ekartzea justiziaren oinarritzko printzipioa da»

► «Espainiako eta Frantziako legeen gaine- tik, garrantzi- tsuena da zu- zentasunez eta objektibitatez ikustea gizar- teak zer eskatzen duen. Gu- retzat presoak Euskal Herri- ratzea justiziaren oinarritzko printzipioa da. Ardurak exi- jitzen du gaur preso guztiak Euskal Herrian egotea, bihar eskatuko duen bezala euskal herritarrek erabaki- tzen duguna errespetatua izatea, soberania Euskal He-

Presoen aldeko manifestazioa Bilbon Alderdien erreakzioak

rrian dagoelako eta euskaldunok hasi garelako pentsatzen jada euskaldun libre bezala».

«Batzuk euren burua betetzen dute bakeaz hitz egiten, baina garbi dago, gutxienez, bakerako borondatea edo gatazka gainditzeko agente bakarra Euskadi ta Askatasuna izan dela. ETAk eutsi egiten dio su-etenari eta, al-diz, gobernu espainiarra eta frantsesa ez daude gatazka gainditzeko borondatearekin. Baina horrek berdin digu. Gu euskaldun libre sentitzen gara eta hala funtzionatuko dugu».

Javier Madrazo • IU-EBko koordinatzailea

«Gobernuak ezin dio bizkarra eman gehiengo sozialaren eskaerari»

►«Gobernuari eskatzen diogu arrazoi humanitarioetan eta justizian oinarritutako espertxe politika aplikatzeko. Presoak Euskal Herri-ko urrun edukitzeak sofrimendua eranstean die preso senideei eta euskal gizarteari. Tamalez, Gobernuak entzungor egin dio eskaera honi eta manifestazioak egin behar ditugu. Presoak Euskal Herri-ko errebindikazioa zuzena, humanitarioa eta legezkoa da; eta eragin ona izan dezake bake prozesuan».

«Nire ustez hausnarketa sakona egin beharko dute egun daramaten politikari buruz. Gobernuak ezin dio bizkarra eman gehiengo sozialaren eskaerari, eta hurbildu egin behar dituzte preso guztiak, ez ETakoak bakarrik. Horregatik, espero dut gaurko manifestazioa inflexio puntua izatea eta gauzak aldatzea».

Joxe Iriarte 'Bikila' • Zutik-eko burukidea

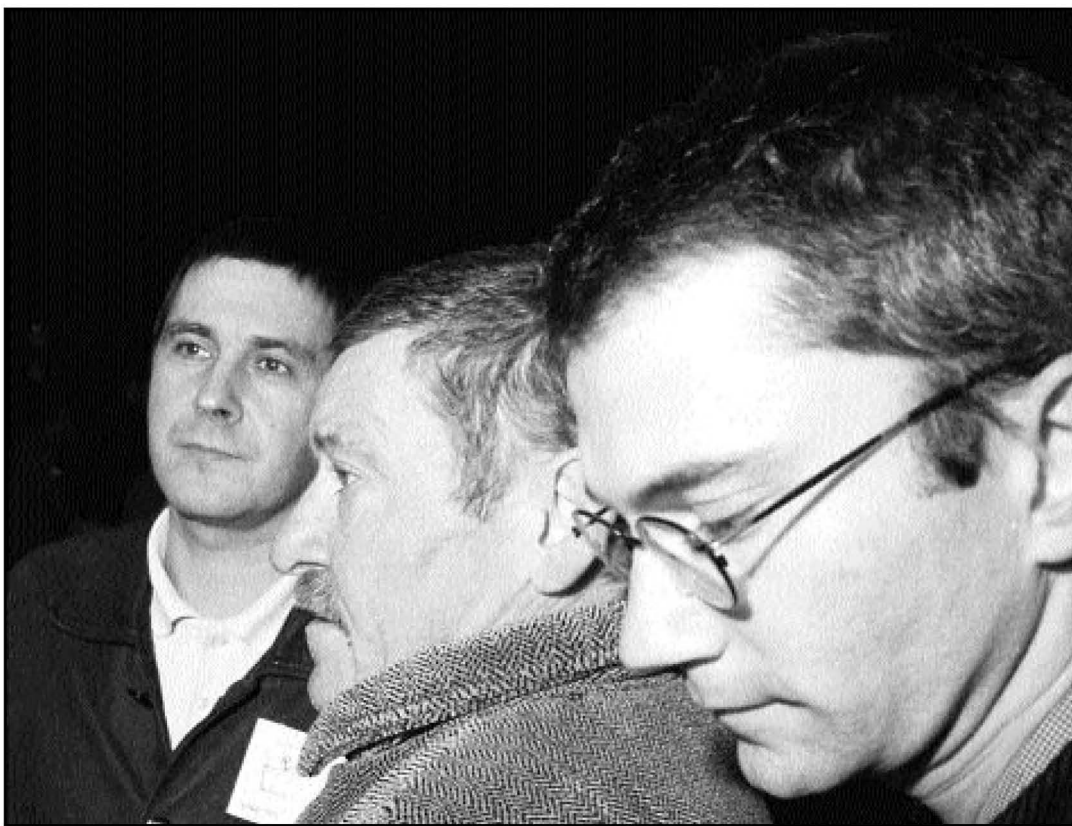
«Espainiako Gobernuak ez du amore emango nola edo hala behartzen ez badugu»

►«Gaurkoa Lizarrako trenaren bigarren geltokia da. Duela hilabete batzuk abiatu ginen eta hau izan daiteke presoen alde eman dezakegun emaitzarik onena. Uste dugu ondorioak izango dituela. Madrileko entzungo du, bai, gaurko alda-

Arzalluz eta Idigoras buruzagi historikoak. EAJ eta HBn buruzagi historikok badago, Xabier Arzalluz eta Jon Idigoras direla ziurtatu daiteke. Atzo biek bat egin zuten Bilboko kaleetan, presoen eskubideen alde.

HBko aurpegi ezagunenak. Arnaldo Otegi, Joseba Permach eta Jon Idigoras dira HBko aurpegi ezagunenak dituzten hiru buruzagiak, beste hainbatekin batera. Atzo gustura baino gusturago ageri ziren ibilbide guztian.

Madrilgo Foroa, presoen eskubideen alde.

Madrilgo Foroko Lolo Rico idazlea ere Bilbora etorri zen atzo, presoen aldeko manifestazioan parte hartu ahal izateko. Madrileko idazlea, manifestazioan izateaz gain, alderdi abertzaleetako ordezkariekin egon zen. Argazkian, EAJko Joseba Egibarrek ikus daiteke.

rikapena. Ez dakigu entzungor egingo duen. Nik itxaropentsu izan nahi dudan arren, ezagutzen dugu nola dauden gauzak eta ikusten dugu Espainiako Gobernuak ez duela amore emango nola edo hala behartzen ez badugu. Behartzeko erarik onena hau da, manifestazio jendetsua egitea eta Euskal Herri osotik *Presoak Euskal Herrira!* aldarrikatzea. Gauza ona da alderdiak hemen egotea, baina ez nahikoa. Nik beste alderdiak ikusi nahi nituzke. Nahitaez euskal gizartearen zati handi bat osatzen dute eta haiek ere hemen behar ditugu».

Richard Irazusta • ABko bozeramailea

«Presoen alde batera joatea oso positiboa da»

►«Gaurko manifestazioa beste urrats bat da. Agian azkena, guztio ari baikara erakusten egun presoek bizi duten egoerak ezin duela iraun. Paris eta Madrilgo gobernuak entzuten dute euskal gizartearen oihua baina ez dute erabaki nola atera egungo egoeratik. Ateratzeko bideak ez dira anitz. Bakarra dago. Konponbidea lortzeko mahai batean eseri behar da. Hor ikusiko da Euskal Herria ahots batetik mintzatzen dela eta euskaldunok nahi dugula egoera hori konpondu. Iparraldean beti saiatu gara euskal abertzaleak batera joaten ahal den gauza guztietan. Presoen alde batera joatea oso positiboa da».

Manuel Burguete • Batzarreko kidea

«Gaurko oihua entzun egin behar dute»

►«Euskal presoen eskubideak errespetatu daitezkeen eskatzera etorri gara. Gaurko manifestazioa urrats garrantzitsua da. Era berean, urrats sendoa da gure herriak subiranotasuna lortzeko.

«Pariseko eta Madrileko Gobernuak entzun egin behar dute Euskal Herriaren ahotsa. Herriaren oihu ozen hau entzun egin behar dute. Hemen ez dauden alderdi politikoek ere hemen egon beharko lukete. Baina, ezin dugu jakin edo esan zer gertatuko daitekeen etorkizunean».

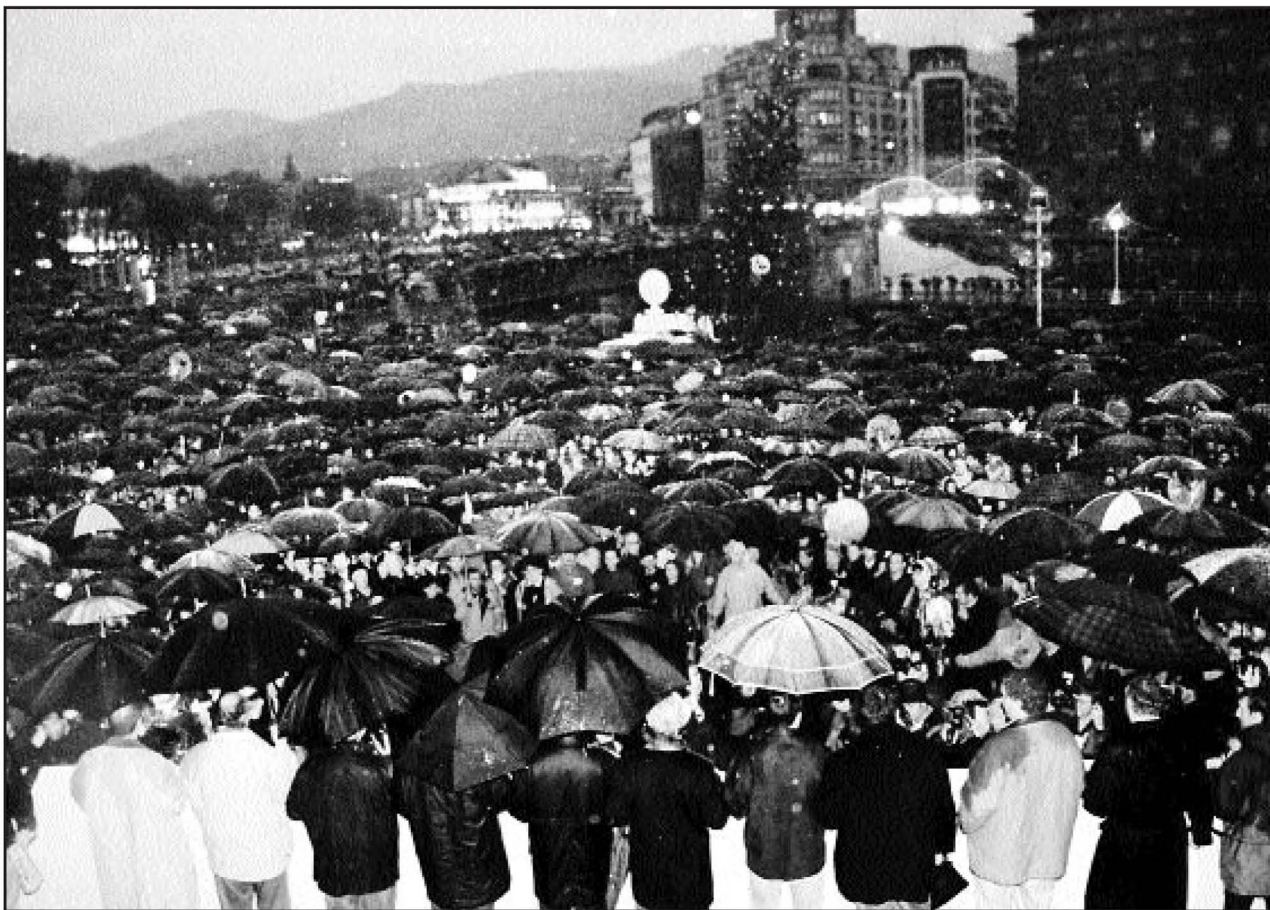
Euskal presoen eskubideen alde

Pasa den abenduaren 24an, zera aipatu genuen manifestazio honen berri ematekoan: «Asko direla jakinda, guztion artean, gatazka politikoa gaingitu eta Euskal Herrian demokrazia eta bake eszenatoki bat behin betikoz kokatzeko prozesu hau lagundu eta sendotzeko eman beharreko urratsak, euskal gizarteak pairatzen duen sufrimendua desagertarazteko helburuak bultzatzen gaitu».

Gaur urrats bat eman dugu, urrats handi bat, pentsamendu eta ibilbide politiko anitzetako euskal herritarrek Bilboko kaleetan zehar manifestatu gara, euskal presoek dagozkien eskubideak errespetatuak izan daitezen exijituz. Zentzu honetan, gaur hona hurbildu diren hamarnaka mila pertsonen presentzia eta manifestazio honekin bat egin duten erakunde guztiak eskertu nahi ditugu.

Euskal presoen dispersio eta urruntzea salatzen dugu eta, gizatasun eta legalitate printzipioak bete daitezen eskatzearekin batera, Espainia eta Frantziako gobernuei beren ahalegin hau bertan behera utz dezaten exijitzen diegu, zalantzarik gabe ahailegin politikoa dena eta Euskal Herriak ilusioz eta arduraz bizi eta protagonizatzen duen prozesu politiko honetan preso eta senitartekoak truke txanpon bezala instru-

■ EAJ, HB, EA, IU-EB, AB, Batzarre eta Zutik alderdiek hitzartutako idatzia irakurri zuten atzoko manifestazioaren amaieran, hiru hizkuntzatik: Eusko Alderdi Jeltzaleko Jose Antonio Rubialak gaztelaniaz, Herri Batasunako Fernando Barrenak euskaraz eta Abertzaleen Batasunako Richard Irazustak frantsesez.

LUIS TEJIDO / EFE

mentalizatzea begiratzeko duena.

Gizakion eskubideak, askatasunik gabekoa barne, zintzotasun osoz errespetatuak izan behar dute, edozein izanda ere aukera politiko edo animo negoziatzailea. Eta horregatik, zenbatekin diren adierazpen instituzionaletan baieztatu den moduan, askatasunik gabeko euskal herritarrek beren zigorrak Euskal Herriko espetxeetan bete ditzaten exijitzen dugu. Beren zigorraren hiru laurdenak be-

■ ■ ■ Hona ekarri gaitu Justiziaren urgentziatzko premiak eta bakean eta demokrazian oinarritutako eszenarioa eraikitzeko konpromisoak

teta dituzten presoek, zigorkriterio erregresiboak baliatuko ez balira, askatasunean egoteko eskubidea dute, eta era berean, gaixotasun sendaezinak dituzten presoentzat baldintzapeko askatasuna eskatzen dugu, 92. artikulua ezarri.

Azken urteotan, euskal gizartearen gehiengoak, eta bere instituzio ezberdinek, etengabe aldarrikatu dute egungo espetxe politikaren aldaketa eta dispersioaren amaiera. Gizarte erakunde ezberdinek

bultzatutako mobilizazio ugari gain, gaur hona ekarri gaitu justiziaren urgentziatzko premiak eta Euskal Herriarentzat giza eskubide

banakakoak nahiz kolektiboak errespetatuko dituen demokrazia eta bakean oinarritutako eszenarioa eraikitzeko konpromisoak.

Egungo egoeran soberan daude inmovilismoak, probokazio politikoak, eskubideak urratzen dituzten ekintzak eta erantzunak, eta inoiz baino beharrezkoagoa da Euskal Herriaren borondatean oinarritutako den prozesu demokratikoa sakondu eta sendotzea.

Gaur, legalitateari lotutako printzipioez eta zilegitasun demokratikoaz gain, historikoa gertatu den mobilizazio sozial honen argumentua jartzen dugu mahai gainean. Espainiar eta frantziar gobernuak kontuan hartu

behar dute hau guztia eta arduraz eta azkartasunez kasu egin hemen aipatzen diren eskakizunei: EUSKAL PRESOEN ESKUBIDEAK ERRESPETATUAK IZAN DAITEZELA. EUSKAL PRESOEN ESKUBIDE GUZTIEN ERRESPETUA ORAIN. EUSKALDUNAK DIRIELAKO, EUSKAL PRESOAK EUSKAL HERRIRA.

Bilbo, 1999ko urtarrilaren 9a

EAJ-PNV, HB, EA, IU-EB, AB, Batzarre eta Zutik

Jendetza • Ezin konta ahala jende bildu da Bilboko kaleetan presoen eskubideen alde. Kantitateak, multzo izugarri horrek, hunkitu eta txunditu egiten du, baina nabarmendu beharra dago presoen aldeko itsasoa osatu duten milaka tanta horiek herritarrek direla eta borondate politiko jakin bat adierazi dutela, hots, presoak Euskal Herrian izan nahia.

Bidea • Orain arteko liskarrak alde batera utzi eta

elkarlanaren bideari eutsi dioten indar politikoetako jendea elkarturik ikusteak konfiantza indartzeko balio behar du. ETaren su-etena-ekin batera hasitako bidearen egokitasunarekiko konfiantza. Euskal Herri berri bat eraikitzeko ilusioa piztu-

Bidea ebakiz

■
Pello Urzelai

rik segitzeko balio behar duen bezala. Orain arte ezinezko gertatzen ziren gauzak posible direla ikusi zen.

Ondorioak • Manifestazioak ondorio bat baino gehiago izango du. Madrilen entzun gorrarena egiten saiatu dira

eta zarata eta interferentzia ugari sortzen saiatuko dira eragina gutxitzeko. Baina horrelako gertaeren itzala luzea izaten da. Aurrera begira, saihestu ezineko erreferentzia puntu bat izango da euskal politikagintzan. Are gehiago, nazioartean erakus-

teko moduko argazki esanguratsu eta bizia izango da atzokoa, Aznarren Gobernuarentzat pisuzko presio bihurtu dadin.

Mezua • Manifestazioaren agiriak dei egiten zuen «inmovilismoak, probokazio politikoak, eskubideak urratzen dituzten ekintzak eta erantzunak» alde batera uzteko. Kanpokoez gain, barneko interferentziak gaingituzko dei interesgarria.

Hainbat arlotako aurpegi ezagunek bat egin dute presoen aldeko deialdiarekin

Milaka manifestariren artean jende ospetsu ugari ere egin zuen ibilbidea

Asier Iturriagaetxebarria / Bilbo

EUSKAL HERRIKO kultura-ko eta kirol munduko hainbat aurpegi ezagun izan ziren atzo euskal presoen alde Bilbon egin zen manifestazioan. Kantariak, pilotariak, harri-jasotzaileak, EHUKo irakasleak, sindikatuetakojendea eta kulturako beste ekintzekin erlazioa duten hainbat pertsona ezagunek ez zioten muzin egin atzoko deiari, nahiz eta Bizkaiko hiriburuan arratsalde osoan izan zen euri jakas etxerako giro hobe jarri zuen.

Euskal Herriko jendearentzat ezagunak den makina bat famatu izan zen atzo Bilbon presoen aldeko manifestazioan, haiek ere presoak Euskal Herrian izan behar dutela uste dutelako.

Bakoitzak bere arrazoiak zituen atzoko ekitaldian parte hartzeko. Batzuek lagunak dituzte presondegiatan; beste batzuk, berriz, presoen senideek zer pairatzen duten jakinda, elkartasunagatik izan ziren atzoko manifestazioan.

Ez zen erraza horrenbeste jenderen artean aurpegi ezagunak ikustea. Izan ere, aterki, zira eta euritarako txapelen azpian ezkutatzen ziren famatuak. Hala ere, batzuekin hitz egitea lortu genuen, eta manifestaziora zergatik etorri ziren azaldu ziguten.

Jende artean zeuden, besteak beste, Ruper Ordorika abeslaria, Rosa Aguilar, Karmelo Ariznabarreta pilotaria,

Manifestazioaren bigarren pankartaren atzean joan ziren gizarteko hainbat sektoretako ordezkariak.

Emilio Olabarria CGPJko partaidea.

Rafa Díez LABeko idazkari nagusia.

Rafa Díez • LABeko idazkari nagusia

«Ondorioak ateratzen ez badituzte, agerian geratuko da jarrera antidemokratikoa»

►«Ikusgarria da erantzuna. Sektore asko elkarrekin ari gara presoen eskubideak defendituz; horrez gain, ikusten da herri hau mar txan dagoela eta hori da inportantea. Espainiako Gobernuak ikusi behar du Euskal Herrian dagoen oihua: Euskal presoak Euskal Herria. Ondorioak ateratzen ez baditu, argiago ikusiko da duten jarrera antidemokratiko».

Rosa Aguilar • IUko diputatua

«Hurbilketa funtsezkoa da bakea eraikitzeko prozesuan»

►«Bilbon nengoen, eta ezin nintzen etorri gabe geratu. IU manifestazio honen antolatzaile da; izan ere, beti egon gara presoen hurbiltzearen alde. Orain are gehiago, hurbiltzea bakea eraikitzeko funtsezko bihurtu baita. Komenigarria litzateke Gobernuak kontu hartzea. Konturatu behar da jendeak kalea hartu duela bakea eraikitzeko eta horretarako beharrezkoa den hurbilketa egitea aldarrikatzeko».

Manu Marañón • EHNEko kidea

«Oso pozik nago manifestaziora etorri den jendetza ikusita»

►«Ni neu oso pozik nago hona etorri den jendetza ikusita. Nik, bereziki, euskal preso politikoa den anaia bat daukat Alcala Mecoko espetxean. Madrilek ez dauka beste irtenbiderik. Euskal Herriko biztanleriak eskatzen duena entzun behar du. Ez dago beste biderik hau egitea baino. Euskal presoak Euskal Herria ekarriz distentsioa egongo da, eta bakegintzan pausoak eman ahal izango dira».

Lolo Rico • Madrilgo Foroko kidea

«Euskal Herriak bere helburuak lortuko ditu»

►«Madrilgo Foroko ordezkari gisa nago hemen, ekimen hau babesten baitugu, herri honek dituen helburuak lortzea nahi baitugu. Erantzuna oso ona izan da. Hau da preso politikoek merezi duten erantzuna. Herri honek hasi duen prozesua geldieztina da eta fede txarra egon arren, hau gelditu nahi duten arren, Euskal Herriak helburuak lortuko ditu. Madrilgo foroak presoena lortzea nahi du bake prozesua hasi ahal izateko».

Zelai harrijasotzailea, Jose Julian Bakedano Arte Ederretako Museoko zuzendariordea, Lolo Rico telebistako errealizadorea eta Manu Marañón EHNE sindikatuko kidea. Noski, askoz gehiago ere izango ziren, baina Bilbon atzo izan zen jendetzaaren artean inor ikusi eta ezagutzea ez zen lan erraza.

Manu Marañón EHNE nekazaritza sindikatuko kideak, beste askok bezala, ez zion muzin egin atzoko deiari, eta beste edozein hiritar bezala izan zen manifestazioan, lagun batekin. Marañonek bazuen arrazoirik Bilbon izateko, haren anaia bat Alcala Mecoko espetxean baitago. Ez zen hori arrazoi bakarra; haren ustez, «Euskal Herrian bakea izatea oso mesedegarria izango da base-ritarrentzat».

Kirolariak ere izan ziren presoen eskubideen eskubideak aldarrikatzen. Besteak beste, Karmelo Ariznabarreta pilotaria izan zen, bere bikotekideak lagunduta. Galdakaoko pilotariak azaldu zigunez, atzokoa «pauso bat» baino ez zen izan. «Azken hoge urte hauetan gertatu dena ezin da hemen bukatu», adierazi zuen Ariznabarretak. Zelai harrijasotzaileak, berriz, hau azpimarratu zuen: «Euskal presoek aspaldi behar lukete Euskal Herria». Era berean, «abertzalea izanik manifestaziora joatera derrigortuta» zegoela esan zuen, eta alderdi abertzaleak batuta egotea «oso garrantzitsua» dela.

Presoen senideei «elkartasuna erakusteko» joan zen jende famatua ere aurkitu genuen. Jose Julian Bakedano Arte Ederretako Museoko zuzendariordeak lagunak ditu presoen zenbait senide, eta haiek urteetan pairatu behar izan dutena izan zuen gogoan.

Galdu ezineko hitzordua Euskal Herriko bazter guztietatik etorritakoentzat

Adin guztietako jendea bildu zen atzo Bilbora zazpi herrialdeetatik etorria

Gorane Agirre / Bilbo

Armando Fuente •

Donostia

«Barrionuevo eta Verarena jasanezina izan da»

► Jose Barrionuevo eta Rafael Vera aske utzi izana «jasanezina» iruditzen zaio Donostiako mediku dentista honi, eta horrek bultzatuta hurbildu zen atzo Bilbora bere emaztearekin batera. Bizkaiko hiriburura goizean goizetik bertaratu zen, hainbat arrazoik bultzatuta: «Gauza askok ekarri naute hona. Baina Barrionuevo eta Veraren auziak Justizia guztientzat berdina ez dela erakutsi didanez, nire haserre hori agertzera etorri naiz. Argi geratu da Justizia ezberdina dela, nongoa zaren».

Dolores eta Fermin •

Getaria

«Gure presoengatik gaude hemen»

► Dolores eta Fermin, hurrenez hurren 70 eta 81 urte eta atxake bat edo beste badute ere, argi zeukaten atzo arratsaldean Bilbon izan behar zutela, ezin zutela hutsik egin. Hala, manifestaziora joateko Getarian antolatutako autobus batean etorri ziren. Bilbora zerk ekarri zituen galdetuta, ia aho batez erantzun zuten: «Gure presoengatik, gurengatik, gaude hemen. Presoen eskubideak betetzea eskatu behar dugu. Guk ez

MARISOL RAMIREZ

Aurpegi ezagunak bai, baina batez ere herritarrek, aurpegi ezezagunak, izan ziren atzo protagonista.

badugu egiten, zeinek egingo du ba...». Era berean, gogor salatu zuten euskal presoen senideek jasaten duten egoera. «Horrela tratatzeko inolako eskubiderik ez dago».

Mari Larrinaga • Zornotza

«Presoek hemen egoteko eskubidea dute eta ez pribilejioa»

► Euskal presoen Euskal Herriratzeara eskatzeko manifestazioak ez ditu berriak Zornotzako adineko emakume honek. Hala ere, oraingo ho-

netan aldarrikapen hori sekula baino ozenago oihukatu behar dela dio. Izan ere, bere ustez, «hemen egotea beren eskubidea da eta ez pribilejio bat». «Eurek egin duten legea bete dezatela; ez dugu pribilejiorik eskatzen, beraien legea betetzea baino».

Batite Oiarzabal • Baiona

«Presoak lehenbailehen hurbildu behar dituzte»

► Batite Oiarzabal autoan etorri zen Baionatik Bilbora, beste bi emakume lagune-

kin batera. Hirukote honek ohikoak ditu presoak Euskal Herriratzeara aldarrikatzeko manifestazioak. Oiarzabalek bi hitzetan azaldu zuen atzo Bilbora joateko arrazoiak: «Euskal presoak lehenbailehen hurbildu behar dituzte, gero bakea egin, eta azkenik, denak etxera».

Karmen • Iruñea

«Ea bakea lortzen dugun behingoz»

► Senarrarekin eta seme-alabekin batera joan zen Bilbo-

ra durangar hau. Berak ere ohikoak ditu euskal presoak Euskal Herriratzeara eskatzeko manifestazioak. Bere iritziz, «aldarrikapen hori beti zilegizkoa izan bada, orain are ozenago entzunarazi behar da, guztiok amesten dugun bakea gero eta hurbilago baitago, eta ia behingoz lortzen dugun».

Iñigo Olaizola • Azpeitia

«PPri presoak Euskal Herrian egon behar dutela esatera gatoz»

► Iñigo Olaizola gaztea Azpeititik presoen aldeko Bilboko manifestaziora etorri ziren bederatzi autobusetako batean etorri zen, beste lau lagunekin batera. «PPri euskal presoek Euskal Herrian egon behar dutela esatera gatoz, pixka bat presio soziala egitera. Presoen esku-bidea da jaioterritik hurbil egotea, eta hori bete dezatela eskatu behar diogu PPri», azaldu zuen inolako zalan-tzarik gabe gazte gipuzkoar honek.

Jon Arrieta • Gasteiz

«Presoekin egiten ari diren bidegabekeria salatzeke etorri gara Bilbora»

► Adineko gasteiztar honentzat atzokoa euskal presoak Euskal Herriratzeara eskatzeko parte hartzen zuen lehenengo manifestazioa zen, eta erabat hunkitua zegen. «Bazen garaia Euskal Herriko abertzale guztiak batzeko; berandu bada ere, gaur denak bildu gara alderdi espainolak euskal presoekin eta beren senideekin egiten ari diren bidegabekeria salatzeke eta lehenbailehen konpon dezatela exijitzeko».

Jose Julian Bakedano •

Bilboko Arte Ederretako Museoko zuzendariordea.

«Elkartasunagatik nago hemen»

► «Lagunei zor diedan elkartasunagatik nago hemen. Ez dut lagunik kartzelan, baina presoen senide batzuk lagunak ditut. Madrilek entzun egingo du, beste gauza bat da aditzea. Ni itxaropentsu naiz, baina errealista ere bai. Konfiantza dut arazo hau konpontzeko borondate ona izango dela. Nire iritziz, positiboa da alderdi abertzale guztiek bat egitea presoen eskubideen alde.

Edu Barinaga • Baleuko

ekoiztetxeko zuzendaria

«Gobernuak hemen bildutako jendearen hitza entzun behar du»

► «Hemen bildu den jendea ikusita, oso pozik nago. Oso garrantzitsua da alderdi abertzale guztiek bat egitea horrelako aldarrikapen batekin. Bada ordua abertzale guztiak batu eta gure eskaerak egiteko kalera irteteko. Gobernuak gor egon behar du hemen bildutakoen eskaera ez entzuteko. Hala ere, ez dut uste ezer egingo duenik. Nik, behintzat, ez dut itxaropen handirik».

Karmelo Ariznabarreta •

Pilotaria

«Gaurko hau lehenengo urratsa da»

► «Nire ustez gaurko manifestazio hau lehenengo urratsa da, baina gehiago egin beharko dira. Euskal presoak Euskal Herrira etortzea garrantzitsua da, baina ez dut uste hogei urtetan gertatu den guztia eta gero gauza hemen geldituko denik. Espainiako Gobernuak bere borondateagatik ez du ezer egingo, eta guk, herri bezala indar bat egin behar dugu haien kontra, iritzia alda dezaten».

J.A. Gisasola 'Zelai' •

Harrijasotzailea

«Madrileko gobernua itsua ez bada, zerbait egin beharko du»

► Uste dut nahikoa adar jotze egin digutela Vera eta Barrionuevorekin. Gainera, euskal presoek aspaldi behar lukete hemen. Ordua da abertzale guztiak batu eta kalera irteteko. Madrileko gobernua, itsua eta egoskorra ez bada, zerbait egin beharko luke gaurko jendetza ikusita. Argi gelditu da abertzale guztiok zer nahi dugun, eta Madrilek kon-tuan izan beharko du hori».

«Presio sozialaren bidez edozein horma erortzea lortuko dugu», diote Senideek

Euskal presoen senideek presoen argazkiak eraman zituzten manifestazioan

Aitziber Iartza / Bilbo

Euskal presoen senitartekoei, beti bezala, euren lekua izan zuen atzoko manifestazioan. Presoen argazkiak eraman zituzten, eta bigarren pankartan ere izan ziren. Senitartekoen zenbait iritzi bildu ditugu, atzoko ekitaldiaren ondoren duten ikuspegia azaltzeko.

Iñaki Reta • Senideak
elkarteko kidea

«Lanean jarraitu behar dugu presoak ekarri arte»

► Jendetza izugarria dago hemen, baina gaur garrantzitsuena ez da hori, baizik eta lehen aldiz alderdiak inplikatu direla. Gizarteak batez ere azken bi urteetan aldarrikatu duena bere egin dute alderdiek, eta hori da garrantzitsuena. Baina manifestaziotik haratago uste dugu alderdiek beste pauso bat eman behar dutela, eta ez manifestazio erraldoi batean gelditu. Eguneroko lana presoak ekarri arte egin behar da, lanean jarraitu behar da. Hemendik aurrera pauso zehatzak eman behar dira presoen Euskal Herriratzea errealitate bihurtzeko. Presio sozialik gabe ez dugu inor mugituko. Presioaren bidez mugituko da dena eta edozein horma eroriko da, baita Mayor Oreja eta PP ere. Mayor Orejak ez dela mugituko esanez egindako deklarazioak inpotentziaren deklarazioak dira. Presio so-

MARISOL RAMIREZ

Preso eta errefuxiatuen senitartekoei haien argazkiak eraman zituzten atzoko manifestazioan.

ziala da, tamalez, gaur egungo egoera aldarazteko bide bakarra. Mugituko da. Atzeratuko dute agian, baina lortuko dugu».

Mari Karmen Rekalde •
Angel Rekalde presoaren arreba

«Madril eta Parisek ezingo dute entzungor jarraitu»

► «Nire anaiak jada zigorraren hiru laurdenak beteak ditu eta kalean beharko luke egon. Espero dut hau presoen eskubideen aldeko azken

manifestazioa izatea. Egia esan, jada ez dakit bidea zein den, txarrera ezin baita ezer lortu, eta antza, onera ere ez. Norbaitek errezeta eman beharko liguke. Guk izugarrizko gogoa dugu hau konpon dadin. Hau ikusita uste dut Madrilek eta Parisek ez dutela aukera izango entzungor egiteko. Suarekin jokatzeko ari dira, eta ezinezkoa da horrela jarraitzea. Guk bakean bizi nahi dugu, bakean utz gaitzate nahi dugu. Nik anaia eta koinatua etxean ikusi nahi ditut.

Oso emozionatuta nago. Jendea butakatik altza da eta kezkatzen hasi da».

Lopez de Luzuriaga •
Gotzone Lopez de Luzuriagaren lehengusua

«Are gehiago presionatu behar dugu»

► «Oso erantzun ona da. Baina arazoa da gaur Euskal Herriko gehiengo sozialak aldarrikapenarekin bat egin duen arren astelehenean senitartekoei bidaiatzen ja-

rraitu beharko dugula. Beraz, uste dugu are gehiago presionatu behar dela bai Espainiako eta bai Frantziako gobernuen aurrean. Sakabanaketak izugarrizko gehiegikeriak dakartza, eta horrek bukatu behar du. Uste dugu Mayor Orejak ez lukeela entzungor egin behar, baina euren estrategia dela-eta ez dut uste presoak Euskal Herriratzearen alde arituko denik.»

Otegi • Errefuxiatu baten senidea

«Hau ikusita, entzun egin beharko dute»

► «Izugarria da hemen bildu den jendetza. Abertzale gehienak hemen bildu gara, eta gauza handia da hori guretzako. Neurri batean izugarri poztu gaitu honek; hala ere, ez dugu gehiegi poztu nahi. Horrelako mobilizazioekin nik uste dut espetxe politika aldatu beharko dutela; horretarako etorri gara hona, eta pentsatzen dut entzun beharko dutela, eta ondorioz, erantzun bat eman hemengo oihuari».

Jon Ander Etxeandia •
Jon Etxeandia presoaren lehengusua

«Presoak lehen bezala daude»

► «Ordua da jendea mugitzea; izan ere, guri barre egiten ari dira. Jendea mugitzen da, baina presoak lehengo moduan daude. Badakite zer gertatzen ari den, baina goiko politikoak ez dirudi aldatzekotan daudela, batez ere PP. Konturatuko dira, baina zoritxarrez presoak lehen bezala daude. Guk ahaleginak egiten ditugu, baina ikusiko da zer gertatzen den»

Maixus Rekalde • Elkarriko kidea

«Pauso garrantzitsua izan daiteke prozesua eraikitzeko»

► «Erantzuna bikaina da. Presoak presoak dira, baina gizakiak dira, eta beraz, euren eskubideak badituzte. Hau lehenbailehen konpondu beharreko arazoa da. Gaur, uste dut ezin dela entzungor egin halako jendetza ikusita, eta gainera, alderdi eta gizarte talde aldetik askotarikoa izan da. Hau denon artean konpondu behar da eta pauso garrantzitsua izan daiteke bake prozesurako mahaia eraikitzeko.»

Txolo Landaluze • ABK

«Manifestazioan ez egotea ia delitua da»

► «Bi arrazoi daude gaur hemen egoteko; izan ere, talde gisatu Lizarran gaude hasieratik, eta gainera, iruditzen zaigu presoen Euskal Herriratzea inolako baldintzarik gabe bete beharreko eskubidea dela eta, beraz, uste dut gaur hona ez etortzea ia delitu bat ere badela. Erantzuna gaurkoan primerakoa izan da. Egia esan, herri honek beti erantzuten du modu honetan, eta beraz, horri ez zaio buelta gehiago eman behar».

Julen Zelarain • AAB

«Izugarrizko esperantza sortzen du gure herrian honek»

► «Lehenik esan behar da hemen islatzen ari dela Ajuria Eneko Itunaren hormak erortzen hasiak direla eta urteetako euskaldunen arteko inkomunikazioa gainditzen hasia dela. Gaurkoak izugarrizko esperantza sortzen du gure herrian. Bigarrenik, eskatzen diet alderdiei konpromiso serio bat sakabanaketa amaitzeko, gaurkoa nahikoa ez bada berehala has gaitzen hurrengo urratsa prestatzen».

Juantxo Izagirre • Gernika Batzordea

«Beste pauso batzuk eman beharko ditugu»

► «Izugarrizko jendetza bildu da hemen, eta uste dut honek adierazten duela herriak presoengatik sentitzen duena, eta baita Lizarrako Akordioak adostasuna sortu duela ere. Bide onetik goazela adierazten du honek, eta horrela jarraitu behar dela. Alderdiek eta talde sozialek gaurtik aurrera, herriaren adostasunaz, beste pauso batzuk eman beharko ditugu, ez bada lortzen berehala Euskal Herriratzea».

Hezkuntza zuzendariaren autoa erre dute Zizurren

■ Gipuzkoan PSE-EEko zinegotzi baten bulegoari eta kontzesionario bati egin diete eraso

Erredakzioa / Donostia

SABOTAJE ekintza zenbait izan ziren ostiral gauean Euskal Herrian. Nafarroako Gobernuako Hezkuntza zuzendariari, Santiago Arellanori, autoa erre zioten, eta erabat kiskalita gelditu zen. Goizaldeko 01:30ak aldera gertatu zen eraso. Zizur Nagusiko Iturbarrena kalean, han utzia baitzuen Arellanok autoa. Gasolinaz igurtzi eta su eman zioten ezezagun batzuek.

Bestalde, Ordizian indar gutxiko lehergailu bat zartatu zen Jose Manuel Ros PSE-EEko zinegotziaren bulegoan. Atean jarria zegoen, eta leherketak kalte txikiak eragin zituen. Gainera, suhiltzaileek berehala itzali zuten. Kanpin gas bi ontzi eta erreagaiz osatua zegoen.

Hernanin, berriz, Peugeot kontzesionarioari eman zioten sua. Gauerdia baino lehentxeago saretak bor-

txatu eta molotov koktelak jaurti zituzten barrura. Ondorioz, lau autok kalteak jasan zituzten, eta keagatik gaineko zenbait etxebizitza hustu egin zituzten.

EHrekin ez hitz egiteko eskaera

Aipatu erasoak direla eta, salaketa gogorak egin zituzten bereziki PSOEko eta PPko buruzagiek. EHrekin negoziazioak eteteko eskatu zion Nicolas Redondo Terrerosek, EAEko sozialisten buruzagiak, Juan Jose Ibarretxe lehendakariari. Felipe Gonzalezek, berriz, kale borroka Lizarrako Hitzarmenean idatziz agertzen ez den zatia dela esan zuen. PPko Ignacio Gil Lazaroren ustez, HB ez dagoela bakearen alde adierazten dute horrelako ekintzek. EAK eta IUK, azkenik, bake prozesuaren kalterako direla azaldu zuten.

Iruretagoienari omenaldia egin diote PPk eta Zarauzko Udalak

ETAren biktimekin «betirako zorra» dagoela dio Iturgaitzek

Agentziak / Zarautz

Jose Ignacio Iruretagoiena Zarauzko PPko zinegotzia atentatuan hil zutela urtebete bete zen atzo, eta PPk eta Zarauzko Udalak omenaldi bana egin zio-

ten hilketaren urteurrenean. Carlos Iturgaitzek esan zuen euskal gizarteak betirako zorra duela ETAren biktimekin. Gogor aritu zen ezker abertzalearen kontra: «ETAk eta HBk, PP Euskaditik desagertzeari nahi dute».

ANTONIO ALONSO / EFE

Imanol Murua eta Carlos Iturgaitz elkar agurtzen, Jose Ignacio Iruretagoienari atzo egindako omenaldian.

EGUERDI partean eta euri-pean egin zituzten Iruretagoienaren omenezko lore eskaintzak Zarauzko hilerrian. Lehenik Udaleko ordezkariak egin zuten euren, Imanol Murua alkatea eta zenbait zinegotzi bertan zirela. Ondoren PPk antolatutako omenaldia egin zen eta bertan parte hartu zuten udal ordezkariak ere. Lore eskaintza eta errezu bat egin zuten hilobiaren ondoan. Carlos Iturgaitz EAEko PPko presidentea alderdiko beste zenbait kiderekin joan zen eta Iruretagoienaren senitatekoekin egon zen ekitaldian zehar.

Ekitaldia amaitu ostean, Carlos Iturgaitzek ETAren biktimek guztiak ekarri zituen gogora, eta bereziki Iruretagoiena: «Bere eskubideak zapaldu zituzten ETAk eta bere munduak, HB buru duela, hainbeste herritarren eskubideekin egin duten moduan». PPko karguen etxetan egin diren protestaldiak eta azken kale istiluak gogoratuz oraindik urrunago joan zen Iturgaitz: «ETAk, HB, AAB eta Senideak lagunduta PP Euskaditik desagertu dadin nahi dute». Hala eta guztiz PPko kideek lanean jarraituko dutela azaldu zuen.

Iturgaitzekin batera izan ziren, Gabriel Cisneros PPko diputatua, Enrique Villar Gobernuaren EAEko ordezkaria eta Eduardo Ameijide Gobernuaren Gipuzkoako ordezkariordea.

Imanol Murua Zarauzko alkateak hilerritik irtetean tristuraz gogoratu zuen Iruretagoienaren heriotza. Omenaldiarekin Iruretagoiena lankide gisa gogoratu nahi izan zutela azaldu zuen. «Egun ikaragarri hura gogoratu nahi genuen omenaldi xume batekin, eta berriz horrelakorik gerta ez dadin eskatu», azaldu zuen Murua.

Jaurlaritzak 257 milioi zuzendu ditu lau urtetan terrorismoaren biktimentzat

Agentziak / Gasteiz

EUSKO JAURLARITZAKO Indarkeriaren Biktimen Laguntzarako Bulegoak 257 milioi pezeta erabili ditu lau urtetan (10,28 milioi libera inguru) biktimen kalteordainei aurre egiteko. Javier Balzak zuzentzen duen Herrizaingo Sailak atzo emandako datuen arabera,

guztira 2000 espediente aurkeztu dituzte indarkeriaren biktimek 1994tik aurrera, eta horietatik 762 iaz aurkeztu zituzten.

Herrizaingo Sailak jakitera eman duenez, 257 milioi pezetatik 139,7 milioi ibilgailuetan eragindako kalteak ordaintzeko erabili dira, kopuru osoaren %54,4a

hain zuzen ere. Gainontzeak, bankuei, komertzioei eta pertsonen laguntzeko zuzendu dute.

Bestetik, Herrizaingo Sailaren barruan dagoen Indarkeriaren Biktimen Laguntzarako Bulegoak biktimei laguntza psikologikoa emateko zerbitzua ere jarri du lau urteotan.

MANIFESTALDI ARRAKASTATSUA ANTOLATU DU LEIA ELKARTEAK NAFARROA BEHEREKO HIRIBURUKO KARRIKETAN

Milako bat lagun elkarretaratu dira autobidearen proiektua salatzeko

■ Barnealdeko biztanleak mobilizatu ziren ezetz erraiteko Nafarroa gurutzatuko lukeen autobideari

■ *Gazte indarrez, Amalurra defendi dezagun* zioen pankarta bat eraman zuen protestan Gazteriak gazte taldeak

■ Dei egin diete agintari politikoei eraikitzeko asmoa duten autobidearen proiektua bertan behera uzteko

Lutxi Fourcade / Donibane-Garazi

LEIA Lekuko Ekonomia eta Ingurumenaren Alde elkarteak lehen manifestaldia antolatu zuen atzo Donibane-Garazin. Duela sei hilabete sortu zen elkartea, eta Nafarroa zeharkatuko lukeen autobidearen proiektuaren aurka borrokatzen da. Lehen elkarretaratze publikoa antolatu zuen, eta aro txarra izan arren, milako bat lagunek erantzun zioten deiari.

Elkarretaratzea arratsaldeko 15:00etan zen finkatua merkatu estaliaren aurrean, baina jende gutxi iritsi zen garaiz hitzordura. Hain zuzen, barnealdeko biztanleen elkarretaratze zabala iragan zen, nahiz eta kostaldetik ere sustengua etorri. Baita gorriko eta Garaziko eskualdeez gain, Amikuzeko eta Oztibarreko biztanle anitzek ere erantzun zioten gonbitari.

«Michel, mendia ez hautsi»

Ordu bateko berantarekin, manifestaldia abiatu zen eta karrika nagusian sartu zen. Leia elkartearen banderolak ireki zuen ibilaldia, *Autobideari ez erraiten*. Ondotik, Gaz-

ANGELA MEJIAS

Goiko irudian, atzoko manifestaldia. Eskuinekoan, jendeak sinadura ematen autobide proiektuaren kontra.

terriak gazteen taldearen mezuak hau zioen: *Gazte indarrez, Amalurra defendi dezagun*. Euskal Herriko Berdeen delegazio handi batek parte hartu zuen, baita ekologisten taldeko ordezkariak ere. Bestalde, ELB sindikatuaren bulegoa bildu zen banderola baten atzean, eta

Eguzkiko kideak ere izan ziren.

Manifestaldia abiatu bezain laster, Michel Inchauspe bankuaren aurrean gelditu zen luzaz. Izan ere, Garaziko kontseilari nagusia autobidearen dosieraren defendatzaile amorratua da. «Michel aski, Herria eta mendia ez hautsi!», oihukatu zioten. Ondotik, itzuli bat egin zuten, autobidearen aurkako mezuak aldarrikatuz Donibane-Garaziko karriketan.

Manifestaldian bururatzean, Mixel Ernaga Leia elkarteko lehendakariak eskertu zituen bildu jendeak. Alabaina, mobilizatzeko deia egin zuten, erabaki politikoa hartuko den bezperan. Izan ere, urtarrilaren 20tik goiti, Nafarroako Gobernuak eta Kontseilu Nagusiak beharko dute proiektuaren bigarren inkestak egiteko printzipioa onartu. «Dei egiten diegu beste aterabide batzuk aurkitzeko». Haren aburuz, anitz egitekoa da herrien berpizteko eta gazteak herrian atxikitzeko. «Kantuak zioen *Aitaren etxea defendituko dut*. Desafioa altxatu behar dugu: saia gaitezen gure ondarea defenditzen!», adierazi zuen.

Eric Petetin • Aspeko bidearen aurkako militantea

«Autobideak planetaren minbiziak dira»

► «Etorri naiz ene alkartasuna adierazteko euskaldunei eta autobidearen aurka diren guztiei. Benetako minbiziak dira planetarentzat, eta funtsezkoa da mobilizatzea horrelako erokerien aurka. Manifestaldi hau garrantzitsua da, eta uste dut gai garela proiektua gelditzeko. Mobilizazioaren hastapena baizik ez da, eta mila bat lagun bildu gara. Euskaldun anitzen ustez, proiektua erokeria da. Baina mobilizatu beharko da proiektua bertan behera uzteko».

Jean Lissar • Euskal Berdeen hautetsia Akitaniako eskualdean

«Zozokeria handia prestatzen ari da»

► «Zozokeria handia prestatzen ari da eskualde honetan. Denen indarrak bilduz proiektuaren aurka, pentsatzen dugu azkenik ez dela eginen. Hastapena izan arren, egun jende polita bildu da, eta frogatu dugu ez dugula amore emanen. Duela hamar urte, Aspeko bidearen aurka lehen manifestaldia egin genuenean, 50 bat lagun ginen bakarrik. Hasteko borroka, jende anitz bildu da gaur, eta puntu baikorra da geroan jinen zaigunari begira».

Mizel Bergouignan • Irulegiko arno egileen sindikatuko lehendakaria

«Arrisku handia izanen da mahastiarentzat»

► «Autobideak lanjerra baizik ez du ekarriko Ipar Euskal Herriko barnealdean. Mahasti gutxi dira toki honetan, eta gutxiago izanen da autobidea egiten bada. Gainera, egun daukagun kalitatea galduko dugu sortuko den kutsadurarekin. Ekonomia aipatzen dutelarik, ekonomia handizki ikusten dute bakarrik, hiri handietan egiten dena. Hemengo aktibitateari ez dio deus ekarriko, bakarrik fiteago joateko tresna bat».

Kristian Harlouxet • ELBko bozeramailea

«Herri txikien egiturak atxiki behar dira»

► «Hasieratik, ELBk ezetz erran dio autobidearen proiektuari. Etxalde anitz suntsituko lituzke, eta eskualdea bi zatitan moztu. Herri txikien eta etxaldearen egiturak deseginen lituzke. Eskualdeko biztanleen %90 laborariak dira, eta ez dezakegu utz giza bizia desagertzen. Autobide berria egin behar izatekotan, aterabide hoberena litzateke dagoen bidea zabaltzea. Garraioari dagokionez, ene iduriz, lehentasuna eman behar zaio trenbideari».

Gaurkoa, telebistarik gabeko eguna

Presio publizitarioa gutitzea du helburu Iruñeko hedabide erabiltzaileen elkarte baten ekimenak

Asier Azpilikueta / Iruñea

Irakurtzea, musika edo irratia entzutea, lagunekin ibiltzea, museoetara joatea, musean aritzea, paseatzea edota zinemara joatea, besteak bes-

te. Makina bat aukera proposatzen du Iruñeko Gazteluko Plaza hedabide erabiltzaileen elkarteak telebista ikusi gabe igarotzeko egun osoa. Elkarte horrek Espainiako telebista kate guztiek jasaten duten presio

publizitarioari aurre egin nahi dio protesta ekintzarekin, eta, bidenabar, arduradunek programazioa hobe dezaten eskatu, deia egin dutenen ustez ez baita egokitzen ikusleak eskatzen duen eredura.

iragarleek finkatzen dituzte-la telesailaren nondik norakoak. Adibidez, arrakasta duten telesail gehienetan ekintza sukaldean gertatzen da, publizitatea erraz jar daitekeen leku batean».

Martinezendako, telebis-tak eragin izugarria du gizartean, eta komunikabide ezin hobe izan daiteke, baita hezitzeko bidea ere. Horregatik, anitz kezkatzen du egungo programazioak. «Asko hobe daiteke. Emititzen duten programazioa ez da inolaz ere erabiltzaileek eskatzen dutena. Programazioaren erantzukizuna programatzaileek dute, ez erabiltzaileek. Kalitatea eta sormena audientzia handiko orduetan ere jar daitezke». Telebista programazioaren eta batez ere publizitate bombardaketaren aurkako jarra erakustearren, gaur irakurtzen eta irratia entzuten igaroko du Maribel Martinezek eguna, eta beste askok gauza bera egitea espero du.

URTARRILETIK ekaina arte 10 zenbakiko egun guztiak telebista ikusi gabe igarotzea proposatu du Gazteluko Plaza elkarteak, Espainiako telebista kate orok jasaten duen presio publizitarioaren kontrako keinu gisa. Hedabideen erabiltzaileen eskubide eta interesak defenditzen saiatzen den Iruñeko elkarteak da Gazteluko Plaza, eta Maribel Martinez Eder da lehendakaria. «Telebista ikusi gabeko eguna izatea proposatzen dugu hilaren 10a», erran du. «10. eguna, batetik, egun paregabea izan daiteke, eta, bestetik, lehen sei hilabeteen 10 zenbakiko eguna izanen litzateke».

Publizitatearen presioa gutitzea da ekimenaren hel-

burua. «Telebistarik ikusi ez, pentsatzeko gelditu, eta telebistaren eta publizitatearen inguruko eztabaida ireki nahi dugu».

Martinezek argi utzi nahi du ekimen hau ez doala publizitatearen aurka, ezta telebistaren kontra ere. «Publizitatea arrazionaltasun handiagoz erabiltzea nahi dugu, filmetako publizitate tarteak ttipiangoak izatea, ematen zaien denbora laburragoa izatea, ezkutuko publizitaterik ez egotea...».

Ezkutuko publizitateaz ari dela, Maribel Martinezek ezin du haserrea ezkutatu. «Ez da zilegi berez iragarki handia den telesail bat erditik moztea publizitatea botatzeko. Eta larriena zera da, askotan

ANDER GILLENIA

Irakurtzeko edo beste zerbaitetan aritzeko eskatu du Gazteluko Plazak.

Elebitasuna alor orotan bermatzeko eskatu diote UPNri gida telefonikoen kontura

■ *Ikastolen Elkartearen antzera, EA gida «akasdunak» banatzeko prest azaldu da*

Erredakzioa / **Iruñea**

NAFARROA hitza soilik duten gida telefonikoen aferak aitzina jarraitzen du. Atzo Nafarroako AEK erakundeak eskatu zion UPNko gobernuari euskaldunen eskubideak erdal-dunenak bezala bermatzeko. Lizarrako EA 9.000 gida telefoniko «akasdun» banatzeko prest dago, eta HBk gida horiek eskuratzera animatu zituen nafarrrak.

AEKren erranetan, gida telefonikoen gertaera «bitxi» honetan UPNk eta Nafarroako Gobernuak elebitasunaren irizpidea argudiatu dute erdaldunen eskubideak bermatzeko. «Agudo ibili da, ez du diru kaltetan erreparatu, ez erabilgarritasunean ere, dena elebitasunaren izenean», adierazi du AEK-k. Hori dela eta, Gobernuak bizitzaren arlo guzietan hizkuntza eskubideei arreta bera erakutsi beharko liekeela uste du AEK-k: «Ez bakarrik telefono gidetan, argitarapen ofizial publiko guztietan, euskaldunek Osasunbidera edo epaitegira jotzen dutenean, unibertsitatean, institutuan, haurtzaindegietan edo eskoletan euskaraz ikasi nahi dutenekin, zein hedabide eta zerbitzu publiko guztietan ere».

Hainbat erreakzio

Bestalde, eta Nafarroako Ikastolen Elkartek egin zuen antzera, Lizarrako Eusko Alkartasunak atzo adierazi zuenez, Telefonicako lehendakari Juan de Villalongaren aitzinean beharrezko gestioak egiten ari dira Lizarrerrian banatzen hasi ziren gida telefonikoak eskatzen duten abonatuak helarazteko. Telefonikaren erantzunaren zain daude.

Halaber, Nafarroako Herri Batasunak *Nafarroa* hitza soilik duten gida telefonikoak eskatzeko animatu ditu nafarrrak. HBren aburuz, «UPNk, berriz ere, agertu du euskarari dion fobia».

Arazoak sortu ditu errepideetan eguraldi txarrarekin batera etorri den elurrak

Datozen egunetan ere kontuz ibili beharko da txarrera egingo baitu giroak

Erredakzioa / **Donostia**

Eguraldi txarra. Elurra, euri gogorra, eta harri txingorra izan ziren nagusi atzo Euskal Herrian. Ondorioz, hainbat arazo sortu ziren errepideetan. Datozen orduetan ere eguraldi kaxkarra izango da. Litekeena da okerre-ra egitea. Beraz, kontu handiz gidatzeko eskatu dute trafiko arduradunek.

ARAZO ASKO sortu zituen atzo Euskal Herriko errepideetan eguraldi txarrak. Tenperatura jaitsierak elurra ekarri zuen, eta ondorioz mendate gehienetatik ibiltzeko arazoak sortu.

Izabatik Zuberoara arteko errepidea itxi behar izan zuten.

Halaber, Nafarroan Izabatik kamioiak hertsia zuten ibilbidea, eta autoek kateak behar zituzten.

Araban, ostera, Herrera portua kamioientzat eta autobusentzat hertsia zuten, eta autoak kateekin ibili ziren. Bernedo, Atazeta, Zaldiaran eta Opakua mendateetan elurra etengabe ari zuela eta autoek mantso-mantso ibili behar zuten.

Gainontzeko herrialdeetan elurra gailurretan baino agertu ez bazen ere, euri gogorrak eta harri txingorrak errepidea gogortu zuten, eta hainbat arazo sortu.

Egoera horren aurrean, kontu handiarekin gidatzeko eskatu dute trafiko arduradunek, eta kateak eramateko gidatu ahal izateko.

Horrez gainera, litekeena da giroak okerrera egitea. Beraz, autoa hartu behar izanez gero, kontuz.

JAGOBA MANTEROLA

Kamioiek atzo hainbat pasabide hertsirik izan zituzten elurraren eraginez.

Lagun bat hil da Bergaran, auto istripuan

■ PERTSONA bat hil zen atzo arratsaldean Bergarako Angiozar auzoan (Gipuzkoa) auto istripuan. 16:00etan izan zen istripua, eta ospitalera eraman zuten larri zauriturik ezbeharra gertatu eta berehala. Ondoren, ospitaleko arduradunek adierazi zuten ezin izan zutela ezer egin. Arratsaldeko 18:00ak aldera hil zen.

Horrez gainera, herenegun gau aldera izan ziren ezbeharrak Iparraldean. Hildako bat eta bederatzi lagun zauritu dira ostiral arratsaldean iragandako hiru bide istriputan. Lehen ezbeharra gertatu zen arratsaldean Baionan, Grenet zubiaren ondoren. Hiru autok elkar jo ondoren, hiru lagun arinki zauritu ziren.

Bigarren istripua beranduago iragan zen, Baiona eta Donibane-Garazi arteko bidean. Arratsaldeko 17.30etan, beste hiru autorek arteko istripua iragan zen Ustaritzeko Herauritz auzoan. Renault auto bat lerratu zen, eta pareko autoaren aurka jo zuen. Handik zetorren zen beste auto bat ez zen gelditu ahal izan. Bi

lehen autoetako gidariak larriki kolpatu ziren, eta beste hiru lagunak kolpe arinak izan zituzten.

Azkenik, Ezpeletan 18:00etan, bidea lerrakorra izanez, auto bat uzkailli zen bide bazterreko amildegi batean. L. S. 75 urteko emaztea kolpez hil zen. Bere alaba Michele, aldiz, larri kolpatua izan zen eta Baionan ospitaleratu zuten.

Ate joka dugu gripea

Gripe kasuak ugartzen ari dira gurean azken egunotan. Zaintza sistema berriko datuek iragarri dutenez, aste honetan bertan zabal liteke izurritea. Dena den, aurtengo birusa B aldaerakoa da, eta ez du iazkoak adina gaixo eragingo.

Gripena, tarteka gure gorputzera sartu eta ahul-ahul eginda uzten gaituen birus nazkante hori, erasotzera dator berriz ere. Azken aste honetan Euskal Herrian hasi dira gripe kasu dezente atzematen; oraindik osasun zentroetan pilaketarik eta ez da izan, baina kasu kopuruaren goranzko bilakaera ikusita, urteroko izurritea heltzear dagoela uste dute epidemiologoek.

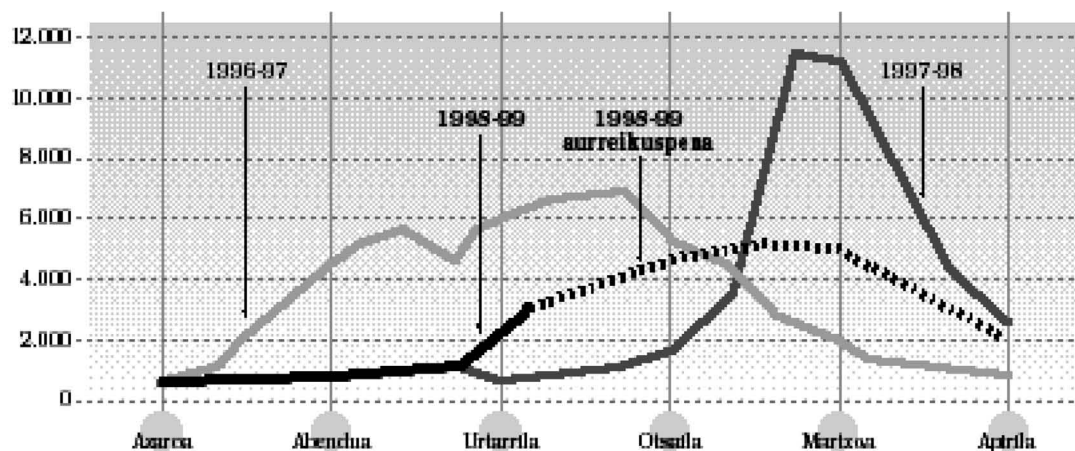
Nolanahi ere, eta okerrik ezean, aurtengoa ez da iazkoaren parera iritsiko. Izan ere, itxura guztien arabera, aurtun erasoan datorren birusa B aldaerakoa da, «etxekoa» dugun motakoa hain zuzen ere. Gorputzak ezaguna du aldera hori, eta antigorputzak ere prest dauzka birusak eraso eginez gero ahalik eta defentsarik gogorrena egiteko gaisotasunari. Gainera, azkeneko kanpainako txertoak ere bazuen osagarri hori bera, eta horregatik ez du iazkoak bezain gogor erasoko.

Esan liteke, beraz, aurtun prest gaudela, joan den urtean ez bezala. Aurreko neguan, Munduko Osasun Erakundeak eta gurean osasun ardura duten erakundeetako epidemiologoek egindako aurrikuspenek huts egin zuten, gripea A motako jantziak etorri baitzitzaigun, ezezagun den birusa indar handiz. Aldaera hori arrotza du gure gorputzak, oso gutxitan etorri izan zaio bisitan, eta beraz antigorputzek ez dute behar bezala ezagutzen. Birus ezezagun horrek ustekabean harrapatzen ditu antigorputzak eta haien kontrako indarrik gabe lasai-lasai zabaltzen da, gorputz batean lehenik eta inguruko guztien artean ondoren.

Aurtun izurriteak eragin apalagoa izango du. Hori diote bederen epidemiologoek. Gripearen zaintza sistemaren barruan egin dituzten frogak erakusten baitute, B aldaerako birusa ari dela hedatzen gure artean, antigorputzei ezagun egiten zaien birusa, hain zuzen, eta izurritea horrexek eragingo duela datozen egun hauetako batean hasita.

Gripearen bilakaera

Diagramak agertzen duen bilakaera Gipuzkoako datuak oinarri hartuta osatuta da. Baina gaitzaren herrialdeetarako ere balio du.

Gripe birusaren aldaerak

B motako birusa: Aurtun aldaera hori du gaixotasunak. Esan liteke "etxekoa" dugula B motako gripea eta, beraz, gure antigorputzak nahiko prest daude gaitzari aurre egiteko. Gainera, azken kanpainako txertoek bazuten B motako osagarria.

A motako birusa: Bako neguan nagusitu zen aldaera. Birus arrazoiak da gurek, gure antigorputzak ez daude horretara ohituta. Horregatik eragin zuen joan den urtean halako gaixotasun kopuru handia.

J. ARAZOLA

Zaintza sistema

■ ■ ■ **Telebista audientziaren antzera hartzen diote neurria gripearri, estrategikoki aukeratutako medikuek aztertutako kasuen arabera.**

Gripearen zaintza sistema berria

Eta nola jakin litekeen bada-torrela gripe birusa, seguruenara aste honetan bertan hasiko dela urteroko izurritea? Hara:

Gripea *halabeharrez deklaratu beharreko gaixotasunak* delako zerrendaren barruan dago, tosferina, hepatitis eta beste zenbait gaitzekin batera. Hala bada, osasun zentroetan atzeman dituzten gripe kasuen kopuruaren berri eman behar diete osasun

Birus ezaguna

■ ■ ■ **Zabaltzen ari den birusaren aldaera ezaguna du gorputzak, eta antigorputzak prest daude, beraz, gaixotasunari defentsarik gogorrena egiteko.**

agintariei. Zenbaketa modu horrek, baina, izurriteari buruzko zehaztapen handirik ez du eskaintzen, ez baita jakiteko modurik zein pertsonari egin dion eraso gripe birusak edota zein sintoma izan dituen gaisoak. Maiz, gainera, datu horiek berandu iristen dira osasun agintarien eskuetara eta beharrezko neurriak hartu aurretik zabaltzen da askotan gripe izurritea.

Aurtengoan halakorik gerta ez dadin, gripearen zaintza sistema berezi eta berria jarri du martxan Osakidetza: Mediku Jagoleen Sarea. Gripe izurritea iragartzea oso zaila gertatzen bada ere, ahal dela izurriteari aurrea hartu eta osasun zentroak behar bezala prestatzea da asmoa, era horretara, larrialdi zerbitzuetan gainezka egin ez dezaten.

Telebista kateen audientzia neurtzeko erabiltzen den sistemaren antzekoa da Mediku Jagoleen Sarearena. Estrategikoki osasun zentro jakin batzuetako sendagileak hautatzen dira-horien artean zenbait pediatrik dira eta gainontzekoak mediku orokorrak-eurek atzeman dituzten gripe kasuei buruzko datu zehatz-zehatzak eman ditzaten: ume edo pertsona helduari egin ote dion eraso gripeak, birusa zein aldaerakoa den, zein sintomarekin jo duen osasun zentrori.

Horrezaz gainera, gripea-

Ospitaleetan prest daude oldeari aurre egiteko

JOAN DEN urteko gripe izurrite indartsuak ezustean harrapatu zituen Euskal Herriko osasun zentro eta ospitale gehien-gehienak. Larrialdi zerbitzueta-oldeko jo zuten gripeak jotakoek eta zerbitzu asko eta asko blokeatu egin ziren.

Aurtun halakorik gerta ez dadin, eta joan den urteko esperientziatik abiatuta, aurrikuspen zehatzak egin dituzte ospitale askotan, esate baterako, Donostiako Andre Mariaren erresistentzia. Antxon Nuñez bertako Harrera Zerbitzuko arduradudunak azaldu digunez, azken bost urteetako gripearri buruzko txostenak goitik behera azter-

tu zituzten ikusteko zein bilakaera izaten den euren erresidentzian. Jabetu ziren hala, gripe kasuak umeetan atzematen direla lehen-lehenik eta gero hasten direla helduak gaisotzen. Azken aste hauetan gripeak jotako haur askok jo dute erresidentziako larrialdi zerbitzuetara. Datu horrek, eta Osakidetza-ko epidemiologia zerbitzuak eskaintutakoak batuta, hortaz, dextenteko ziurtasunez dakite aste honetan larrialdi zerbitzuak eta ingesoak handitu egingo direla kopuruz.

Euren kalkuluak eginak dituzte eta badakite gutxi gorabehera mila gripe kasuko zazpi ingreso izaten direla

euren ospitalean. Kalkulu horri jarraiki, bihurtik aurrera Andre Mariaren Erresidentzian ohikoak baino hogeit ohe gehiago egongo dira prest gripeak eragindako osasun koadro larriekin ospitalera jotzen duten gaisoak hartzeko. Horrezaz gainera, ospitale pribatu kon- zertatuetan beste hainbeste ohe presta ditzaten eskatu dute, badaezpada ere.

«Horrekin lehen bultzadari eutsi ahal izango diogu», adierazi du Nuñezek, «gero, izurritearen bilakaerari buruzko datuak eguneratu eta astero-astero ikusiko dugu zein baliabide prestatu behar ditugun».

ren zaintza sitema berriaren baitan, erresidentzia eta ospitalerako larrialdi zerbitzuetan izan diren gripe kasuei buruzko datuak ere biltzen dira. Azkenik, zenbait kasutan gripe gaixoari laginak hartzen zaizkio eta haiek laborategira bidaltzen dira, beharrezko azterketak egin eta gripearen aldaera zehaztu dadin.

Datu horiek guztiak Osakidetza lurralde ordezkartzetan biltzen dituzte eta denak alderatuta, birusaren gaineko xehetasunak lortzen dituzte: gripea nolakoa den eta nondik nora ari den zabaltzen jakitea lortzen dute.

Hegotik datorkigu izurritea

Euskal Autonomia Erkidegoarekin batera, Medikuek Jagoleen Sare horretan sartuak daude, besteak beste, Andaluzia, Valentzia eta Katalunia. Erkidego horietan birusaren bilakaera zein izaten ari den kasik instantean jakin ahal izaten dute internet bidez, eta erkidego horietako datuak aztertu, eta aurreko urteetan birusak izan duen bilakaera alderatuta jakiten dute, gutxi gora behera, gurera gripea badatorren, zein aldaerakoa den eta zein itxurarekin datorren.

Mikel Basterretxea Osakidetza epidemiologoak azaldu digunez, Andaluzian eta Valentzian, jada, atzeman dute izurritea. Eta hark hegoaldeko iparralderako bidea egiten du normalean. Hau da, Espainia hegoaldeko eskualdeetan gripe izurritea atzematen dutenean badakite asko jota hiru asteren buruan iritsiko dela Euskal Herrira. Birus txatxu hori, bada, laster batean dugu gurean ere ate joka.

Jone Larrañaga
DONOSTIA

Gripea gaixotasun biriko arrunta da, pertsona osasuntsuengan aparteko ondorio kaltegarriak ez duena. Tentuz jokatu beharra dago, baina alarrik ez du sortu behar, baldin eta gaixotasun kronikoa dutenek hartzen ez badute behintzat. Komenigarria da ondokoak gogoan hartzea:

Larrialdi zerbitzuetara kasu larrietan bakarrik jo • Osasun zerbitzuetako larrialdietara behar baino askoz gehiago jotzen da, are gehiago izurritea agertzen denean. Gripe garaia heltzen den aldioro larrialdi zerbitzuek gainezka egiten dute eta behar bezalako zerbitzua eskaintzea ezinezkoa gertatzen da kasik. Horregaitik, behar dutenek beharrezko artatzea jaso dezaten, kasu arinetan herriko osasun zentroetara jo behar da, ohiko medikuarengana.

Zein kasutan izan daitekeen gripea arriskutsua • Desberdina da oso gripearen eragina pertsona osasuntsuengan eta patologiaren bat dutenengan. Bihotzeko edota biriketako patologiak edota beste antzeko gaixotasun kronikoak dituztenek gripea hartzen badute haien osasun egoera deskonpentsatu egiten da, eta maiz, ospitalera jo behar izaten dute. Pertsona helduetan ere, sarri, egoera larrien eragile izan liteke gripea. Udazkenean egiten den txertaketa kanpaina, batipat, pertsona talde horiengana zuzentzen da eta gripeak eragiten duen heriotza tasa gutxitzea du helburu.

Gripearen sintomak • Gripearen sintomak oso erraz atzematen dira. Hauek dira nagusiak: sukar altua (39-40º hel

daiteke); eztul gaiztoa zenbaitetan eta sudur eta bularralde hartuta izatea; gihar eta hezurretako mina eta ahulda-dea. Zenbaitetan botagalea ere eragin dezake. Sintoma ohiko hauek izanez gero, ez dago zertan larritu beharrik. Aste betean desagertzen da gaisoaldia eta aspaldiko etxeko errezeta zaharra gomendatzen dute medikuek: «aspirina eta ohera».

Urtean behin jotzen du • Gripearen birusak urtean behin jo ohi du. Oso arraroa izaten da gaixotasun hori negu batean bitan izatea. Gainerantzekoak katarroak izan ohi dira, maiz gripearen sintoma antzekoak izaten dituztenak. Katarroak, normalki, eztula gehiago eragiten du baina ez du hain sukar altua sortzen.

EDURNE KOCH

Osasun zentroetako larrialdi zerbitzuetan hasiak dira mugimendu handia nabaritzen; litekeena da datozen egunetan gainezka egitea gripearen eraginez.

FORU ERKIDEGOAN IAZ SINATUTAKO AKORDIOA EDUKIRIK GABEKOA DELA DERITZOTE SINDIKATU ABERTZALEEK

Enpleguari buruzko hitzarmenaren lorpenak Nafarroara eraman nahi dituzte ELA-LABek

■ Euskal Autonomia Erkidegoko hitzarmena hilaren 15ean sinatu ostean elkartuko dira Nafarroako kanpaina prestatzeko

■ Nafar langileei aparteko lanorduen eta ordezkapen kontratuen inguruko hitzarmenak erakutsiko dizkiete

■ Sindikatu abertzaleak gutxiengoa dira Nafarroako Foru Erkidegoan, eta *apartheid* sindikala egiten dela salatu dute

Joseba Aiartza / Bilbo

EUSKAL Autonomia Erkidegoan lortutako enpleguari buruzko hitzarmenaren edukia Nafarroan ere bultzatuko dituzte ELAk eta LABek, bi sindikatuetak buruzagiek EGUNKARIARI egiaztatu diotenez.

Nafarroan enpleguari buruzko beste hitzarmen bat sinatu zuten iazko irailean CEN elkarte patronalak, CCOO eta UGT sindikatuek eta Iruñeko Gobernuak. Administrazioak 47.000 milioi pezeta zuzendu ditu hiru urterako, hitzarmenean jasotako neurriak aurrera eramateko.

Hitzarmen hori gaitzetsi egin zuten sindikatu abertzaleek ordea, enplegua sortzeko neurri eraginkorrik ez zuela jaso esanez, hain zuzen ere aparteko lanorduak kendu, lanorduak murriztu edo ordezkapen kontratuak egiteko neurri zehatzik jaso ez zuelako.

«Prestakuntzarako eta kontrataziorako dirua besterik ez du jaso hitzarmenak», azaldu du Jose Maria Otaegi Nafarroako ELAko arduradunak. Otaegik zehaztu duenez, diru hori enpresarientzat izango da, kontratazioak egiteagatik, baita sindikatu sinatzailentzat ere, haiek prestakuntza kudeatzen duten aldetik.

OSKAR MONTERO

ELA eta LABek enpleguaren alde Iruñean egindako manifestazio bat.

EAEko hitzarmena, berriz, «ez da panazea izango, baina baditu askoz ere alderdi hobeak. Alderdi on horiek erakutsi nahi dizkiegu langileei eta politikoei, eta haiei esan nahi diegu dirua ez dela tresna bakarra, eta dirua ondo erabili behar dela enplegua sortu ahal izateko», gehitu du sindikalista nafarrak.

Horrela, ELA eta LAB sindikatuek informazio kanpaina bat zabalduko dute nafar langileen artean, EAEn eta Nafarroan enpleguari buruz egindako bi hitzarmenen arteko

ezberdintasunak erakusteko. Iruñeko Parlamentuko alderdiei ere erakutsi nahi dizkiete bi hitzarmenen arteko aldeak.

Rafa Diez LABeko koordinatzaileak egiaztatu duenez, sindikatu abertzaleen egitekoa «Nafarroan sinatutako akordioa kolokan jartzea izango da, batere edukirik gabekoa delako, eta erakustea EAEn egindakoa Nafarroan ere askoz egokiagoa izango litzatekeela».

Negoiazio prozesuetatik kanpo

Sindikatu abertzaleek ez dute oraindik inolako urratsik egin kanpaina hori aurrera ateratzeko, eta ez dute egingo hilaren 15ean EAEko hitzarmena sinatu arte. Sinatzeko ekitaldiaren ostean elkartuko dira bi sindikatuak Nafarroako kanpaina prestatzeko.

LABek eta ELAk ez dute erraz izango euren helburua lortzea, alde batetik gutxiengoa daudelako Nafarroako

JOSE MARIA OTEAGI

■ ■ ■ «Prestakuntzarako eta kontrataziorako diru laguntzak besterik ez du jaso Foru Erkidegoko enplegu hitzarmenak»

RAFA DIEZ

■ ■ ■ «Sindikatu abertzaleak 'apartheid' sindikala nozitzen ari dira Nafarroan, beste sindikatuek eta patronalak hala behartuta»

47.800 milioiz hornitutako plana

J.A. / Bilbo

NAFARROAKO enplegu plana 1998ko irailaren 18an sinatu zuten CEN patronalak (Nafarroako enpresarien elkarte), UGT eta CCOO sindikatuek eta Iruñeko Gobernuak. Egun batzuk geroago ontzat jo zuen Nafarroako Parlamentuak. Egitasmoak hiru urteko iraupena dauka, eta Iruñeak 47.778 milioi pezetaz hornitu zuen.

Planaren helburu nagusi gisa langabezia tasa %5era jaitea azpimarratu zuten erakunde sinatzaileen ordezkariak (sinatzeko orduan, langabezia %8,9koa zen Nafarroan), baita lanaren egonagaitasunari aurre egitea ere. Egitasmoak langileen prestakuntza, kontratazio egonkorren sustapena, langabetuak enplegatzeke neurriak eta lan osasunari buruzkoak jaso zituen.

Plana aurkezteko ekitaldian, Jesus Garatea CCOOko ordezkariak ohartarazi zuen egitasmotik kanpo geratu zirela kontu garrantzitsu batzuk, hain zuzen ere lanaldia murrizteko eta aparteko lanorduak desagertzeko helburuak. Berandu baino lehen, lanorduen gaiari heldeu beharra zegoela adierazi zuen Garateak.

CCOOn eta UGTren aldean, eta bestetik Nafarroako negoziazio prozesuetatik kanpo daudelako.

Diezen hitzetan, sindikatu abertzaleak «apartheid sindikala» nozitzen ari dira une hauetan Foru Erkidegoan, beste sindikatuek eta bertako patronalak hala behartuta.

Hala ere, sindikatu aber-

tzaleak prest agertu dira CEN patronalarekin eta CCOO eta UGTekin hitz egiteko, euren proposamenak agertu eta, ahal dela, erakunde horiek sinatutako hitzarmena hobetzeko.

Ibar Ezkerra Europako 1 Helburuan sartzea «zail» ikusten du Espainiako Gobernuak

Egitura fondoak banatzeko irizpideak aldatzeak Espainiaren interesei kalte egingo liekeela dio

Efe / Madril

Begoña Lasagabaster Eako diputatuari zuzendutako erantzunean Ibar Ezkerra Europako Egitura Fondoan 1 Helburuan salbuespen bezala sartzea «zaila» dela dio Espainiako Gobernuak. Espainian fondoak autonomia erkidegoka banatzaren direla dio, eta hori aldatzea, Espainiaren interesen kontrakoa litza-tekeela.

ESPAINIAKO Gobernuak Eusko Alkartasunako diputatu Begoña Lasagabasterri emandako erantzun parlamentario batean azaldu duenez, «zaila da Ibar Ezkerreko eskualdea Europako 1 Helburuko eskualdeen barnean sartzea». Gainera, hori defenditzeak Espainiaren interesen kontra jokatzeko suposatuko luke.

Madrilgo gobernuaren arabera, Europako Batzordeak egitura fondoaren araudia egokitzeko egindako proposamenean, 1 Helburuko laguntzak jasotzeko lurraldeek bete beharreko irizpideak ez dira aldatu. Legediaren arabera, Espainian lurraldeek autonomia erkidego izan behar dute 1 Helburuan sartzeko, «eta irizpide hori aldatzeak, autonomia erkidego maila ez duen eskualde baten salbuespena defenditzeak, kaltetu egingo lituzke Espainiaren interesak», dio Espainiako Gobernuak.

1 Helburuan Europako biztanleko batez besteko BPGren (Barne Produktu Gordinaren) %75era iristen ez diren lurraldeak sartzen

XOUSE SIMAL

1 Helburuan sartzeak laguntza eta inbertsio gehiago ekarriko litzioke Ibar Ezkerrari.

60.000 milioi pezeta jokoan

■ JAURLARITZAREN eta Bizkaiko Diputazioaren datuen arabera, Ibar Ezkerrak 1 Helburuko kategorian sartuz gero, Europako erakundetatik 60.000 milioi pezeta jasoko lituzke (zazpi urtetan).

EAEko erakundek askitzat jo dute komunitatea 2 Helburuan mantentzea, baina Ibar Ezkerraren kasuan 1 Helbu-

ruan sartzea nahi zuten. Bizkaiko eskualde honek horretarako irizpideak betetzen ditu: BPGren %75etik beherakoa, enplegu galera handia, langabezia tasa altua gazteen artean, eta ingurugiro endekatua.

Gaur egun, Espainiako Estatuko autonomia gehienak 1 Helburuaren barnean daude, Madril,

Balearrak, Katalunia, Errioxa, Aragoi, EAE eta Nafarroa izan ezik. Hala ere, Espainiako bi autonomiak, Valentziak eta Kantabriak, jada ez dituzte 1 Helburuan egoteko irizpideak betetzen, eta badirudi horiek hor mantentzeko interes berezia duela Espainiako Gobernuak.

1 Helburuan egoiteak abantaila asko

ekar liezazkioke. Bruselak diru gehiago bideratzen du lurralde horietara, garapen programak finantzatzeko, eta aukera zabalagoa ematen du erakunde publikoek enpresen inbertsioak lagunditzeko. Horrek inbertsio asko ekarriko lituzke Ibar Ezkerrean, agian estatuko beste leku batzuen kalterako.

dira. Espainiaren ustez, autonomia erkidegoak baino lurralde txikiagoak sartzea «zaila da, Europako Batzordean aldaketa hori onartzea zaila delako, eta gainera espainiar interesentzat kaltegarria delako».

Erantzun parlamentario horren arabera, biztanleko BPGaren %75 baino gutxiagoko irizpide hori betetzen duten lurralde gehienak jada 1 Helburuan daude erkidegoaren unitatea erabiliz, eta gutxi izango lirateke horiez gain Espainiatik sartu litekeenak. Aldiz, Europako beste herrialdeek irizpideak aldatuz gero, lurralde gehiago aurkeztuko lituzkete.

«Hori horrela, laguntzak jasotzeko aukerak izango lituzkeen Espainiako biztanleria Batasuneko baino gutxiago haziko litzateke. Ondorioz, Espainiak, populazioari dagokionez, parte-hartze txikiagoa izango luke laguntza horietan», dio Espainiako Gobernuak.

Iazko urrian Eusko Jaurlaritzak, Bizkaiko Diputazioak eta EAJ alderdiak salatu zuten PSOE eta PPk eragotzi egin zutela Ibar Ezkerra 1 Helburuan sartzea. Gogoratu zuten baita, Europako Batasunak lurralde irizpideak betetzen ez dituzten zortzi salbuespen onartu dituela orain arte. Araudi berriarekin litekeena da zortzi salbuespen horiek arauzkoak bihurtzea. Salbuespen horiei eustearen alde azaldu dira Erresuma Batua, Italia, Irlanda eta Frantzia. Espainiaren proposamenean, ordea, ez da salbuespenik jasotzen, eta ez dirudi hori defenditzearen aldekoa denik ere.

Burtsa

• J.B. ANDUEZA •

MILURTEKO azken urteko lehen astelehena, 1999ko urtarrilaren 4a, izan zen euroaren jaioteguna. Iparralde eta hegoaldeko euskaldunontzat, nahiz beste hamaika herrialdeetako europarrentzat moneta bakarra finkatu eta EBko finantza merkatuetan argia ikusi zueneko eguna; Bilbon ere akzioak eurotan kotizatzen hasi ziren astelehenetik.

Burtsek negoziazio igoera handia sumatu dute: Europa

batuago bat jaio da, II. mundu gerraz geroztik dolarraren nagusitasunari aurre egiteko gaitasuna duen moneta bakarrarekin. Eraginkortasun ekonomikoa handitzea ahalbidetuko du, lan eta kapitalak bideratzerako orduan ganbio tasaren aldaketan arriskua desagertaraztean. Finantza merkatuek harrera beroa egin zioten eta

Aste historikoa

■ ■ ■ Europa batuago bat jaio da, dolarraren nagusitasunari aurre egiteko gaitasuna duen moneta bakarrarekin

euroa bere egin duten herrialde guztietan izan zituzten igoerak aste hasieran.

Hala ere, euroa sortzea, erabaki ekonomikoa bezain politikoa izan da. Euroa ez da langabezia eta gainontzeko arazo ekonomikoak onbidean jarriko dituen sendabelar miragarria, lehiakortasuna eta egonkortasuna lagundu-

ko dituen ingurune berriaren aurpegia baizik, erronka bat.

Burtsari dagokionez, akzioen prezioek enpresen balioa adierazten jarraituko dute, eurotan nahiz pezetan; hori bai, etorkizunean ere, gorabeherak, gertaera berriak eta ezusteak izaten jarraituko dugu noski. Hori guzti hori, geroz eta finantza merkatu eraginkorragoekin eta familien parte-hartze orokorragoekin. Garai berri bat, finean.

ARMADA SERBIARRAK EMANDAKO HIRU ULTIMATUMEI ENTZUNGOR EGIN ZIEN ATZO UCK-K

Kosovoko gerrillak trukea eskatu du gatibu serbiarrak askatzeko

■ Abenduan atxilotutako gerrillariak aska ditzaten eskatu dute UCK-ko indarrek.

■ Bahiketa lekuaren inguruan serbiarrak kontraerasoari ekiteko prestatu dira

■ OSCEko arduradunek Kosovoko gerrillaren jarrera arduragabea salatu dute.

Agentziak / **Pristina**

KOSOVOREN ASKAPENERAKO ARMADA (UCK) gerrillak herenegun armada serbiarreko zortzi soldadu gatibu hartu zituenetik, Balkanetako inguru hartan berriz ere gori dago giroa.

Armada serbiarrak mehatxu gogorra egi zien gerrillari bahuatutakoak aska zitzaizten exijitzeko, eta ohartarazi agindutakoa bete ezean eraso gogorra egingo zietela. Egunean zehar hiru ultimatum ere eman zizkieten, gauerdirako bata, goizerako bestea eta arratsaldeko lauretarako hirugarrena. Baina ultimatum horiei guztiei entzungor egin zieten UCK-koek, eta bezperan preso hartu zituzten zazpi soldaduak eta ofizial serbiarra askatzeko trukea eskatu zuten. Kosovoko Informazio Zentroak (gerrillaren aldekoa) atzo arratsaldean zabalduak informazioaren arabera, serbiarrak askatuko dituzte UCK-ko indarrek, baldin eta serbiarrak joan den abenduan Albaniako mugan izandako borroketan preso hartutakoak askatzen badituzte.

Bahiketa gertatu zen lekuaren inguruetan -Kosovska Mitrovica, Pristina hiriburutik 40 bat kilometro iparraldera- armada serbiarrak armamentu pilaketa handia egin zuen. Goizean iragarri zuen bahituak askatzeko operazioa jarri zuela martxan, baina iluntzera bitartean erasorik ez zuten egin. Itxura denez, OSCEko misioko kideek egun osoan negoziatu zuten agintari militar serbiarrekin erasoari ekin diezaioten eragozte aldera.

LOUISA GOULAMAKI

Kosovoko gerrillako bi kide, serbiarren kontraerasoari erantzuteko prest.

Gerra kriminala hil dute SFOReko indarrek

Agentziak / **Sarajevo**

DRAGAN GAGOVIC Bosnia-ko gerran krimenak egiteaz akusatutako serbiarra hil zen atzo inguru hartan diren nazioarteko indarrek (SFOR-eko) soldaduek egin dako tiroen ondorioz. Javier Solana NATOKo idazkari nagusiak atzo arratsaldean jakinarazi zuenez, Foca izeneko herritik gertu jazo zen gertakaria, nazioarteko

indarrak gerra kriminala atxilotzera zihoazenean. Bertsio horren arabera, Gagovic bera atxilotzera zihoazela jabetu eta autoarekin soldaduak harrapatzen saiatu zen. Solanak atzo esan zuen «euren defentsan» egin behar izan zutela tiro SFOR-eko indarrek Gagovicen aurka.

Gerra kriminala zaurituta geratu zen, eta berehalako-

an eraman zuten ospitale batera. Hara iritsi orduko hil zen baina.

Gagovic Hagako Gerra Krimenen Nazioarteko Epaitegiak du akusatua Bosnia-ko gerra garaian emakumeen detentzio esparru batean egindako delituengatik. NATOren arabera, tribunalaren aurrera eramateko atxilotzeko asmoa zuten atzoko opeazioan.

OSCEk gerrilla salatu du

Baina OSCEkoak bi aldetara negoziatzen aritu ziren, egun osoz baita ere, gatibu hartutakoak aska zitzaizten

lortzeko. Bezperan, Kosovoko gerrillako arduradunek bahituak askatuko zituztela agindu zieten, antza, OSCEkoei, baina Europako Segurtasun eta Kooperazioko Erakunde-

koek azpimarratu zuten UCK-koek emandako hitza jan egin zutela. OSCEko buruen arabera, gerrillak arduragabekiaz jokatu du eta hautsi egin du su-etena.

Abioneta batean zihoazen lau lagun hil dira Gironan istripuz

■ Hiriburuko aireportuan lur hartzera zihoala erori zen hegazkina

Agentziak / **Iruñea**

GIRONA hiriko aireportuan lur hartzera zihoala istripu larria izan zuen atzo eguerdian abioneta batek. Lurraren kontra jo zuen, eta kolpe handiaren ondorioz barruan zihoazen lau lagunak -bi emakume eta bi gizonezko- instantean hil ziren. Olot herrikoak ziren guztiak.

Atzo iluntzean artean argitzeke zegoen istripua zerk eragin zuen. Ikerketaren inguruko iturriek jakinarazi zutenez, baina, litekeena da behar baino abiadura gehiago galtzeak eragin izana ezbeharra. Izan ere, istripua gertatu aurretik abionetako gidariak eskatua zuen lurreratzeko baimena, eta kontrol dorrearekin izandako hartu-emanen ez zuen inolako matxuraren berri eman.

Atzoko gertakariaren ostean, jada hamar lagun dira abioneta istripuetan Katalunian hil diren pertsonak. Istripu horietan, gainera, beste bost lagun zauritu dira.

Bost lagun hil dira auto istripu batean Noirmoutier uharterako zubian

Allande Sokarros / **Baiona**

NOIRMOUTIEREKO uhartertea (Vendée) eta kontinentea lotzen dituen zubian gertatutako auto istripu batean, ibilgailu berean zihoazen 5 lagun hil ziren, ostiraletik larunbaterako gauean.

Jandarmeriak atzo emandako argibideen arabera, bost gazte barruan zeuzkan autoa bidetik irten zen eta hamar metro behiago erori lur gainera. Ibilgailuak berehala su hartu zuen, eta barnean zeuden bost lagunek ez zuten ahalik izan kanporatzeko.

Urte berriko lehen bide istripu larrienatetik bat da hau, eta gogorarazi behar da joan den urte amaieran azken urteotako larriena gertatu zela, hil eta zaurituen kopuruari dagokionez.

Frantzia Rhone eskualdeko presidentearen aukeraketa

Eskualdeko presidente berriak ezkerrekoei zor die aukeraketa

Saio gogor eta nahasi batetik erabat zatikatua irten da eskuina

Allande Sokarros / Maule

Bi egun eta bi gau iraun duen nahasketa eta tentsio giroko saio baten amaieran, Anne-Marie Comparini (UDF) da Rhone eskualdeko presidente aukeratua izan. Izendatze hori zor dio ezkerreko batasunak bere alde egin dako jarrerari, baina, aldi, berean, eskuineko indarrak erabat zatikatu ta geratu dira, eta baliteke egoera horrek kudeatzina den Eskualde Kontseilu bat utz dezan.

MICHEL GÄNGEN / EPA

Le Penek gidatutako FNa guztiz zatitu zen bozketan.

ATZO goizeko 3:00ak ziren, saioburuak hirugarren bozkaldiko emaitzak aldarrikatu zituelarik. Anne-Marie Comparini UDFkoak Rhone Eskualde Kontseiluko 157 hautetsietatik 75en botoak bereganatu zituen eta, beraz, gehiengo sinplea nahikoa zenez, eskualdeko presidente aukeratua geratu zen. Haa-tik, hautaketa honen berria eskuineko RPR eta Demokrazia Liberal (DL) alderdietako hautetsien oihu eta garrasien artean hartua izan zen, eta presidente aukeratu berriaren lehendabiziko hitzaldia halaber pasatu zen. Hirugarren eta azken bozkaldi horretan, ez zen eskuineko hautagairik lehiatu, eta aurreko bietan Jean-Jack Queyranne sozialista sustatu egin zuten 60 botoak Compariniren alde emanak izan ziren. Hortaz, UDFko hautagaiak, eskuineko 15 boz baino ez zituen bereganatu.

Beste boto gehienak RPRk eta DLk aurkezten zuten eta Charles Millon zein bere jarraitzaileek sustatzen zuten Pierre Gasconengan joan ziren, honek 56 boz jaso baitzituen. Patrice Abeille Saboia herrialdeko independentistak boto bat izan zuen eta hiru zuri bozkatze zenbatu ziren. Azpimarratu behar da ere, Bruno Megreten aldeko FNko 22 hautetsiek ez zutela parte hartu azken bozkaldi horretan eta bai, aldiz, Le Penen jarraitzaile diren FNko beste 13 zinegotziek.

Ororen buru, beraz, eskuina eta mutur eskuina sekula baino zatikatuagoak irteten dira eskualde presidentearen

hautaketa horretatik. Azken batean, ezkerreko batasunak lortu du nahi nahi zuena, hots, eskuina bitan banatzea. Alde batetik, egon dira RPR, DL eta Le Penen aldeko

FNkoak Pierre Gasconen alde bozkatzeko «ezkerrarekin botoak ez nahasteko», eta, bestetik, «batasun errepublikanoa» osatu duten UDF eta ezkerreko hautetsiak.

Agintaritza osaketa zaila

ANNE-MARIE COMPARINIren hautaketak ez du gauza handirik konpondu Rhoneko egoera politiko nahasian. RPRk berehala jakinarazi zuen ez duela parte hartuko Eskualde Kontseiluko agintaritzan, eta ezkerreko batasunak, aldiz, hasieratik iragarri zuen, presidentzia lortu ezean, exekutiboak eskuinaren eskuetan utziko duela. Beraz, astelehen

honetan bertan aukeratzeko hasiko diren lehendakariordeen izendapenarentzat oso egoera zaila eta bihurritsuarekin topo egingo du Anne-Marie Comparini zentristak. Askoren ustetan, eskualdea ezingo da gisa horretan kudeatu eta ez da baztertzeko gaur egungo Kontseilua desegin dadin eta hauteskunde berriak antola daitezke.

Eskualde aberatsa

CHARLES MILLONEk galdu egin du, beraz, Presidentzia. Bere jarrera tematsua ulertzeko, jakin behar da Rhone eskualdea dela Frantziako bigarren eskualdea (Ile-de-Francen atzetik), aberastasunaren eta gizarte zein ekonomia baliabideen kontutik. Zortzi departamenduz osatutako eskualde honetan bizi dira 5,6 milioi lagun, eta ekonomiaz oso

garatua da, kimika, farmakuntza, metalurgia, elektronika eta goi-teknologiako enpresa ugari baitaude bertan. Rhonek Frantziako Barne Produktu Gordinaren %9,3 osatzen du, eta esportazioen %11,7 ziurtatzen ditu. Horiek guztiak horrela, Rhoneko Eskualde Kontseiluak 7,5 miliarreko aurrekontua kudeatu du 1998. urtean

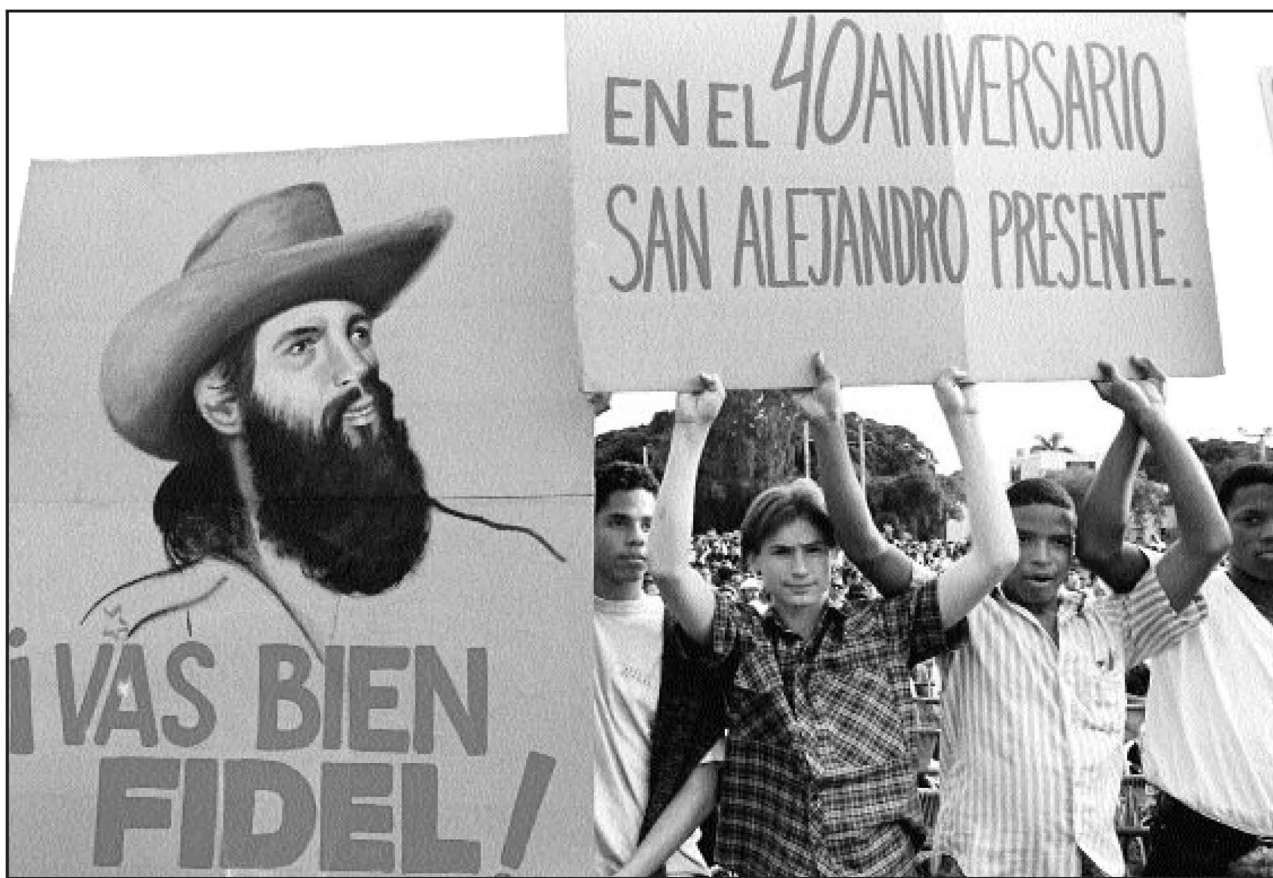
CLINTONEK HILAREN 5EAN ESANDAKOAK «TRIKIMAILUA» DIRA, KUBAKO GOBERNUARENTZAT

Habana: «Erasorako saio berria dira EEBBen neurriak»

■ Kubako Legebiltzarreko lehendakariak gogor gaitzetsi ditu Etxe Zuriaren erabaki berriak

■ Ricardo Alarconen arabera, «subiranotasun eta duintasun nazionalari eginiko irainak dira»

■ EEBBek, berriz, neurriekin lortu nahi dute «Kubako herriaren sofrimendua arintzea»

Kubako ikasle batzuk iraultzaren 40. urteurrena ospatzen Habanako kaleetan

ADALBERTO ROQUE / AFP

Roberto D'Cristino / Habana

RICARDO ALARCON Kubako Legebiltzarreko lehendakariak telebistaz erantzun zien atzo, Bill Clinton EEBBetako lehendakariak «Kubako herriaren sofrimendua» leuntzeko hilaren 5ean iragarri zituen neurriei. Alarconek, banan-banan, baztertu egin zituen Washingtonen iragarritako azken sei neurriak.

«Trikimailu» gisa azaldu zituen Legebiltzarreko lehendakariak, Washingtonen herrialdean dituen presioei erantzuteko iaztik egin dituen urratsak. «EEBBetan eta munduan dituen presioei men egin nahi izan die, azken lau hamarkadetan Kubaren aurka indarrean duen bahimendu ekonomiko, merkatal eta finantziero ankerragatik. Nazio Batuek zazpi alditan gaitzetsi dute politika erasokorra, baina EEBBek ez diete jaramonik egiten», adierazi zuen Alarconek.

«Kubak EEBBetan ezin izan du erosi aspirina bat ere», esan zuen bahimendua arintzeko asmoz Washingto-

nek iragarritako neurriak aipatuz.

Clintonek iazko martxoaren 20an esan zuen Kubari baimenduko ziola EEBBetan botikak erostea. Lehenago Kongresuko dozena bat kidek eta EEBBetako Merkataritza Ganberak Clintoni eskatu zioten sendagaiak eta jakiak bahimendutik kanpo uzteko, arrazoi humanitarioengatik.

Joan Paulo II.a aita santuak, iazko urtarrilean Habanara egin zuen bidaiari, etikoki onartezintzat jo zuen bahimendua. EEBBetako prentsak ere onartu egin zuen Washingtonen Kubarekiko politika basatiagoa dela Irak edo Ipar Korearekiko politikarekin alderatuta. «Horiek guztiak entzunda Etxe Zuriak berriro aztertu du, kubatarren batasunagatik, porrot egingo duen politika», azpimarratu zuen Alarconek.

Kubarekiko politika aztertzeke batzordeari ez

«Urtarrilaren 5ean, Clintonek

neurri bakarra iragarri zuen: bi alderdien arteko batzorde bat Kongresuan eratzeari ez eta bahimenduari eusten diola munduari jakinarazi», Alarconek azaldu zuenez.

Bahimendua aztertzea helburu duen batzordea sortzea proposatu zuten EEBBetako lau Estatu idazkari ohiek eta 20 inguru senadorek.

Alarconek nabarmendu egin zuen batzorde hori, izan ere, Kubako Gobernuak ikaragarritzko garrantzia eman zion horri. Kubatar Amerikar Fundazioak, ordea, erroitik baztertu zuen batzordea, eta gauza bera egin zuten jatorri kubatarreko EEBBetako Kongresuko hiru kidek. Helms-Burton legea egin zuten Robert Torricelli, Jesse Sanz eta Dan Burtonek ere bat egin zuten kritikekin.

Clintonek iragarritako neurriak ez dira berriak, Kubako Gobernuaren arabera. «Iraultza zatitu, zulatu, nahastu eta ahultzeko trikimailua da, Kubaren aurkako gerra fase berrian sartzeko», adierazi zuen Gobernuak.

Gobernuaren hitzetan,

neurri batzuek ez dute ezer berririk ekarriko. «Beste batzuek (jakiak erosteko laguntza eta herritarrek diru laguntza bidaltzea) gizarte klase zapaltzaile berriak sortzea dute helburu», Habanako Gobernuak salatu zuenez.

EEBBetako sektore ugari atsekabetuta azaldu ziren Clintonek iragarritako neurriekin, batez ere, Etxe Zuriak baztertu egin zuelako Kubarekiko politika berraztertzeke batzordea sortzea. *The New York Times* egunkari estatu batuarrak, ordea, gauza berriak ikusi ditu Etxe Zuriaren erabakian, eta Clintonek iragarritako neurriek bahimendua leuntzen dutela uste du.

Beste iturri batzuen hitzetan, kubatarren arteko adiskidetzak eragingo du EEBBek bahimendua kentzea, eta Kubako Gobernuak aldaketa politiko sakonak egiten hastea.

Fidel Castro lehendakariak badu azalpen bat: «Bahimenduekin bukatzeko guk dugun eskaera da ez dadila baldintzarik egon».

laburrean

KAZAKHSTAN

■ **Lehendakaria aukeratzeko hauteskundeak egingo dira gaur**

NURSULTAN NAZARBAIEV lehendakariak karguari eutsi ala ez, hori erabaki behar dute herritarrek gaurko hauteskundeetan. 1991tik, Kazakhs-tanek Sobiet Batasunetik independentzia lortu zutenetik, agintean dago Nazarbaiev, eta botere osoa du eskutan. x

SIERRA LEONA

■ **Borrokek diraite, su-etena indarrean egon arren**

BATASUN Iraultzaile Batuko errebolta-riak eta Gobernuaren aldeko tropak borrokan ari ziren atzo Freetown hiriburuan, nahiz eta duela hiru egun su-etena itundu zuten. Hala ere, lekukoek adierazi zuten, Ecomog Afrika mendebaldeko herrialdeen tropek hiriburutik kanporatu dituzte errebolta-riak. x

ALJERIA

■ **Ustezko islamista armatuek hamar lagun hil dituzte**

JOAN den asteazkenean Laghouat, Tipza eta M'sila probintzietan hamar lagun hil zituzten ustez islamista armatuek, prentsak atzo argitaratu zuenez. Asteartean, berriz, hiru lagun hil ziren ustez GIA Talde Islamiko Armatuak M'silako errepidean ezarritako kontrol faltsu batean. x

NIGERIA

■ **Probintzietako gobernadoreak aukeratzeko hauteskundeak**

30 milioi herritarrek dute boto eskubidea, probintzietako gobernadoreak aukeratzeko gaur egingo diren hauteskundeetan. 36 estatu federaletako legebiltzarrak ere gaurko hauteskundeetan aukeratu dira. Herri Alderdi Demokratikoak, Demokraziarako Aliantzak eta Herri Guztien Alderdiak parte hartuko dute gaurko hauteskundeetan. Datorren hilean, berriz, lehendakaria eta Legebiltzarra hautatzeko hauteskundeak egingo dira. x

FARCEK su-etena aldarrikatuko du bake elkarrizketek aurrera egiten badute

Gerrillak bi frankotiratzaile atxilotu zituelako ez zen joan Tirofijo Pastranagana

Agentziak / Bogota

Kolonbiako Gobernuak eta FARC Indar Armatu Iraultzaile Kolonbiarrak bake elkarrizketak ofizialki hasi badituzte ere, paramilitarrek 47

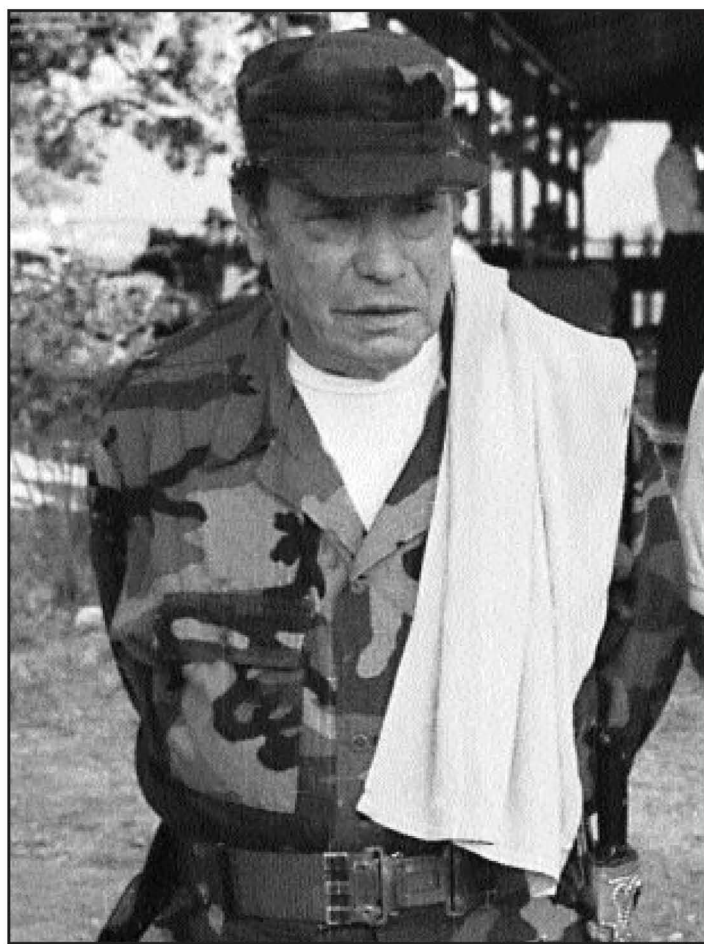
lagun hil dituzte azken egunetan. Gerrillak su-etena indarrean jarriko du, negoziaketa mahai gainean jarritako baldintzetako zortziretan aurrera egiten bada. Bestalde, azalpen berria eman du Manuel Marulanda

Tirofijo gerrillaren buruzagia, Andres Pastrana lehendakariarekin hitz egitera agertu ez izanari buruz: ekitaldia hasi baino lehentxoago bi frankotiratzaile atxilotu zituen gerrillak San Vicente del Caguanen.

GOBERNUAK eta FARC Indar Armatu Iraultzaile Kolonbiarrak gerrillak hasi dituzte bake elkarrizketak, eta zehazten hasi dira negoziaketarako agenda eta elkarrizketa bideak. Bi aldeetako ordezkariak atzo bildu ziren San Vicente del Caguanen, hegoaldeko oihaneko Caqueta departamenduan, joan den ostegunean Andres Pastrana lehendakariak eta gerrillako buruzagiek itundubezala. Osteguneko topaketa herriko plazan egin zen, eta atzoko bilera Machaca base-rrian.

Gobernuaren izenean elkarrizketetan izan ziren Victor Ricardo Bakerako goi komisariatua, Nicanor Restrepo enpresarioa, Maria Emma Mejia ministro ohia, Favio Valencia Senatuko lehendakaria eta Rodolfo Espinosa Atlantiko departamenduko gobernadorea. FARCen izenean, berriz, parte hartu zuten Milton de Jesus Toncel Joaquin Gomez, Raul Reyes eta Fabian Ramirez buruzagiek.

Gerrillak argi adierazi zuen tregoa aldarrikatuko duela atzo mahai gainean jarritako eskakizunetarikozortzitan

Manuel Marulanda Tirofijo, San Vicente del Caguanen.

aurrera egiten bada. Baldintzak zeintzuk diren ez zuen argitu ordea.

Manuel Marulanda Tirofijo gerrillaren buruzagi gorena

ez zen izan joan den osteguneko bilera historikoan, eta gerrillak horren zergatia arrazoitu zuen ostiralean. Caquetan Gobernuak finka-

tutako eremu desmilitarizatuan bi frankotiratzaile atzetan zituen gerrillak bilera egin aurretik. Atxilotuak paramilitarrek izatea litekeena dela esan zuen, eta horiek gerrillak epaituko dituela gaineratu. Hala ere, Gobernuak atxilotuak entregatzeko eskatu zion FARCi.

Fabio Palacio Lan ministroordeak onartu egin zuen azalpena, herenegun, ezustean. Tirofijorekin San Vicente del Caguanen topo egin eta gero. «Bilerara irten baino hamar minutu lehenago, segurtasunagatik, ez zuela joan behar ohartarazi ziotela esan zigun. Hori errespetatu egin behar da». Tirofijok berak hori argitu zion Daniel Ortega Nikaraguako lehendakari sandinista ohia.

Gobernuak eta Kolonbiako gerrilla nagusienak bakerako lehen urratsa egin duten arren, paramilitarrek armak hartu dituzte Eguberrietako su-etena alboratuta. Antioquia eta Cesar departamenduetan, ipar-mendebaldean, 61 lagun hil dituzte azken egunetan. Poliziak Cordoba eta Urabako Nekazarien Autodefentsari egotzi dizkio hilketak.

Clintonen mesederako prozedura onartu du Senatuak

■ Oso litekeena da 'Lewinsky auziko' lekukoek deklaratu behar ez izatea

Agentziak / Washington

SENATUAK, negoziaketa gogorren ondoren, aho batez onartu zituen herenegun Bill Clinton lehendakariaren aurkako *Impeachment* prozedurako arauak. Besteak beste, onetsi egin zen lekukoei, guztiei batera, deklaratzera deituko zaiela Senatuak beharrezko ikusten badu. Horretarako bozketa egingo da, eta 100 senadore-tarik 51k baietza eman beharko dute. 55 senadore errepublikanoak izaki, eta 45 demokatak, nahikoa da sei errepublikanok demokratekin bat egitea, eta lekukoen deklarazioari ezezkoa ematea.

Lekukoek hitz egin beharra badute, ateak itxita egingo dute.

Senatuaren erabakia Bill Clintonen aldekoa da, izan ere, Etxe Zuriko abokatuek hori eskatu zuten. Bide batez, Clinton lehendakari kargutik kentzeko epaiketa laburra izango da. «Auzia azkar konponduko delakoan gaude», adierazi zuen itxaropentsu Greg Craigek, EEBBetako lehendakariaren abokatuak.

Hala ere, Henry Hyde Ganberako Batzorde Judizialeko lehendakariak lekukotzat nahi ditu, frogak babesteko.

Irak, babestutako aire eremuen aurka

■ Blairrek Hussein berritoki ohartarazi dio ekintza armatuekin erantzungo diela

Agentziak / Bagdad-Dubai

IRAKEKO diputatuak aho batez azaldu ziren atzo Irakeko iparraldean eta hegoaldean babestuta dauden bi aire eremuak ezabatzearen alde. Legebiltzarrak larrialdiko bilera egin zuen, EEBBek eta Erresuma Batuak joan den abenduan bonbardatu ondoren sortutako egoera aztertze.

Diputatuek Saddam Hussein lehendakariari eskatu zioten aurre egiteko 1991z geroztik babestuta dauden aire eremuak zeharkatuz EEBBek eta Erresuma Batuetako hegazkinek egiten

dituzten hegaldiei. Horrez gainera, espiak Iraketik kanporatzeko ere eskatu zuten.

Kuwait eta Saudi Arabiaren aurka ere «erabaki garrantzitsu bat» hartzeko asmoa zuten diputatuek. Baliteke neurri horiek bat egitea Iraken segurtasunerako mehatxua diren atzerriko lekuen kontra erabakitako erasoekin. Izan ere, EEBBek eta Erresuma Batuek bi herrialde horietako baseak erabili zituzten Iraki erasotzeko.

Bestalde, EEBBetako Gobernuak iturriek onartu egin zuten Iraki espiatu ziotela, eta Richard Butler, Uns-

com Nazio Batuetako Desamerasako Batzorde Bereziko lehendakaria, horren jakinarenean gainez zegoela.

Tony Blair lehen ministro britainiarrak berritoki ohartarazi zion Hussein EEBBek eta Erresuma Batuak «azkar» erantzungo dutela Pertsiaiko Golkoko segurtasun eta egonkortasunari kalte egiten badie. Erantzuna ekintza armatua izango dela azpimarratu zuen Blairrek.

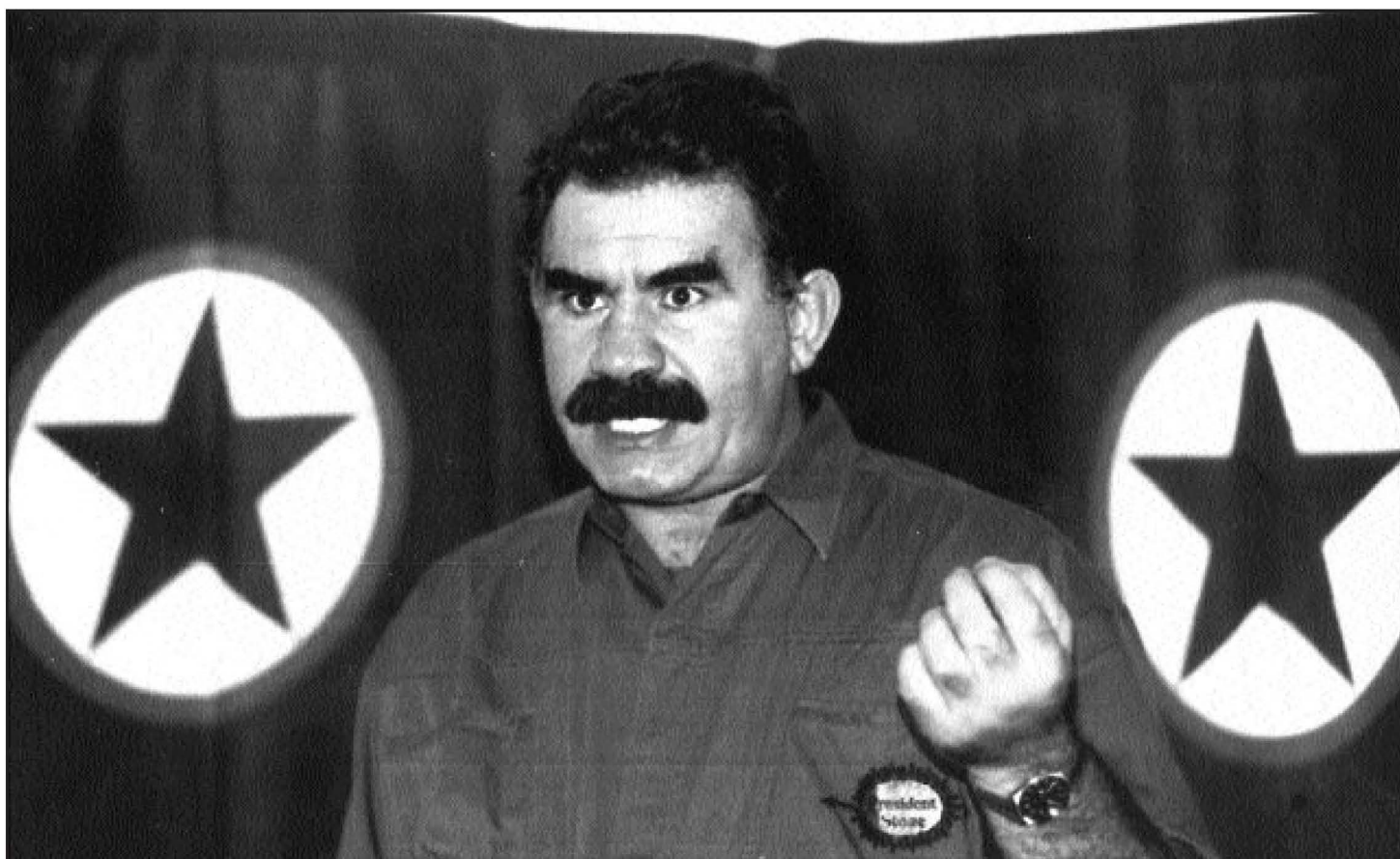
Erresuma Batuak Golkoan dituen indarrak dauden lekuan egongo dira, «Hussein bizilagunei mehatxu egiten jarraitzen duen bitartean», Tony Blairren arabera.

Abdullah Ocalan

• KURDISTANGO LANGILEEN ALDERDIKO BURUZAGIA •

«Arazoa konpondu ezean, borroka armatua garatzen segituko dugu»

■ ■ ■ Abdullah Ocalanek asilo politikoa eskatu zuen Italian azaroan, eta bere erakunde armatuak su-etena iragarri zuen «Ankararen politika genozidaren kontrako borrokan». ■ ■ ■ Erromak libre utzi du PKK-ko burua, baina honek bertan segitzen du bere egoera juridikoa normaltzearen zain. ■ ■ ■ Ocalanek «kurduen arazoa bide politikoak erabiliz» konpontzen saiatuko dela azaldu du EGUNKARIAK berarekin egindako elkarrizketan.

JAMAL SAIDI / REUTERS

■ **Erromara iristearekin batera beste bide bat proposatu zenuen arazo kurdua konpontzeko. Zergatik gertatu da estrategia aldaketa hori?**

Ni Erromara iristeak, dudarik gabe, garrantzi estrategiko handia dauka, bai gatazka kurduaren politizazioan aurrera egitea esan nahi duelako, baita borroka armatuan eragina duelako ere. Hala ere, ez dago inolako berritasunik, ez gara aldentzen gure helburuetatik, haiei leial jarraitzen dugu. Egindako urrats honekin gure jarrera nabarmendu nahi izan dut, bai bailiteke aukeraren bat izatea bakea lortzeko, elkarrizketa politikoa gertatzeko, batez ere Europatik egiten bada. Uste dut garrantzitsua dela horretan gehiago ahalegintzea, ea bide horrek emaitza onak ematen dituen; hobe da arazo hau horrela konpontzea armen bidez baino; bide poli-

Europako Batasuna

«Europako Batasunak ez ditu egiten egin behar lituzkeen urratsak kurduen arazoa konpontzeko. Egia da erabaki batzuk hartu dituela, baina gero ez ditu gauzatu»

tikoak erabiltzea bestelakoak baino.

■ **Zure pausoaren ondorioz konponbidea lehen baino hurbilago dago?**

Hemendik aurrera argi ikusiko da posible izango ote den konponbide politiko honek arrakasta lortzea. Orain Europako Batasuna jarri behar da abian. Gure ustez, EBk ez ditu egiten egin beharko lituzkeen urrats guztiak; egia da erabaki batzuk hartu dituela, baina ez ditu gauzatu. Hori argitu beharrekoa dugu, erabakiak ez gauzatzeak arazoa larriagotzea baitakar. Espero dugu hori guztia argitzea. Nik ez

dut arazo pertsonalik, ez nuke izan behar. Inondik ere, ez da ikuspegi egokia arazoa ocalanizatzea, eta alde batera uztea arazo kurdua, premiazkoa baita konpontzea. Ez naiz ni auziaren arrazoia, kurduen arazoa baizik. EBren oinarritzko printzipioen eta arau demokratikoen ikuspegitik, hori hala ulertzea da komenigarriena, eta arazoa konpontzen laguntzea. Ahaleginak egingo ditugu; lortzen badugu, horixe genuen helbururik behinena; ez badugu lortzen, ez da arazo handia izango niretzat gure estrategia sakontzea eta borroka armatua garatzea.

■ **PKK-ko lehendakaritza utzi duzu. Horrek esan nahi du PKKren bidea ez dela egokiena kurduen alde borrokatzeko?**

Ez. Inolako arazorik gabe esan dezaket Kurdistan Langileen Alderdia (PKK) alderdi historikoa dela, eta oso jarrera zuzena duela. Baina PKKren ildo historikoz dioguna ezin dugu esan haren praktikaz, arlo horretan hutsune handiak dituzte. Militantziaren egoeratik gertatzen da hori, eta borroka armatuan islatzen da. Egia esan, uko egin diot horri, baina horrek ez du esan nahi ni erabil nazaten onartuko dudala. Edo praktika oker eta akasdu hori zuzentzen dute, edo ni ez naiz bat etorriko lehen bezala ildo horretatik joan nahi dutenekin; eta neurriak hartuko ditut. Hori hala da, baina irtenbide egokia lortzeko prozesu azkar batean sartu gara.

■ **Zenbaitek zalantzan jarri dute zuk borroka armatuari benetan uko egin izana. Haien ustez, zure aurkako egoerak behartuta hartutako erabakia da. Zer diozu horretaz?**

Sektore horien ikuspegia tradizionala da. Nire urrats guztiak urrats taktikotzat hartzen dituzte. Baina hori gertatzen da haien azterketak ez direlako serioak, azalekoak direlako, behar beste landu gabeak. Ni hona etortzean, guztiz agerian geratu naiz Europaren aurrean, eta borroka armatuaren su-etena ziurtatu dut. Turkiako lobby-ak berak ere inork baino hobeto daki bene-benetan ari naizela. Gai honetan nik ez dut zertan azaldu egiazki ari naizela, aipatu sektore horiek baizik. Argi esan behar dute zer pentsatzen duten arazo kurduari buruz eta benetan prest dauden urrats praktiko bat egiteko. Nire jarrera oso argia da: datozela, eta harremanak izan ditzagun; eztabaida dezagun, eta saia gaitezen irtenbide bat aurkitzen. Orduan argiago ikusiko da nireak taktikak diren edo ez.

■ **Erromak aske utzi zaitu, baina zure egoera ez da normala Italian, zure statusa ez baita guztiz zehaztu. Zer egiten ari dira zure abokatuak egoera formalizatzeko?**

Legez aske nago, baina bai Ankarak bai, haren aliatuak diren aldetik, Estatu Batuek egin dituzten presioek egoera zail samarrean jarri dute Italia. Jurisdikzioaren esku ere ez dute utzi nahi kasu hau. Eta, horrela, etengabe galarratzen da irtenbide politikoa. Gure abokatuak, dudarik gabe, egoera gainditzeko, hainbat metodo erabili dituzte, eta uste dut, gobernuekin batera, ahalik eta emaitza garrantzitsuena lortu nahi dutela, errekerimendu juridikoak kontuan hartuz. Asilo politikoa ari garela, eta EB mailako auzitegia eskatu arren, Turkiak, beste inor kontuan hartu gabe, auzia Italiako jurisdikzioari egozteko helburua du, prozesu

Italia

«Turkiak metodo bat ezarri nahi dio Italiako jurisdikzioari, arazo guztien erantzulea terrorista bat delako gezurrezko irudia zabalduz. Gure abokatuak ez dira tranpa horretan eroriko»

da, benetan epaitu beharrekoa: Turkiaren gerra zikina izan arren, Turkiak, errealtate hori existituko ez balitz bezala, metodo bat ezarri nahi dio Italiako jurisdikzioari, arazo guztien erantzulea terrorista bat edo Apo [Ocalan] delako gezurrezko irudia zabalduz. Gure abokatuak ez dira eroriko tranpa horretan, eta espero dut Italia ere ez erortzea, benetako hiltzailea Turkiako erregimena delako, Gure ustez, positiboa zen Europa mailako auzitegi bat izatea, hori guztia argitzen laguntzeko. Baina bide hori ere itxi egin da. Hutsegitea da, konpondu beharrekoa ez baita gure egoera politikoa eta juridikoa, baizik Turkiako Errepublikaren jarrera, inola ere ez duelako errespetatu nahi nazioarteko jurisdikzioa, eta gai honetan oso lasai sentitzen delako. Are gehiago, lehengoan, Errepublikako lehendakariak, Demirel-ek, esan zuen Apo, noranahi joanda ere, harrapatu egingo dutela. Argi dago jarrera hori nazioarteko zuzenbidearen aurkakoa dela.

■ Prest zaude nazioarteko auzitegi batean deklaratzeko. Zer baldintza jarriko zenuke horretarako?

Kurdistanen gerra zikin izugarri bat jasaten ari gara; gainera, ia-ia alde bakar batekoa da. Gerra horretan krimen ikaragarriak egin dira, genozidio baten parekoak. 4.000 herrixka kurdu inguru desagertu dira mapatik, 10.000 hilketa inguru egin dira, baina inork ez daki nor diren egileak. Gainera, militarrek inolako arazorik gabe hil dezakete. Gizadiak ankerkeria horren guztiaren aurka egon behar du. Eta ildo horretan, komenigarritzat jotzen dugu alde guztientzako nazioarteko auzitegi batera jotzea. Begi onez ikusiko genuke, lehen Vietnamgo eta Bosniako gerretan egin bezala, nazioarteko auzitegi bat sortzea Kurdistango gerra aztertzeko. Baina Turkiak ez du onartu nahi, eta nazioarteko iritzi publikoak hori jakin behar du. Auzitegi hori

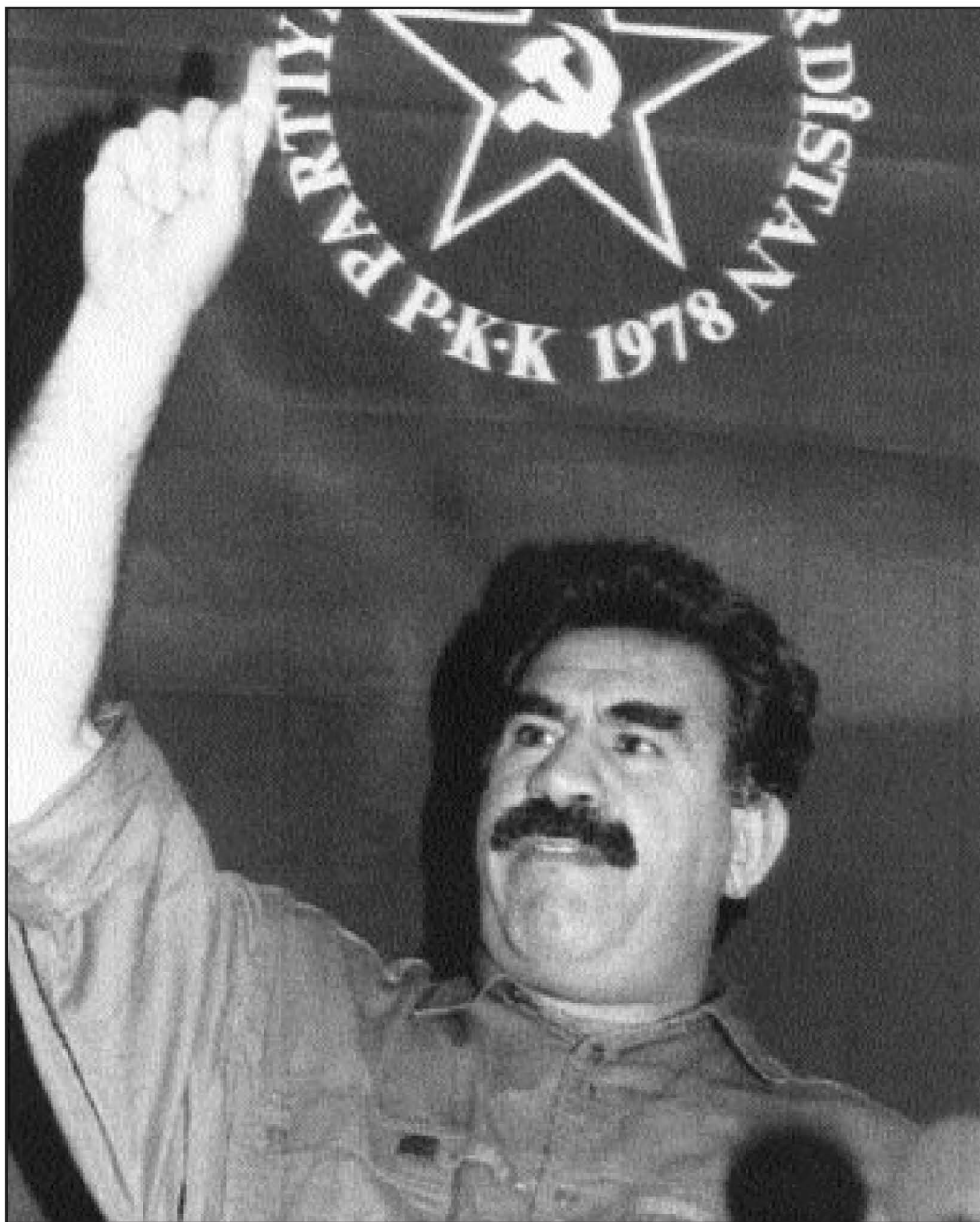
«Zuek aurkitzen duzuen irtenbideak kurduoi ere laguntzea espero dut»

■ Ipar Irlandako eta Euskal Herriko bake prozesuek eragina izan dute zuen erabakian?

Arreta handiz aztertzen ari gara Ipar Irlandan eta Euskal Herrian egindako urratsak. Ipar Irlandari dagokionez, gogoan hartzekoa da mahai baten inguruan bildu izana. Ikusi beharko da zer gertatzen den Ingalaterraren ikuspegitik, eta zer-nolako posibilitateak dauden irtenbidea Irlanda batuan lortzeko. Hango alderdi asko balia ditzakegu. Eta, era berean, gertutik jarraitzen dugu Espainiaren baitan Euskal Herriko arazoa konpontzeko prozesua, eta bakerantz egindako urratsa. Guk geuk ere antzeko prozesu bat dugu. Bai haien arazoa bai gurea sortu zirenean, elkarren eragina izan zuten. Gu Europako ekialdetik hurbil gaude, eta Irlanda zein Euskal Herria beste muturrean daude, eta uste dut antzeko irtenbideak lortu behar ditugula, European sortutako arazoak direlako. Hortaz, irtenbideak batera lortu behar dira.

■ Turkiak esaten du ez dagoela arazo kurdurik, Ataturk-ek herrien askatasunak onartu baitzituen. Nola sinetsarazi zuen borroka legitimoa dela?

Turkiak oso sustraituta du ukapenaren teoria. Horren arabera, ez dago arazo kurdurik, kurduak ez dira existitzen, Turkiako nazioaren baitan desagertu zirelako, eta gelditzen direnak tribuen hondarrak baino ez direlako. Hortaz, ezin dute aldarrikatu beren identitate politiko-demokratikoa. Horrek beste herri batzuentzat ere balio izan zuen. Eta, politika molde horri jarraituz, greziarrak, armeniarak eta asiariarrak historiatic ezabatu dituzte. Orain kurduak dira politika horren biktimak. Politika hori ez da

AZIZ TAHER / REUTERS

Antzeko konponbideak

«Gu Europako ekialdetik hurbil gaude, eta Irlanda eta Euskal Herria beste muturrean. Uste dut antzeko konponbideak lortu beharko ditugula»

soilik klase edo herri baten aurkakoa; arriskutsua eta arrazista izateaz gain, gizadi osoaren aurkako politika da.

■ Zuen herriaren existentzia ukatzen duen teoriari buelta eman diozue?

Ukapen hori gaunditzea zen gure borrokaren helburu

nagusietako bat, eta lortu egin dugu. Bai iritzi publikoak bai sektore ofizialek, komeni ez bazaie ere, neurri handi batean onartzen dute kurduen existentzia. Eta kurduak gero eta ozenago aldarrikatzen ari dira beren identitatea. Orain irtenbide

praktikoago bat lortzen asmatzea da arazoa, eta hori argitzen ahalegindu naiz erantzun hauetan. Aukeraz baliatuta, zuen egunkariak Euskal Herrian duen garrantziaz jabetuta, Euskal Herriak luzaroan egindako borroka goraipatu nahi dut, eta balio handikotzat jotzen dut Euskal Herrian bakearen alde eginiko urratsa. Espero dut irtenbide egokia aurkituko duzuela eta horrek gure borrokan ere lagunduko duela. Adeitasunez, urte berri ona izan, eta har ezazue nire besarkadarik beroena.

buruz hartzen den jarrerak oso argi utziko du nork ihes egiten dion epaiketari, eta nor dagoen prest nazioarteko zuzenbideak eskatzen duenaren arabera jokatzeko.

■ Turkiako mugak errespetatzen dituzula esan berri duzu. Independentziari uko egiten diozula esan nahi du horrek?

Ez. Gure ikuspegi ideologi-

koaren arabera, herriek badute muga beren barruan garatzeko posibilitatea, borondate librokier adierazian oinarrituta garatu ere, eta ez indarkerian. Estatuak marko konstituzionala juridikoki bermatzen badu, hau da, herrien eskubide nazional-demokratikoak bermatzen baditu, herri kurdua erraz asko izan daiteke aske muga

horien barruan, are elkarrekin eraikitako estatu batean ere.

Ikuspegi hori ez luke inolara ere zapaldu behar halamoduzko estatu batek. Gainera, ikuspegi horretan, federazioa ere posible da, kolektiboaren borondate librokier adierazian oinarrituta. Eta uste dut bide horretan aurrera egitea dela Turkiako

mugak bermatzeko aukera bakarra.

Turkiak ez du onartzen horrelako akordiorik, eta aintzat ere ez du hartzen kurduen identitatea. Arazoa horrexek sortzen du, eta ez independentziaren edo ez-independentziaren inguruko gure eskakizunek.

Jose Mari Pastor
DONOSTIA

• **Futbola**

Reala-Salamanca: Anoetan urteko lehen garaipena bilatuko dute gaur txuri-urdinek → **31**

Alaves-Espanyol: Etxean eta fitxaketa berriekin, hil edo biziko partidua dute gasteiztarrek → **32**

• **Eskubaloia**

Portland San Antonio: Europako Txapeldunen Ligako final-laurdenetara sailkatu dira nafarrak, Celjeri irabazita → **34**

Athletic ♦ Bi aurkariak ikuskizun ederra eskaini zuten, euri zaparradagatik urez beteta zegoen Nou Campen

Balentria egiteko zorian

Lehen zatian makal aritu zen Athletic, baina Barça baino gehiago izan zen gero

Barcelona	Athletic
4	2

Barcelona.- Hesp, Reiziger, Pelegriño, Abelardo, Sergi, Guardiola (Xavi, 59m.), Cocu, Figo, Luis Enrique, Rivaldo, Kluivert.

Athletic.- Imanol Etxeberria, Larrainzar, Alkorta, Ferreira, Felipe, Carlos Garcia, Imaz (Javi Gonzalez, 52m.), Alkiza (Lacruz, 81m.), Guerrero, Joseba Etxeberria, Ezquerro (Urzaiz, 46m.).

GOLAK: 1-0.- Luis Enriquek (23m.); 2-0.- Cocuk (40m.); 2-1.- Urzaizek (52m.); 3-1.- Rivaldok (54m.). 3-2.- Guerterok (72m.). 4-2.- Rivaldok (86m.).

ARBITROA: Brito Arceo. Txartel horiak: Barcelonako Guardiola, eta Athleticen Carlos Garcari, Imazi, Felipe Gurendez eta Ezquerro.

JULIAN MARTIN / EFE

Joseba Etxeberria baloia kontrolatzen, Cocuren aurrean.

Ramon Basaldua / Bilbo

ATHLETIC ez zen makina geratzeko gauza izan Nou Campen. Atzoko porrotarekin eten egin dute aurreko sei jardunaldietako bolada ona. Lehenengo zatian Barcelona Athletic baino gehiago izan zen, eta zuri-gorriek bigarren zatian izan zuten susperraldia ez zen nahikoa izan punturen bat urratzeko. Fernandezek gizonak bikain aritu ziren bigarren zatian, eta ordainen bat erdiesteko meritoak egin zituzten.

Atzoko egunean zehar Bartzelonan jausitako eurijesak baldintzatu zuen partidua.

Louis Van Gaalek taldeak erasoari ekin zion lehenengo minututik. Zelaia zelan zegoen ikusita, luze jokatzuz hurbiltzen ziren Imanol Etxeberriaren ate ingurura. Luis

Fernandezek gizonak ondo kokatuta zeuden zelaian eta ez zuten arazorik aurkariaren erasoak geratzeko. Baina zelaia eagoerak bertan behera uzten zituen zuri-gorrien ahaleginak kontrerasora jokatzeko. 22. minutuan, berriz, Figok eskuin hegalean jaso zuen baloia eta haren erdiraketa Luis Enriquek bidali zuen Imanol Etxeberriaren sareetara.

Golak sekulako bizitasuna eman zion partiduari. Athletic aurrera egin zuen berdinketaren golaren bila eta Barcelonak eutsi egin zion hasierako planteamendu erasokorrari. Zuri-gorriek gogotsu jardun zuten arren, ezinean ari ziren zelaia eagoerari eta Barcelonari aurre egiteko. Gainera, Luis Fernandezek gizonak ez ziren fin ibili goiko baloietan eta lehen

zatia amaitzeko bost minutu geratzen zirela Cocuk Barcelonaren bigarren gola egin zuen Kluivertek buruz ikutu ondoren. Zelaia eagoeraren txarra Athleticentzat lagungarri izan zitekeela zirudien arren, Barcelonak mendean hartu zuen talde zuri-gorria.

Bigarren zatian Athleticen lotsagabe ekin zion erasoari eta seigarren minutuan Ismael Urzaizek 2-1eko gol egin zuen. Atzo ere argi geratu zen egun Urzaiz ezinbestekoa dela Athleticen. Bi minutu beranduago, berriz, Rivaldok 3-1eko gol egin zuen. Zuri-gorriek ez zuten etsi eta 26. minutuan Guerterok 3-2koa sartu zuen Urzaizen jaurtikearen ostean. Luis Fernandezek ekipoa jo eta ke aritu zen berdinketaren golaren bila baina zuri-gorrien lan bikainak ez zuten ordainik izan.

Reala ♦ Txuri-urdinek Salamanca hartuko dute Anoetan urteko lehen garaipenaren bila

JAGOBA MANTEROLA

Oscar de Paula

• REALEKO JOKALARIA •

«Prest gaude
Valentziako
hutsa
zuzentzeko»

BERAK esaten duen moduan, Oscar de Paula da Realean azkeneko egunetan sukarretik «libratu» den bat. «Dena den, neuk ere izan nuen zerbait orain dela aste batzuk». Gaur hamaikakoan izango da, ohi den bezala.

■ **Aste arraroa pasatu duzue, jende asko -haien artean Bernd Krauss entrenatzailea- sukarrarekin egon delako...**

Hala da. Neu, behintzat, libratu naiz eta gaitzerdi. Hala ere, bete-betea ari da taldea entrenatzen, igandean partidua irabazi ahal izateko, behar dugu-eta garaipena.

■ **Taldea Valentzian ez zen ondo aritu. Zer ikasi duzue porrot hartatik?**

Guk badakigu ez ginela ondo aritu. Guztion artean aztertu dugu joan den asteko partidua hura, ikusi dugu non egin genuen huts, eta orain hura lehenbailehen ahazten saiatuko gara. Taldeko azterketaz gain, jokalaria bakoitzak bere azterketa propioa ere egin du, eta bakoitzak badaki zer egin zuen gaizki. Prest gaude Valentziako huts hura zuzentzeko.

■ **Egia esan, ez duzue partidua oso zaila orain «akatsa zuzentzeko».**

Bai, Salamanca nahikoa jota iritsiko da Anoeta estadiora, oraintxe entrenatzailez aldatu baitu. Baina ez pentsa partidua erraza izango denik. Futboleko ondo jokatzen du Salamancak, eta Realak ezin du konfiatuta irten zelaira, bestela ustekaberen bat har dezakeelako.

17. jardunaldia

REALA	Megia Davila Anoeta, 17:00 (FPV)	SALAMANCA
Entrenatzailea Bernd Krauss		Entrenatzailea B. Sanchez
Aurkian 25 Chabe 8 Guerrero 23 Aduriz 16 Alkorta 19 Ceballos		Aurkian 1 Aguirre 12 Torres 15 Murruena
Etxean Inulsi 5 Berdradu 9 Celdu 1 Cebalalde 19 Cebal kintira 6		Kanpoan Inulsi 0 Berdradu 1 Celdu 8 Cebalalde 2 Cebal kintira 15
Orokorrean Puntuak 11 Gutunak 22		Orokorrean Puntuak 17 Gutunak 18
Azken emaitzak		
02-03 1-0	04-05 1-0	06-07 1-0
03-04 1-0	05-06 1-0	07-08 1-0

EDURNE KOCH

Igor Jauregi —argazkiaren erdian— hasierako hamaikakoan izan daiteke gaur, Lorenen postuan.

Talde lanaren garrantzia

Gorka Zabaleta

«Ez dago falta direnengatik kexatzeko aitzakiarik», esan berri du Bernd Krauss. Alemaniarrak beti esan du Realean ez dagoela izarrik, talde lana dela garrantzitsua. Horregatik, lasai dago Krauss. Gabonetako merkatuan ez du fitxaketarik eskatu —nahiz eta bi jokalaria galdu dituen, bat utzita—, eta ohiko hamaikakoan zenbait baja dituen arren —Antia, Loren, Kuhbauer—

alemaniarrak konfidantza osoa du taldearengan, eta hori eskertzekoa da. Badaki une txarrak gaitzeko talde lana dela bide bakarra, eta ez izarren distira. Darko Kovacevici argi eta garbi jakinarazi zion, Europako talde handienek jugoslaviarra tentatu zutenean: «taldekideen lanari esker ari da Kovacevic gol asko egiten». Jokalariari ez zaio bere trebezia ukatu behar, baina taldearen

babesa gabe aurrelariak ezer gutxi egin dezake. Gauzak horrela, Krauss lasai dagoela, jarraitzaileek ere ez dute urduri jartzeko arrazoirik. Hori bai, zaleek ez dute ahaztu behar beraiek ere taldeko zati bat direla. Zati garrantzitsua. Jokalariak euren bultzada behar dute, gaur normalean baino gehiago, gripeak utzitako ahuldadea gainditzeko bidea baita. Eta gaur, indar guztiak beharko dira.

Alaves ♦ Ohiturari jarraituz, hil edo bizikoa izango da gaurko neurketa arabarrentzat

Gol zaparrada ahaztera

Belsue eta Julio Salinasen debutak arreta piztu du Gasteizen

Xabier Fernandez / Gasteiz

HIL edo biziko partidua dela esatea ia soberan dago, horixe izango baita Alavesen patua denboraldia amaitu arte. Gaurko norgehiagokak duen alderik nabarmenak izen jakin batzuekin du lotura, Belsue eta Julio Salinasen debutak ikusmina piztu baitu Mendizorrotzan. Bertirekin batera, Barcelonaren aurka hartutako gol zaparradaren oihartzuna isiltzen saiatuko dira fitxatu berriak eta baita gainerako kideak ere.

Ohiko sistemari eutsiko dio Jose Manuel Esnal *Mane*-k, baina indar gehiago izango du hegal bietan, orain atera dezakeen zelai erdirik indartsuena eta aurrelari garaiak. Canabalek erdi-puntako lana beteko du ziurrenik, eta hortik askozaz min handiagoa egin dezake galziarrak. Haren aurretik, Julio Salinas.

Espanyolek arnasa hartu zuen joan den igandean Salamancan 2-3 irabazita, are gehiago 2-0 galtzen joan ondoren. Brindisi entrenatzaileak Esnaider berreskuratu nahi du, Nan Ribera zelai erdian kokatzeko. Pochettinoren hutsunea Ivan Helguera beteko du.

Partiduko epailea Fernandez Marin valentziarra da. Alaves ez du inoiz zuzendu, eta denboraldiko zortzigarren partidua izango du gaurkoa. Aurreko zazpitan bi aldiz irabazi du etxeko taldeak, beste bitan kanpokoak eta gainerako hiruretan berdinketarekin amaitu dira norgehiagokak.

Espainiako Lehen Mailako 17. jardunaldia			
ALAVES		ESPANYOL	
Entrenatzailea: Jose Manuel Esnal		Entrenatzailea: Brindisi	
Aurkaria: 19.10.99, 7.00h		Aurkaria: 20.10.99, 21.00h	
Etxekoak: 1. Belsue, 2. Alfonso, 19. Santi Revilla, 22. Joseba		Kanpokoak: 2. Inubasi, 1. Berdudu, 5. Caldu, 9. Celak alde, 12. Celak kontra	
Orekorrean: 18. Puntuak: 18		Orekorrean: 19. Puntuak: 19	

Canabalek Julio Salinasen laguntza izango du gaur Mendizorrotzan.

Antonio Karmona • ALAVESEKO JOKALARIA •

«Etxeko partidua finalak dira»

ALAVESEKO kapitainaren ustez, erabat ahazturik dago Camp Nouko porrota.

■ **Ia soberan dago partidua duen garrantzia azpimarratzea...**

Oso garrantzitsua da, etxean derrigorrean irabazi behar dugulako. Etxetik at puntuak lortzen ez dituzunean, etxeko partidua finalak balira bezala jokatu behar dira.

■ **Beraz, min egin zuen joan den igandekoak?**

Min egiten du, eta handia gainera, baina aurrera begiratu behar dugu, beste erremediorik ez dagoelako. Horregatik, oso garrantzitsua da Espanyolen aurkako partidua, ahaztu ahal izateko eta gure borrokan segitzeko.

■ **Nola ikusten duzu aurkaria?**

Kalitatea du Espanyolek. Esnaider eta Tamudo ezagutzen ditugu. Lasaiago egongo dira Salamancan hiru puntu garrantzitsu irabazi ondo-

ren, eta ustezko lasaitasun hori aprobetxatu beharko genuke.

■ **Fitxaketek estali bide dute Bartzelonako gol zaparrada?**

Taldeko jokalariorik ahaztua dugu astearteaz geroztik Bartzelonan gertatutakoa. Berrien etorrerarekin, ziur aski eskarmentua ere irabazi dugu. Guztiek duten eskarmentua primeran etorriko zaigu sailkapenean gora egiteko.

Oroimen historikoaren ahultasuna

Xabier Fernandez

Neguko epea eta, zehazki, gaur bukatuko zaigun astea primeran etorri zaio Alavesi. Astelehen arratsaldeko aurkezpenaz baliatu ziren gasteiztarrok oroimen historikoaren ahultasuna erakusten hasteko, aurreko jardunaldiko gol zaparrada ahaztarazteko.

Badaezpada, Belsuek ere lagundu zuen astearteaz, eta, Julio Salinas eta Bertirekin batera —Mane dixit—, Errege Magoena bete zuen asteazkenean, Gasteizetik at egon arren. Etxetik at 7-1 galdu ondoren, Gasteizko zaleek berebiziko aukera dute gaur fitxaketa pare bat ikusteko eta itxaropena berreskuratzeko.

Guztia, gainera, poltsikoa astindu gabe. Dirua datorren astean eskatuko die zuzendaritzak, denboraldiko lehendabiziko derbia ikustearen truke. Tamalez, zaleek ez dute gogo berezirik izango txarteldegietatik pasatzeko Espanyoli irabazi ezean. Horregatik, ezinbestekoa da gaur oroimen historikoaren ahultasuna zertan datzan erakustea: ez da gol zaparradarik jaso orain dela aste bat, eta fitxaketak egin ez balira bezala ekin behar dio partiduari Alavesek. Iritsi berriak jokalaria hutsak baitira, ez jainko ahalguztidunak.

JOSEBA OLALDE

Eibar ♦ Euri jasak, hotzak eta haizeak ez zuten bigarren zatitik aurrera futboleant jokatzen utzi

Puntu baliotsua eskuratu du Eibarrek Mini Estadin

Golik gabe amaitu zuten armeroeak Barcelona B-ren aurkako partidua

Barcelona B	Eibar
0	0

Barcelona B.- Felip; Cuadrado, Oscar, Marc, Puyol; Gabri, Caballero; Babangida (Miguel Anjel, 69. m.), Mario, Jofre (Jofre, 74. m.); eta Rubio.

Eibar.- Iru; Arriola, Arce, Ocio, Garmendia; Iturrino (Donosti, 78. m.), Artetxe, Bixente, Cortina (Guruzeta, 88. m.); Aitor Agirre (Kiko, 82. m.) eta Cuellar.

ARBITROA: Undiano Mallenco. Txartel horiak Barcelona B-ko Cuadrado eta Puyoli; eta Eibarko Aitor Agirre, Aitor Ocio eta Garmendiari.

Jon Ordoñez Garmendia / Donostia

MINI ESTADIN atzo zer nola-ko eguraldia eta futboleant aritzeko zer baldintza zeuden ikusita, oso puntu garrantzitsutzat har daiteke Eibarrek Barcelona B-ren aurka lortutakoa. Gainera, Barasoainek esan bezala, hiru puntu ez baizik sei zeuden jokoan. Ourensek ere atzo berdindu egin zuenez, nahiz eta aurrera ez egin, 0-0eko emaitzarekin eibartarrek azkenaurreko postuan jarraitzen dute, azken sei puntuetatik lau lortuta.

Atzealdean ondo atera zen Eibar atzo, agian bazekielako

JACOBA MANTEROLA

Ez Mikel Cortinak, artxiboko argazkian, ez beste armeroeak ezin izan zuten atzo futboleant ondo jokatu euriagatik.

puntu batek zenbateko garrantzia zuen. Barcelonako gazteen paseak moztzen zituzten, eta heldutasuna erakutsi zuten. Babangida gazteak, Osasunaren aurkako partiduan ez bezala, ezin izan zuten ezer egin, Garmendiaren markaketa ona zela eta. Aurrealdean, ordea, ez zuten aukerarik sortzen. Eibarren lehenengoa 30 minutuan eto-

rri zen: Cuellar, jokoz kanpo, Felipean aurrean bakarrik geratu zen, baina area barruan erori egin zen. 45.enean Cuellarrek berriz ere arriskua sortu zuen. Hala ere, lehen zatiaeren hasieran kataluniarrek Iruren atea estutu zuten kanpotik egin-dako jaurtiketekin.

Bigarren zatia ezberdina izan zen. Zelaiaren egoera

zela eta, huts asko egin zuten jokalariek. Eibar nagusi izan zen azken 45 minutu horietan, baina behin eta berriz baloia lurrean itsatsita gertatzen zen. 73. minutuan Barcelonakoek langara bidali zuten baloia. Donostirekin Eibarrek aurrera egin zuen, eta bai Donostik eta bai Agirrek aukera politak izan zituzten.

Osasuna ♦ Las Palmasen aurka jokatuko du gaur 12:00etan Sadarren

Urteko lehen garaipena helburu

12:00	
OSASUNA-LAS PALMAS	
E. Martin	Castellanos
1 Lopez Vallejo;	1 Cicovic;
7 Krutxaga	8 Paquito
16 Josetxo	6 Herrera
3 Iban	14 Victor
14 Orbaiz;	12 Oscar
8 Palacios	5 Paqui;
2 Yanguas	2 Alex
20 Matito	4 Sarasua
6 Alfredo;	24 Bjelica;
9 Ziganda	7 Eloy
17 Trzeciak	9 Orlando
Epailea • Pinar Martinez	
Zelaia • Sadar	

I. Arizurieta / Iruñea

AURTENGO lehen garaipena lortzera zelairatuko da gaur Osasuna, Las Palmasen aurka. Irabazita bigarren postua lortzeko aukera izanen luke. Hori aintzat hartuz, Martin Monrealek, gorritxoaren entrenatzaileak, irabaziko dutela dio.

Joan den igandean Gijongo Sportingean aurka berdinketa lortu zuen hamaikakoan aldaketa bakarra eginen du Martinek: Puñalen ordeztu Orbaiz zelairatuko du. Ez

ditu deialditik sartu fitxatu berriak, Andoni Goikoetxea eta Luis Perez, taldera egokitu behar baitute. Osasuna bosgarren da orain sailkapenean, gaurko aurkariaren atzetik, eta Martinek konfiantza du orain arte emaitza onak lortu dituen taldearengan.

Pablo Castellanok, Las Palmaseko entrenatzaileak, esan du Iruñean irabazi egingo dutela, eta horri erantzunez gorritxoaren entrenatzaileak konfiantza bera adierazi du. «Ziur naiz irabaziko dugu-

la. Garaipena lortzera ez bazara zelairatzen, hobe duzu etxean gelditu. Gainera, Las Palmasen beti motibatzen du, talde handia delako», zioen atzoko entrenamenduaren ostean Martinek. Bestalde, entrenatzaileak Sadarrera hurbiltzeko eskaera egin die zaleei. Bazkideari omenaldia egiteko eguna aldarrikatu da gaurko partidua zuzendari-tzak, eta jende ugari hurbilduko den esperantza dute gorritxoek. Gauzak horrela, bi taldeak garaipenaren bila zelairatuko dira.

Espainiako ligak

Partiduak eta sailkapenak

LEHEN MAILA

17. JARDUNALDIA

Barcelona	- Athletic
Reala	- Salamanca
Alaves	- Espanyol
Valladolid	- Betis
Villarreal	- Zaragoza
Deportivo	- Racing
At. Madrid	- Extremadura
Mallorca	- Real Madrid
Tenerife	- Celta
Oviedo	- Valencia

Sailkapena

1. Mallorca	29	+9
2. Real Madrid	28	+12
3. Celta	28	+13
4. Valencia	28	+9
5. At. Madrid	26	+9
6. Athletic	26	+1
7. Barcelona	25	+11
8. Deportivo	24	+2
9. Zaragoza	24	+1
10. Oviedo	24	-3
11. Real	22	-1
12. Betis	22	-4
13. Espanyol	20	-1
14. Villarreal	19	-2
15. Racing	18	-3
16. Valladolid	18	-4
17. Salamanca	15	-12
18. Alaves	15	-14
19. Extremadura	15	-14
20. Tenerife	13	-9

(*) Partidu bat gutxiago

BIGARREN A MAILA

19. JARDUNALDIA

Osasuna	- Las Palmas
Barcelona B	- Eibar
Albacete	- Toledo
Hercules	- Sporting
Badajoz	- Mallorca B
Leganes	- At. Madrid B
Merida	- Rayo
Recreativo	- Logroñes
Ourense	- Lleida
Sevilla	- Numancia
Malaga	- Compostela2

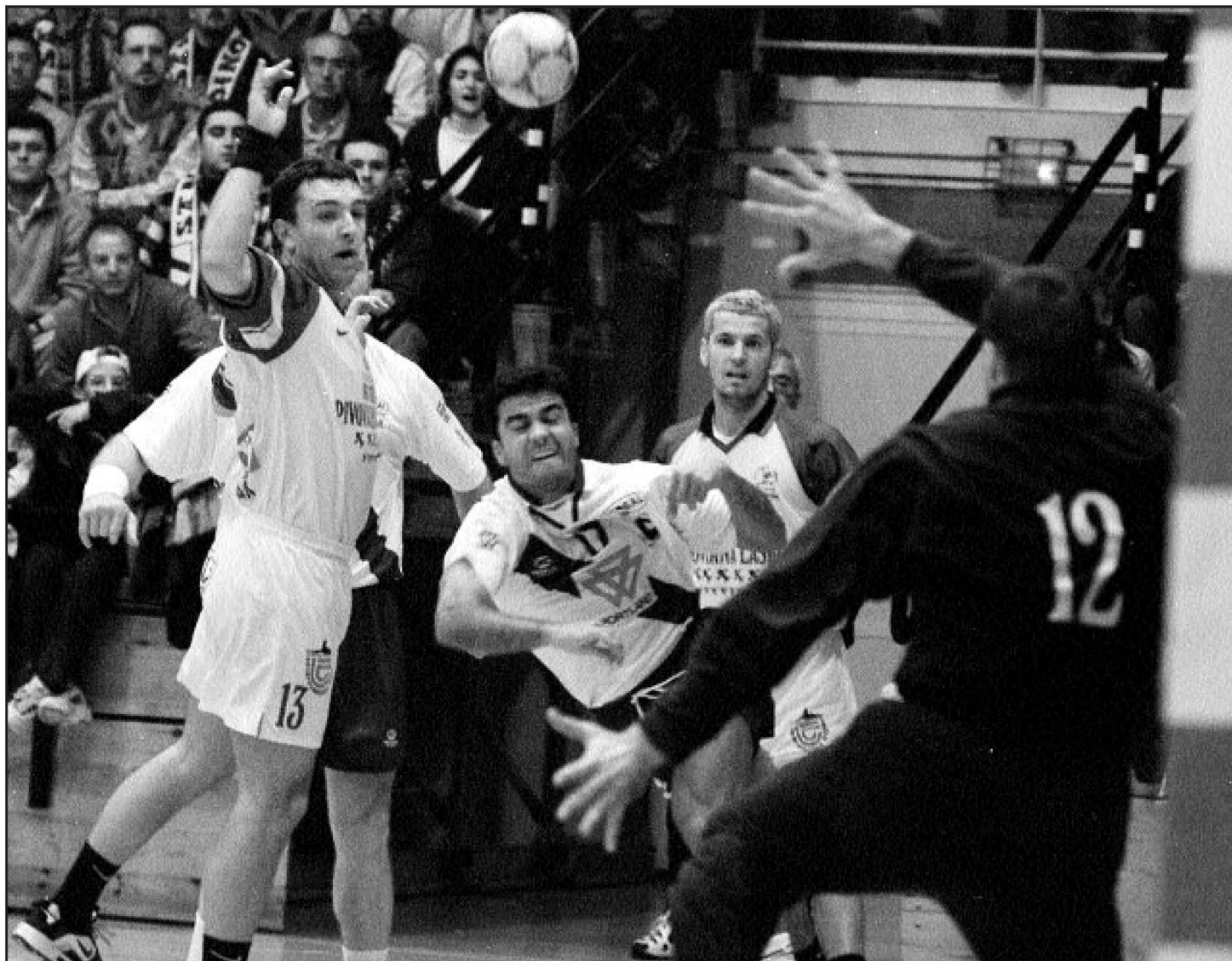
Sailkapena

1. Numancia	37	+19
2. Rayo Vallecano	34	+5
3. Toledo	33	+8
4. Las Palmas	32	+17
5. Osasuna	32	+9
6. Lleida	31	+8
7. Malaga	30	+5
8. Sevilla	27	+1
9. At. Madrid B	26	+4
10. Recreativo	26	+2
11. Compostela	25	+5
12. Merida	24	+3
13. Logroñes	24	-2
14. Mallorca B	23	-4
15. Badajoz	22	+0
16. Albacete	20	-4
17. Leganes	20	-7
18. Hercules	16	-12
19. Sporting	15	-12
20. Ourense	14	-16
21. Eibar	14	-16
22. Barcelona B	13	-13

(*) Partidu bat gutxiago

Portland San Antonio ♦ Europako Txapeldunen Ligako final-laurdenetan sartu da

Amets gauzatua

Nafarrek joko erakustaldia egin zuten atzo Celjeren aurka

Portlandetik partidua bikaina jokatu zuen atzo Celjeren aurka, eta erasoan ere talde geldiezin izan daitekeela erakutsi zuen.

Gorka Zabaleta / Iruñea

PORTLAND SAN ANTONIOK Europako Txapeldunen Ligako final-laurdenetarako txartela lortu du, lehiaketa horretan aritu den lehen urtean. Urrezko bataioa izan dute nafarrek. Munduko zortzi talde onenen artean sartu dira, goi mailako eskubaloia egiten dutenentzat bakarrik eskuragai den klubean. Eta modu ezin ederragoan lortu dute, gainera: Celje indartsua mendean hartuz hil edo biziko partidua batean. Txapeldunen orduan Portlandek neurria eman zuen.

Lehen zatian, nafarrek joko erakustaldia egin zuten. Celjen jokaturiko neurketan arazo handiak izan zituzten esloveniarrak defentsa aurreratu gaiztoz (3-2-1 edo 4-2), baina atzo ez zen horrelakorik gertatu. Lehen zatian sartutako 19 golek garbi zuten dute nafarrek golak sartzeko makina bat izan zirela. Eta lan horretan hiru gizon

Portland	Celje
35	31

Portland. - Buligan, Mainer (6), Ambros (8), Errekondo (4), Villaldea (7), Kisselev (3), Martin (7) —hasierako zazpikoa—, Norklit, Olalla, Elizondo, Jauregi

Celje. - Peric, Pungartnik (10), Stefanovic (4), Manaskov (11), Jelgic (2), Skrbic (3), Vugrimec —hasierako zazpikoa—, Lapajne, Tomisic, Pajovic, Serbec (1).

MARKAGAILUA: 2-2, 6-4, 9-8, 14-10, 16-13, 19-14 (atsedenean), 24-17, 24-21, 26-24, 28-24, 29-27, 32-28, 35-31.

ARBITROAK: Baum eta Szepenski. Bi minutuz kaleratuak: Villaldea, Kisselev, Martin Errekondo (3), Pajovic, Skrbic, Stefanovic, Jelcic, Manaskov.

izan ziren funtsezkoak: Kisselev taldearen zuzendaritzan, eta Mainer eta Ambros Pericen atea zulatzen, hegaletatik zein bigarren pibote gi-

sa. Defentsa lanetan, gogor jardun zuten, eta Buliganek atzerriar onenaren saria merezita jaso duela erakutsi zuen. Horren guztiaren aur-

ka Celjek ezer gutxi egin zezakeen. Pepi Manaskov mazedoniarren golek mantendu zuten Celje partiduan. Lateralak izugarritzko gaitasuna du golak sartzeko, eta atzo Bulgarian eta Norklit gaiztoz zituen, eta guztira 11 gol egin zituen.

Bigarren zatia hasiera, arriskutsua

Bigarren zatia hasieran zeharo erotu zen partidua, eta Portlandek kontrola galdu zuen. Epaileak jokariak kaleratzen hasi ziren, eta horrek kalte egin zion Nafarroako taldeari, nahiz eta hasiera batean zazpi goleko errenta lortu. Celje bi golera jarri zen ia konturatu gabe, eta arriskua usnatzen hasi ziren Arrosadian. Eta hor agertu zen Villaldea. Asturiarrak bere gain hartu zuen ardura eta etxeko alde erabaki zuen partidua. Portland Txapeldunen Ligako final-laurdenetan da. Ametsa bete da.

Alemaniko THW Kiel talde indartsua izango da Portlanden aurkaria

SAN ANTONIOK aurkari beldurgarria izango du final-zortzirenetan. Behin puntu honetara iritsita, ez dago aurkari errazik, baina Kiel edonor dardarka jartzeko taldea da. C Multzoko onena izan da, eta atzo bertan 30-23 irabazi zion Errusiako Volgogradori. Munduko lehen lerro onena du, ez bairik gabe: Nenad Perunicic, munduko jaurtitzale onena; Magnus Wislander zentrala eta taldeko kapitaina; eta Staffan Olsson eskuin lateral handia. Hiru horiek dira taldeko izarrak, baina ez dira kalitate handiko jokalaririk bakarrik. Atea Goran Stojanovic jugoslaviarrak babesten du, eta Alemaniko selekzioan aritzen diren zenbait jokari ditu: Schmidt, Scheffer, Siemens eta Schewenke, besteak beste. Jakobsen danimarkarra eta Andreas Rastner ere aipatzekoak dira.

Beraz, Arrosadiako ikusleek izugarritzko kanporaketa batez gozatu dute. Bi neurketak otsailera jokatu dira.

Celje, berriz, C Multzoko bigarren postuan amaitu duenarekin lehiatu da, Volgogradorekin. Esloveniarrak hirugarren urtez jarraian finalerdietan sartzeko aukera ona dute.

Bestalde, Goteborgek 18-25 irabazi zion Plzeni, baina final-laurdenetatik kanpo gelditu dira suediarrek.

B Multzoan, Barcelonak ziurtatua du lehen postua, eta gaur Suitzako Wintertur-en aurka jokatu du. Suitzarrek oso zaila dute sailkatzea, horretarako Barcelonari irabazi behar diote eta. Atzo Zaporedjek 25-23 irabazi zion Minski, eta bigarren postuan da.

A Multzoan, Badel Zagrebek lehen postua lortu zuen atzo Veszpremen aurkako partiduan, eta hungariarrak bigarren postuarekin konformatu behar izan dute. Barcelonak Veszpremen aurka jokatu du, eta ez da ia zoko finala errepikatuko final-laurdenetan. Badel Zagrebek Zaporedje izango du aurkari, eta finalerdietarako bidean daudela esan daiteke.

hitz bitan

Hegalekoak bikain: Celjen jokaturiko partiduan, San Antonio arazo handiak izan zituen hegaletatik Perici gola sartzeko. Atzo Ambrosek eta Mainerrek mendekua hartu eta golez josi zuten atezaina.

Kisselev eta Villaldea: Portlandek bi gidari izan zituen atzo: Kisselev maisu aritu zen lehen zatian, eta Villaldek partidua erabaki zuen bigarrenetan, gauzak okertzen hasi zirenean. Bikain aritu ziren biak.

Eskubaloia ♦ Barakaldo-UPVk eta Bidasoak puntuak banatu zituzten atzo Gorostizan jokaturiko derbian

Inor asetzen ez duen berdinketa

Urteko lehen derbian, bi taldeek ezinbestekoa zuten irabaztea gora egiteko

Barakaldo-UPV

Bidasoa

26

26

Bidasoa. Barreto, Gudelj (3), Girault (1), Cortes (3), Vico (4, 1p), Etxaburu (2), Valenzuela (5) —hasierako zazpikoa—, Aginagalde, Montiel, Zuzo, David (5, 4p), Josemi Marcos (3).

Barakaldo-UPV. Perez, Edu Bueno (5, 1p), Pecina (5, 2p), Roberto (5), Kovalev (7), Joseba Alzaga (3), Aurrekoetxea (1) —hasierako zazpikoa—, Uriarte, Arraras, Abramenko, Artiach, Lanz.

MARKAGAILUA: 1-2, 4-4, 4-6, 5-8, 6-8, 9-8 (atsedenean), 10-11, 13-15, 16-18, 19-21, 22-24, 26-26.

ARBITROA: Fernandez Piñeiro eta Permuy Villanueva.

Erredakzioa / Bilbo

PUNTU BEHARRAK gehiegi larritu zituen bi taldeak atzoko derbian, eta hutsez beteriko partidua izan zen Gorostizan jokaturikoa. Bidasoak kontrolpean izan zuen partidua ia denbora guztian, baina azken minutuetan Barakaldok, beti erakusten duen grinarekin, berdinketa lortu eta behintzat puntu bati eutsi zion. Bi taldeek garaipena nahi zuten, baina azkenean inor asetzen ez duen puntu banaketarekin konformatu behar izan zuten. Hala ere, dudarik gabe emaitza txarragoa da Barakaldorentzat, bizkaitarrek sailkapenaren zuloan gelditzen ari baitira.

Partidu hasieran oreka izan zen nagusi, baina pixkanaka Bidasoak tarte txiki bat zabaltzea lortu zuen, defentsako lanean oinarrituta batez ere. 18. minutuan Irungo taldeak lau goleko aldea zuen, eta partidua apurtzeko moduan zela zirudien. Baina ez zen hala gertatu. Mario Hernandezen gizonak huts ugari egin zituzten, eta Barakaldok berriro markagailua orekatzea lortu zuen. Lehen zatiko azken minutuetan, Bidasoako hiru gizon bi minutuz kanporatu zituzten eta Barakaldok berdinketa lortu zuen 28. minutuan. Atsedenaldirako minutu bat falta zela, Barakaldo aurretik jarri zen. Atsedendian, 9-8koa zen emaitza.

Bidasoak ezin izan zion eutsi hiru goleko aldeari

Bidasoa bi puntuak eskuratzeko asmoekin kantxaratu zen bigarren zatian. Bi goleko aldea lortu zuten Irungoek,

baina Barakaldok ez zuen etsi. 18. minutuan, Josemi Marcosen golak 17-20koa jarri zuen markagailuan. Amaierarako lau minutu falta zirela, gipuzkoarrek alde horri eusten zioten, baina azken minutuetan kale egin zuten. Erasoko baloiak alferrik galdu zituzten eta Barakaldo hurbildu egin zen markagailuan. Valenzuelak Bidasoaren azken gola sartu zuen 28. minutuan, baina Roberto Rodriguezek bi gol sartu zituen ondoren, eta azkenean 26nako berdinketarekin amaitu zen urteko lehen derbia.

XOUSA SIMAL

Barakaldok azken minutuan lortu zuen atzo berdinketa, ia partidua osoan atzetik joan ondoren. Edu Buenok —argazkian— bost gol sartu zituen atzo.

Krosa ♦ Daniel Gachara hilaren 6an Ulian lortu zuen garaipena errepikatzen saiatuko da

Kenyarrak dira favorito gaur Zornotzako Krosean

Emakumezkoetan lehen mailako atletak arituko dira

Erredakzioa / Donostia

ATLETA kenyarrak izango dira gaur nagusi Zornotzako Krosaren gizonezko senior mailan. Guztira herrialde horretako hamar gizon arituko dira helmugara lehenengo iritsi nahian. Horien artean izango da Errege egunean Uliako Krosean txapeldun izan zen gizona, Daniel Gachara. Kenyarrak marka oso ona du 5.000 metroetan, 13.07.27, eta Donostian lortutako garaipena errepikatzen saiatuko da Zornotzako Krosaren XXXIX. edizioan.

Baina Gachara ez da bakarririk egongo Jauregiberriko zelaietan. Apul Kosgei, iaz kros laburreko mundialean hirugarrena, eta Bernard Barmasai, 3.000 metro ozto-poetan momentuko markaren jabea (7.55.72), bere ondoan izango dira garaipena Kenyarentzat beraiek eraman nahian. Aurkako gogorak ere Gachararentzat bere herrikide Luka Keitany, 10.000 metroetan 27.45.32, eta Salim Kipsang, 27.42.75.

Lasterketaren beste gune interesgarri bat Marraketxen iazko junior mailako mundialean lehen hiru postuetan geratu ziren gizonen arteko borroka izango da: Millon Wolde txapelduna eta Haiku Mekonen etiopiarrek eta Richard Limo txapeldunorde kenyarra. Wolde, gainera, Challenge mundialeko Durham-go Krosean garaile izan zen. Afrikarrak alde batera

MARISOL RAMIREZ

Jauregiberriko zelaietan korrituko da Zornotzako XXXIX. Krosa.

utzita ez dira ahaztu behar Pablo Olmedo mexikarra eta Alberto Maravilha portugaldarra. 12:50etan hasiko da gizonezkoen proba.

Izen berriak emakumeen mailan

Emakumeen mailan hiru izen gehiago hartu behar dira kontuan: Gete Sami, Merima

Denboba eta Birhane Adere. Lehen biak iaz martxoan Marraketxen jokatu zen mundialean hirugarren eta laugarren geratu ziren. Horiez gain, Naomi Mugo kenyarrak, Hawa Hussein tanzaniarrak eta Zohra Ouaziz marokoarrak ere eman dute izena.

Emakumeen lasterketa 12:15etan hasiko da, eta

azken orduko izen horiekin lehen mailako parte-hartzea osatzen da senior mailan. Lehen aipaturiko atletez gain, gaur Zornotzan izango dira Ayelech Worku eta Yime-nashu Taye etiopiarrek, Genet Georgis, Nora Rocha mexikarra eta Jackeline Maranga kenyarra; azken hori garaipena berriz lortzen saiatuko da gaur.

Tau Baskonia ♦

Anguloren lesioak Perasovicen esku uzten du lehiaren emaitza

Kroziarra une goxoenean bueltatuko da Arabara

Asier Pz. de Karkamo / Gasteiz

LUCIO ANGULOREN lesioak erabat desegin ditu Scariolok Fuenlabradaren bisita dela-eta prestaturiko sistema. Aragoarrak min hartu zuen Maccabiren aurkako norgehiagokan, eta ezingo da gaur aritu. Ezker oin-bizkarreko ligamentuan zartadura du Angulok, eta lau egun inguruko atsedena egin beharko du. Turkiako partidurako ere duda da.

Jazoera horrek zeharo okertu ditu baskoniarren planak, Angulo baitzen Fuenlabradako izar nagusiaren defentsan aritu behar zutenetako bat. Machowsky Virtus Pompeara traspasatua izan dela kontuan izaki, bi hegaleko besterik ez ditu Scariolok Perasovic gelditzeko.

Kroaziarrak bere unerik goxoenean bisitatuko du bere etxea izandakoa. ACBko saskiratzaila onena da, partiduko batez beste 22 puntu sartzen dituelarik. Nolanahi ere ez da kontuan hartzeko bakarra, baskoniar izandako beste batek, Cazorlak, eta Paco Martinek ere jautituri-ko hirukoen erdiak baino gehiago sartzen baitituzte.

Aurten bitan lehiatu dira Tau eta Fuenlabrada. Bietan madrildarrak izan ziren nagusi. Lagunarteko lehiak ziren horiek, osteraz; gaur Araba pabilioian gerta daitekeenarekin ezer gutxi ikusteko, beraz.

Ziklo-krosa ♦ Iragarpenik ezkorrenak baino emaitza okerragoak lortu zituzten euskaldunek

Burumakur etxera

Elite eta Sub-23 mailetan iazko emaitza berak izan ziren

sailkapena

1. Paco Pla	58.47
2. Oscar Pereiro	59.18
3. David Seco	59.38
4. Abel Maceira	59.49
5. Francisco Mena	1.01.07
6. Jon Carbayeda	1.01.53
7. Igor Beristain	1.02.19
8. Zuhaitz Ayuso	1.02.32
9. Joseba Leon	1.02.36
10. Antonio Suarez	1.03.10

Xabier Usabiaga / **Porriño**

EUSKAL SELEKZIOAK pattal, oso pattal jardun zuen atzo Espainiako ziklo-kros txapelketetan. Ez zen uste zenaren erdirik ere bete.

Bi proba nagusietan, Elite eta Sub-23 mailetan, jakina zen Francisco Pla valentziarra eta Oscar Pereiro galiziarra zirela urrea irabazteko izen nagusiak. Oscar Pereiro menderatzeko intentzioa amets huts baino ez zen, galiziarrek aurten erakutsi duen mailaren itzalera ere ez baitziren urreratzen euskal ordezkariak, eta, hortaz, munduko estrategiarik onena ere abilezia ezak baliogabetzen zuen. Zuhaitz Ayusoren zilarra eta Joseba Leonen brontzea ontzat jo daitezke.

Elite mailako kasua ordea bestelakoa zen. Pla eta David Secoren artean alde handirik ez da inoiz izan, eta bazen argi izpirik iluntasunean. Secok, ordea, ez zuen ezertan asmatu. Estrategia okerra erabili zuen. Lehenengo itzulian bere burua aurkariaren pare ikusi zuenean oilartu egin zen, eta erasoka hasi bigarrean. Ordea, ito egin zen bere ahaleginean: «Ezin nuen erritmoa nahi bezala aldatu. Ez naiz ondo ibili», aitortu zuen proba amaitu ostean, triste. Laster asko antzeman zion Francisco Plak Secok arestian esandakoari. Hark bai aldatu zuen erritmoa, bizitu egin zuen, eta, bidenabar, ihes egin, bakar bakarrik. Ez zuten podiumnera arte gehiago ikusi. Balentziarrak oso denboraldi xelebrea egin du, hala-beharrez. Anaia bat zendu zitzaion urrian, eta denbora luzean egon zen bizikletarik ukitu gabe, erabat lur jota.

MIGUEL RIOPA / EFE

Francisco Pla valentziarrak nagusitasunez irabazi zuen Porriñon.

Atzera entrenatzen hasi eta oso fresko heldu da denboraldi amaierara.

Juniorretan ere kale

Bazirudien zeruak eta lurrak bat egiten ez bazuten junior mailako urre, zilar zein brontzezko dominak euskal ordezkarien jabetza izango

zutela. Iban Mayozerk, Iker Ortizek eta Haitz Ortizek denboraldia eta aurkariak, etxeok nahiz espainiarrak, goitik behera menderatu baitituzte azarotik hona. Atzo ordea pott egin zuten hiruek; bakar batek ere ez zuen bere mailarik eman. «Korrika beti ibili naiz gaizki», zihoen Iban Mayozerk. «Ez dakit zer pasa

podiumak

elite maila

1. Paco Pla	58.47
2. David Seco	59.38
3. Abel Maceira	59.49

sub 23 maila

1. Oscar Pereiro	59.18
2. Zuhaitz Ayuso	1.02.32
3. Joseba Leon	1.02.36

juniorrak

1. Pablo San Jose	45.29
2. Narciso Piñeiro	46.15
3. Haitz Ortiz	47.07

masterrak

1. Carlos Romero	49.55
2. Santos Fuente	50.21
3. Dario Buceta	51.50

kadeteak

1. Egoitz Murgoitio	27.39
2. Koldobika Agirre	28.02
3. Xabier Lejarzegi	28.52

emakumeak

1. Maria del Carmen Armada	34.36
2. Maria Fernanda Espiñeira	35.04
3. Maria Jesus Barros	35.27

zaidan, baina ezin nuen ibili», Iker Ortizek. Haitz ere ez zegoen gustura, nahiz eta brontzea berea izan.

Poz bakarra, eta hura erabateakoa, kadete mailatik heldu zen. Koldobika Agirrek eta Egoitz Murgoitio lehentituzte erakutsi zuten beste guztiak baino askoz gehiago zirela, eta euren arteko norgehiagoka estuaren zain, Koldobika Agirreren erori batek galarazi zuen esprinta.

David Seco lehortu egin da

Xabier Usabiaga

Urtero gauza bera gertatzen zaio Euskal Herriko ziklo-kros espezialistari onenari: zitarik garrantzitsuenetan huts egiten du. Denboraldia ikaragarri ondo hasten du karrerista bizkaitarrak, ez du kontrario izaten, eta ez izatea gustatzen zaio gainera. Edozein aurkari urreratzen hasten bazaio hura atzean utzi gabeko onik ez du izaten.

Ez da konturatzen ordea, minutu erdiarekin, minutuarekin edota bi minutuarekin garaipenak garaipen direla. Eta, jakina, gerora gehiegizko esfortzu horren ordainak helitzen zaizkio. Orduan izaten dira komeriak. Dirua eta indarra gordeta izaten direla esan ohi zidan niri Fede Etxabek. Nonbait, Secori ez dio inork deus esan.

Azkeneko bi denboraldi hauetan laisterketa gehien erdietsi dituen ziklista izan da bizkaitarra, baina Espainiako txapelketetan duen mailarik onena eman ez duen bakarretakoa ere bai, bere kaltetan. Izan ere, denborak aurrera egin ahal egiten du berak atzera. Txispa amaitu egiten zaio eta indarra akitu; lehortu egiten da.

Sokatira ♦

Abadiño, Beti Gazte eta Urrestillarentzat txapelketako lehen garaipenak

Abadiñok tiraldi guztiak irabazi zituen, eta Beti Gaztek eta Urrestillak parra egin zuten

Koldo Alduntzin / **Donostia**

ATZO hasi zen Laukizen hilabete eta erdi iraungo duen Euskal Herriko goma gaineko Sokatita Txapelketa. Hamar taldek jardun zuten gizonezkoen 600 kiloetan, bi multzotan banatuta. Aurrenekoan Abadiñok indartsu jardun zuen, eta lehen jardunaldiko bost puntuak bereganatu zituen, nahikoa erraz. Torrekolanda izan zen bigarren, multzo horretan bigarren posturako hautagaia, Auzolan-Igeldo hirugarren, Arrizkuzubi laugarren, eta Altamira Gaztea bosgarren sailkatu zen.

Bigarren multzoko hiru talde indartsuenek bete zituzten lehen hiru postuak. Hala ere, Beti Gaztek eta Urrestillak parra egin zuten lehen postuan. Hirugarren, bost urteko etenaren ondoren berriro goma gainean ari den Gaztedi sailkatu zen, Erandio-ko Goierrikerik laugarren postua eskuratu zuen, eta Orendain talde berria izan zen bosgarren.

Gaur bigarren saioa Gasteizen

Gizonezkoen 600 kiloetako eta emakumezkoen 520etako txanda izango da gaur Gasteizko Abetxuko kiroldegian (11:00). Areso txapelkunarekin batera, Urdulizko Iparralde, Orozko eta Leioako Euskal Kirol Zaleak (Bizkaia), eta Badaiotz (Araba) ariko dira 600 kiloetan. Multzo honetan bigarren txartela patrikaratzeko izango da lehia estuena, Iparralde delarik arituena. Aresokoekin Joxe Otermin ariko da berriro, Nafarroako Txapelketan kale egin ondoren.

Emakumezkoen lehian, Berriozar txapelkuna, Sakana, Getxo eta Euskal Kirol Zaleak ariko dira.

Miarritze ♦ Frantziako Kopako lehen partida jokatuko dute lapurtarrek Perigueuxen

Deus galtzekorik gabe

Miarritzarrek irabazi egin dituzte Ligako azken lau partidak

Koldo Alduntzin / Donostia

JOAN DEN URTEAN espero baino lehenago geratu zen Miarritze Frantziako Kopatik at, Auchek kanporatuta. Horregatik, lapurtarrek badute arantza kentzeko arrazoirik gaur Perigueuxen (15:00). Abuztuaren 16an jarri zen jokoa kopa, eta gaurko jardunaldia, kanporaketaren bigarren itzuliari dagokio. Miarritzek eta Perigueuxek lehen partida izango dute.

Lehenik, kanporaketaren aitzineko fasea jokatu zuten Elite 2ko 16 taldeek eta Europako Kopan esku hartu ez zuten Elite 1eko 8 taldeek; guztira beraz, 24 talde. Horien artean Baiona aritu zen, baina kanpoan geratu zen. Fase hura amaitu ondoren zortzi kanporaketa izango dira, maiatzaren 29an jokatuko den finala barne.

Hiru taldeko zortzi multzotan jardun zuten aitzin-kanporaketakoe, eta aurreneko bi sailkatuek lortu zuten txartela. Final-laurdenak martxoaren 28an izango dira eta finalerdiak maiatzaren 9an. Iaz Tolosa gailendu zen finalean, Stade Français 22-15 menderatuta. Finalistek Europako Kopa jokatzeke txartela bereganatu du.

Bistan da aukera paregabea dela Europarako bidea ziurtatzeko, baina Miarritzek ez du arazorik izango hartan aritzeko, dagoeneko sailkatuta baitago Frantziako Ligako Top 16rako, eta hark aukera

KOLDO ALDUNTZIN

Olivier Nauroyk —argazkian erdian— hirugarren lerroko giltzaren postua hartuko du gaur.

zuzena ematen du. Bestelako kontuak izango ditu Perigueuxek, Liga Xapelgoan ez baitihardu hain ondo. Iazko sasoiaren amaizua lortu zuen Elite 1era igotzea, Elite 2ko finalean 21-31 galdu arren.

Hirugarren multzoan ari da Liga Xapelgoan, besteak beste Tolosa, Pau, Brive, Grenoble eta Colomiersekin batera. Seigarren postuan da 17 punturekin. Jokaturiko hamar partidetatik hiru irabazi ditu, bat berdindu eta sei galdu. Bide hobea egin dute miarritzarrek, lehen postuan direlarik 24 puntu-

rekin, zazpi partida irabazi dituztelako eta hiru galdu. Bien arteko alde nagusia erasoan dago, Miarritzek 101 puntu gehiago egin baititu.

Lau partida jarraian galdu gabe

Miarritze bolada gozoan murgilduta dago, Ligako azken lau partidak irabazi egin baititu. Toulon, Stade, Castres eta Aurillac hartu ditu mendean. Joan den igandean, 13-24 menderatu zuen Aurillac, irabazteko egin behar zena eginda. Aurrerantzean pres-

takuntza fisikoak garrantzi handia izango du, baina horretan ongi dabilta lapurtarrak.

Gaur ez dute jokatzetik izango Lamour 3. lerroak eta Teisseire hegalek. Olivier Nauroy ariko da hirugarren lerroko giltzaren postuan, eta Artola gaztea hegalean -Aurillacen aritu zen-. Horrenbestez, hau izango da hamabostekoa: Puleoto-Gonzalez-Avril, Matiu-Versailles, Betsen (kap.)-Nauroy-Milheres, Pierre-Mazas, Artola, Guerraçague, Bonetti, Bernat-Salles eta Arrieta.

Baiona ♦

Etiket kanpo irabaziko duen itxaropenez Montpellierren

Baionesek ez dute irabazi azken bost jardunaldietan

K. Alduntzin / Donostia

ORAINDIK ez du Baionak etiket kanpoko partidarik irabazi aurtengo sasoiaren, eta Ligan lorturiko azken garaipena joan den urteko urriaren 25ean lortu zuen Lannemezanen kontra: 25-21. Gainera, azken hiru partidak galdu egin ditu jarraian. Abenduaren 20an jokatu zuen azken partida Dijonen, eta 19-3 galdu zuten baionesek.

Aipaturiko arrazoiengatik daude baionesak 11. postuan 20 (puntu), lau partida irabazi, bat berdindu eta sei galdua. Ez du oso kontrario proposa gaur Montpellier, Languedoc-ekoak 8. postuan baitira 21 (puntu), bost partida galdua eta sei irabazita. Eraso hobea erakutsi du Baionak, 45 puntu gehiago egin baititu, baina defentsa ahulxeagoa.

«Partida on bat jolastera abiatuko gara Montpellier-rra», zioen Pello Dospitale. Nolanahi ere, Baionak beharrezkoak ditu garai-penak gora egiteko. Garai-penetako bat hain zuzen ere, Montpellierren kontra lortu zuen Ligaren hasieran: 24-9. Orduan ez zuten arazorik izan baionesek nagusitzeko, baina azken boladako emaitzek ez dute baikortasun handirik eragiten.

Gazte dezente hamabostekoan

Priso, Seguela, Laskurain, Eizagirre, Etxeto eta Etxebarne ez dira zelairatuko —kolpatuta—, baina bai Cojocariu eta Leconte. Horrenbestez, gazte ugari ariko da hamabostekoan, horien artean Vermis eta Galle juniorrak. Aurrenekoak lehen partida izango du, eta bigarrenak Villenfranchen jokatu zuen.

Hamabosteko hau ariko da: Eiheratxar-Bouvier-Dongieu, Leconte-Cojocariu, Antolin-De Goldi-G. Sein, Maillot-Larretxea, Polidori, Aussel, Vermis, Galle eta Sivy.

Baigorri ♦ Abenduaren 20an jokatu beharreko partida jokatuko du Peyrehoraderen kontra

Etengabeko lehia izango dela, ziurtatuta

K. Alduntzin / Donostia

ETXEAN ez galtzea da gakoa aitzineko postuei eusteko, baina ez du lan makala izango Baigorri, aitzinean Peyrehorade izango baitu gaur (15:00), abenduaren 20an elkarren kontra jokatu behar zutenean sailkapeneko lidera zena. Orduan, euri zaparradek eta kazkabarrak partida bertan behera uztera

behartu zuten epailea. Beraz, 12. jardunaldiko partida izango dute gaurkoa.

Abenduaren 13an jokatu zuten azken partida. Baigorri Olorue menderatu zuen: 20-14 eta Peyrehorade 26-17 galdu zuen Lourdesen. Landesak aurreko bost partidak irabazita heldu ziren Lourdesa, eta horrek erakusten du multzoko talderik indartsuenetakoa dela.

Maulen eta Garazin irabazi zituen etiket kanpoko azken bi partidak, eta 3. postuan dira sailkapenean (27 puntu), zortzi partida irabazi eta hiru galdua. Baigorriarrak 8. postuan dira (22 puntu), bost partida irabazi, bat berdindu eta bost galdua. Bistan da borroka estua izango dutela irabazteko. Defentsa arloan parekatuta baldin badaude, ez horrela erasoan,

89 puntu gehiago egin baitituzte landesek.

Joanekoan Peyrehorade gailendu zen, Baigorri lehen zati ona egin bazuen ere. Nahiz eta etenaldi luzea izan, ez dirudi kalte handia egin dienik baigorriarrei. Hamabostekoari dagokionez, Semerena kapitainak ez du jokatzetik izango igandean izan zuen lesioagatik, baina gainerakoak prest dira.

Pilota ♦ Txapeldunen arteko lehia irabazi zieten Unanue eta Errastiri, Bergaran (22-18)

Nagore-Beloki, ondo binaka

Buruz buruko bi txapeldunek iragarpenak bete zituzten atzo

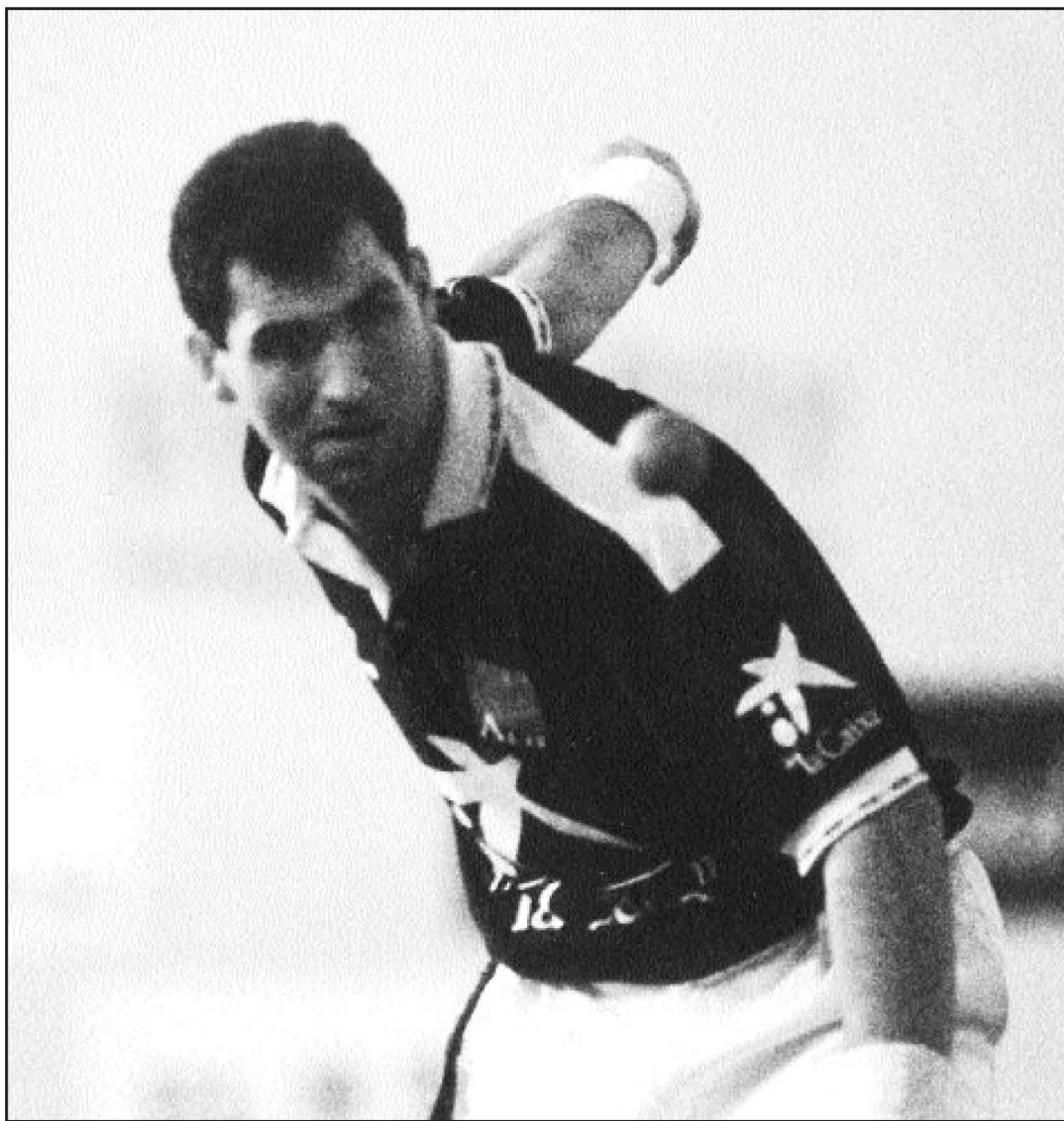
Xabin Makazaga / Donostia

LEHIA ikusgarria eskaini zuten atzo Nagore-Beloki eta Unanue-Errasti bikoteek Bergaran. Asegarcek txapeldunen arteko lehia antolatu zuen: lau t'erdiko eta buruz buruko txapelduna elkarrekin, binakako txapeldunen aurka. Nagore eta Beloki faborito ageri ziren, elkarrekin askotan jokatu ez duten arren. Unanuek eta Errastik, berriz, horixe zuten aldeko, elkarrekin asko jokatuak direla, eta oso ondo moldatzen direla.

Partidu hasieran kosta egin zitzaion Nagore eta Belokiri binakako txapeldunen joko sendoari aurre egitea, eta Unanue eta Errasti 0-5 eta 4-11 aurreratu ziren. Errastik ondo eutsi zien bi jotzaileei atzean, eta Unanuek erremate sorta ikusgarria eskaini zuen.

Jokoan sartu zirenean, baina, Nagorek eta Belokik txapeldunen maila eman zuten. Nagorek sakearekin min handia egin zuen Bergaran -nahiz eta zuzenean tanto askorik lortu ez-, eta Belokik kolpe indartsua agertu zuen, frontisaren alturaz behar baino gutxiago baliatu zen arren. Erreakzio onari esker 11-11 berdindu zuten Nagorek eta Belokik, eta 16nako berdinketara arte lehia orekatua eskaini zuten bi bikoteek.

Errastik galtzak bete lan izan zuen, hala Nagorek nola

ARTXIBOKOA

Mikel Unanue izan zen onena Bergaran atzo, baina ez zuen garaipena lortu.

Belokik atzera gogor jokatu zutelako, eta Unanuek ez zituen aukerako pilota gehiegi izan aurreko koadroetan. Eskuin eskua justu antzean zuela iritsi zen Errasti partidua amaierara, eta 18na berdindu ostean zuzenean joan

ziren Nagore eta Beloki 22. kartoiraino.

Lehia ikusgarria izan zen, tanto eder askoak egin zituztelako Nagorek eta Unanuek, eta huts gutxikoa. Unanuek asko jokatu zuen, defentsan eta erasoan bikain.

Insausti eta Beldarrain txapeldun Deportivon

■ USTEKABERIK ez zen izan atzo Bilboko Deportivo pilotalekuan jokaturako Urrezko Palaren II. finalean. Faboritoak ziren Insausti eta Beldarrain nagusitu ziren, aise gainera, 45-35 Urkia eta Garridoren aurka. Partidu hasierako tantoetan bakarrik mantendu zen oreka, baina garai-leek erraztasun handiz lortu zuten 10 tantoko zuloa irekitzea. Urkia eta Garridok maila ona eman zuten Juan Pablo eta Undaren aurka, baina atzo ezinean jardun zuten. Partiduko onena Insausti izan zen. Iruñekoak ez zuen egin finalerdietan erakutsitako joko ikusgarri bera, baina kantxaratutako lau pilotarien artean bera izan zen onena.

Eizagirrek Ezkurrari irabazi zion Galarretan

■ GALARRETAN Koteto Ezkurrak Jon Eizagirreraren aurka galdu zuen, doneztebarra Erregetako erremonte Torneo irabazteko faborito garbia izan arren. Zarautzitarra 35-28 nagusitu zitzaion nafarrari, 11 sake lortuta eta falta bakarra eginda. Ezkurrak ez zen hain fin aritu, 8 sake eta 3 falta egin baitzituen. 11nako berdinketa arte oreka ikusi zen, baina Eizagirrek zuloa ireki zuen jarraian, bukaera arte alde mantenduz. Eizagirrek zorte handia izan zuen txapa gainera botatako pilotakadetan. Binakako Txapelketan Elizalde-Iriartek lortu zuten txapelketa, Urretabizkaia I.a-Lekunberri bikoteari 40-37 irabazita.

gaurko partiduak

EIBAR. 17:00.

Goñi I.a-Sukia / Berraondo-Almandoz. Eugi-Otxandorena / Olaizola II.a-Lasa III.a. Lau t'erdian: Tolosa III.a / Berasaluze VII.a.

LAZKAO. 17:00.

Zabala-Oregi I.a / Esnal-Mendia.

NAJERA. 17:00.

Ansotegi-Oliden / Haritz-Auxkin. Titin III.a-Zezeaga / Capellan-Elkoro. Dani-Alberdi III.a / Gabarri anaiak.

biharko partiduak

TOLOSA. 16:30.

Agirre-Nalda III.a / Errandonea II.a-Pascual. Salaberria-Arretxe / Ariznabarreta-Armendariz. Gorostiza-Imaz / Tirapu-Pinedo.

GERNIKA. 17:00.

Berraondo-Castro / Etxalus-Egiguren I.a. Uriarte-Goitia / Castaños-Aranburu. Bereikua-Enbil / Alberdi II.a-Elizegi.

laburrean

F U T B O L A

■ Manchester Unitedek Zidane fitxatu nahi duela diote Italian

ZINEDINE ZIDANE sari bat bestearen ondotik ari da jasotzen, eta Italiako *Tuttosport* egunkariak argitaratu duenez, Manchester United taldeak fitxatu egin nahi du Juventuseko erdilari frantsesa. Alex Fergusonek, *deabru gorrien* entrenatzaileak, Martin anaia bidali bide du Italiako merkatua aztertzeraz. Turingo klubak, baina, Zidane fitxatzeko 28 milioi dolar inguru ordaindu beharko dituztela adierazi du.

■ Ipar eta Hego Korea negoziatzen hasi dira Munduko Txapelketa elkarrekin antolatzeko

IPAR KOREAK gonbidatuta, Hego Koreako futbol elkartearen presidente Chung Mon Jung Pyongyangera joango da asteartean, hango ordezkariarekin elkarrizketatzera. Seulgo ordezkari politikoa garrantzitsuek osatuko dute Ipar Koreara joango den delegazioa, 2002. urteko Munduko Txapelketa elkarrekin antolatzeko zer aukera dauden aztertzeko.

E S K I A

■ Hermann Maier irabazle Schladingeko super erraldoian, austriarren beste erakustaldi batean

HERMANN MAIER eskia-tzaile austriarrak irabazi zuen atzo Schladingeko super erraldoia, eta, etxean, aparteko erakustaldia eskaini zuten berriro austriarrek: podiumeko hiru mailetan Maier, Rainer Salzgeber eta Hans Knauss austriarrak izan ziren. Maier gero eta sendoago ageri da Munduko Kopako sailkapen nagusiaren buruan.

T E N I S A

■ Julie Halard txapeldun Aucklanden, eta Patty Schnyder Gold Coasten

JULIE HALARD-DECUGIS tenislari frantziarrak irabazi du Aucklandeko torneoa, Zeelanda Berrian, finalean Dominique Van Roost belgikarra bi setetan menderatuta (6-4 eta 6-1). Australian, berriz, Patty Schnyder suitzarrak Mary Pierce frantziarrari irabazi dio Gold Coast torneoko finalean.

Txillidak 75 urte

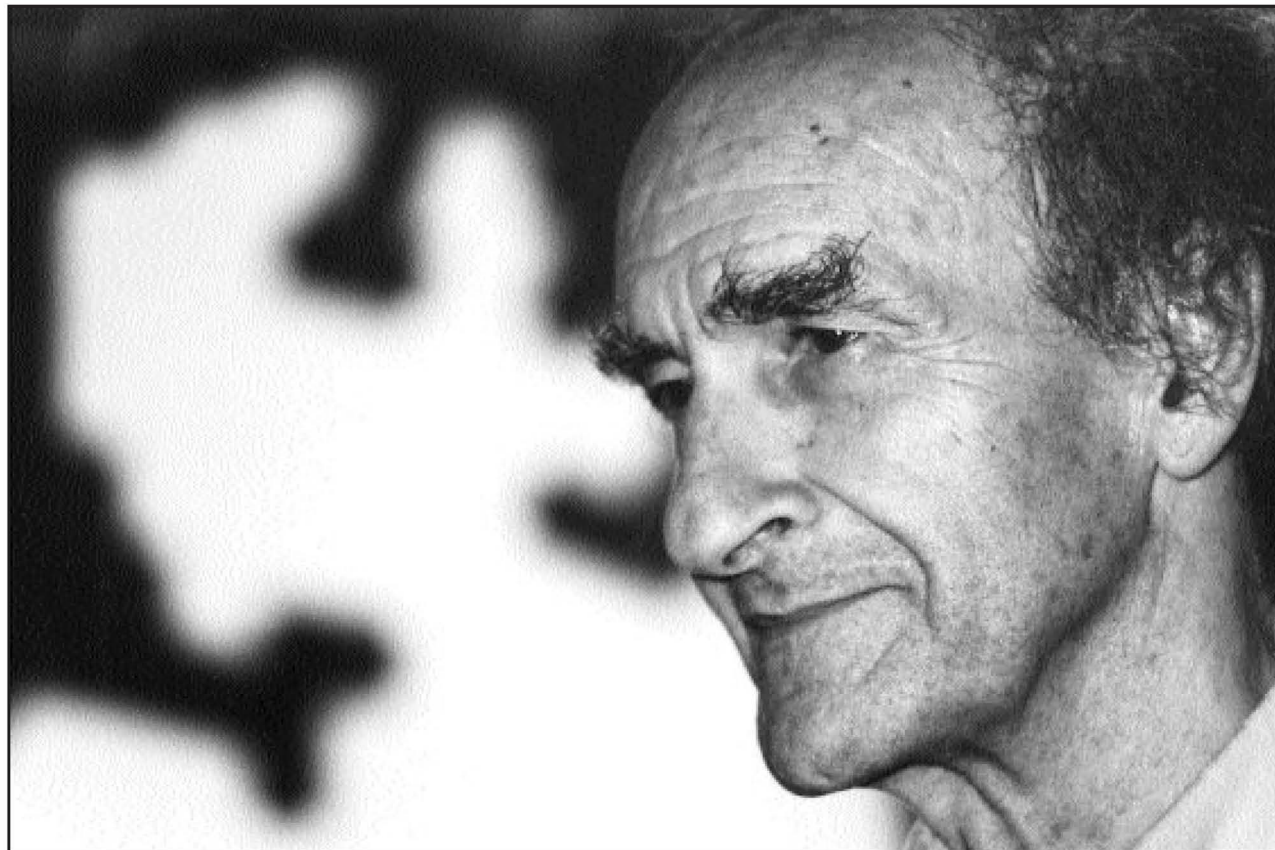
Artistaren urtebetetzea

Eduardo Txillidak 75 urte beteko ditu gaur. Egoera animiko estu batetik atera berria iritsi da eskultore donostiarra
adinaren mugarri horretara; 1999an, berriz, albiste izango da Txillida

Patuak nahi izan du 75. urtemugaren aurreko hilabeteak zailak gertatzea Eduardo Txillidarentzat. Denboraren iraganak eta bat-batean inspirazioa galtzeko beldurak egoera animiko zail bezain «ulertezinean» murgildu zuten 1998an. Haatik, efemeridearekin gaizki gelditu nahi ez balu bezala, krisialdia gainditu du artista donostiarrak, eta ilusioz begiratzen dio hasi berri den urteari, esku artean zenbait proiektu dituela (Muncheneko pinakoteken plazan pieza bat jarriko du aurki, eraikitze bidean da Japoniako *Homenaje a Hokusai*, eta Tindaya-ko asmoa hor dago).

Urtemugen jokoari dago-kion legez, Txillida albiste izango da hurrengo hilabeteetan. Apirilean Bilboko Guggenheim Museoa Txillidari eskainitako erakusketa antologikoa zabalduko du, gaur egun Madrilgo Reina Sofia Museoa dagoenaren segidan.

Madrilgoak Txillidaren laudorioak jaso baditu ere –bere bizitzako «onena» dela esan du–, Bilbokoak hura gaindituko du, Madrilén jartzerik ez zeuden bost tonatik gorako

Eduardo Txillida, inoiz izan den euskal artista handienetako bat.

JAGOBA MANTEROLA

pisua duten hamar pieza hartuko baititu.

Hilabete batzuk geroago, irailean, zabalduko da Txillidaren museoa, Hernaniko Zabalagan. Aspaldiko asmoa gauzatuko du Txillida sendiak. Orain arte bisita pribatuetarako soilik ireki da

Zabalaga. Txillida Fundazioak izango du jabetza, baina instituzio publikoekin elkarlanean aritzeko formulak aztertzen ari dira gaur egun. Hamabost urtetan bildutako lana dago ikusgai Zabalagan. Obra pisutsuenak eta handienak XVI.

mendeko baserria inguratzen duen landan barreiatuta dau eta gainerakoak baserrian bertan. Museoa liburutegi bat izango du, artistaren obra ikertu ahal izateko.

Azkenik, 1999an hasi litezke Tindaya mendiko proiektuaren lanak, baina inork ez

du baieztatzen, ezta Txillidak berak ere. Artistak sarritan azaldu du eszeptizismoa, proiektuaren konplexutasuna eta sektore ekologisten oposizioa dela eta.

Jon Eskisabel
DONOSTIA

Eskultore temoso

iritzia

|SMAEL MANTEROLA |SPIZUA • Arte kritikaria

1950. URTEA erabakiorra izan zen Txillidarentzat. Parisen egon ondoren Euskal Herrira bueltatu zen eta Urnietako burni ola batean Josekruz Iturbe ezagutu zuen lanean. Orduan izan zuen «errebelazioak» hurrengo urteetako arte lana baldintzatu zion.

Bertan hasi zitzaion euskal artisautza tradizionalen aurreko interesa. Abangoardiako joera askotan bezala, etorkizunaren bidea sustraian bilatzen tematu da harrezkero Txillida. Euskaltasuna artisautzaren tradizioan bilatu nahi izan zuen, burniaren lanean batez ere; askotan errepikatu duen bezala, eskulturak euskaraz hitz egiten jarri zituen. Hausnarketa hartatik sortu zen *Ilarik* izeneko eskultura, Txillidaren eta euskal artearen garai berriaren hasiera izango zena. Ordurako Parisko joerak ondo

ezagutzen zituen, informalismoa Frantziako eta Europa guztiko arte nagusia bilakatzen ari zen eta Espainian ere 50eko hamarkadan informalismoaren garaia izan zen, El Paso taldea edo Tapien lanen bidez.

Txillidak ondo egokitu zuen garaiko nazioarteko artea eta euskal tradizioa, modernitateari oreka eta sustraiak eman nahian. Informalismoaren forma organikoak eta keinuaren askatasuna, eraikitzearen gogortasunarekin orekatu du beti. Keinu askea espazioan baina kontrolatua. Burniari lagundu behar zaio adierazteko duena lortzeko.

Aldi berean, masak espazioan eragiten dituen ondorioak marrazkiaren bidez ere adieraz daitezke. Horrela, marrazkia Txillidaren adierazpidea izan zen hasiera-hasieratik, marrak

orri zurian mugak ematen baititu, beteen eta hutsen arteko mugak.

Materialen aurreko errespetoak eta miresmenak, egurra, harria (alabastroa batez ere), zementoa eta buztina erabiltzera bultzatu du. Materialak lantzeko dituen zailtasunak gainditu nahi ditu, zaila dena egitea gustuko du: burniaren gogortasuna kiribiletan bihurtu, zementuaren pisua aidean jarri, alabastroaren barnea arakatu... Txillidarentzat natur legeak behin-behinekoak dira eta artearen bidez zientzia baino urrutirago joan daiteke naturaren baliabideak ikertzeko.

Gainera, bere ustez, natura espazioan gauzatzen da eta horregatik tokiak azpimarratzen ditu eskulturen bidez. Txillidaren eskulturek espazioa adierazten dute, zehaztu gabeko espazioak harreman sistema baten

parte bihurtzen dira estela eta monolitoen bidez. Eskulturak espazioa sortzen du ezer ez zegoen tokian, ingurua antolatzen du eta begiratzeko edo izateko tokia eskaintzen digu, modu zehatz batean begiratzera behartzen gaitu, Valeriano Vozalek dioen bezala.

Orain, Urnietako olan Iturbe olaria ezagutu zuela ia 50 urte pasa direnean, Txillidaren eskultura ez da gehiegi aldatu, behin eta berriz gauza bera errepikatzen du. Arte garaikidea eten-gabeko herritasunean oinarrituta dagoenean, aldaketa eta sorpresa baloratzen duenean, hasitako eta gehiegi garatu gabeko bideak ikertzen tematuta dabil, betiko arazoan gainean bueltaka. Izan ere Francisco Calvo Serrallerrek idatzi duen lez, eskultore klasikoa eta erromantikoa, fisikoa eta bisionarioa da Eduardo Txillida.

Txillidak 75 urte

Bizitza emankorra

Emankortasuna eta etengabe-ko bilaketa dira Txillidaren 75 urteotako arte lanaren ezaugarriak.

1924 • Urtarrilaren 10ean jaio zen Donostian.

1947 • Arkitekturako ikasketak utzi zituen, eta marrazteari ekin zion Madril.

1948 • Parisera joan zen eta lehen obrak egin zituen.

1950 • Pilar Belzunzerekin ezkondu zen.

1951 • *Ilarik* burdinazko lehen obra egin zuen.

1954 • Lehen erakusketa indibiduala egin zuen, Madrilgo Clan galerian, eta Arantzazuko Basilika-ko ateak egin zituen.

1955 • Lehen erakusketa indibiduala Parisko Maeght aretoan.

1958 • Veneziako Biurtekoaren Nazioarteko Eskultura Saria irabazi zuen.

1969 • Martin Heidegger-ek *Die Kunst und der Raum* (Artea eta espazioa) liburua ilustratzeko eskatu zion Txillidari. UNESCO-k *Haizearen Orratza IV* jarri zuen Parisko egoitzan.

1977 • *Haizearen Orratza* eraiki zuen Donostian.

1982 • Gasteizko Foruen Plaza eraiki zuen Luis Peña Gantxegi arkitektoarekin.

1983 • Londresko Royal Academy of Arts elkarteko kide izendatu zuten. Europako Kontseiluaren Arte Ederretako Saria jaso zuen.

1984 • Frantziako Eskultura Sari Nazionala jaso zuen.

1986 • *Casa de Goethe* lana jarri zuen Frankfurten (Alemania).

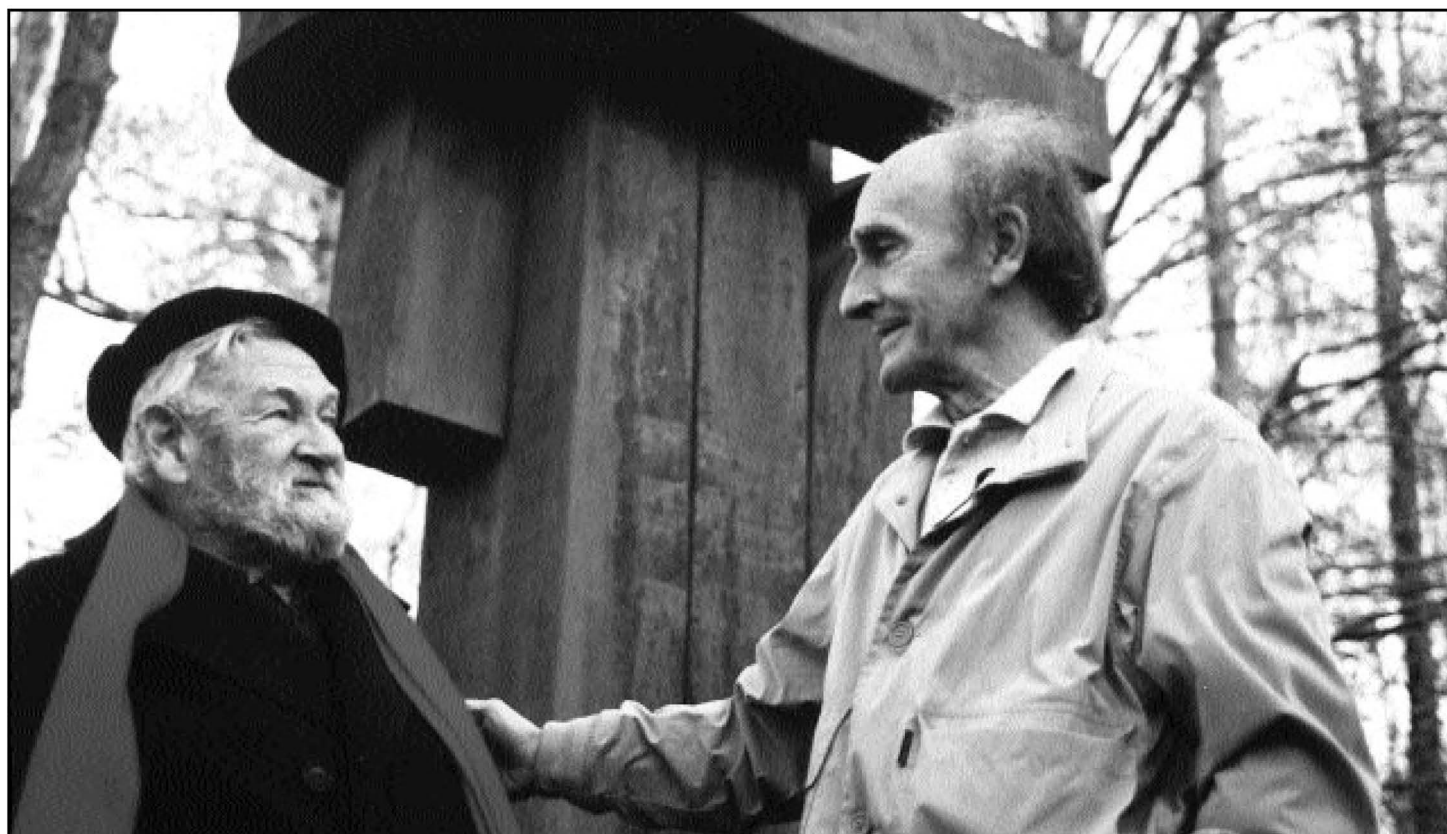
1987 • Arteetako Principe de Asturias saria eman zioten.

1988 • *Gure aitaren etxea* jarri zuen Gernikan.

1990 • *Elogio del horizonte* obra jarri zuen Gijonen.

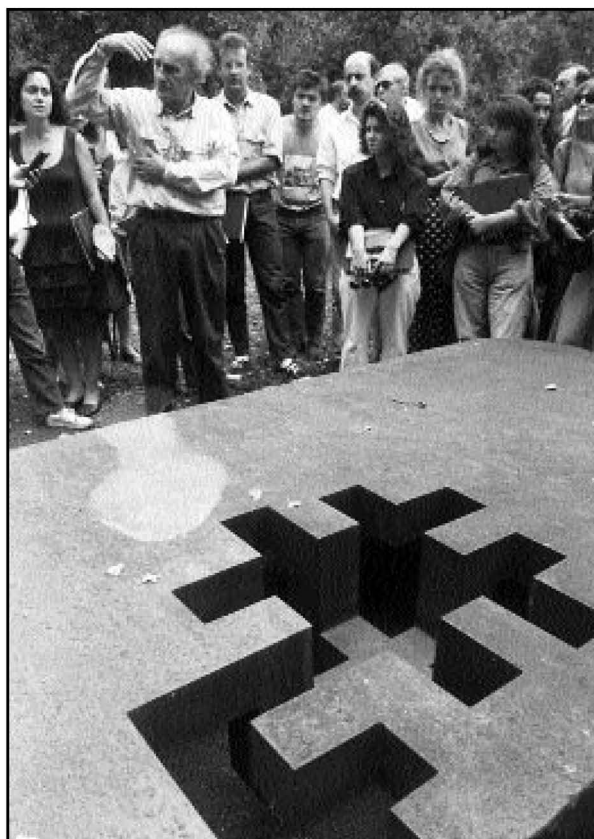
1997 • EHUKo *honoris causa* doktore izendatu zuten.

1998 • Erakusketa antologikoa zabaldu zuen Madrilgo Reina Sofia Museoak.

ANGEL RUIZ DE AZUA

Zabalagako besarkada. Hainbat urtez harreman liskartsua izan zuten Eduardo Txillidak eta Jorge Oteizak. Bi artistek bakea sinatu zuten 1997ko abenduaren 15ean. Txillida sendiak Hernanin duen Zabalaga baserria izan zen berradiskidetzea plazaratzeko aukeratutako tokia. Testu labur bat izenpetu zuten Oteizak eta Txillidak, eta besarkada batez irudikatu zuten liskarren amaiera.

ATXIBOKOA

XOUSE SIMAL

Zabalagatik Tindayara. Txillidaren etorkizun hurbila Zabalaga eta Tindayarekin lotuta dago. Irailean irekiko da orain arte bisita pribatueterako soilik zabaldu den Zabalagako Museoa, Txillida sendiaren aspaldiko asmoa da. Tindaya mendiko proiektua, berriz, Txillidaren ametsa da oraingoz. Proiektua onartuta dagoen arren, artistak ez du oso garbi gauzatu ahal izango duen.

Idauze-Mendiko gazteriak eramanez dituzte aurtengo maskaradak Zuberoan zehar

Bazen 70 urte ez zela horrelakorik egin, eta antolatzaileek laguntza handia jaso dute kanpotik

Allande Sokarros / Maule

Zuberoako jendea eta beste euskal herrialdeetako ez da harrituta egoten jakiten duela maskaradak antolatuak direla zenbait herritan, hala nola Altzain, Altzürükün, Atarratzen, Barkoxen, Muskildin, Urdiñarben. Herri horietan, dantza taldeak badaude eta horrek garrantzia handia du maskaradak egiteko. Baina, orain dela gutxi, nork pentsatuko zuen maskaradarik egingo zela Idauze-Mendin? Mauletik bospasei kilometrora kokatutako herri honetan, dantza talderik ez zen eta euskarak larriki atzera egina du.

ALABAINA, Idauzen eta Mendin gazte mordoak badago eta euskaltasunari interesik ere badu, eta aurtengo maskaradak antolatu dituzte. Bazen, ordea, 70 urte maskaradarik ez zela antolatu Idauze-Mendin.

Alor honen lantzeko, haatik, laguntzaileak izan dituz-

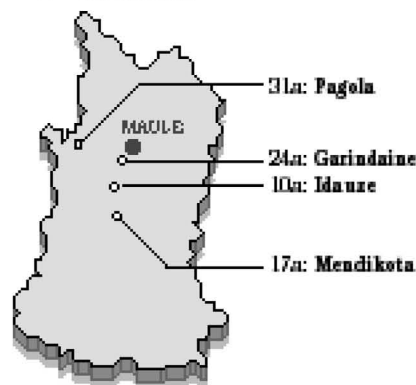
te, hala nola herrian zurgintzan diharduen André Eperre eta Urdiñarbeko auzo herri-
tik etorri zaizkien Dominika Agergarai eta Jean-Marie Jauregi. Agergarai, haisera-
tik izan dute laguntzaile mas-
karadak nola antolatzen
diren irakasteko; izan ere,
berak badauka eskarmentu
zabala, bai Urdiñarben anto-
latuak izan direnetan zein ere
bere sorterrira den Muskildin
egindakoetan izan baita
hainbat aldiz partaide. Jean-
Marie Jauregi, aldiz, ardura-
tu da bereziki Xorrotz eta
Buhameen eskolatzeko.
Francis Fidelle muskildia-
rrak, berriz, bere esku hartu
du Kerestuei euren papera
ikastaraztea. Dantzarien ira-
kaslea, Basabüruko Ligina-
Astüetik etorritako Jean-
Claude Salaber izan da.

Lehen agerraldia herritarren aurrean

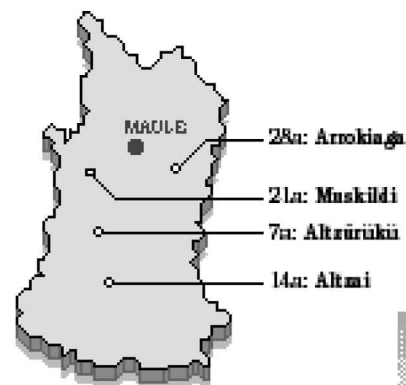
Idauze-Mendiko gazteak 1998ko irailetik hasi ziren eskolatzeko egiten, berezi dantzen ikasten. Pentsa, beraz, nolako prestakuntza izango duten, igande honetan

Maskaraden agerraldiak

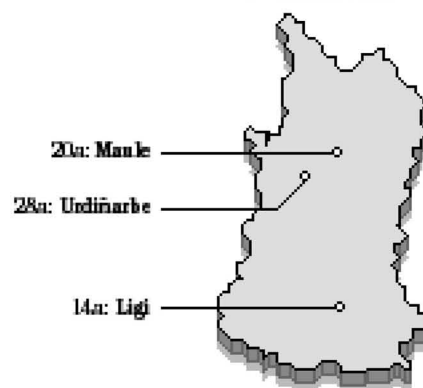
► Urtarrila

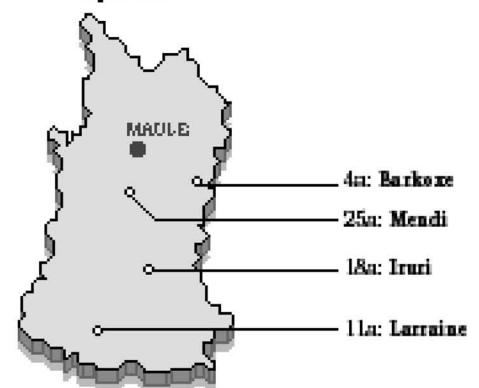
► Otsaila

► Martxoa

► Apirila

J. Aguirre

bertain, herritarren aurrean, eskainiko duten maskaraden lehen agerraldian. Haatik, Zuberoan behintzat, bada errana euren herrian bertan egin den lehen age-

rraldian ez direla hoberenetik jotzen maskaradetako aktoreak. Ondorengo ateraldietan gauzak hobetzen dira eta maskaradakariak ausartiago bilakatzen dira.

Gizartearekiko gatz eta piper

MASKARADAK gonbitatzen dituen herri batekoek badakite gordinak entzungo dituztela Kabana kauter nagusiak egingen duen hitzaldian. Ezen, honen hitzetan herri hartan gertatu izan diren gatazkak, trakeskeriak eta bestelako eztabaidak salatu ohi dira. Sarritan gauza nahiko gogorak entzuten dira baina maskaradetan zilegi da horrelakoak gertatzea. Izan ere, Zuberoako maskaradak egiten hasten diren garaiari zotalegünak deitzen zaio, erran nahi baita zoramenek betetako egunak. Aintzina, Erregeen denboran, zoroari uzten zion adiearazpen eskubidearen antzera, Kabanari uzten zaio nahi duena erraiteko aukera, hau baita, hain zuzen

ere, maskaraden betekizunetatik bat, hots, munduaren ohiko antolamendua gainditzea, gauzen ohiko sailkatzea haustea, eguneroaren oreka bertan behera uztea.

Kabanak ozen erraiten dituenak Pitxuk areagotzen ditu sarritan baina hau ere normala da, azken batean, Pitxu baita benetan zoroarena egiten duena. Buhame jaunak edo erregeak, aldiz, beste betekizun bat dauka. Berak munduaren egoerari begirada bat egiten dio eta gure gizartearen okerreriak eta bidegabekeriak ondo islatzen ditu, umorea eta nausa tartekatuz. Iokusgarri barregarri bat baino askoz ere gehiago dira maskaradak; gizartearekiko gatz eta piper dira, benetan.

Platerozaleak fitorizatu arte

Taldea: Fito & Fitipaldis. **Lekua:** Bilboko Kafe Antzokia. **Eguna:** Urtarrilaren 8a.
Jende kopurua: 700 pertsona.
Iraupena: 85 minutu.
Sarrera: 1.000 / 1.200 pezeta.

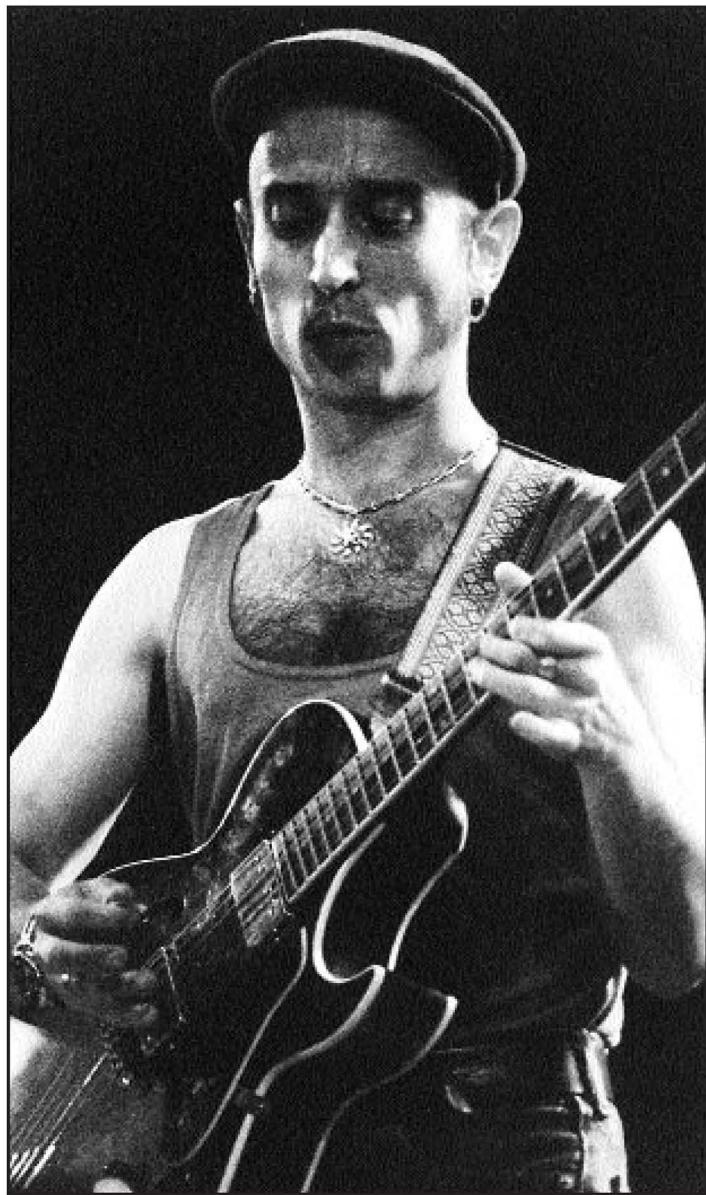
NON eta Bilbon: ez dago plaza egokiagorik Fitoren bakarkako abestiak zuzenean aurkezteko. Hori dela medio, Kafe Antzokia bete egin zen berriro. Entzuleen artean, platerozale asko, baina jende gaztea ere ikusi zen lehenengo lerroetan.

Fitipaldis izena du Fitoren banda berriak; era berean, Bilbao All Stars izena hartu ahal izango zuen: Batizek (gitarra), Arturok (bateria), Baxterrek (baxua) eta Javi Alzolak (saxoa) mila diskotan hartu dute parte. Eta haiekin batera, Jesus Platero —ia kontzertu osoan aritu zen perkusioetan—, Iñaki Uoho Platero —gitarra eta... tronboian!— eta Robe Extremoduro Iniesta agertu ziren. Beraz, lagunen arteko proiektua da Fito eta Fitipaldisena.

'Fitozaleek' leloak kantatu zituzten

Eta jarrera horrekin atera ziren agertokira: hasteko bi gitarra akustiko, baxua, bateria eta perkusioa... taberna txiki batean egongo balira bezala. *¡Qué divertido!* eta *Trapos sucios* izan ziren hasierako kanta. Bitartean, Fitok aitari agur egin zion, entzuleen artean zegoen eta. *Fitozaleek* kantatu egin zituzten haien leloak, eta ondorengo *Rojitas las orejas* kantu kutsagarrian ahotsak indartu.

Mirando al cielo rock & rolla —oso txalotua— eta *Barra americana* entzun genituen segidan, Fitok Bilbo, Portugaleta eta Urdulizko lagunak agurtzen zituen

ARTXIBOKOA

Fitok bakarkako kantuak zuzenean aurkeztu zituen Bilbon.

bitartean. Eta halako batean «Fiiiitooo, Fiiiitooo...» koruak «Rooobeee Rooobeee...» bihurtu ziren. Eta Robe Iniestak, Euskal Herrian hainbeste maitatzen dugun horrek, Fitoren diskoko *Trozos de cristal* kantua —«...ya conozco unos cuantos que son como usted, que me ofrecen veneno cuando tengo sed...»— bikain egin zuen. Ez zen gerokoan agertu Robe Iniesta.

Fitok eta, batez ere, Iñakik gitarra solo ederrak egin zituzten.

Une bero horretan, Los Secretos-en *Quiero beber hasta perder el control* pieza rock moduan egin zuten. Orduan Javi Alzolak saxo solo luzea egin zuen. Ordurako Fitok hamar zigarro erreak zituen —horrela jarraitu zuen amaitu arte—. *Ojos de serpiente* rockabillyak, *Alucinante* —gaueko balada ederrena— eta *El lobo se espanta* kantuek —Mark Knopfler-en ikaslea bihurtu al zaigu gure Fito?—, blues pare batek —lehenengoa, instrumenti hutsezkoa, Batizekin *bottle-*

neck-ez gitarra gainean jotzen zuela, bigarrena elektrikoa— eta *Al mar* abestiak erritmoa lasaitu zuten, azken txanpan sartu baino lehen.

Gitarretan ederki aritu ziren

Halako batean, Fito Crecereren *Born on the bayou* klasikoa inprobisatzen hasi zen, country eran, ingelesez eta guzti, eta Fitipaldi guztiak haren atzean abiatu ziren. *Mientras tanto* kantuaz agur esan zigun bilbotarrak lehenengo aldiz, eta *Funeral* piezarekin jarraitu. Beste kantu bat —ederki aritu ziren Fito, Iñaki eta Batiz gitarretan aldi berean, tamalez ez oso luze— eta berriro aitari agur egin eta gero, akabo.

Motz samar iruditu zitzaigun arren, kontuan eduki behar da Fitoren diskoak 10 pieza baino ez duela —ia halako bi egin zituen Antzokian—, Fito ez dela Platero —konponketak beste mundu batean abiatzen dira— eta kantuak leku txikietan kantatzeko sortuak direla. Dena den, lehenengo ekitaldi honetan giroa lortu badute ere, forma aldetik lana daukate Fitipaldis hauek betiko erdua lortzeko. Jakina denez, Fito & Fitipaldis martxoan hasiko dira Extremoduroren ekitaldietan telonero lana egiten, eta seguraski entzuleek Fito *platerizatuago* bat nahiko dute. Bilbotarrak badu aukera: rock & roll hutsa ala denetariko iturriak. Lehenengo kontzertu honetan, *A puerta cerrada* diskoan bezala, bigarren bidea hartu du. Arriskugarriagoa, benetan. Eta horregatik, eskertzekoa. Segi horrela, Fito, *platerozaleak fitorizatu* arte.

Roberto Kribi

laburrean

M U S I K A

■ Urrezko Diskoa jasoko du Kepa Junkerak ostegunean Bilbon

KEPA JUNKERA musikari bilbotarrak Urrezko Diskoa jasoko du ostegunean, Guggenheim Bilbao Museoa egingo den ekitaldi berezian. *Bilbao 00:00h* lanarekin izandako arrakasta aitortu eta sarituko zaio horrela Errekaldeokari. *Bilbao 00:00h* disko bikoitzak arrakasta handia izan du, ez bakarrik Euskal Herrian, baita kanpoan ere. x

ARGITALPENAK

■ 'Betiko'zine' fanzinearen seigarren zenbakia plazaratu du Disidenteak Betiko kolektiboak

IRUÑEKO Disidenteak Betiko kolektiboak *Betiko'zine* fanzinearen seigarren zenbakia plazaratu du. Aldizkariak hainbat berrikuntza dakartza zenbaki berrian: batetik, urtean bi zenbaki plazaratuko dituzte aurrerantzean, eta, bestetik, harpidez martxan jarriko dute. Seigarren zenbakiaren mila ale jarri dituzte salgai. x

KOMIKIGINTZA

■ Tintinek 70 urte beteko ditu gaur

GEORGES REMI HERGE marrazkilaria belgikarrak 1929ko urtarrilaren 10ean argitaratu zuen Tintin pertsonaia ospetsuaren lehen abentura, eta, dagoeneko, komikiarren 200 milioi ale baino gehiago saldu dira 40 hizkuntzatan, mundu osoan. Elkar argitaldaria 1985. urtetik aurrera plazaratu izan ditu Tintin heroi ezaugarren abenturak euskaraz. x

MUSIKA

BAIONA

- **Orchestre Regional Bayonne Cote Basque** Mairie aretoan, 11:00etan.

BILBO

- **Udal Musika Banda** Miserikordia etxean, 11:30etan.
► **Katiuska** zartzueta Arriaga antzokian, 20:00etan.

LASARTE-ORIA

- **Zero Sette Akordeoi Oskestra** Manuel Lekuona kultur etxean, 12:30etan.

ORDIZIA

- **Oroith abesbatza** eta **Gipuzkoako Kamera abesbatza** eliz parrokian, 19:00etan.

ANTZERKIA

BILBO

- **Olgetan** haur jaialdia Txamuskina antzerki taldearekin Kafe Antzokian, 17:00etan.

DONOSTIA

- **Desperrados** obra antzeztuko du Ados taldeak Antzoki Zaharrean, 20:00etan.

GASTEIZ

- **Xola y los Leones.** Porpol Teatro Principal antzokian, 18:00etan.

IRUÑEA

- **En el reino de Amargundia.** Gabonetako ipuina Nafarroako Antzerki Eskolan, 18:30etan.
► **Dios.** Xautondo Teatro Gayarre antzokian, 20:00etan.

LAZKAO

- **Egiptorako Ihesa.** Kale antzerkia, 13:00etan. Astotxo festa.

ZINEMA-BIDEOA

MAULE

- **Gasherbrum II** Ipar Euskal Herriko espedizioaz diapositiba emanaldia Maule Baitha gelan, 20:30etan, Errobert Larrandaburuk eta beste espediziokideen azalpenekin lagunduta.

ERAKUSKETAK

BASAURI

- **Fragmentos.** Felisa Urracaren olio eta eskulturak Arizko Dorretxean, urtarrilaren 28ra arte.
► **Iñaki Gracenearen pinturak.** Arizko Dorretxean, otsailaren 2ra arte.
► **Tere Ormazabalaren argazkiak.** Arizko Dorretxean, urtarrilaren 29ra arte.

BEASAIN

- **Euskal Herria eta dinosauroak** Usurbe antzokian, urtarrilaren 28ra arte.

MUSIKA

OSKORRI ETA KUKUBILTZO

Kukubiltxo eta Oskorri Balmasedan

Balmaseda (Bizkaia) sortu zela 800 urte betetzen dira aurten, eta urteurren hori ospatzeko zenbait ekitaldi antolatu dituzte. Horietako bat gaur izango da, Oskorri eta Kukubiltxo izango baitira hango pilotalekuan, 18:00etan. Euskal Herriko hainbat eta hainbat herritan aurkeztu duten *Marijane kanta zan!* ikuskizuna erakutsiko dute. Kantu, ipui, dantza, fantasia eta jolasez betetako emankizuna da, haur eta gaztetxoentzat aukera-aukerakoa, baina baita helduentzat ere.

BILBO

- **Loreto Larrañaga eta James A. Kuiper** artisten eskulturak, Vanguardia galerian, otsailaren 2ra arte.
► **Haur jolasak eta jostailuak.** Euskal Arkeologia, Etnografia eta Kondaira Museoa, urtarrilaren 31ra arte.
► **Maisu zahar eta modernoak.** Arte Eder Museoa. Gaur azken eguna.
► **Atzoko eta gaurko langintzak** erakusketa, Euskal Arkeologia, Etnografia eta Kondaira Museoa, otsailaren 7ra arte.
► **Trans sexual express** erakusketa Bilbao Arte aretoan (Urazurrua, 32), otsailaren 6ra arte.
► **Julio Gonzalezen eskulturak, Mujer llamada los tres pliegues,** Arte Eder Museoa.
► **Area dos** erakusketa kolektiboa Rekalde aretoan. Gaur azken eguna.
► **San Joan apostulua eta pozoindutako kopa** lanaren zaharberritzea, Arte Eder Museoa. Gaur azken eguna.
► **Fotografies.** Tony Catanyren argazkiak Bilboko Foru Artxiboko erakustaretoan (Maria Diaz de Haro), urtarrilaren 15a arte.
► **Melquiades Alvarez-en** pinturak Amaste arte aretoan, urtarrilaren 15a bitartean.
► **Paisajes vitales.** Mª Angel Manóvelli-en argazkiak Bilbaofot 2001 galerian, urtarrilaren 16a arte.
► **Estructuras abiertas.** Javier Urquijo-ren pintura eta marrazkiak Aritza galerian, urtarrilaren 16a arte.
► **Erraldoiak eta buruhandiak**

Bizkaian. BBKren kultur aretoan, urtarrilaren 23a arte.

► **Iñaki de la Fuente-ren** lanak Windsor Kulturgintza aretoan, urtarrilaren 31a arte.

► **Robert Rauschenberg** estatubatuarren lanak Guggenheim museoa, martxoaren 7ra bitartean.

► **Aurelio Arteta, Ikuspegi orokorra.** Arte Eder Museoa, martxoaren 15era artean.

DERIO

► **Txoria Kultur Elkarteak** antolatutako erakusketa, elkarteant bertan urtarrilaren 16ra arte.

DONOSTIA

► **Euzkadiko Gudontzidia.** Untzi Museoa, otsailaren 28ra arte.

► **Juan Muñozen Mobilario** Dieciseis galerian, otsailaren 7ra arte.

► **De azufre, de terciopelo** Federico Alonsoren erakusketa Egia-kultur etxean, urtarrilaren 29ra arte.

► **Diego Quiroga Losadaren** argazkiak Koldo Mitxelena kultur-gunean, urtarrilaren 21a arte.

► **Etxean.** Amondarain, Francis Bacon, Alfonso Berridi, Eduardo Txillida, Cristina Iglesias, Pello Irazu, Manu Muniategiandi-koeitxea, Juan Muñoz,... DV Galerian, urtarrilaren 23a arte.

► **Lascaux-Ekain: Etorkizuneko faksimileak.** Aranzadi Zientzia Elkartearen Zorroaga-ko egoitza, urtarrilaren 6a arte.

► **Transgeneric@s.** Koldo Mitxelena kultur-gunean, otsailaren 6a arte.

ELGOIBAR

► **J.R. Balerdiren** oleoak, kristalezko kutzak eta teknika mistoak Gurea erakusgelan. Gaur azken eguna.

ERMUA

► **Daniel Tamayoren** margoak, Udaletxeko ganbaran, urtarrilaren 14ra arte.

GALLARTA

► **Keramika eta pintura tallerretan egindako lanak.** Abanto-Zierbenako Kultur Etxean, urtarrilaren 28ra arte.

GASTEIZ

► **Configuraciones. Un paseo por el Serengeti.** Fernando eta Vicente Roscubas anaien lanak, Amerika aretoan. Azken eguna.

► **Margolari Kontuak.** Pedro Egiluzen margoak, Montehermoso kultur-gunean Oihanederra gunean. Gaur azken eguna.

GERNIKA-LUMO

► **Marta Cardenasen** erakusketa Euskal Herria Museoa, otsailaren 4ra arte.

GETXO

► **Puri Rodriguezen keramika** lanak, Algortako erakusketaretoan, urtarrilaren 16ra arte.

► **Carlos Goyarrolaren** olio eta collage lanak, urtarrilaren 16ra arte. Igortako erakusketaretoan, urtarrilaren 16ra arte.

IRUÑEA

► **Fernando Pagolaren** monotipoak Lekune galerian. Gaur azken eguna.

► **Manolo Valdesen** koadro, eskultura eta obra grafikoa, Iruñeko Kutxaren Garcia Castañon aretoan. Azken eguna.

► **Pablo Piccassoren Suite Vollard** serieko grabatuak, Castillo de Maya aretoan. Azken eguna.

► **Bazar.** Xabier Idoateren lanak Carlos III. aretoan, urtarrilaren 12 bitartean.

LIZARRA

► **Ricardo Baroja y Gustavo de Maeztu. Dos artistas graficos del 98.** Gustavo Maeztu museoan, urtarrilaren 31a arte.

PORTUGALETE

► **Ezkerraldea Plastika.** Sei artistaren margo eta grabatuak Santa Klara kultur zentroan, urtarrilaren 27ra arte.

ZARAUTZ

► **Juan Jose Akerretaren** margo-lanak Sanz Enea kultur etxean. Gaur azken eguna.

BERTSOLARITZA

ZARAUTZ

► **Jon Sarasua, Unai Iturriaga, Maialen Lujanbio, Jon Maia, Mikel Mendizabal eta Xebastian Lizaso** bertsolariak kiroldegian, 17:30etan. Antolatzailea: Arraun elkarteak.

BESTELAKOAK

MARKINA

► **Takolo, Pirritx eta Porrotx** pailazoak frontoian, 17:00etan.

zinema ◆

ARABA

GASTEIZ

AZUL. Por siempre jamás: 17:30 - 20:00. Abre los ojos: 22:30. Antz (Hormigaz): 17:30 - 19:00. **54**: 20:30 - 22:30.

GURIDI. Enemigo público: 17:00 - 19:45 - 22:30. **Mulan**: 17:00 - 19:45. Juegos salvajes: 22:30. Los padrinos del novio: 17:00 - 19:45 - 22:30. Más fuerte que su destino: 17:00 - 19:45 - 22:30. De ahora en adelante: 17:00 - 19:45 - 22:30. El príncipe de Egipto: 17:00 - 19:45 - 22:30. La máscara del Zorro: 17:00 - 19:45 - 22:30.

MIKELDI. El milagro de P. Tinto: 16:15 - 18:15 - 20:30 - 22:30.

MIKELDI ZINEMAK. El príncipe de Egipto: 16:30 - 18:30. **54**: 20:30 - 22:45. **Mulan**: 16:30 - 18:30. Algo pasa con Mary: 20:30 - 22:45. Very bad things: 16:30 - 18:30 - 20:30 - 22:30. Enemigo público: 17:15 - 20:00 - 22:45. Prácticamente magia: 16:15 - 18:15 - 20:30 - 22:45.

SAMANIEGO. Por siempre jamás: 17:00 - 19:45. La hora de los valientes: 22:30. El abuelo: 17:00 - 19:45 - 22:30. Algo pasa con Mary: 17:00 - 19:45 - 22:40. La niña de tus ojos: 17:00 - 19:45 - 22:30.

BIZKAIA

BILBO

ASTORIA. El milagro de P. Tinto: 17:30 - 19:45 - 22:00.

AVENIDA. Los padrinos del novio: 11:00 - 17:00 - 19:30 - 22:00. El milagro de P. Tinto: 11:00 - 17:00 - 19:30 - 22:00. Barrio: 11:00 - 17:00 - 19:30 - 22:00. La pasión de Darklynoon (J.B.A.): 11:00 - 17:00 - 19:30 - 22:00. Por siempre jamás: 11:00 - 17:00 - 19:30 - 22:00. My name is Joe: 11:00 - 17:00 - 19:30 - 22:00. **

CAPITOL. Enemigo público: 17:30 - 20:00 - 22:30. El príncipe de Egipto: 17:30 - 20:00 - 22:30. La máscara del Zorro: 16:45 - 19:30 - 22:30. La niña de tus ojos: 17:00 - 19:45 - 22:30.

COLISEO ALBIA. Madeline: 17:30. El abuelo: 19:30 - 22:15.

CONSULADO. Más allá de los sueños: 17:00 - 19:30 - 22:00.

IDEALES. Very bad things: 17:30 - 20:00 - 22:30. Más fuerte que su destino: 17:15 - 19:45 - 22:30. Por siempre jamás: 17:00 - 19:45. Juegos salvajes: 22:30. Los padrinos del novio: 16:30 - 18:30 - 20:30 - 22:30. **Mulan**: 16:30 - 18:15. El milagro de P. Tinto: 20:15 - 22:30. La máscara del Zorro: 17:00 - 19:45 - 22:30. De ahora en adelante: 17:30 - 20:00 - 22:30. Prácticamente magia: 17:15. **54**: 20:00 - 22:30.

MIKELDI. **Mulan**: 16:30 - 18:15. Algo pasa con Mary: 20:15 - 22:45. El príncipe de Egipto: 16:30 - 18:30 - 20:30 - 22:30. Enemigo público: 17:00 - 19:45 - 22:30. Prácticamente magia: 16:15 - 18:15 - 20:30 - 22:45.

‘Rencontre avec Joe Black’ / ‘¿Conoces a Joe Black?’

Mitchel Leisen zuzendariak 1934an egindako *La muerte de vacaciones* filmaren remake-a da *Rencontre avec Joe Black* edo *¿Conoces a Joe Black?* izenburupean Euskal Herriko zinema aretoetan dagoen Martin Bresten azken lana. Brad Pitt aktore ezaguna heriotza da, eta, bere biktima izango denarengatik, bizitza zer den ikasiko du. Ibilbide honetan berebiziko garrantzia izango du hil behar duen magnatearen alabak.

MULTI. El milagro de P. Tinto: 17:30 - 19:45 - 22:30. Más fuerte que su destino: 17:15 - 19:45 - 22:15. Por siempre jamás: 17:15. **54**: 19:45 - 22:30. La niña de tus ojos: 17:15 - 19:45 - 22:15. Very bad things: 17:30 - 19:45 - 22:30. Los padrinos del novio: 17:30 - 20:00 - 22:30. Enemigo público: 17:00 - 19:30 - 22:00. El príncipe de Egipto: 17:30 - 20:00 - 22:30.

BARAKALDO

MAX CENTER. El milagro de P. Tinto: 11:45 - 16:00 - 18:00 - 20:15 - 22:30. Más fuerte que su destino: 11:45 - 16:45 - 19:45 - 22:30. La máscara del Zorro: 11:45 - 16:30 - 19:30 - 22:30. Tú a Londres y yo a California: 11:45 - 16:45. Algo pasa con Mary: 19:45 - 22:30. De ahora en adelante: 11:45 - 17:00 - 20:00 - 22:30. **Mulan**: 11:45 - 16:30 - 18:30. **54**: 20:15 - 22:30. Por siempre jamás: 11:45 - 16:45 - 19:45 - 22:30. El príncipe de Egipto: 11:45 - 16:00 - 18:00 - 20:15 - 22:30. Enemigo público: 11:45 - 16:30 - 19:30 - 22:30. Very bad things: 11:45 - 16:30 - 18:30 - 22:30 - 22:30. Prácticamente magia: 11:45 - 17:00. Juegos sal-

vajes: 19:45 - 22:30. Los padrinos del novio: 11:45 - 16:30 - 18:30 - 20:30 - 22:30.

BASAURI

BILBONDO. Más fuerte que su destino: 17:00 - 19:45 - 22:30. **Mulan**: 16:30 - 18:30. Los padrinos del novio: 20:30 - 22:30. Por siempre jamás: 17:00. La niña de tus ojos: 19:45 - 22:30. El príncipe de Egipto: 16:30 - 18:30 - 20:30 - 22:30. Algo pasa con Mary: 17:00 - 19:45 - 22:30. Prácticamente magia: 17:15. Juegos salvajes: 20:00 - 22:30. La máscara del Zorro: 17:00 - 19:45 - 22:30. Enemigo público: 16:45 - 19:45 - 22:30. SOCIAL ANTZOKIA. **Mulan**: 17:00. Very bad things: 20:00 - 22:30.

KULTUR ARETOA. Slappy y las mo-

fetas: 17:00. Un crimen perfecto: 20:00.

DURANGO

ZUGAZA. Un mundo a su medida: 16:30 - 19:00 - 22:00.

ELORRIO

ARRIOLA. Antz (Hormigaz): 17:00. Negociador: 20:00.

ERMUA

ERMUA ZINEMA. Kull, el conquistador: 15:00. Algo pasa con Mary: 17:00 - 19:30 - 22:00.

GALDAKAO

TORREZABAL. El príncipe de Egipto: 17:00 - 19:00 - 21:30.

GERNIKA

GERNIKA. Por siempre jamás: 16:30 - 19:00 - 22:00.

GETXO

GETXO ANTZOKIA. Las aventuras de la familia Robinson: 12:00 - 17:30. LAUREN. Dancer Texas: 16:30 - 18:30 - 20:45. Prácticamente magia: 16:00 - 18:15 - 20:30 - 22:45. La niña de tus ojos: 16:15 - 19:15 - 22:15. El milagro de P. Tinto: 16:00 - 18:15 - 20:30 - 22:45. Un mundo a su medida: 16:15 - 18:20 - 20:30 - 22:30. Algo pasa con Mary: 16:30 - 19:15 - 22:15. Los padrinos del novio: 16:00 - 18:00 - 20:00 - 22:00. Más fuerte que el destino: 16:15 - 19:15 - 22:15. El príncipe de Egipto: 16:15 - 18:20. Juegos salvajes: 20:30 - 22:45. Enemigo pú-

blico: 16:45 - 19:30 - 22:30. **54**: 16:15 - 18:30 - 20:30 - 22:30. La máscara del Zorro: 16:30 - 19:15 - 22:10.

AREETAKO GRAN CINEMA. Enemigo público: 17:30 - 20:00 - 22:30.

LEKEITIO

ANTZOKI. **Mulan**: 17:00. El negociador: 19:00 - 22:00.

LEIOA

ARTEA. Por siempre jamás: 12:15 - 16:00. La niña de tus ojos: 19:15 - 22:15. Enemigo público: 12:00 - 16:00 - 19:00 - 22:00. Very bad things: 12:15 - 16:30 - 18:30 - 20:30 - 22:30. Antz (Hormigaz): 12:15 - 16:00 - 18:00. Algo pasa con Mary: 20:00 - 22:45. Las desventuras de Beaver: 12:15 - 16:15 - 19:00 - 22:00. El príncipe de Egipto: 12:15 - 16:30 - 18:30 - 20:30 - 22:30. El milagro de P. Tinto: 12:00 - 16:00 - 18:15 - 20:45 - 23:00. La máscara del Zorro: 12:00 - 16:00 - 19:00 - 22:00. **Mulan**: 12:15 - 16:15 - 18:30. Prácticamente magia: 20:30 - 22:45.

ONDARROA

BIDE ONERA. Buddy: 17:00. El abuelo: 19:15 - 22:15.

PORTUGALETE

COLISEO JAVA. La niña de tus ojos: 11:30 - 17:30 - 20:00 - 22:15.

SANTURTZI

SERANTES. Más fuerte que su destino: 17:15 - 19:45 - 22:15. Los padrinos del novio: 17:15 - 19:45 - 22:15. El abuelo: 17:00 - 19:45 - 22:15.

SESTAO

AMEZAGA. El príncipe de Egipto: 18:00 - 20:00.

ZORNOTZA

ZORNOTZA ARETOA. El hada novata: 16:30. My name is Joe: 19:00.

GIPUZKOA

DONOSTIA

ASTORIA. **54**: 17:30 - 20:00 - 22:15. Algo pasa con Mary: 17:00 - 19:30 - 22:15. Enemigo público: 17:00 - 19:45 - 22:30. Prácticamente magia: 17:30. Juegos salvajes: 20:00 - 22:30. Los padrinos del novio: 17:30 - 19:30 - 22:15. Más fuerte que su destino: 17:00 - 19:30 - 22:15. La máscara del Zorro: 17:00 - 19:45 - 22:30. TRUEBA. Lulu on the bridge: 17:30 - 19:45 - 22:15. De todo corazón: 17:30 - 19:45 - 22:15.

PRINCIPE. De ahora en adelante: 17:30 - 20:00 - 22:30. La niña de tus ojos: 17:00 - 19:30 - 22:15. La máscara del Zorro: 17:00 - 19:45 - 22:30. Prácticamente magia: 17:30 - 20:00 - 22:15. Más fuerte que su destino: 17:15 - 19:30 - 22:15. Más allá de los sueños: 17:15 - 19:45 - 22:30.

GARBERA. Enemigo público: 17:00 - 19:45 - 22:30. Juegos salvajes: 17:15 - 19:45 - 22:15. La máscara del Zorro: 17:00 - 19:45 - 22:30. Por siempre jamás: 17:00 - 20:00. Un mundo a su medida: 22:30. El príncipe de Egipto: 17:15 - 19:45 - 22:15. El príncipe de Egipto: 12:30 - 16:15 - 18:25 - 20:35 - 22:45. La máscara del Zorro: 12:30 - 16:00 - 19:00 - 22:00. Los padrinos del novio: 12:00 - 16:00 - 18:00 - 20:00 - 22:00. Enemigo público: 12:30 - 16:30 - 19:30 - 22:20.

WARNER LUSOMUNDO. **Mulan**: 12:20 - 16:10 - 18:00. Very bad things: 12:30 - 16:00 - 18:10 - 20:20 - 22:45. Algo pasa con Mary: 20:00 - 22:30. Más allá de los sueños: 12:20 - 16:10 - 18:30 - 20:45 - 23:00. Por siempre jamás: 12:00 - 16:45 - 19:15 - 22:15. El príncipe de Egipto: 12:30 - 16:15 - 18:25 - 20:35 - 22:45. La máscara del Zorro: 12:30 - 16:00 - 19:00 - 22:00. La niña de tus ojos: 12:00 - 17:40 - 20:10 - 22:40. El milagro de P. Tinto: 12:20 - 16:00 - 18:20 - 20:40 - 23:00. Los padrinos del novio: 12:00 - 16:00 - 18:00 - 20:00 - 22:00. Enemigo público: 12:30 - 16:30 - 19:30 - 22:20.

ARRASATE

ALAI. La máscara del Zorro: 17:00 - 19:00 - 22:00.

AZKOITIA

BAZTARTXO. Regreso al paraíso: 17:15 - 19:30 - 22:00.

hiriburuetako filmak

ABRIL. Italia, 1998. Zuz: Nanni Moretti. Akt: Nanni Moretti, Silvio Orlando, Silvia Nono, Pietro Moretti. 78m. Dokumental-ak egiten dituen mundu ezezagunean dabiltzan gizakiekien elkartuko da. *Bilbo (Multi, Ideales), Donostia (Astoria), Gasteiz (Azul, Mikeldi Zinema), Iruñea (Golem Yamaguchi).*

ALGO PASA CON MARY/MARY A TOUT PRIX. EEBB, 1998. Zuz: Bobby Farrelly. Akt: Ben Stiller, Cameron Diaz, Matt Dillon. 125 m. Urte asko igaro diren arren, Ted-ek ezin du eskola sasoiko maitasuna ahantzi. Hala, Maryren bila abiatuko da. Baina, zorritzarrez, Ted ez da Maryrekin maiteminduta dagoen mutil bakarra. *Baiona (Marine), Bilbo (Mikeldi), Donostia (Warner Lusomundo), Astoria, Garbera), Gasteiz (Mikeldi, Samaniego), Iruñea (Golem Baiona).*

54. EEBB, 1998. Zuz: Mark Christopher. Akt: Ryan Phillippe, Salma Hayek, Neve Campbell. 92 m. Shane gaztea *Studio 54* modako dantzalekuan hasiko da

lanean, zerbitzari gisa. Bertan, sexua, droga eta disko musika uztartzen dituen mundu ezezagunean dabiltzan gizakiekien elkartuko da. *Bilbo (Multi, Ideales), Donostia (Astoria), Gasteiz (Azul, Mikeldi Zinema), Iruñea (Golem Yamaguchi).*

COUVRE FEU. EEBB, 1998. Zuz: Ed Zwick. Akt: Denzel Washington, Annette Bening, Bruce Willis. 116 m. Talde armatu islamdar bateko kideek lehergailuz josi dute New York. Hirian bizi diren arabiarrek kontzentrazio esparru itxurako eremuetan sartuko dituzte ondorioz. FBI, CIA eta Armadako kideek bestela erantzungo diote integristen mehatxuari. *Baiona (Vauban).*

DE TODO CORAZON. Frantzia, 1998. Zuz: Robert Guediguian. Akt: Arienne Ascaride, Laure Raoust. 113m. Climek eta Bebek elkar maite dute haur zirenetik. Bebe bortxaketa delitu batengatik kartzelaratuko dute. Climen gurasoak eta Beberen aita haren errugabetasuna frogatzen salatuko dira. *Donostia (Trueba).*

EL ABUELO. Espainia, 1998. Zuz: Jose Luis Garci. Akt: Fernando Fernan Gomez, Cayetana Guillen Cuervo. 147 m. On Rodrigo kondeak ez daki bere bi bilobetako zeinek ez duen Albre familiari odol noblea. *Bilbo (Coliseo), Gasteiz (Samaniego), Iruñea (Olite).*

EL MILAGRO DE P. TINTO. Espainia, 1998. Zuz: Javier Fesser. Akt: Luis Ciges, Pablo Pinedo. 110 m. Bizitzak zentzua izan dezan, haur asko hazi behar direla pentsatu du beti P. Tintok. Hala ere, dagoeneko edadetua da, eta ez du seme-alabarik izan. Zerutik etorriko zaio miraria. *Bilbo (Astoria, Avenida, Ideales, Multi), Donostia (Warner Lusomundo, Garbera), Gasteiz (Mikeldi), Iruñea (Príncipe de Viana).*

EL PRINCIPE DE EGIPTO/LE PRINCE D'EGYPTE. EEBB, 1998. Zuz: Simon Wells, Steve Hickner eta Brenda Chapman. 100 m. Marrazki bizidunetako filma da. Patuak bi anaia banatuko ditu. Batek Egipto handiaren boterea erdietsiko du; bestea, berriz, bere herriaren askatzaile eta gidari bihurtuko da. *Baiona (Vauban).*

ban), Miarritze (Royal), Bilbo (Capitol, Mikeldi), Donostia (Warner Lusomundo, Garbera), Gasteiz (Guridi, Mikeldi), Iruñea (Príncipe de Viana, Golem Baiona).

HAPPINESS. EEBB, 1998. Zuz: Todd Solondz. 180 m. Oso ezberdinak diren hiru ahizparen istorioa oinarritzat hartuz, komedia gogorra eta egitura bikainekoa proposatzen digu Solondsek. Eguneroko bizitzaren alderdi guztiak ageri dira, ironiaz jositak. Jame Adams, Dylan Baker eta Lara Flynn Boyle dira film honetako aktore nagusiak. *Donostia (Antzoki Zaharra).*

JUEGOS SALVAJES. EEBB, 1998. Zuz: John McNaughton. Akt: Matt Dillon, Kevin Bacon, Neve Campbell. 115 m. Bortxaketa delitua leporatuiko dio ikasle batek bere irakasle bati. Gauzak, ordea, ez dira diruditen bezain sinpleak. *Bilbo (Ideales), Donostia (Astoria, Garbera), Gasteiz (Guridi), Iruñea (Golem Yamaguchi).*

LA HORA DE LOS VALIENTES. Espainia, 1998. Zuz: Antonio Mercero.

Akt: Gabino Diego, Leonor Watling, Adriana Ozores. 117 m. Espainian Gerra Zibila jaiki da. Pradoko Museoa lanean ari den gazte batek Goyaren pintura abandonatu bat jaso eta gerrak iraun bitartean zainduko du, neskaren laguntzarekin. *Gasteiz (Samaniego), Iruñea (Olite).*

LA MASCARA DEL ZORRO/LE MASQUE DE ZORRO. EEBB, 1998. Zuz: Martin Campbell. Akt: Antonio Banderas, Anthony Hopkins, Catherine Zeta-Jones. 140 m. Zorro heroi zaharrek, kartzelatik ihes egin ostean, Alejandro Murrieta bandolero gazteari pasatuko dio testigua. *Baiona (Vauban) Bilbo (Capitol, Ideales), Donostia (Warner Lusomundo, Astoria, Principe, Garbera), Gasteiz (Guridi), Iruñea (Golem Baiona, Olite).*

LA NIÑA DE TUS OJOS. Espainia, 1998. Zuz: Fernando Trueba. Akt: Penelope Cruz, Antonio Resines, Rosa María Sarda. 125 m. Blas Fontiveros zuzendariak, Macarena Granada zinema izarrak eta lan taldeko gainontzeko aktoreek Alemaniara joko dute

Espainian Gerra Zibilaren eraginez filmatu ezin duten filma egiteko. *Bilbo (Capitol, Multi), Donostia (Warner Lusomundo), Gasteiz (Samaniego), Iruñea (Golem Baiona).*

LA VIE EST BELLE. Italia, 1997. Zuz: Roberto Benigni. Akt: Roberto Benigni, Nicoletta Braschi. 116 m. Guido Dorarekin maitemindu eta ezkonduko da. Bost urte geroago, II. Mundu Gerra lehertuko da, eta Guidok jatorri judua duenez gero, Giosue semearekin batera kontzentrazio eremu batera bidaliko dute. *Baiona (Vauban).*

L'ENNUI. Frantzia, 1998. Zuz: Cedric Kahn. Akt: Charles Berling, Sophie Guillemin. 120m. Martin filosofia irakaslea depresio profesional eta sentimental bizitzen ari da. Egerra horretan dela, Cecilia neska gaztea ezagutzen du. *Baiona (Vauban).*

LE DINER DE CONS. Frantzia, 1998. Zuz: Francis Veber. Akt: Thierry Lhermitte, Jacques Villeret, Francis Huster. 80 m. Astean behin, Pierre'ek eta haren lagunek *un diner de cons* esaten

zinema

AZPEITIA

SOREASU. *My name is Joe*: 17:00 - 19:30 - 22:00.

ZELAITXO. *Verano de corrupción*: 17:00 - 19:30 - 22:00.

BEASAIN

USURBE. *Algo pasa con Mary*: 17:00 - 19:30 - 22:15.

BERGARA

NOVEDADES. *Mulan*: 17:00. *Snake eyes*: 19:30 - 22:30.

DEBA

ZUBELZU. *Budy*: 16:00

EIBAR

RIALTO. *Por siempre jamás*: 17:00 - 19:30 - 22:15.

UNZAGA. *Very bad things*: 17:00 - 19:30 - 22:15.

ELGOIBAR

HERRIKO ANTZOKIA. *Algo pasa con Mary*: 19:30 - 22:15.

ERRETERIA

ON BIDE. *La niña de tus ojos*: 17:00 - 19:30 - 22:30.

IRUN

AVENIDA. *Los padrinos del novio*: 17:00 - 19:30 - 22:15.

TXINGUDI-OSCAR. *Enemigo público*: 17:00 - 19:45 - 22:30. *Por siempre jamás*: 16:00 - 18:15. *Prácticamente magia*: 20:30 - 22:45. *La máscara del Zorro*: 17:00 - 19:45 - 22:30. *El milagro de P. Tinto*: 16:00 - 18:15 - 20:30 - 22:45. *Juegos salvajes*: 18:15 - 20:30 - 22:45. *El príncipe de Egipto*: 16:00 - 18:15 - 20:30 - 22:45. *Más fuerte que su destino*: 16:00 - 18:15 - 20:30 - 22:45.

LASARTE-ORIA

MANUEL LEKUONA. *Slappy y los mofetas*: 17:00. *Crimen perfecto*: 20:00

MUTRIKU

EDERRENA. *Los vengadores*: 16:00. *Un crimen perfecto*: 19:00 - 22:00.

ORDIZIA

HERRI ANTZOKIA. *El astronauta Rocketman*: 16:45. *Barrio*: 19:30 - 22:15.

TOLOSA

LEIDOR. *Prácticamente magia*: 17:00 - 19:30 - 22:30.

IPARRAGIRRE. *El príncipe de Egipto*: 17:00 - 19:30 - 22:30.

ZARAUTZ

MODELO. *La niña de tus ojos*: 17:00 - 19:30 - 22:15.

ZUMAIA

AITA MARI. *My name is Joe*: 19:30 - 22:15.

LAPURDI

BAIONA

L'ATALANTE. *L'Envolée sauvage*:

estrenaildiak

Lagun baten ezkon aurreko agur afari ahaztezina biziko du Christian Slater-ek *Very bad things* pelikulan.

■ **ENEMY D'ETAT/ ENEMIGO PUBLICO**. Estatu Batuak, 1998. Zuz: Tony Scott. 133 m. Mafiaren aurkako borrokan aditua den abokatu gazte batek eraildako politiko baten auziko frogak ezkutatzten ditu, oharkabean. Egoera beldurgarri batean, era-kunde misteriotsu baten azpiegitura ezagutuko du. Will Smith eta Gene Hackman dira Tony Scott zuzendariaren azken lane-ko aktore nagusiak. *Baiona (Vauban)*, *Barakaldo (Max-Center)*, *Basauri (Bilbondo)*, *Bilbo (Capitol, Mikeldi, Multi)*, *Donostia (Astoria, Garbera, Warner-Lusomundo)*, *Gasteiz (Guridi, Mikeldi Zinemak)*, *Getxo (Lauren, Areetako Gran Cinema)*, *Leioa (Artea)*, *Irun (Txingudi)*, *Iruñea (Carlos III, Golem-Baiona)*, *Miarritze (Royal)*.

■ **LOS PADRINOS DEL NOVIO**. Estatu Batuak, 1998. Zuz: Tam-ra Davis. 89 m. Alkizioa, biolentzia eta erromantizismoa nahas-ten dira film honetan. Istoriaoa, Jesse (Luke Wilson) espetxetik ateratzen den egunean hasten da. Kanpoan Hope (Drew Barry-more) du zain, ezkontzeko. Baina Jessek beste asmo batzuk ditu egun horretarako. *Barakaldo (Max Center)*, *Basauri (Bilbondo)*, *Bilbo (Ideales, Multi)*, *Donostia (Astoria, Warner-Lusomundo)*, *Gasteiz (Guridi)*, *Getxo (Lauren)*, *Irun (Avenida)*, *Santurtzi (Serantes)*.

■ **MAS FUERTE QUE SU DESTINO**. Estatu Batuak, 1998. Zuz: Marshall Herskovitz. 111 m. XVI. mendeko Venezian kokatutako film erromantikoa dugu hau. Jauntxo batekin maiteminduta dagoen neska gazte protagonistak jakin badaki maitasun hori ezinezkoa izango dela. *Barakaldo (Max-Center)*, *Basauri (Bil-bondo)*, *Bilbo (Ideales, Multi)*, *Donostia (Astoria, Principe)*, *Gasteiz (Guridi)*, *Getxo (Lauren)*, *Irun (Txingudi)*, *Santurtzi (Serantes)*.

■ **LES JOUERS**. Estatu Batuak, 1998. Zuz: John Dahl. 120 m. Gau batean jokaturako poker saio batean, bizitza osoan bildu-tako dirua galtzen du Mike McDermottek. Jokoa behin betiko uztea erabakiko du orduan, baina espetxetik atera berri den lagun batek ez dio utziko bere asmoa betetzen. *Baiona (Vau-ban)*.

■ **D'UNE VIE À L'AUTRE/DE AHORA EN ADELANTE**. Esta-tu Batuak, 1998. Zuz: Richard LaGravenese. 100 m. Engainatu duten emakume batek buroa altxatuko du, azkenik. Igogailue-tan lan egiten duen eta emakume honetaz maiteminduta dago-en gizon batek eta night-club bateko abeslari batek lagunduko diote aurrera egiten. *Baiona (Marine)*, *Barakaldo (Max Cen-ter)*, *Bilbo (Ideales)*, *Donostia (Principe)*, *Gasteiz (Guridi)*, *Iruñea (Príncipe de Viana)*.

■ **POURQUOI PAS MOI?**. 1998. Zuz: Stephane Giusti. 95 m. Camille Arianerekin maiteminduta dago, baina honek ez du bere homosexualitatea onartu nahi gurasoen aurrean. Eva eta Nico, bestalde, benetako bikote ona osatzen duten itxura egiten ari dira beti. Lau lagunek elkarri egia osoa esatea erabakiko dute egun batean. *Baiona (Marine)*.

■ **EN PLEIN COEUR**. Frantzia, 1998. Zuz: Pierre Jolivet. Neska behartsu batek abokatu aberats batekin egiten du topo. Beraien bizitzak oso ezberdinak dira, ez dute deus ere berdin egiten, musika bera entzuten, ez dute ordu berean lo egiten... baina elkarri dioten maitasuna bera da. *Miarritze (Royal)*.

■ **VERY BAD THINGS**. Estatu Batuak, 1998. Zuz: Peter Berg. 100 m. Kyle Fisher Laurarekin ezkontzeko zorian dago, bere ame-tsetako emakumearekin. Baina ezkondu aurreko agur-afaria hilketan amaitzen da. *Barakaldo (Max-Center)*, *Basauri (Social Antzokia)*, *Bilbo (Ideales, Multi)*, *Donostia (Warner-Lusomundo)*, *Eibar (Unzaga)*, *Gasteiz (Mikeldi Zinemak)*, *Iruñea (Golem-Bayona, Príncipe de Viana)*, *Leioa (Artea)*.

14:30. **High art**: 16:30. **Le Général**: 18:15. **Chat noir, chat blanc**: 20:30.

VAUBAN. *Rencontre avec Joe Black*: 14:30 - 20:00. *Ennemi d'état*: 14:00 - 16:30 - 19:45 - 22:15. *Les joueurs*: 14:00 - 16:30 - 19:45 - 22:15. *La vie est belle*: 14:00 - 16:30 - 19:45 - 22:15. *L'Ennu*: 14:00 - 16:30 - 19:45 - 22:15. *Le prince d'Egipte*: 14:00 - 16:30 - 19:45. *Perdus dans l'espace*: 22:15.

MARINE. *Mulan*: 14:00 - 16:30. *Mary a tout prix*: 14:00 - 16:30 - 19:45 - 22:15. *D'une vie a l'autre*: 14:00 - 16:30 - 19:45 - 22:15. *Pourquoi pas moi?*: 14:00 - 16:30 - 19:45 - 22:15. *Couvre feu*: 14:00 - 16:30 - 19:45 - 22:15. *Taxi*: 19:45 - 22:15. *Mookie*: 14:00. *Le diner de cons*: 19:45 - 22:15.

HENDAIA

LES VARIETES. *Le prince d'Egipte*: 15:00 - 17:00.

MIARRITZE

ROYAL. *Ennemi d'état*: 14:00 - 16:30 - 20:30. *Mulan*: 14:00 - 16:30. *Le prince d'Egipte*: 14:00 - 16:30. *Le dinner de cons*: 22:30. *En plein coeur*: 22:30.

NAFARROA

IRUÑEA

CARLOS III. *Enemigo público*: 17:15 - 20:00 - 22:45.

GOLEM (BAIONA). *Very bad things*: 16:30 - 18:30 - 22:45. *Enemigo público*: 17:15 - 20:00 - 22:45. *El príncipe de Egipto*: 16:30 - 18:30 - 20:30 - 22:45. *El milagro de P. Tinto*: 16:30 - 18:30 - 20:30. *La máscara del Zorro*: 17:15 - 20:00 - 22:45. *Mulan*: 16:30 - 18:35. *La niña de tus ojos*: 20:30 - 22:45. *Algo pa-sa con Mary*: 20:30 - 22:45.

GOLEM (YAMAGUCHI). *Abril*: 16:30 - 20:30 - 22:45. *Lulu on the bridge*: 16:30 - 18:30 - 20:30 - 22:45. *54*: 18:30 - 22:45. *Juegos salvajes*: 17:30 - 20:00 - 22:45. *Más allá de los sueños*: 17:30 - 20:00 - 22:45. *My name is Joe*: 16:30 - 18:30 - 20:30.

OLITE. *La máscara del Zorro*: 17:15 - 20:00 - 22:45. *Por siempre jamás*: 17:30 - 20:00 - 22:45. *La hora de los valientes*: 22:45. *Prácticamente magia*: 20:00 - 22:45. *El abuelo*: 17:15 - 20:00.

PRINCIPE DE VIANA. *Very bad things*: 17:30 - 20:00 - 22:45. *De ahora en adelante*: 20:00 - 22:30. *El milagro de P. Tinto*: 17:30. *El príncipe de Egipto*: 17:30 - 20:00 - 22:30.

NAFARROA BEHEREA

DONIBANE - GARAZI

VAUBAN. *Snake eyes*: 18:00. *Lautrec*: 21:00.

DONAPALEU

ARGITZE. *L'équip de secours*: 15:00.

horoskopoa

✍ *Uxue Agirre*

A R I E S
marboak 21 - apirilak 20

Zeurea ez da serioa: igandea heltzean parrandari uko egin bai, baina noiz arte?

T A U R U S
apirilak 21 - maiatzak 20

Noizean behin zure itxura aldatzeak ez dizu kalterik egingo.

G E M I N I
maiatzak 21 - ekainak 20.

Zure jarrera horrekin ez da harritzekoa bikoterik ez iza-tea. Esna adi!

C A N C E R
ekainak 21 - uztailak 20

Dirua aurrezten hastea komeni zaizu, hemendik gutxira beharko duzu-eta.

L E O
uztailak 21 - abuztuak 23

Egiten dituzun orroekin bizilagunak ez al dira orain-dik kexatu? Harritzekoa!

V I R G O
abuztuak 24 - irailak 23

Bart gauekoaren ondoren, begira zelako aurpegia dau-kazun gaur.

L I B R A
irailak 24 - urriak 23

Zeri begira zaude? Azterke-tak gainean daukazu eta apunterik ez duzu lortu.

S C O R P I U S
urriak 24 - azaroak 23

Kalera gehiago irtetzea komeni zaizu. Kanpoko hai-zeak ez dizu kalterik egingo.

S A G I T T A R I U S
azaroak 24 - abenduak 23

Zuk dakizun horrek ez du ezer nahi zurekin, denbora alferrik galtzen ari zara.

C A P R I C O R N U S
abenduak 24 - urtarrilak 20

Zure bikoteari kasu egin beharko zenioke, aspertu baino lehen.

A Q U A R I U S
urtarrilak 21 - otsailak 18

Afari on batek, konpainia onean, kenduko dizkizu zuri penak.

P I S C I S
otsailak 19 - marboak 20

Zahartzen ari zarela-eta, kezkatuta? Lasai, mundua are zaharragoa da.

efemerideak

Aita Donostia fraidea jaio zen

1886. urteko urtarrilaren 10ean jaio zen Jose Gonzalo Zulaika Donostian. Lekarotzen fraide kaputxinoekin bat egin ondoren, Aita Donostia bezala ezagutua izan zen. Musikari ospetsua, bere *Preludios Vas-cos* guztiz ezagunak dira. Idazle jator eta hizlari fina izan zen eta euskal folklorea sakonki azter-tu zuen.

1926. Iturritza eta Otaola aiz-kolarien arteko apostu sonatua jokatu zen Deban.

SANTUAK
Gregorio Nizakoa, Gilen.

Araba

GASTEIZ. *09:00-22:00*: MOTEAGUDO, Mendoza kalea, 6. MARTIN, Frantzia kalea, 2. LARREA, Zerkabarren kalea, 2. *Gau eta egun*: GONZALO-BILBAO, Posta kalea, 34.

LAUDIO. *Gau eta egun*: ANA FUERTES, Kamaraka, 4. **AMURRIO, ARTZINIEGA, AIARA, URDUÑA**. *Gau eta egun*: CACERES, Udaletxearen plazan, 19 (Aiara).

Bizkaia

BILBO. *22:00ak arte*: APRÁIZ, San Mames, 49. CABALLERO, Atxuri, 13. CEBREIRO, Colon de Larreategi kalea, 41. GALDIZ, Zumarraga, 1. DE LA PEÑA, Langanan, 10 (Otxarkoaga). *22:00etatik aurrera*: ARIETA-ARAUNABENA, Agirre Lehendakariaren Etorbidea, 1. EGIRAUN, Hurtado de Amezaga, 10. MONTES, Tivoli kalea, 31. **ARRATIA**. *Gau eta egun*: KORTAZAR, Lehendakari Agirre, 27 (Igorre). **BARAKALDO**. *Gau eta egun*: GONZALEZ ALONSO, Autonomia, 35. **BASAURI**. *Gau eta egun*: ZOCO, Urbi kalea, 15. **BERMEO, MUNDAKA**. *Gau eta egun*: SANCHO, Dolariaga z/g (Bermeo). **DURANGALDEA**. *Gau eta egun*: MUJIKA, Andra Mari kalea, 9 (Durango). **ERANDIO-TXORIERRI**. *Gau eta egun*: TEIJELO, Jose Antonio Agirre plaza, 8 (Erandio). **GALDAKAO**. *09:00-22:00*: URIBARRI, Zamakoa, 10. **GERNIKA, BUSTURIA, FORUA**. *Gau eta egun*: BOYRA, Artecalle, 1 (Gernika). **GETXO**. *Gau eta egun*: CANTABRANA: Villa de Plentzia kalea, 4.

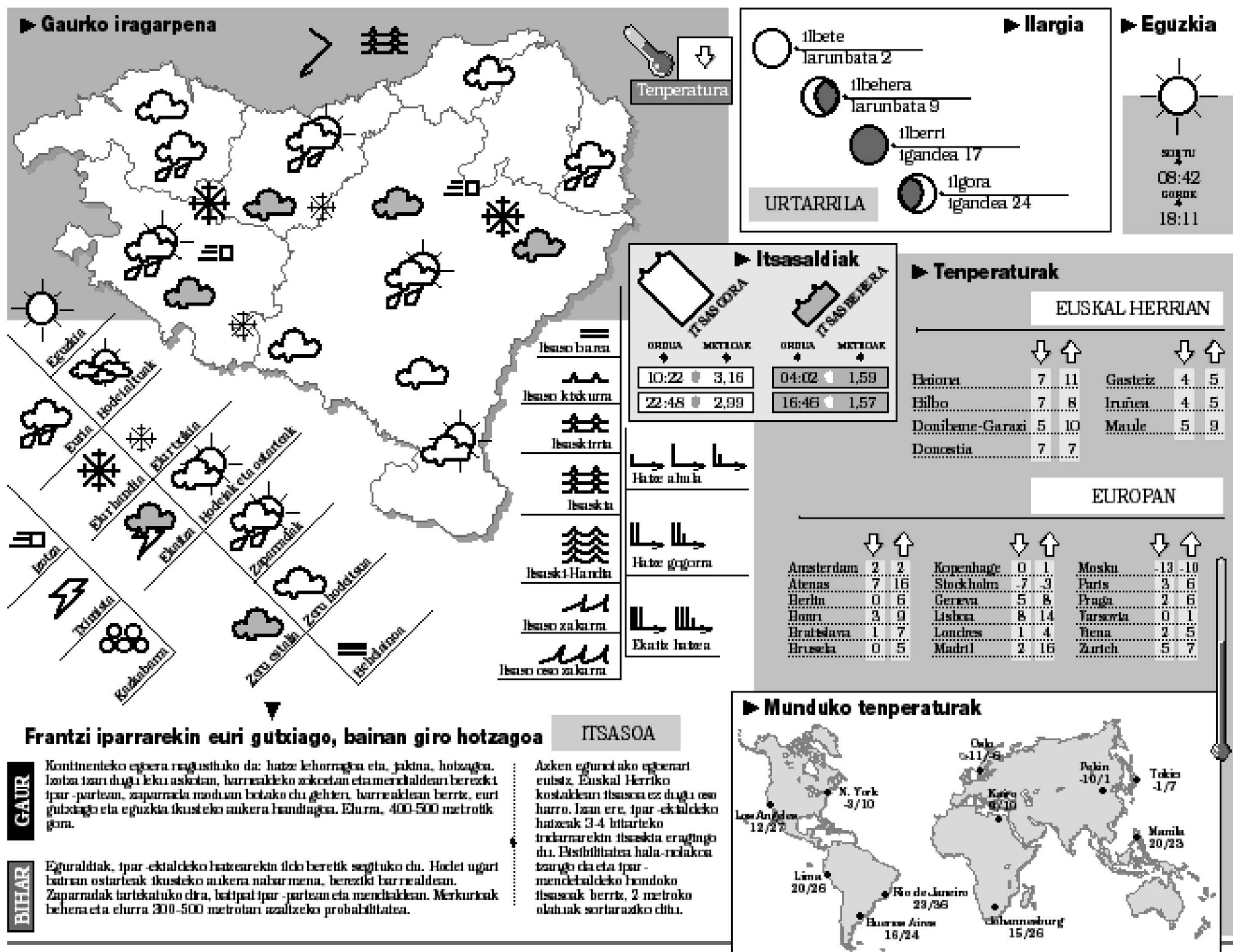
LEKEITIO-EA. *Gau eta egun*: CASTRO, Atea, 14 (Lekeitio). **MEATZALDEA**. *Gau eta egun*: GALLARDO, Ramon de Durañona, 4 (Traparan). **MUNGIALDEA**. *Gau eta egun*: GARCIA VILA, La Campa suzua, (Gatika). **ONDARROA, MARKINA, BERRIATUA**. *Gau eta egun*: Egunez: FERRO Ribera, 22 (Markina-Etxebarria). *Gau*ez: GONZALEZ; Ribera, 52 (Berriatua). **PORTUGALETE, SANTURTZI, SESTAO**. *Gau eta egun*: GOIENETXEA, Abatxolo,19 (Portugalete). *Gau eta egun*:GALARZA, Antonio Alzaga etorbidea, 8 (Santurtzi). *09:00-13:30*: LEZKANO, Ramon y Cajal, 3 (Sestao). **URIBE-KOSTA**. *Gau eta egun*: MATEOS, Itxas-bide, 3 (Gorliz). **ZORNOTZA**. *Gau eta egun*: SARRIA, Luis Urengotxea, 5 (Amorebieta).

Gipuzkoa

DONOSTIA. *09:00-22:00*: MOKOROA, Legazpi kalea, 7. RUIZ TAPIADOR, Felipe etorbidea.IV. 8. LANCHARES VIEJO, Renteria, 10 . CAPEDEVILA-PORTERO, Serapio Mujika, 41. *Gau*ez: MOKOROA, Legazpi kalea, 7. **ANDOAIN**. *Egunez*: ELIZONDO, Zumea, 20. *Gau*ez: AIZPURU, Latxunbe berri, 11 (Hernani). **ARRASATE**. *Gau eta egun*: AZKOAGA, Ferrerías, 1. **AZKOITIA, AZPEITIA**. *Egunez*: AZPIAZU,Kale Nagusia, 66 . *Gau eta egun*: ETXEBESTE, Artetxe, 6 (Azpeitia). **BEASAIN, ORDIZIA**. *Gau eta egun*: JAUREGI, Snta Maria, 18 (Ordizia). **BERGARA**. *Gau eta egun*: GUALLAR, San Antonio, 5. **BILLABONA, ANOETA, IRURA, ASTEASU, ZIZURKIL**. *Gau eta egun*: SANTAMARIA, Nafarroa etorbidea, 2. (Tolosa). **DEBA, MUTRIKU**. *Gau eta egun*: URIARTE, Erdiko kale, 5 (Mutriku). **EIBAR, ERMUA**. *Gau eta egun*: LEKUNBERRI, Otaola, 3. (Eibar). **ELGOIBAR, SORALUZE, MENDARO**. *Gau eta egun*: ZABALETA, Kalebarren, 9 (Soraluze). **ERRETERIA, LEZO, PASAIA**. *Egunez*: LABOA, Zubitxo, 33 (Lezo). *Gau*ez: PAGES, Biteri kalea, 11 (Erreterria). **ESKORIATZA, GATZAGA**. *Gau eta egun*: ITURRALDE, Mitarte kalea, 18 (Aretxabaleta). **HERNANI, URNIETA**. *Gau eta egun*: AIZPURU, Latxunbe berri, 11 (Hernani). **HONDARRIBIA**. *Gau eta egun*: IRAOLA , San Pedro kalea, 5. **IRUN**. *Gau eta egun*: GONZALEZ, Uranzu, 2. **LASARTE-ORIA, USURBIL**. *Egunez*: ACHA-ORBEA, Hipodromo etorbidea, 6. *Gau*ez: AIZPURU, Latxunbe berri, 11 (Hernani). **OIARTZUN**. *Gau eta egun*: AGIRREZABALAGA, Arraskularre z/g. **ONATI**. *Gau eta egun*: GARATE, Kale-Barria, 42. **TOLOSA**. *Gau eta egun*: SANTAMARIA, Nafarroa etorbidea, 2. **URRETXU, ZUMARRAGA, LEGAZPI**. *Gau eta egun*: R.FENOLL, Aizkorri, 12 (Legazpia). **ZARAUTZ, ORIO, AIA**. *Gau eta egun*: ZULAIKA, Bizkaia kalea (Zarautz . **ZUMAIA, ZESTOA, GETARIA, AIZARNAZABAL**. *Gau eta egun*: AJURIA, Harategiko kalea, 2 (Zumaia).

Nafarroa

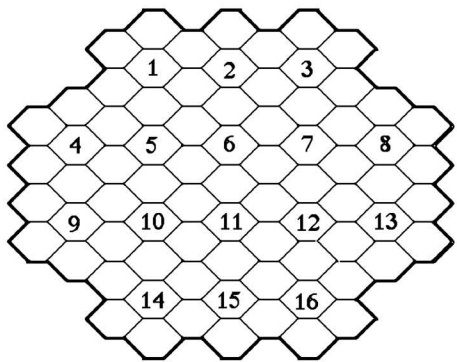
IRUÑERRIA. *09:00-22:00*: GOYENA, Tafalla, 21. RUBIO, Iturrana, 27. ALVAREZ GERRA, Monasterio de la Oliva kalea, 1. LISO, Burguete bidea, z/g. CUBILLAS, Comercial etorbidea, 4 (Barañain). ALCLADE, Zangotzako merindadea, 3 (Burlata). *22:00-09:00*: AGINAGA, Zapateria, 25. CUBILLAS, Comercial etorbidea, 4 (Barañain). Iruñea aldeko farmazietara jotzeko SOS Navarra: 22 60 00.

denborapasa

ABARASKA

Erantzun guztiak sei letrakoak izanik, zenbakiaren inguruan kokatu behar dira, erantzun bakoitzaren lehen letra zenbakiaren gainean doalarik beti. Gogoan hartu hitzak ordu orratzen arabera bideratu egin behar direla.

1. Gogotik. 2. Emakume
izena. 3. Bilkura. 4.
Arotzaren tresna. 5. Aditua.
6. Igarleak. 7. Denborale. 8.
Itsas ugaztun handiak. 9.
Soroa. 10. Bederen. 11.
Trebeki. 12. Europako es-
tatua. 13. Zeharo. 14.
Adarrak moztu. 15. Aran-
mota. 16. Gizenak.

Aurrekoaren Soluzioa

●	G	●	Z	●	Z	●	L
B	I	Z	I	B	I	D	E
●	Z	A	B	A	L	A	K
H	A	M	A	R	●	M	A
●	S	A	K	E	L	A	K
L	E	R	●	A	E	K	●
●	M	I	I	●	R	●	S
M	E	A	T	Z	A	R	I

E-2502

telefonoak ♦

Hegoaldetik Iparraldera hots egiteko: 00-335 aurrezenbakia. Iparraldetik Hegoaldera: 00-34

IPARRALDEA			
• Kostaldeko ospitalea	59443353	• Errepidetako informazioa	945254200
• SAMU	15/59633333	• Ertzaintza-Arkaute	945282000
• Pozoindatze kasuetan	56.96.40.80	• Miñolia	945133500
• Suhiltzaileak	18	• Goardia Zibila	945256100
• Suhiltzaileak BAmen	59635555	• Txagorritxuko Ospitalea	945242600
• Polizia	17	• Santagako O. Orokorra	945253600
• Baionako Suprefetura	59590919	• Ospitale Militarra	945136577
• Elektrika-gas arazoak	14/59521018	• Poliklinikoak	945223300
• Errepidetako berri	56963333	• Arana Eritetxea	945282800
• Kontseilu Orokorra	59257840	• 'Naa. S. Esperanza' klinika	945252500
• Miarriritzeko aireportua	59239066	• Asepeyo klinika	945274655
• SNCFro trenbideak	59555050	• Arana klinika	945142100
• Lanbortza Garbारा	59295043	• Forondako Aireportua	945273300
• Ordura telefonoz	3699	• Gasteizko RENFE geltokia	945230202
• Meteo agiria (grabatua)	59220330	• Autobus geltokia	945258400
• Meteo zerbitzuak	59238415	• 'Radio Taxi'	945273500
• Baiona Taxi	59594848	• Elbarrituentzako taxiak	908870144 908870244
HEGOALDEA		BIZKAIA	
• SOS Delak	112	• Diputazioako suhiltzaileak	949442800
• Udaltzaingoa	092	• Bilboko suhiltzaileak	944233000
• Polizia Nazionala	091	• Gurutze Gorria	944222222
• Ordura telefonoz	093	• DYA	944319200
• Telefono argibideak	1003	• Ertzaintza	944441444
ARABA		• Larrialdiak (Osakidetza)	944757500
• Suhiltzaileak	945282525	• Basurtoko ospitalea	944418800
• Gurutze Gorria	945222222	• Dalakakoak eritexea	944571557
• DYA	945281020		
		• Santa Marina	944462066
		• Gurutzetako ospitalea	944903100
		• Sondikako aireportua	944689301
		• RENFE	944238633
		• Eusko Tren	944338008
		• Bizkaia irrtati taxiak	941622222
		• 'Radio Taxi'	944448888
		• 'Tele Taxi'	944442333
		• Naturgas 902- 123456/ 900- 400523	
		• Alkoholiko Anonimoko	944150751
		• HIESari aurre egiteko Hiritar Elkarte, T-4	944221240
		G I P U Z K O A	
		• DYA	943464622
		• Gurutze Gorria	943222222
		• Itasoko Gurutze Gorria	943272222
		• Ospitale Probintziala	943006000
		• Erresidentzia	943007000
		• Gurutze Gorria (Donostia)	943214600
		• Gurutze Gorria (Irun)	943611203
		• Poliklinikoak	943462200
		• Deba Garaiko eritetxea	943035300
		• Zumarragako ospitalea	943035000
		• Bidasoako ospitalea	943007700
		• Mendarko ospitalea	943032800
		• Amarako ospitalea	943007400
		• Ertzaintza	943288888
		• Goardia Zibila	943211100
		• Hondarribiko aireportua	943462240
		• RENFEko geltokia	943283599
		• Eusko Tren	943450131
		• Easo Taxiak	943466676
		• Santa Clara Taxiak	943466555
		• Radio Telefonoa	943426649
		• Suitlat Taxiak	943398018
		• Donosti Gas	943450200
		• Tolosagasa	943650782
		• Gas Hernani	943330928
		• Informazio sexuala	943320444
		• Donostiako suhiltzaileak	080
		• Gipuzkoako suhiltzaileak	088
		N A F A R R O A	
		• SOS Delak/forzuzaingoa	112
		• Iruñeko suhiltzaileak	948222222
		• DYA	948171717
		• Gurutze Gorria	088
		• Errepidetako informazioa	948237000/948427500
		• Goardia Zibila	948221100
		• Eguneko Psikiatr. O.	948273812/61
		• Nafarroako Ospitalea	948422100
		• Bideko Ana Birjina O.	948429400
		• Noaingo aireportua	948168700
		• Iruñeko Autobus geltokia	948223854
		• RENFEko geltokia	948130202
		• Radio Taxi	948221212
		• Tele taxi	948232300

zozketak ♦

Bonoloto				Lotería primitiva			
Astelehena, 4	Asteartea, 5	Asteazkena, 6	Ostirala, 8	Osteguna, 7	Larunbata, 9	Igandea, 3	
03 - 13 - 15 - 20 - 23 - 48	32 - 35 - 36 - 41 - 44 - 46	08 - 11 - 18 - 24 - 31 - 47	18 - 23 - 34 - 38 - 46 - 48	07 - 08 - 11 - 24 - 30 - 35	01 - 06 - 16 - 28 - 38 - 43	02 - 04 - 13 - 16 - 32 - 43	
OSAGARRIA: 46	OSAGARRIA: 01	OSAGARRIA: 07	OSAGARRIA: 08	OSAGARRIA: 04	OSAGARRIA: 24	OSAGARRIA: 37	
ITZULKETA: 1	ITZULKETA: 1	ITZULKETA: 8	ITZULKETA: 5	ITZULKETA: 1	ITZULKETA: 4	ITZULKETA: 3	

ONCE

ASTEHEHENA	ASTEARTEA	ASTEAZKENA	OSTEGUNA	OSTIRALA
80.475	78.456	Jai eguna	63.981	60.489

telebista ♦ irratia

Coppolaren 'First Wave: el Elegido' saila bihartik ETB2an

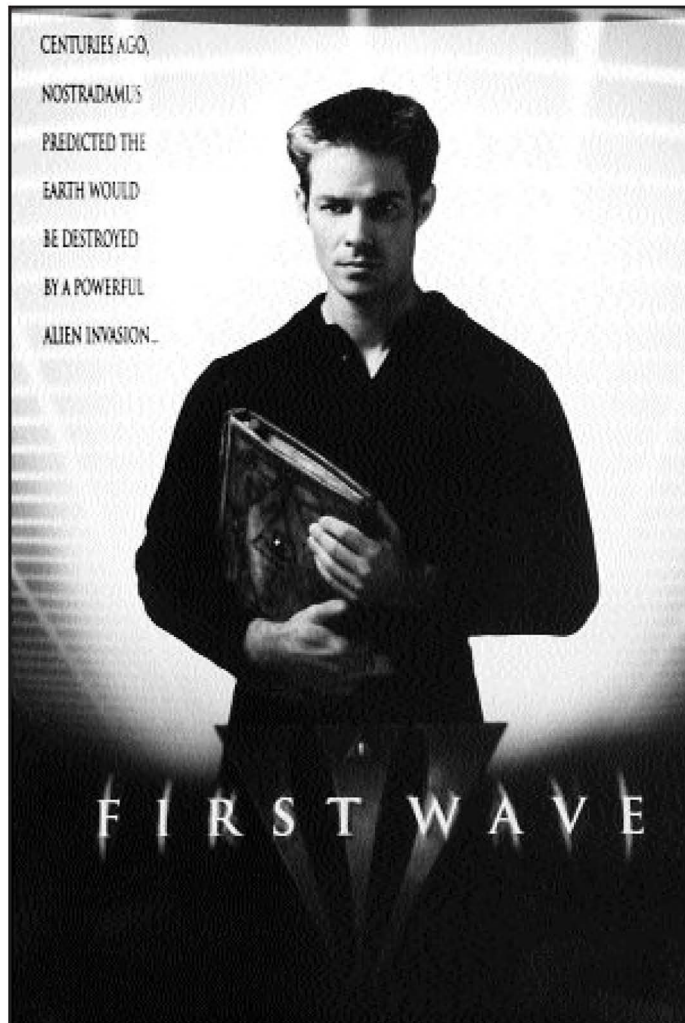
Zinema zuzendari ezagunaren zientzia fikziozko telesaila astelehenero emango da

Erredakzioa / Donostia

Euskal Telebistako bigarren kateak Francis Ford Coppola zinema zuzendari ezagunak telebistarako egindako zientzia fikziozko telesaila estreinatuko du bihar: *First Wave: El Elegido*. Telesaila astelehenero emango du ETBk, gaueko *Teleberri* amaitu ostean.

GAUR EGUN zinemaren munduan zuzendari ezagunenetakoa da Francis Ford Coppola estatu batuarra. Hala ere, oraingo honetan telebistarako egindako lan batekin dator gure artera Coppola, *First Wave: El Elegido* izeneko zientzia fikziozko telesaila eskainiko baitu bihartik aurrera ETB-2k. Ikuskizun handia sortu duen telesail hori astelehenero eskainiko da, *Teleberri* bukatu ondoren, gaueko hamarrak inguruan.

First Wave: El Elegido telesaila Chris Bracantorekin elkarlanean egin du Francis Ford Coppolak. Bracanto *Hoodlum* sailaren egilea eta *Expediente X* eta *Más allá del límite* telesail arrakastatsuen gidoilaria da. Beraz, Coppolak aukeratutako laguntzaileak oso ondo eza-

Sebastian Spence aktoreak betetzen du Cade Foster telesailako protagonistaren rola Coppolak egindako lan honetan.

gutzen du zientzia fikzioaren generoa, *First Wave: El Elegido* telesailan ukitzen den arloa.

Coppolaren telesaila Nos-

tradamus igarle ezagunak egindako profezietan oinarritutakoa da, eta bertako protagonistak alienigenak dira. Ildo horretan, kontuan

izan behar da estralurtarren inbasio batek munduaren amaiera ekarriko zuela aurreratu zuela Nostradamusek. Hala, Lurra ez desgertzeko esperantza bakarra «bi aldiz bedeinkatutako gizonezko batek» estralurtarrei aurre egitea da Nostradamusentzat, gizon horrek bakarrik baitu haiei aurre egiteko ahalmena.

Gauzak horrela, Francis Ford Coppolaren sailean iragan iluneko Cade Foster lapurra da Lurra salbatzeko aukera duen bakararra. Fosterrek, emaztearen laguntzarekin, bizimodua aldatzea lortu du, eta negoziogizonak espioitzaren aurka aholkatzen dituen enpresa batean egiten du lan. Baina, bat-batean, bere bizitza goitik behera aldatuko da. Lehenik, lan gabe geldituko da bere lanpostutik kalera-tzen dutenean eta, gero, emaztea hilko diote. Hori guztia gutxi balitz bezala, emaztearen hilketan bera da susmagarri nagusia. Gauzak horrela, polizia zein alienigenak atzetik dituela, ihes egin beharrean aurkituko da.

Cade Foster telesailako protagonistaren rola *Expediente X* telesailako Sebastian Spence aktoreak antzezten du.

aditza badut ♦
Xabier Lasa

Ekidistantziak

Non zineten lehen? • Eki-distantziaren diskurtsoa nagusitu zaigu medioetan. *Ekidistango Errepublik*a adostua bizi dugu, non tratu berbera duen biktima orok. Biktinario berrituan, presoenguruko unibertsoak ere badu lekurik. Kazetaritzaren behe intentsitateko terrorismoa jasan duten horiei galdera logikoa datorkie irratien telefono publikoetan: «Joandako urteetan ez entzunarena egin diguzue; non zineten orduan?». Beren buruak aipatutzat jotzen duten esatariek distentsio klima dakarte aitzakiara. Ikasgaia: testuingurua denentzat da baliagarri justifikazio gisa, eta ez soilik betikoentzat, diskurtso ofizialak urteetan sinestarazi nahi izan dигun legez.

Sarasketa • Larunbat goizean entzungai dut Sarasketa, Euskadi Irratian. Oker ez banabil, urteetan atzera joan behar da preso ohi bat azkene-koz entzuteko EIn (Ibar-guren izan zen, bere olerki liburua aurkeztzen). *Sarasketamaniak* jota dabil ente publikoa, eta horrek erredukzionismoa dakar. Mitxel ez da kartzela-politikaren biktima bakarra, Lasa-Zabalaren sendia estatu-krimenaren biktima bakarra ez den eran.

Aho bikoa • Iritzi ekidistantzaren antipodetan dabilen tertulianoaren miseria tipikoa: Setien infernuko gotzaintzat jo ostean, politika ez baizik otoitz egitera gonbidatu du. Vatikanoko Lajos Kada enbaxadoreak dioenean Espainia desegiteko zorian dela nazionalismoen erruz, tertuliano horri txaloak baizik ez zaizkio entzuten.

Gil • SER katearen guruzbidea: informatiboek Gil Francoren oinordekotzat dute, eta kirolean, berri-iz, atzealdeak milikatzen dizkiote. Bi jarren arteko ekidistantziarik bilatuko al du SER-ek?

laburrean

Bihar haurrak protagonista 'Izar gazte bila' saioan

Ruth Martinez eta Gaizka Aranguren-ek gidatzen duten saioak emanaldi berezia eskainiko du bihar gauean, 22:30etatik aurrera. Durangoko San Agustin Kultur Aretoan grabatu zuten saioa, eta bederatzi haurren jarduna jasotzen du, lau bikoterena eta hiru bakarlarirena hain zuzen ere. Saioan, betiko euskal kantez gain, atzerriko beste batzuk entzun ahal izango dira. Biharko gonbidatuak Aitor Furundarena trikitilaria eta Irungo Txorimaloak taldea izango dira. Epaimahaia, berriz, Txirri eta Txiribiton paila-zoek eta Julian Gorospek osatuko dute. Saioa girotzeko, 40 haurrek trikitixa eta panderoa joko dute. *Izar bila* saioa irailan estreinatu zutenetik ehunka dei

jaso dituzte antolatzaileek, lehiaketan parte hartzeko eskatuz. Horien artean asko eta asko haurren deiak zirenez, biharko saio berezia egiteko erabakia hartu zuten.

Europa eta euroa aztergai ETB-2an

Europar diru bakarria ezartzearen eragina aztergai izango da bihar, astelehena, ETB-2ko *A mediodía* saioan. Felix Iraola Donostiako Merkataritza, Industria eta Itsasketa Bazkude Ofizialeko zuzendari nagusia izango da saioko gonbidatua. Euroaren ezarpenaz eta eraginaz hitz egingo dute elkarrizketan. Bestalde, ETB-2an bertan, *Forum* saioan, Javier Salcedo Herrien Europa Euskal Fundazioko presidentea eta Juan Jose Pujana idazkaria egongo dira. Saioan, Europa osatzen duten

herrien aniztasuna eta sortu berri den erakundearen ezaugarriak jorratuko dituzte.

TVEko nazioarteko katea nagusi gaztelaniazkoen artean

Gaztelaniaz emititzen duten telebista kateen artean TVEko nazioarteko katea da ikusiena. Hala adierazi berri dute bertoko arduradunek: bere saioak Europako 16 milioi etxetan ikusten dira eta Amerikako 11 milioi etxetan. Gainera, nazioarteko katea etengabe hedatu da azkenaldian eta Asiar, Ozeaniara, Ekialde Erdira eta Magrebera zabaltzeko asmoa daukate arduradunek. Egun Brasil eta Mexiko dira aipatu kateko kontsumitzaile nagusiak, eta Magreben 500.000 etxetara heltzea espero dute.

telebista ♦ irratia

Gizonezkoen
Eslalom
erraldoia

La2 • 15:25etan

Gizonezkoen Munduko Kopako Eslalom erraldoiaren bigarren txanda jokatu da gaur, eta La2 kateak zuzenean emango du.

'Txirrita'
marrazkietan

ETB1 • 21:30etan

Jose Manuel Lujanbio Txirrita bertsolariari buruzko marrazki bizidunen hirugarren atala emango dute gaur. Guztira 26 dira.

Marrazki
bizidunetako
serie ugari

ETB1 • 08:15etan

Superbat saioaren barruan Galaxiako ganorabakoak, Hirukiak, Etxeko txakurrak eta Scooby Dooren misterioak marrazki bizidunak.

TVE1

06:25: Guillermo Tell.
07:10: El pequeño detective.
08:00: ¡Domingo fiesta!
10:25: Hercules.
11:10: ¿Que apostamos? Errepikapena.
13:55: Cartelera TVE.
14:30: Corazón, corazón.
15:00: Telediario-1. Albistegia.
15:30: El tiempo. Eguraldiaren iragarpena.
15:35: Zinema.

Operación elefante.
Zuzendaria: Simon Wincer. Aktoreak: Ray Liotta, Danny Glover, Doug E. Doug. 1995.
17:50: Zinema.
Piratas del mar Caribe.
Zuzendaria: Cecil B. DeMille. Aktoreak: Ray Milland, John Wayne.

20:15: Waku-Waku.
21:00: Telediario 2.
21:35: El tiempo.
21:40: Zinema.

Solo tú.
Zuzendaria: Norman Jewison. Aktoreak: Marisa Tomei, Robert Downey Jr..
23:50: Zinema.
El puente de los espíritus.
Zuzendaria: Peter Svatek. Aktoreak: David Nerman, Locky Lambert.

01:45: Sombras de Nueva York.
02:35: Zinema.
Terror en Amityville.
Zuzendaria: Stuart Rosenberg. Aktoreak: James Brolin, Margot Kidder, Rod Steiger. 1979.

04:25: Zinema.
Conciencia culpable. Zuz.: David Greene. Akt.: Anthony Hopkins.

LA 2

07:15: Kontzertua.
08:45: Tiempo de creer.
09:00: A vista de pájaro.
09:30: Pueblo de dios.
10:00: Últimas preguntas.
10:25: Testimonio.
10:30: El día del señor.
11:30: Estadio-2.

Eskia. Cross. Zona ACB. Saskibaloia (13:00etan): Girona-TDK Manresa. Areto futbola. Eskia. Esku-baloia (16:00etan): Ademar Loen-Altea. Rallya: Granada-Dakar (17:40etan).
18:00: El paraíso recordado.

18:30
Nombres 1898: Azorin.

Telesaila.

19:30: Últimos refugios.
20:00: Negro sobre blanco.

21:05: Al filo de lo imposible. La tierra de los lentos atardeceres.
21:40: Biografías 1898: Jose Martí.
22:45: Estudio Estadio.

00:15: Rallye Granada-Dakar.
00:35: Redes.
01:35: Metrópolis.
02:05: Así se hizo... El milagro de P. Tinto.
02:35: Zinema.
A un dios desconocido..
Zuz: Jaime Chavarrí.

04:20: Zinema.
Malaventura.
Zuz: Manuel Gutiérrez.

TF1

05:55: La philo selon philipe. Telesaila.
06:20: Le miracle de l'amour.
06:45: TF1 Info.
08:25: Disney!.
06:55: TF1 Jeunesse.
10:10: Météo.
10:15: Auto moto.
10:45: Téléfoot.
11:50: Millionnaire.
12:20: Le juste prix.
12:50: A vrai dire.
13:00: Le journal.
13:20: Walker Texas Ranger. Telesaila. .

14:15: Les dessous de palm beach. Telesaila.
15:10: Rick Hunter. Telesaila. La bague au doigt.
16:05: Pensacola. Telesaila. Un cocktail detonant.

17:00: Dawson. Telesaila.
18:30: 30 millions d'amis. Bouledogue café.
18:45: L'Euro en poche.
18:50: Public.

20:00: Le journal.
20:50: Zinema.
Frankie et Johnny.
Zuzendaria: Garry Marshall. Aktoreak: Al Pacino, Michelle Pfeiffer, Hector Elizondo.

23:00: Les films dans les salles.
22:55: Zinema.

Jade.
Zuzendaria: William Friedkin. Aktoreak: David Caruso, Linda Fiorentino.

01:00: TF1 nuit.
01:15: Romeo et Juliette.
02:55: Mahler.

04:30: Histories naturelles.
05:00: Musique.
05:05: Cites a la derive.

FRANCE 2

07:00: Thé ou café.
08:00: Rencontres a XV.
08:30: Les voix bouddhistes
08:45: Connaitre L'Islam.
09:15: Émissions israéliite.
10:00: Presence protestante.
10:30: Le jour du seigneur.
12:10: Polemiques.
12:50: Rapports du loto.
13:00: Le journal.

13:30: Vivement dimanche. Magazina.
15:40: Les globe-trotteurs.
16:40: Nash Bridges. Telesaila.

17:25: Une fille a scandales.
18:10: Stade 2.

19:25: Vivement dimanche prochain.
20:00: Le journal.
20:55: Zinema.

Neuf mois.
Zuzendaria: Patrick Braoude.

22:55
La double vie de Johnny.

Rocka.

23:50: Le journal.
00:10: Le Bivouac.

01:00: Paul Emile Victor.
00:35: Les Inconnus du Mont-Blanc.

01:30: The ou cafe.
02:20: Polemiques.
03:05: Corsicayak.
03:30: Le prive.
04:20: Stade 2.

FRANCE 3

06:00: Euronews.
06:45: Les minikeums.
10:15: C'est pas sorcier.
10:45: Outremers.
11:40: Le 12-13.
13:00: On se dit tout.
13:20: Keno.
13:30: Sports dimanche.
13:35: Cyclocross.
14:40: Futbola: Lyon-Montpellier.
17:10: La piste du dakar.
17:45: Va savoir.

18:25: Le mag du dimanche.
18:55: Le 19-20.
20:10: Presentation foot.
20:50: Consomag.

20:30
Futbola.

Marseille-Lens.

22:40: Politique dimanche.
23:30: Soir 3.

23:55: Zinema.
Docteur mabuse le demon du crime.

Zuzendaria: Fritz Lang. Aktoreak: R. Klein-Rogge, Alfred Abel, Aud Egede Nissen.
01:40: Amaiera.

A 3

06:25: Superfighters.
06:45: La bella y la bestia.
07:30: Club Megatrix.
12:05: Furor. Errepikapena.
15:00: Noticias. Albistegia.
15:30: El tiempo.
15:35: Zinema.

Justicia desesperada.
Zuzendaria: Armand Mastroianni. Aktoreak: Leslie Ann Warren, Bruce Davison. EEBB. 1993.

17:35: Rex, un policia diferente. Telesaila.
19:50: Espejo público.
21:00: Noticias.
21:30: La casa de los lios. Telesaila. Regreso del futuro.

23:00: Lo que necesitas es amor.
01:15: Noche de coplas.
02:30: Zinema.
El fantasma de Canterville.

Zuzendaria: Jules Dassin. Aktoreak: Charles Laughton, Robert Young, Margaret O'Brien. EEBB. 1944.

04:00: Televenta.

T 5

06:30: Chips.
07:00: Robin Hood.
07:20: Cornelio.
07:40: Dartacan y los tres mosqueperros.
08:00: La liga del dragón.
08:20: Vr Troopers.
08:40: Barney.
09:05: La Banda del quinto.
10:00: Club Disney.

12:00: El Zorro. Telesaila.
13:30: Walker. Telesaila.
14:30: Informativos Telesaila. Albistek.

15:15: Caiga quien caiga.
16:25: Zinema.
Las aventuras de Huckleberry Finn.

Zuzendaria: Michael Curtiz. Aktoreak: Tony Randall, Eddie Hodges, Archib Moore. EEBB. 1960.

18:45: Colombo.
20:30: Informativos Telesaila. Albistek.

21:15: Zinema.
Amenaza en el instituto.

Zuzendaria: Jim Wynorsky. Aktoreak: Corey Haim, Alan Thicke, Jeff Kober, Melissa Brasselle. EEBB. 1995.

23:15: Matar a un ladrón. Telesaila.

00:15: Series de oro: Patrulla de asfalto.
01:15: Zinema.

Cerca de mi corazón.
Zuzendaria: William Keighley. Aktoreak: Ray Milland, Gene Tierney, Fay Bainter. EEBB. 1951.

02:45: Infocomerciales.
03:45: Pilota.

M 6

05:50: Boulevard des clips.
07:55: Une famille pour deux.
08:20: Fame L.A.
09:05: M6 Kid.
11:00: Projection privée.
11:40: Turbo.
12:15: Warning.
12:20: Sports evenement.
12:50: Joyeuse pagaille.
13:20: La planete des singes.

16:55: Plus vite que la musique.
17:20: Bonjour Antoine.
19:00: Stargate: SG-1. Les doubles robotiques.
19:54: 6 minutes.

20:05: E = M6.
20:35: Sport 6.
20:50: Capital. Magazina.

20:50
Capital.

Modaren gaineko magazina.

22:45: Culture pub.
23:20: Telefilma.

Liaisons a domicile.
Zuzendaria: Raoul Chenille. EEBB.

00:45: Sport 6.
00:55: Boulevard des clips.

01:55: Fréquentstar.
02:50: E = M6.
03:10: The Soul of Axe-ille Red.
05:30: Des clips et des bulles.

CANAL + (e)

07:10: Del 40 al 1. 08:10: Programa más o menos multiplicado o dividido.
09:30: Zinema: Sorpresas de Navidad. 11:00: Futbol amerikarra. 11:50: Previo fútbol. 12:00: Futbola. Espainiako liga (2. maila): Osasuna-Las Palmas. 14:00: Magacine. Toma dos. 14:30: Avance. Redacción. 14:35: Especial cosas de niños. 15:00: La semana del guión. 15:30: Zinema: Turbo Power Rangers. 17:00: Zinema: Liberad a Willy 3. 18:55: Previo futbol. 19:30: Futbola. Espainiako liga: Atletico de Madrid-Extremadura. 21:30: Redacción. 22:00: Zinema: El experimento Tuskegee. 23:55: El tercer tiempo.

CANAL + (f)

07:00: Zinema: Le tour de sadko. 08:55: Zinema: Le septieme siel. 10:05: Zinema: Romeo et Juliette. 12:05: South park. 12:30: Flash info. 12:40: Le vrai journal. 13:30: La semaine des guignols. 14:05: Les forces de la terre. 14:05: Rugby. 17:05: Babylon 5. 17:50: Flash Info. 18:00: Zinema: Happy Gilmore. 19:35: Flash Info. 19:45: Ça Cartoon. 20:35: Zinema: Mrs. Dalloway. 22:10: L'équipe du dimanche. 00:40: Corridas. 02:00: Zinema: Rien ne va plus. 03:40: Telefilma: Succube. 05:15: Zinema: Les pirates de la Malaise.

LA CINQ

06:30: Cousin William.
06:45: Ça tourne Bromby. 08:00: Bêtes de télé. 08:30: Les aventuriers de la medecine. 09:00: Arts. 11:00: Droit d'auteurs. 12:00: Le magazine cine. 12:30: Arrêt sur images. 13:30: Les lumières du music-hall. Jean-Jacques Debout. 14:00: Blizzards. 15:00: Lonely planet. 16:00: Le sens d l'histoire. 17:35: Couples legendaires. 18:05: Le fugitif.

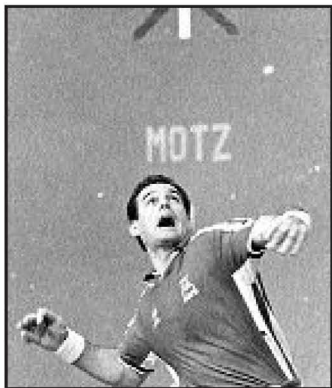
ARTE

19:00: Maestro. 19:50: Arte Info. 20:15: Bob et Margaret. 20:45: Théma. 20:40: Zinema. Quai des orfèvres. Zuzendaria: Henri-Geroges. Frantzia. 1947. 22:25: En parlant un peu de Paris. 23:15: Paris la belle. 23:40: Quel Paris pour demain?. 00:40: Hip-hop queens. 01:40: Metropolis. 02:50: Amaiera.

Esku pilotako partidu bi

ETB1 • 17:00etan

Eskuz binakako neurketa bi: Ansuategi-Oliden eta Haritz-Auxkinen artekoa, eta Titin III.a-Zezeaga eta Capellan-Elkororen artekoa.

gaurko filmak

Ane Muñoz

■ CAMINO DE OREGON.

Andrew V. McLaglenen film gehientsuak bezala, zinta arin hau Mendebalde Urrunean kokatua dago eta bakero ibiltarien istorio bat kontatzen du. Douglas eta Mitchum handiek protagonizatua dago, generoko hainbat lanetan bezala. Bigarren mailako rolan, berriz, Sally Field gazte bat azaltzen da, kameraren aurrean egindako lehen lanean. Film xume eta txikia izanik ere, txukuna da, zuzena eta oso entretenigarria.

■ OSPE GARAIAK.

Zinta beliko garesti baina arrunt samar hau Bereizkuntza Gerraren garaian kokatua dago, eta egun punta-punta-koak diren aktoreek antzeztua. Mathew Broderick gaztearen alboan, Denzel Washington eta Morgan Freeman azaltzen dira, azken urteetako aktore beltz arrakastatsuetakoak. Hamaika filmek jorratu duten gai bera aukeratu zuen Zwick zuzendariak, hau da, Ipar Amerikako gerra zibil handiena, eta Freddie Francis argazki zuzendari adituaren laguntzaz irudi ederretara bihurtu; horixe da, beharbada, elementu nabarmengarriena.

■ QUAI DES ORFEVRES.

Henry G. Clouzot frantziararren intrigazko drama bitxi hau, egun klasiko bilakatua, Antoine ikertzaile azkarraren azken kasuaren inguruan garatzen da; haren urratsak gertutik jarraituzera gonbidatuko gaitu, eta gonbitari ez huts egitea gomendatuko dizuet, benetan merezi du eta. Antoine, argazki erotikoak biltzeko zaletasun handia zuen gizon bat nork hil duen jakin nahian dabil. Film ederra da, misterio eta intrigaz betea. Gidoia, oso interesgarria eta azkarra, zuzendariak Jean Ferry gidogile ospetsuarekin batera sortu zuen.

Itsaslapurren kontuak, izar guapoekin eta paisaia exotikoetan

■ **PIRATAS DEL MAR CARIBE.** Cecil B. De Mille zaharrak 40ko hamarkadan modan zeuden aktoreak bildu zituen, itsas giroko abentura luze, garesti eta aski entretenigarri bat filmatzeko. Batik bat klasi-koen erara egindako itsaslapurren abenturak atsegin dituztenek gozatzekoa da, ohi bezala argumentuz nahikoa kurtsi eta ezti- sua bada ere. Dena den, sekuentzia eta irudi ikusgarritz josita dago, eta, besteak beste, Paulette Godard eta John Wayne izarren presentziak are politagoa egiten du ipuin txiki hau ikustea.

La taberna del irlandés	♦ ♦ ♦ ♦
1963, John Ford	15:30 ETB2
Justicia desesperada	♦ ♦
1993, Armand Mastroianni	15:35 A3
Operación elefante	♦ ♦
1995, Simon Wincer	15:35 TVE1
Las aventuras de Huckleberry...	♦ ♦ ♦
1960, Michael Curtiz	16:25 T5
Camino de Oregon	♦ ♦ ♦
1967, Andrew V. MacLaglen	17:25 ETB2
Piratas del mar Caribe	♦ ♦ ♦
1942, Cecil B. De Mille	17:50 TVE1
Mrs. Dalloway	♦ ♦ ♦
1996, Marleen Gorris	20:35 C+ (f)
Quai des orfèvres	♦ ♦ ♦ ♦
1947, Henri-Georges Clouzot	20:40 Arte
Frankie et Johnny	♦ ♦
1991, Garry Marshall	20:50 TF1
Neuf Mois	♦ ♦
1993, Patrick Braoudé	20:55 F2
Amenaza en el instituto	♦ ♦
1995, Jim Wynorski	21:15 T5
Solo tu	♦ ♦
1994, Norman Jewison	21:40

El experimento Tuskegee	♦ ♦
1997, Joseph Sargent	22:00 C+ (e)
Jade	♦ ♦
1995, William Friedkin	23:10 TF1
Ospe garaia	♦ ♦
1989, Edward Zwick	23:20 ETB1
El puente de los espíritus	♦ ♦
1995, Peter Svatek	23:50 TVE1
Docteur Mabuse, le démon...	♦ ♦ ♦ ♦
1922, Fritz Lang	23:50 F3
Cerca de mi corazón	♦ ♦
1951, William Keighley	01:15 T5
El fantasma de Canterville	♦ ♦ ♦
1944, Jules Dassin	02:30 A3
Terror en Amityville	♦ ♦ ♦
1979, Stuart Rosenberg	02:35 TVE1
A un Dios desconocido	♦ ♦ ♦
1977, Jaime Chavarri	02:35 La2
La vida, el amor, la muerte	♦ ♦ ♦
1969, Claude Lelouch	02:55 ETB2
Malaventura	♦ ♦
1988, Manuel Gutiérrez Aragón	04:20 La2
Conciencia culpable	♦ ♦
1985, David Greene	04:25 TVE1

♦ TXARRA ♦ ♦ ESKASA ♦ ♦ ♦ BALEKOA ♦ ♦ ♦ ♦ ONA ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ BIKAINA

Kirk Douglas eta Robert Mitchum dira *Camino de Oregon*-eko protagonistak.

ETB 1

07:25: **Dinastia gorria.** Iraultzaren semeak.

08:10: **Euskal Herrirako garaia.**

08:15: **Superbat.** Marrazki bizidunak eta telesailak. Galaxiako ganorabakoak, Hirukiak, Etxeko txakurra, Scooby Dooren misterioak.

10:20: **Egi bidean.**

10:30: **Meza Santua.**

11:30: **Kirolez Kirol.**

13:30: **Euskal Herriatik.**

14:00: **Gaur egun.** Albistegia.

14:25: **Lazkao Txiki.**

15:20: **Eibar Kantuan.**

15:50: **Algara.**

16:55: **Kirolez kirol.** Pilota: Eskuz binaka: Ansuategi-Oliden/ Haritz-Auxkin eta Titin III-Zezeaga/ Capellan-Elkoro.

19:30: **Gaur Egun.** Albistegia.

19:50: **Kirolez kirol.**

21:30: **Txirrita.**

21:50: **Easy Peasy.**

23:20: **Zine Oro.**

Ospe garaia.

Zuzendaria: Edward Zwick. Aktoreak: Matthew Broderick, Denzel Washington, Cary Elwes. 1989.

01:20: **Hitzetik hortzera.**

03:45: **Euskal Herriatik.**

04:20: **Arbolak mintzo.**

04:55: **Musikaren dantzan.**

05:55: **Alien empire.**

06:30: **Irabazteko jaioak.**

ETB 2

09:05: **Del país de los vascos.** Dokumentala.

09:35: **Tiempo para Euskal Herria.**

09:40: **Trikitixa: La caja sonora.**

10:30: **Luar.**

11:30: **Dokumentala.**

12:25: **Europa Europa.**

12:55: **Palabra de ley.**

13:25: **Sustraia.**

14:00: **ETB kirolak.**

14:28: **Teleberri.** Albistegia.

15:30: **Zinema.**

La taberna del irlandés. Zuzendaria: John Ford. Aktoreak: John Wayne, Lee Marvin, Elizabeth Allen. 1963.

17:25: **Zinema.**

Camino de Oregon. Zuzendaria: Andrew V. MacLaglen. Aktoreak: Kirk Douglas, Robert Douglas, Robert Mitchum. 1967.

19:30: **La Peña.**

20:25: **Zoombados.**

20:58: **Teleberri.** Albistegia.

21:30: **El derby.** Kirol saioa.

22:15: **Camara acción.**

Fuerza excesiva. Zuzendaria: John Hess. Aktoreak: Paula Anglin, Bobby Bass.

23:55: **La noche fantástica.** Más allá del límite: Bits de amor. Red de consciencia Historias de la cripta (01:20ean): El vampiro reticente. Cuentos a s o m b r o s o s (01:50ean): The greible. El día de vuelta. Señorita calculada.

02:55: **Zinema.**

La vida, el amor, la muerte. Zuzendaria: Claude Lelouch. Akt.: Amidou, Lisette Bersy, Marcel Bozzuffi. 1969.

04:50: **Asteberri.**

irratia

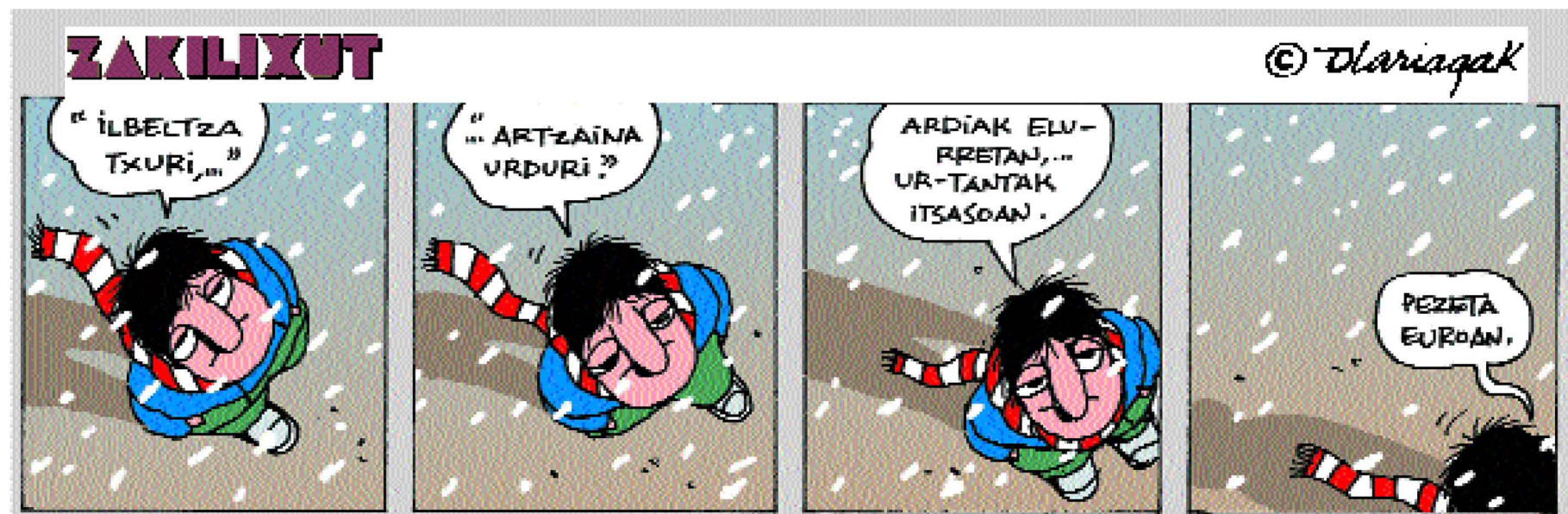
Arrate Irratia: FM 87.7 ● Bizkaia Irratia: FM 102.6 ● Bilbo Hiria: 96.0. ● Euskadi Irratia: OM 1.161 ● Euskalerrria Irratia: FM 91.4 ● Herri Irratia: FM 99.8 / OM 1224 ● Gure Irratia: FM 106.6 ● Irulegiko Irratia: FM 91.08 ● Segura Irratia: FM 89.2 ● Xiberoko Botza: FM 88.8 ● Xorroxin Irratia: FM 107.5.

Euskadi Irratia. Egunkariei begiratua emanez hasiko dute goiza gaur, 10:00etan: gaurkoei, antzinakoei, eta *Bide Batez* datorren astean gehien aipatuko diren kontuei errepasoa emango zaie. Bi ekitaldi ekarriko dira gogora: Gipuzkoan, Lazkaoko Astotxo festa; eta Bizkaian, Gernika eta Lumok bat egin zuteneko 117. urteurrena. Lehen orduari errematea bertso sorta

batek emango dio. 11:00etan, Goizuetako Irune eta Patxi anai-arreba trikitilariak ordubeteko dantza saioa eskainiko dute. Eguardian, eguraldiaren berri jaso ondoren, entzuleen txanda izango da Arantxa Arza eta Jexux Artetxe aurkezleek proposatutako jokoarekin.

Herri Irratia. Goiz Goizean hasiko dira Asier Tutor eta Nagore Olkots, 08:00etatik

13:30etara, tartean erlijoari tokia eginez. Arratsaldean, berriz, J. Torquemadarekin bidaiaitzeko aukera izango da, *Brújula* beti gidari. Hitzordua 14:30etan da. Eta kirol-zaleentzat, berriz, futbola zuzenean: Real Sociedad-Salamanca partiduari buruzko xehetasun guztiak jakin nahi dituenak aukera ederra izango du arratsaldeko 16:30etatik aurrera Herri Irratian.

Kate motzean

♦ Ramon Etxezarreta • POLITIKARI ETA IDAZLE

«GAL aferan politika patetikoa darama PSOEk»

► 'El Diario Vasco'n zutabe bat egiten zenuen euskaraz. Gaztelerara pasatzean barkamena eskatu zenuen.

Sabino Aranak idatzi zuen hizkuntzan idazte-agatik egin nuen.

► Galeuscan izan zara askotan euskal idazle moduan. Benetan uste duzu euskal, kataluniar eta galiziar nazionalitateak espainiarrak direla?

Ez direnik ere ez dut ikusten.

► Euskal Herrian Euskarak (EHE) salatu zuenez, beste herri batzuekin konparatuz diru gutxi bideratzen du Donostiako Udalak euskal gaiei dagokienez.

Zazpi lurraldeetako edozein udalen euskara kontuetako gastuak Donostiako udalekoekin konparatuz, denak geldituko lirateke Donostiaren atzetik.

► Zenbat boto hartzen ditu PSOEk Urrestillan?

Azkenekoetan igo egin gara, bost.

► Beraz, Urrestillara joaten zarenean lekuz kanpo sentituko duzu zure burua....

Bai zera! Beste leku as-

kotan bezala gehiengoaren pertzepzio ezberdina ditudala sentitzen dut. Han, denok euskaraz hitz egiten dugun arren, ia denak dira, al-diz, nazionalistei botoa eman, elizaz ezkondu eta EUSKALDUNON EGUNKARIA erosten ez dutenak.

► Oraingo giro politikoa mantentzen bada, zenbait kinielaren arabera laster Donostiako Udaleko botere gune horretatik kanpora zozte...

Ja, ja,

► PSOEren barruan korronte euskaldun bat bultzatu nahi zenuen. Zer bait lortu al duzu?

Ezta *vasquista* hitzaren itzulpena ere oraindik. Baina Donostiako alkatea bada nor, e?

Ramon Etxezarreta Urrestillarra Donostiako Udaleko PSE-EEko zinegotzi dugu azken urte hauetan. Euskal Hiztegi Erotikoa publikatu zuen honek ez du trabarik mingainean.

PSE-EE eta EH aliatuak izatera behartuak gaude

► Nola konpontzen zara Buesarekin?

Ez dut harreman pertsonalik. Politikoki urrun gaude. Hala ere, bera da hezkuntzako eskumena herri honetan

subirauki erabili duen bakarra. *Chapeau!*

► Vera eta Barrionuevo kaleratu izanak poztzen zaitu.

Ez. Beno. Patetikoa da azken hilebate hauetan gure alderdiak daraman

politika gai horrekin. Badirudi besterik ez daukagula. Eskertuko nieke barkamena eskatzeko talantea edukiko balute. Partiduan zenbait jende burua non ez-

kutatu ez dakigula gailtza.... Vera eta Barrionuevo askatzeko eskatuz Guadalajaran astean behin bildu? Ni antipodetan nago.

► Zuen presoak askatu dituzte.

Noren presoak?

► Zer iritzi duzu PPren kartzela politikari buruz?

Kartzela politika hau Mujikaren garaian diseinatu zen EAJren konplizitatearekin. Orain zenbait jende legez kanpoko dela esaten ari da. Horretan ere zenbaitek eskatu behar dio herri honi barkamena. Espero dut hemendik sei hilabetera arazo hori ez egotea.

► Bientziaren eta abertzalekasunaren aferak alde batera utzita PSOE eta HBren pentsakerak ger-

tu al daude?

Epe ez oso luzera aliatuak izatera behartuak gaude, egun ezinezkoa badirudi ere.

► Nola bizi duzu ETaren su etena?

Espero dut behin beti-koa izango dela.

► Barne Sailak bizkarzainak kendu al dizkizu zuri ere?

Ez zizkidan inoiz jarri.

► Baina 97an bazenituen....

Bai. Hamaika urteko semea ere ibiltzen zitzaidan horretan. Izorratu egin behar!

► ETaren jomuga ikusi al duzu sekula zure burua?

Ez.

► Greba Orokor batean burua estalita Urrestillako Elkarteari eraso omen zenioten. Kale borrokan ere aintzindari zaitugu...

Txibato alena! Zeinek esan dik?

► Nola ikusten duzu ETB?

Medio publiko baten existentzia justifikatzen duten arrazoietakoa bat bera ere ia betetzen ez duela.

► Eta Ertzaintza?

Trafikoa beste eskumenik ez zuela izango esaten zutenak irabazi dutela esaten ari dira.

► Zenbat irabazten duzu urtean?

Zazpi milioi gordin.

• Mikel Markez •

Intx

N STI N F m h C I t h, 21

TL 3 2 3 - 3 2 / Ex 3 223 3

I UNEN

TL S N r s t - TL 3 235 33

E G N I r r, I - TL 37 5

E m I I n k I c m

X I r

I U E N C m 3,1

TL 22 1 7 / 22 1 - F x 211 1

E m I X I I I c m

rr

G ST I L I Z N S n m n z, 7

TL 51 51 - F x 5195 1

S n m n I z, 7

TL 52 33 - F x 52 2212

E m I r I c m

Urr tx n rr

IL N I I r t, 2

TL 2 22 / 2 3 - F x 2 235

E m I U r r n r I c m

MEGADENDA

IN EN K
TE INTE NET-EN

megadenda

www. I . c m / m n

BILINTX

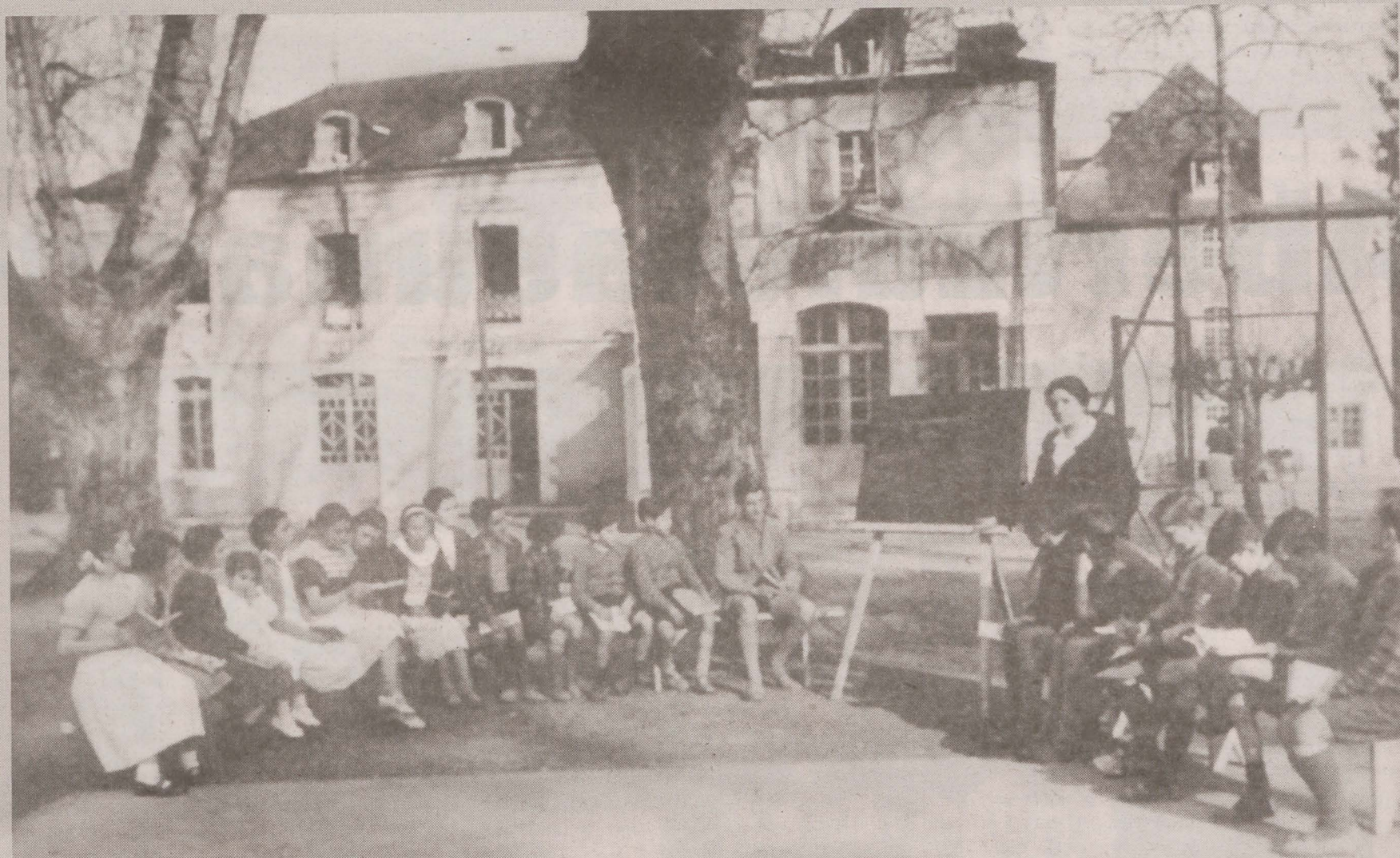
KALBADOR

URRESTILLARRA

■ ■ ■
Sorne Untzueta, Polixene Trabudua... eta beste hainbat emakumek paper garrantzitsua jokatu zuten abertzaletasunaren eta euskararen transmisioan mende hasieratik Gerra Zibila arte, eta handik beste urte batzuk arte. Haien lanaren hurbilpena da hau.

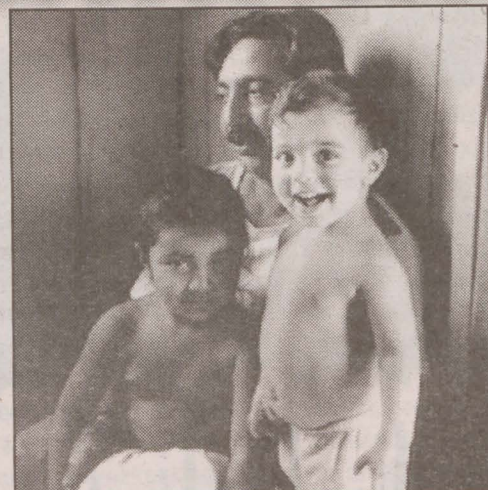

Emakumeak eta abertzaletasuna

Sorne Untzueta euskal umekin erbestean. Saint-Christaud (1939).

Hamar urte Chico Mendetik gabe

XX.
mendeko
euskal
pertsonaiak

gaur:

Sabino
Arana

ase ta gose jan ohiturak berde bizi gaztainondoak nabigatzen netscape

GERRA ZIBILA ARTE HEGO EUSKAL Herrian emakume abertzaleek naziogintza barruan egin zuten lana, historiagileek dokumenta dezaketenaz gain, beste esanahi esanguratsu batez agertzen zaigu emakumeon bizipen pertsonaletatik aztertzen dugunean. Izan ere, mila-ka emakume nazioaren eraikuntza-aren inguruan biltzea generoen erai-kin tradizionalean kokaturik egon arren, partaidetza politiko eta sozialerako bidea jorratzea suposatu zuen, testuinguru hartan objektu izatetik historiaren subjektu izatera igaroaz. Eta protagonismo hau ez da nik neuk neure aulkitik hirurogei urte igaro ostean ondorioztatutako zerbait, baizik eta euren kontakizun pertsonaletan ederto azpimarraturik agertutako bizipena.

Euskal nazioaren inguruan ardazturiko espazioen zabaltze edo irekitze hau (hitzaldiak, mitinak, desfileak, hauteskundeetarako erroldak, umeen sozializazioarekin lotutako lan propagandistikoak, lan

literarioa, ongiegitearen esparruak, irakaskuntza...) baina, ez zen arrazoi politikoaren izenean burutu, lanaren banaketa sexualetik eratorritako eskemak zalantzan jartzen ez zuen aberrigintzarenean baizik. Gauzak horrela, emakumeek euren familietan zein euskal familia handian «naturak» ezarritako ama eta emazte papera betetzen jarraitzen zuten, politikagintzak gizonezkoen zeregina izaten jarraitzen zuen bitartean. Ideologia honek, esate baterako, iraultza garaian Guyomar diputatu frantziarrak 1793an «ama errepublikanoei» egokitzen zien irakurketarekin kidetasun nabariak ditu: «Emakumea barruko gaiez arduratzen da; gizonezkoa, aldiz, kanpoko gaiez... baina familia handiak norbanakoaren familia txikia menperatu behar du; bestela interes pribatuak interes orokorra hondoratuko luke berehala» (1). Bistan denez, planteamendu honek orduko emakume hauei abantaila nabariak ekarri zizkien, zeren sexuen arteko istilurik sortu gabe beraiek

desiratzen zuten nazio esparruan esanguraz eragiteko baliagarri bilakatu baitzuten.

Pentsa daitekeenaz oso bestela, emakume abertzaleek Errepublika garaian gauzatutako sozializazio politiko hau ez zuen gerrak galarazi. Frankismoa ezarri zenetik, eginkizuna garai berrietara egokitu, baina, oro har, emakumeen funtzio nagusia zen identitatearen igorketak bere horretan jarraitu zuen. Hona ekarriko ez ditugun arrazoiak direla medio, gerra aurreko jardueretan jarraitu zutela baieztatu dezakegu. Eginkizun hau, ordea, hainbat modutan burutu zen. Oro har, identitatearen irakasken eta transmisioa familia esparruetara plegatu zela esango genuke, baina espazio komunak eraiki ezin edo bitartean bakarrik. Intentsitate ezberdinekin baina Iparraldeko eta erbesteko guneetan. Emakume Abertzale Batza berriz antolatu eta gerra aurreko ekintzekin jarraitu zuela antzeman daiteke: euskarazko eskolak, euskal doktrina, dantzak, diru-bilketak (tonbolak, zozketak...).

EABko talde hauek eginkizun sozializatzaileaz gain beste zeregin garrantzitsu batez (beste alde batetik berria ez zena) ere egin zuten topo: presoekiko eta egoera txarretan zeuden errefuxiatuekiko laguntza material eta ekonomikoa. Erbestean zeuden EABko taldeek dirua bildu eta Iparraldean antolaturik zegoen EABren eskuetara heldu ondoren, Hegoaldean antolaturik zeuden lau hiriburu-taldeetara banatzen zen, azken horiek tokian tokiko beharrei aurre egiteko. Sare honetako partaide eta diru iturri garrantzitsuenetako bat, besteak beste, Carcasko EAB izan zen, eta, haren bitartez eskuratu ahal izan dugun dokumentazioaren arabera, frankismoak iraun bitartean martxan izan zen zirkuitu hau.

(1) DUBY & PERROT (1993): Historia de las mujeres. IV. liburukia. Taurus. 38. orria.

• Idoia Fernandez

PEDAGOGOA, EMAKUME ABERTZALEAK ETA IDEOLOGIAREN TRANSMISIOA IKERTZEN ARI DEN TALDEKO KIDEA

Abertzaletasunaren

amak

Sorne Untzueta, Lemoako ikastetxeko haurrekin (1927).

FAMILIAKO AMA ETA EMAZTE BAINO ZERBAIT gehiago izan dira euskal emakumeak historian, horretaz guztiaz gainera *abertzaletasunaren ama* izan baitira. Euskara irakasten, *maistra* lanetan edota emakumeak trebatzen jardun dute abertzaletasunaren sorreratik orain hamarkada batzuk arte —tartean Espainiako Gerra Zibila eta II. Mundu Gerra izan direla—. Batzuetan, antolatuta, Emakume Abertzaleen Batza (EAB); bestetan, antolatu gabe, seme-alabak eta belaunaldi berriak abertzaletasunaren eta kristautasunaren bidean hezi dituzte. Batzuk, etxean; besteak, eskolan, eta beste hainbat EAJko batzokietan edota EABren elkarteetan, ideologiaren transmisioan aritu dira urteetan komunitate euskaldun eta abertzalea osatzeko asmoz.

Amatasunetik nazionalismora

XIX. mendearen amaieran eta XX. mendearen hasieran hainbat elementu berri agertu ziren, ordura arteko euskal bizimodua kolokan jar zezaketenak. Industrializazioa hasi zen, eta horrek nekazal giroko Euskal Herriaren ohiturak arriskuan jarri zituen. Gainera, euskal foruak galdu berri ziren. Abagune horretan sortu zen euskal nazionalismoa eta eratu zen EAJ alderdia. Zuten asmoa zen sortzear zegoen gizarte berri horretan nazionalisten komunitatea egitea, euskaldunen gizartea mantentzea, alegia. Era berean, orduko kontrako bi ideologia —liberala eta kontserbadorea— batean biltzea lortu zuen alderdi jeltzaleak, burgesia bereganatzea lortu baitzuen. Neurri batean euskal burgesia bera izan zen nazionalismoari bultzada eman zion sektorea.

Emakumeei dagokienez, Sabino Aranak hainbat irizpide ezarri zituen. Emakumeek beren funtzio «naturalak» agintzen diena betetzen jarraitu behar zutela zioen, hots, ama eta emazte izan behar zutela. Bere ustez, emakumeen izakera ahula, berekoa eta gaiztoa zen, ondorioz, gizonak ez zion utzi behar harena ez zen esparruan lan egiten. Alde batetik, amatasunaren funtzioa goraipatu, eta bestetik, emakumearen irudia gaitzetsi egiten zuen alderdi jeltzaleko buruzagiak. Horrek agerian jartzen du kristautasunarekin estu loturiko ideologia zela —paradisuen galera eta Adan eta Ebaren pasarte—.

Hala ere, eta gizonaren menara egon arren, amatasunaren funtzioari dimentsio zabalagoa eman zioten emakume abertzaleek. Garai hartan Ropero Vasco izeneko taldean elkartu ziren lehen aldiz emakume nazionalistak. Elkarte horrek emakumeak antolatu bazituen ere, beren betiko funtzioarekin lanean jarraitzeko xedea zuen. Hau da, beharrean zeudenei laguntza ematea. Hori bai, euskaldunei bakarrik laguntzen zieten.

Nazioaren auzia generoen arazoaren gainetik

1918ra bitartean aldaketa handiak izan ziren mundu osoan. Besteak beste, lanaren bitartez, bizitza publikoan emakumeen parte hartzea handiagotu egin zen, nahiz eta hori Euskal Herrian ez zen askorik atzeman. EAJ ez zegoen emakumeak bizitza publikoan protagonismoa hartzearen alde, are gutxiago emakumea politikan esku hartzearen alde. Emakume abertzaleek, aldiz, bildu eta aberriaren alde zerbaitegin behar zutela uste zuten, betiere ema-

Polixene
Trabudua,
Maria Teresa
Zabala eta
Haydée Agirre
emakume
hizlariak.

Abertzaleen arteko lotura afektiboa lantzeak berebiziko garrantzia izan du euskal nazionalismoaren komunitatea eratzerako orduan. Eta lan hori emakumeek egin dute.

kumearen «zereginetatik» aldendu gabe. Hala, aberria eraikitzen ari zirela argudiatuta, ideologia nazionalista zabaltzeari ekin zioten. Batez ere, harreman pertsonalen bitartez zabaldu zituzten ideia horiek, eta *Euzko Deya*, *Euzkadi* eta argitalpen gehiagotan ere hartu zuten parte. Carmen Errazti izan zen emakume haietako bat, gerora eratu zen Emakume Abertzaleen Batzako kideetako bat hain zuzen.

Bestalde, *Etxakin*-en agertutako idatzi baten bitartez, emakume euskaldunak umila, zintzoa eta apaingarririk gabea izan behar zuela finkatu zen. Esanekoa eta

familiari eta aberriari eskainia, nazionalismoaren ideiak zabaldu eta abertzaleen familiari batasun afektiboa emateko zeregina euren gain hartzen joan ziren emakume abertzaleak. Ondorioz, ez zuten gizonezkoen eta emakumeen arteko harremanean berrikuntzarik proposatzen; beren egitekoa aberriaren alde jarri besterik ez zuten egin.

Maria Aizpururen atxiloketak emakumeen antolaketa areagotu zuen

1921. urtean atxilotu zuten Maria Aizpuru emakume abertzalea, nazionalismoaren alde jarduteagatik. Arrazoi horrengatik espetxera sartu zuten lehen emakumea zelako-edo, propagandarako aparteko tresna izan zen alderdi jeltzalearentzat. Horren ondorioz sortu zen Federacion de Juventudes Vascas erakunde nazionalista, 5.000 bazkiderekin. Eta emakumeak alderdi horren baitan hasi ziren lanean. Gauzak horrela, areagotu egin ziren emakumeek prentsan egin ohi zituzten kolaborazioak: *Emakumea eta aberria* argitalpenaren bitartez, emakumeek aberrigintzaren alde zer egin behar zuten azaldu eta hori egitera bultzatzen zituzten gainerako euskal emakumeak. Abagune horretan, Marokoko gerra garaian, sortu ziren Junta Nacionalista Vasca de Socorro edota Junta de Se-oras. Elkarteak beharrean zeudenei laguntzeko soilik izan arren, indartzen zihoan emakume abertzaleen arteko antolaketa.

Irlandako Cumann na mban emakume elkartearen eredu

Elias Gallastegiren eskutik sortu zen 1922an Emakume Abertzaleen Batza Irlandako emakumeen eredu adibidetzat hartuta. Gallastegiren ingeleseko irakasleak eman zion Irlandako emakume nazionalistak biltzen ziren Cumann na mban erakundearen berri. Erakunde horrek nazionalismoaren propaganda egiten zuen, beharrean zeuden herritarrei laguntzeaz gainera.

Ondorioz, Emakume Abertzaleen Batza eratu zen ondorengo lanak egiteko: nazionalismoaren aldeko propaganda egiteko, beharrean zeudenei laguntza ematen jarraitzeko, haur eta emakumeak abertzaletasun eta kristautasunean hezteko eta abertzaleen arteko lotura afektiboa eratzeko.

Transmisio ideologikoa aztergai

Espainiako Gerra Zibilak, hein handi batean, ordura arteko ekimen abertzale eta euskaltzaleak eten zituen. Hala ere, zenbait kasutan ezkutuan aritu arren, Emakume Abertzale Batza elkartu ziren hainbat emakume zeregin horretan jarraitu zuten. Hori bai, lehen baino esparru murriztagoan aritu ziren abertzaletasunaren sentimendua eta ideologia lantzen, hots, familiaren esparrura mugatu behar izan zuten transmisio ideologikoaren zeregina. Horretaz gainera, preso, errefuxiatu eta errepresaliatuei paregabeko laguntza eman zieten urte haietan.

Gerra osteko garai haiek dira, hain zuzen, Idoia Fernandez, Arantxa Uribe-berria, Lutxi Larrazabal eta I-aki Zabaleta pedagoak, besteak beste, egitza ikerketaren muina. Azterketa heziketaren abiapuntutik garatu dute, beraz, emakumeak abertzaletasuna nola transmititu zuten aztertu dute. Ikerketak bi alor jorratu ditu: alde batetik, behin Gerra Zibila amaituta Hegoaldera etorri eta bertan ezkutuan lanean jarraitu zuten emakumeen egitekoa; eta bestetik, Iparraldean eta erbestean gelditu eta han jardun zuten andrazkoek egitza

lana. Iparraldean eta erbestean, Hegoaldean ez bezala, Emakume Abertzaleen Batza berriro sortu eta agerian aritu zen lanean.

Metodologia neketsua jarraitu dute ikerketa egiteko, artxibo urria eta azterketa gutxi egin baitira emakumeen lanari buruz, eta are gutxiago emakume abertzaleei buruz. Beraz, eurek osatu behar izan dute informazio-iturri sarea, eta hainbat elkarrizketaren bitartez lortu dute hori. Gutxi gorabehera, EABn antolatuta zeuden 40 emakume elkarrizketatu dituzte. Ikerketa lana amaitu duten arren, guztia bildu eta liburuxka batean argitaratzea falta da ikerketa lana amaitutzat emateko.

→ Abertzaleen arteko lotura afektiboa lantzeak berebiziko garrantzia izan du euskal nazionalismoaren komunitatea eratzerako garaian. Izan ere, ideia politikoen bitartez baino gehiago sentimenduen bidez elkar-zen zituzten euskaldunak. Eta horrek indartu egiten zituen euren arteko loturak, komunitatea banaezina bihurtuta.

Bestalde, EAJ alderdiak antolatutako hitzaldi eta ekintzetan parte hartu arren, gizonen esanetara moldatu behar izan zuten euren lana, emakumeek ez baitzuten alderdiaren barruan inolako botere eta eskubiderik.

Primo de Riveraren diktadurak (1923) legez kanpo utzi zuen EAB; hala ere, lanean jarraitu zuten emakume abertzaleek. Hala, «etxe-eskolak» eratu eta emakumeek euren etxeetan eskolak ematen hasi ziren, abertzaletasunaren ideologiari jarraituz. Ikasgai akademikoez gainera, dantza, musika eta antzekoak irakasten zituzten nolabaiteko kultura maila zuten euskal emakumeek. Julia Fernandez izan zen emakume haietako bat. Bere ustez, etxe-eskolen bitartez ezin hobeto elkartzen ziren familia eta aberriaren alde emakumeek egin beharreko zeregina.

Espainiako II. Errepublikak (1931) emakumeak jarduera publikoan gehiago parte hartzera bultzatu zituen. Izan ere, garai hartan lortu zuten emakumeek bozkatzeko eskubidea. Hala, EAB berriro sortu zen, Bilbon, eta bere historiako garairik opor-enetakoak ezagutu zituen. 1932. urtean 84 emakume hizlari ari ziren alde batetik bestera ideia nazionalistak aieratzen, eta 500 emakume abertzale irakasle ziren. Hainbat emakumek, Polixene Trabuduak eta Sorne Untzueta kasu, aberrigintzaren aldeko hitzaldi arrakastatsuak eman zituzten. Berrikuntzarik garrantzitsuenetako bat, ordea, emakumeek bizitza publikoan parte hartzearen alde egin zituzten autoafirmazio ekintzak izan ziren. Euskal emakume eta amaren aldeko omenaldi publikoak egin zituzten, euskal aberriaren alde egiten zuten guztia aintzat har zedin.

Gerra Zibila: antolaketa ofizialaren etena eta ezkutuko lanaren hasiera

Gerra iritsi bitartean EABn antolatuta jarraitu zuten emakumeek. Bai familian, bai eskolan, bai hitzaldietan, hurkoa lagundu eta aberriaren alde euskara ikasteko eta ohiturak gordetzeko deia egiten zuten emakumeek. Gerra Zibilak (1936), ordea, erbestera bidali eta haien lana eten zuen. Hala ere, etena ez zen luzea izan. Emakumeek beren familian eta inguruan jarraitu zuten abertzaletasunaren ideiak lantzen, eta, gainera, lan ugari egin zuten euren familiek eta beste euskaldunek garai latz haietan ahora zer eraman izan zezaten.

Emakumeek euskara, ohiturak eta erlijioa irakasten jarraitu zuten Iparraldeko euskal kolonian edota Amerikako euskal etxeetan. Eta Hegoaldean, berriz, ezkutuan aritu arren, euskal errepresaliatuentzat dirua bildu eta banatzeko ardura hartu zuten emakumeek. Diru kopuru handiak jasotzen zituzten Ameriketako euskaldunengandik, eta kasik frankismoa bukatu arte, hura bildu eta banatzeko emakume sareak zeuden antolatuta bai Iparraldean eta baita Hegoaldean ere.

• Ainhua Oizartzabal •

Sorne Untzueta EABko KIDE, ABERTZALE MILITANTE ETA IRAKASLE IZANDAKOA

MONICA DEL VALLE

Algortan bizi da Sorne Untzueta, Utarsus, 98 urteko emakume abertzale kementsua. Gutxi falta du, beraz, XX. mendea osorik bizitzeko. Hainbat olerki idatzi ditu, eta haur ugariren irakasle izan da urte horietan guztietan. Emakume Abertzaleen Batzako kide, euskaldunen aberria aldarrikatzen jardun zuen han eta hemen gerra hasi aurretik eskaini zituen hitzaldietan. Erbesteko bizimodua ezagutu du, baita seme-alabengandik banatuta bizitzea zer den ere; hala ere, inoiz ez du dudan jarri bere militantzia. Bere alaba Sorne eta honen alaba Mirenek lagunduta egin diogu elkarriketa Utarsusi.

■ Zergatik izenpetzen zenituen zure artikulu eta idatzia Utarsus ezizenarekin?

Protagonismorik ez genuelako nahi. Egin bai, baina geure izena jarri... ez! Inork ez zuen ipintzen bere izena, eta ez beldurra genuelako, protagonismoa ez lortzearen baizik. Baina esan behar zena esaten genuen.

Utarsus izenaren jatorria ondorengo da: u Untzuetaarena, *tar* Untzuetaatar jatorria adierazteko, eta *sus* Sorneren hasierako hizkia. Izan ere, Sabino Aranak euskarazko s hizkia *sus* zela adierazi zuen euskarazko alfabeto berrian.

■ Sabino Aranaren ideiak jarraitu izan dituzu...

Gu Sabino Aranaren jarraitzaile sutsuak izan ginen, baina orain pentsatzen dut beste modu batera, aldatu egin naiz. Honezkero gizatasuna nazionalismoa baino hobea da.

■ Zer ideia zabaldu nahi zenituen zure idatzi eta hitzaldien bitartez?

Euskaldunen aberria Euskadi dela! Ama maite den lege, aberria ere maite behar da. Eta aberriaren gainetik Jaungoikoa. Hori esaten du eus-

kal ereserkiak, eta ikurrinak zera esan nahi du: gorria odola da, euskaldunen enda (arraz); San Andreseko gurutze orlegia, berriz, askatasuna; eta, azkenik, horren guztia gainetik dagoen gurutze zuriak Jaungoikoa irudikatzen du. (Hori esan eta gero euskal ereserkia abestu zigun Sornek).

■ «Haize gozo batek hunkitu egiten nau eta haize erauntsiak ez nau botatzen», esaldi horrekin definitu zaitu bilobak zure idatzia biltzen dituen liburuan. Emakume Abertzale Batzaren elkartzen zineten emakumeak definitzeko balio al du esaldiak?

Izan liteke, emakumeak beti apal-apalak, burua makurturik, gizonaren azpian... baina emakumeek eurek gura zutena egiten zen azkenean. Lana egiten genuen, bai, baina burua altxatu ez, apal-apal.

■ Zertarako elkartu zineten emakume abertzaleak EABn?

1931. urtetik aurrera boto eskubidea zuen emakumeak, eta emakume errepublikanoak eta sozialistak aurre hartzen ari zitzaizkigun. Guk ere elkartu eta lanean hasi behar genuela pentsatu genuen. Hala hasi ginen, eta horrela jarraitu dugu. Nik hitzaldiak emateko prestatzen nituen emakumeak; nik idatzitako hitzaldiak beste batzuek

«Burua makurturik, baina emakumeek eurek gura zutena egiten zuten»

irakurri ohi zituzten, baina horrek ez zion axola. Garrantzitsuena jendea mugiaraztea zen.

■ **Nola gogoratzen dituzu zuk eskaini zenituen hitzaldiak?**

Hitzaldia prestatu eta buruz ikasten nuen eman aurretik. Polixene Astrabuduak ere hitzaldi mordoa eskaini zuen, oso ongi hitz egiten zuen, sentimenduz beterik. «Tierra vasca» nola esaten zuen ikusgarria zen!; zer esaten zuen baino nola esaten zuen gustatzen zitzaidan.

Bermeoko hitzaldian, adibidez, nire aurretik erdaraz eman zuen hitzaldia ekonomista batek, hitzaldi zuzena baina jendeak jarraitzeko zaila. Nire txanda heldu zenean «Aupa bermeotarrak!» oihuarekin hasi nuen hitzaldia, euskaraz. Jendeari asko gustatu zitzaion, zorion ugari jaso nituen.

■ **Irakasle izan zinen Gerra Zibilaren aurretik Bizkaiko hainbat ikastetxetan. Nolako haurrek hezi nahi zenituzten emakume aberzaleek?**

Dena irakatsi behar genien; hori bai, euskaraz. Eta ikasleen gurasoek askotan ez zuten nahi izaten euskaraz irakastea, nahiago zuten erdaraz irakastea. Ni, berriz, 16 urterekin hasi nintzen euskara ikasten, Gotzane Gallastegik lagunduta (Elias Gallastegiren arrebak). Berak sartu ninduen abertzaletasunaren munduan.

Oraindik etortzen zait bisitatzeraz nire ikasle izan zen bat; orain 75 urte ditu. Berak edukiko zituen hamar urte inguru eta nik hogeita bat bere irakasle izan nintzenen. Nire ikasle asko izan dira nazionalistak!

■ **Zer da zuretzako, Sabino Aranak aldarrikatzen zuenari helduz, euskotarra izatea? Zer garrantzi du euskarak?**

Euskotarra izateko enda da garrantzitsua, ahotik bakarrik ez da, odola behar da. Nire ustez, ezkonduko nintzen gizona hemengoa, katolikoa, nazionalista eta euskalduna izan behar zuen. Honez gero, ordea, euskara jakitearekin nahiko daukagu. Euskotar guztiak ez dira onak, toki guztietan legez onak eta

MONICA DEL VALLE

txarrak daude. Sabineek gura zuen enda, eta guk berari jarraitu genion. Lehenengo bakoitza, gero sendia, ondoren enda eta azkenik gizadia. Orain beste gauza bat pentsatzen dut, beste gauza zabala-goa bat: euskara jakitearekin nahikoa da. Eta euskara jakiteko maite egin behar da euskara, maite behar dira hemengo gauzak, eta egin behar da euskaraz hitz egin. Aldatu naiz asko; izan ere, garai bateko hogeita hamar urteak hiru aldiz biderkatuta dauzkatz orain.

Semeak ama maite duen legez, guk maite dugu aberria. Eta euskara edo aberria lotuta baldin badago ba askatu egin behar da.

■ **Gerra Zibilaren ondorioz kanpora joan behar izan zenuten, aurrena Iparraldera eta gero Parisera.**

Genuen guztia utzi, dena itxi eta hemen-dik alde egin genuen. Lau umegaz eta ezer barik joan nintzen, baina Agirretarrek esan zidaten euren familiarekin joan nintekeela. Goizeko Izarra itsasontzian joan ginen Euskal Herritik kanpora ni eta nire lau umeak, nire ahizpak lagunduta. Jertseak egiten eta

«Emakume errepublikanoak eta sozialistak aurre hartzen ari zitzaizkigun. Guk ere elkartu eta lanean hasi behar genuela pentsatu genuen»

erdarazko klaseak ematen lortzen nuen diru pixka bat, han berez ezin genuen beharrik egin; turista legez geunden. Bordelen, Saint Christauden eta Kanbon egon ginen.

Erresistentzian ere aritua naiz, senarrarekin batera —Gregorio Errazti—. Nik paperak eramaten nituen golkoan gordeta eremu libretik okupatutako eremura. Beldur handia pasatu nuen, ofizial alemaniarren erregistroen beldur nintzen.

■ **Zuk hasitako bidea bukatu al dago? Zer lan gelditzen da egiteko?**

Orain gauza asko ari dira egiten. Euskara batuaren alde lan asko ari da egiten —ez da bizkaitarra, baina guztiok ulertzeko hizkuntza behar denez...—. Euskaldun guztiok elkartu egin behar dugu, bereizketak txarrak dira. Orain elkartu gara eta bata bestearen akatsak onartuz egin behar dugu lan, nahi dugun helburua lortzeko. Elkarketa hori berri pozgarria izan da niretzat.

• Ainhua Oiarzabal • ALGORTA

1999. urte hasiera borobila atera zaigu ...

Hamar urte oihana

Duela hamar urte hil zuten Chico Mendes, Amazoniaren defenditzailea

ABENDUAREN 22AN 10 URTE bete ziren Darly Alves lurjabearen esanetara zeuden pistolariak Chico Mendes erail zutenetik. Amazoniaren eta bertako biztanleen aldeko mugimenduen buru zenaren hilketak mundu guztian izan zuen oihartzuna.

Hamar urteren buruan, oihanaren deusezteak aurrera darrai, eta Chico Mendesek irekiriko bideak ez dute esperotako garapenik ezagutu. Chico Mendes eta bere ekarpenak gogoratzeko ekintza ugari ari dira garatzen haren sorlekuan, Acren: Conselho Nacional dos Seringueiros-ek bilera berezia egin du Xapurin; Rio Brancón, Amazoniako hainbat toki eta komunitate ordezkatzuz etorritako 200dik gora emakumek Amazoniako Emakumeen I. Bileran egin dute; Acreko unibertsitateak Chico Mendes omendu du, *honoris causa* doktore izendatuz...

Oihaneko langileen ordezkari

Chico Mendes 1944an sortu zen, Acreko oihaneko etxola batean. Bere familia, beste hainbaten antzera, *Hevea brasiliensis* (Seringeira) zuhaitzari latexa erauztetik bizi zen. Lan horretan eman zuen bizitzako zatirik handiena. Goma sortzeko erabiltzen zen latexaren erauzketak diru asko ekarri zuen Brasilera, eta garairik hoberenetan (XX. mende hasiera eta II. Mundu Gerra) Brasilgo esportazioen %40 izan zen. Hala ere, aberastasun hauek ez ziren sekula oihaneko seringeroen etxoletaraino iristen. Familia horiek erdi-esklabotza sisteman lan egiten zuten, lurren eta zuhaitzen jabe ziren *patroien* menpean. Patroiek, soldataren trukean, munizio, janari, erregai eta arropaz hornitzen zituzten seringeroak, erabateko menpekotasunera behartuz eta inoiz kitatu ezingo zituzten zorrak sortuz. Esklabotza berezi honen eragileetako bat seringeroak oihanean erabat bakarturik egotea zen. Biltzeko arazoak izan arren, gertatzen ziren protestaldiak eta kexak; isilpetik irteten ziren pertsona hauek patroien indarkeria bortitzena jasaten zuten... Oihanean gorpu bat desegertaraztea gauza errazegia zen.

Chico Mendes

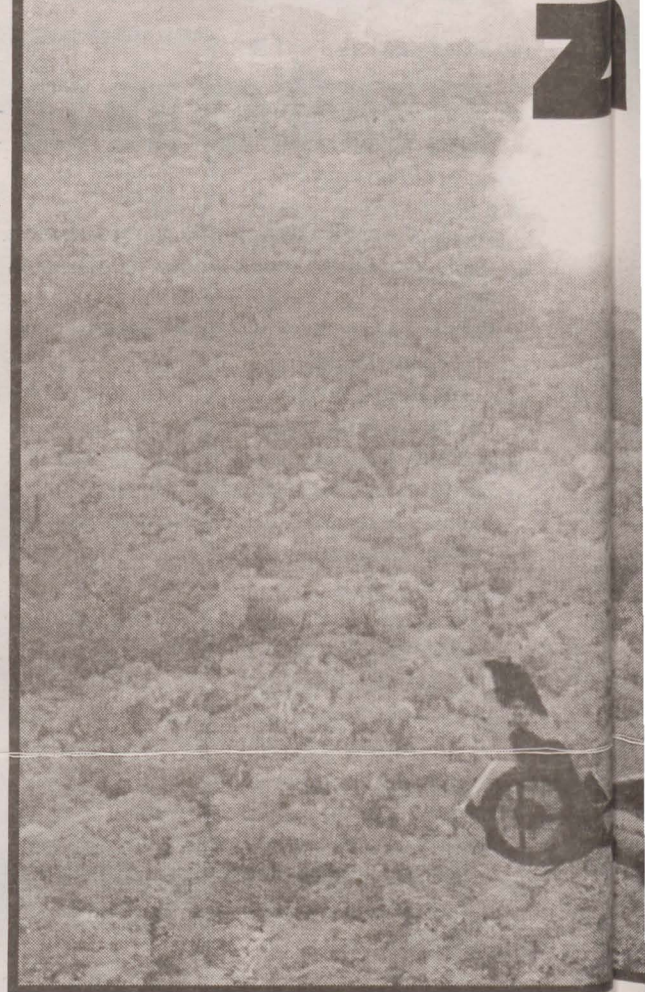
Asiako *Hevea* landaketek eta goma sintetikoaren ekoizteak errentagarritasuna kendu zioten Amazoniako latexari, eta azken berrogei urteetan latexerauzketa lanak gainbera bortitza ezagutu du. Patroiek, negozioaren ahultzea ikusirik, lurak Brasil hegoaldeko enpresariei saldu edo aberastasan berriak eskaintzen zituzten jardueri ekin zieten. Hala, seringeroen jabe zirenek oihanak gupidarik gabe moztu zituzten eta haien tokian behialde handiak ezarri, lur haietan bizi ziren seringeroak kanporatuta. Seringero asko eta askok Rio Brancoko fabela-etxeak bete zituzten, miseria eta indarkeriazko zuloan betiko murgilduz, baina beste talde handi batek, txikizio-makinari

aurre eginez, bere ohiko bizimoduari eutsi zion.

Askapenaren teologia bultzatzen zuten apaizen laguntzaz, seringeroak sindikatuetan antolatzen hasi ziren. Sindikatuek seringeroen bizimodua ziurtatu eta hobetzeko bideari ekin zioten, oihaneko biztanleentzat gutxieneko hezkuntza eta osasuna aldarrikatzen zuten, eskolak eta farmaziak nahi zituzten. Helburu horiek lortzeko oihana bera ezin bestekoa zela konturatu ziren, eta lurjabe edo *fazendeiroek* gupidagabe moztzen zuten oihana; premiazko lanean hasi ziren, beraz, oihanaren defentsan. Seringeroen borroka antolatua hastapenetan Chico Mendes nabarmentzen hasi zen. Oihaneko sekretuak eta seringeroen bizitzaren zailtasunak txikitatit ezagunak izatez gain, alfabetatua zen eta bere inguruko neska-mutilei irakurtzen eta idazten erakusten aritzen zen. Bere hasierako ardura oihanean hezkuntza eta eskolak zabaltzea bazen ere, lehentasunez jabeturik, lurraren aldeko lanetan murgildu zen... betiko.

Sindikatuaren sorkuntza prozesutik (1975) erail zuten arte (1988) seringeroen eta oihanaren aldeko borrokan aritu zen, ekarpen aurrerakoi eta baliagarri ugari eginez. Seringeroen interesak aldezteko bidean, Brasilgo naiz atzerriko ekologista, politikari, legelari, gobernuz kanpoko erakunde, eliza eta bankariekin bildu eta eztabaidatu zuen, eta negoziatzeko ahalmen ikusgarria erakutsi.

Chico Mendesen ekarpen nagusietako bat seringeroen aldarrikapen eta oihanaren kontserbazio mugimenduen artean lortu zuen uztarketa izan zen. Argi ikusi eta erakutsi zuen oihanaren kontserbazioa bertako populazioen bizi-kalitatearen baitan dagoela.

Nazioarteko maila eman zion seringeroen borrokari, eta horregatik ospea eta begirunea irabazi zuen mundu guztian.

Ekarpenak

Bere ekarpen nagusietako bat seringeroen aldarrikapen eta oihanaren kontserbazio mugimenduen artean lortu zuen uztarketa izan zen. Argi ikusi eta erakutsi zuen oihanaren kontserbazioa bertako populazioen bizi-kalitatearen baitan dagoela; giza berdintasunik eta justiziarik gabe ezinezkoa dela natura-kontserbatzea.

Seringeroen arteko antolaketa hainbat mailatan bultzatu zuen: sindikatuaren sorreran parte hartzeaz gain, Brasil osoko erakunde bat bultzatu zuen, Conselho Nacional dos Seringueiros, Brasilgo seringeroak biltzen dituen. Bestalde, bere ametsetarik bat hil ondoren bete zen: 1989an, oihaneko seringeroak eta indiarak biltzen zituen batzarra sortu zen, Aliança dos Povos da Floresta izenekoa.

Empate-a izan zen Chico Mendesek eta sindikatuko langileek asmatu zuten borroka sistema baketsua. Kamioi eta traktoreak oihan zati bat suntsitzen hasten zirenean, seringero koadrila handi bat makinaren aurrean jartzen zen atzera egitera behartu arte. Borroka sistema honek buruhauste latzak sortu zizkion lurjabe ugariri.

Seringeroen borroka eta aldarrikapenak bideratzeko lurjabetza eredu berri bat asmatu zuten, erauzketa-erreserba zeritzona (*Reservas Extractivistas*). Eremita hauek seringeroak oihana euren ohiko jarduerara ez-predatzaileekin ustiatzen dute. Brasilgo Gobernuaren esku dauden eremu hauek seringeroen bizimoduaren eta naturaren babesgune dira.

eko aindaririk gabe

☆ Erne, etorkizuneko gazte

2120. urteko irailaren 6a, mundu osoko iraultza sozialistaren urtebetezea edo lehen mendeurrena zeinak ideal bakarrean eta elkartasun sozialistaren pentsamendu bakarrean planetako herri guztiak elkartu zituen, eta gizarte berriaren etsai guztien amaiera ezarri zuen. Hemen, min, sofrimendu eta hilketazko iragan tristearen oroimena besterik ez da geratzen

Barka lezadazue

Ametsetan ari nintzen ekintza hauek idatzi ditudanean; neronek ez ditut ikusiko, baina amestearen plazerra izan dut.

Chico Mendes

zenbaitek ustiapen jasangarria ere deitzen diote horri—. Oihanaren erakuspenei jarraitu nahian, oihan zabalak eskaitzen dituen beste aberastasun guztiak ustiatzeko bideak jorratzen hasi dira: sendagaiak, frutak, olioak, palmerak e.a.

Erauzketa-erreserbak, naturaren babesguneak diren aldetik, eta seringeroek gune hauen ardura duten aldetik, ingurugiro-zergaren ideia zabaldu eta aldarrikatzen hasi dira: «Mundu guztiak eskatu eta exijitzen du Amazonia babesteko; bada, oihana benetan babesten dugunok gu garenez, ordain diezagutela egiten dugun lan hori».

Gaitzaren sortzailea oraindik bizi-bizi dago. Oihanaren deusezteak aurrera darrai, eta suntsipena Brasilek eta munduak duen garapen-ereduaren ondorio zuzena da. Amazoniako agintari eta boteredunak orain hamar urte ziren bertsuak dira, fazendeiro eta madeireiroek agintzen dute erabakiguneetan. Urriko hauteskundeek ez diote aurpegia aldatu Brasili; hala ere, Acre estatuan oposizioko frontea gailendu zaio politikari klasikoan taldeari. Jorge Viana gobernadore berriak eta Tio Viana eta Marina Silva senadoreek Chico Mendesen borroka gertutik bizi izan zuten; orain haien erantzukizuna da Chicok irekitako bideak jorratzea.

• Mikel Mendizabal •
RIO BRANCO (BRASIL)

Hamar urteren ondoren

Seringeiroen egoera hobetu bada, oihanaren txikizio joerak ez du atzera egin. Chico Mendesen hilketaren ondoren, haren eskara nagusietakoei erantzuna jaso zuten: Brasilgo Gobernuak erauzketa-erreserben sortze prozesuari ekin zion, eta egun 25.000 kilometro koadro inguruko lurraldea (Euskal Herria baino eremu handiagoa) modu horretan babesturik aurkitzen da. Babesguneak eratu dira, beraz, baina latexaren erauzketak errentagarritasunik

gabe jarraitzen du eta ondorioz seringeroen bizi-kalitateak ez du modu adierazgarrian hobetzerik izan. Basoko zura kontrolik gabe ustiatzen duten *madeireiro*-ek eskaintza gozoak egiten dituzte, seringeroak egun batzuetan aberasteko moduak, baina hamar urteren ondoren lorturiko barne antolakuntzaren ondorioz *madeireiro*ei bizkarra eman eta oihana ustiatzeko beren ohiturari eusteko ahaleginetan dabiltza. Seringeira zuhaitzak erakutsi zien oihana maitatu eta errespetatzen —

...badauzkagu 100.000 bezero dagoeneko.

Urtea hasi besterik ez da egin eta jada lortu dugu gure lehen helburua, 100.000 bezero izatera iristea. Ongi egindako lanaren emaitza da lorpen hori. Euskal geografiaren luze-zabalean **NaturGasi** esker beren etxeetan edo beren lantokietan gas naturalaren abantailak eskuratu dituzten 100.000 familiek onetsi duten lan bat. Laster, askoz gehiago izango dira, dugun energia guztiarekin lan egiten jarraituko dugulako. Eta zu, zeren zain zaude?

ZURE ALDE, ENERGIA HANDI BATEK MUGITZEN GAITU.

Urzayk saria jaso du Naturgaseko 100.000. bezeroa izateagatik.

NaturGas

Euskaldun garbiak, mahaian zuzen ikasiak

PASA BERRI DUGUN URTE-aldaketako hegoalde honetako aldarte batean, ziazerba, haritz-hosto eta batabia letxugez hornituriko arkara piku- eta mendabellar-salsaz prestatua bazkalteza egokitu zitzaigularik, edadeko gizaseme jator batek birao egin zuen kasik, euskaldunaren platerean gazi-goza nahasita estrainekoz nonbait topatu baitzuten, alajainkoa! Auzoko erdaladunek, bere ezgauzan, guk geurea baino dezente hobeki beren historia ezagun dutelako agian, ez dute espantuz irensten azukrez samurturiko entsalada ozpintsaltsaduna, esate baterako.

Euskal sukaldaritza (euskal historia, euskara) Euskal Herrian bidaiariak utzitako aztarren (eta bertako herritarrek kanpoaldean ekorturiko kondarren) geure gustura doituriko egokitzapena baino askoz ere gehiago ez izaki, pentsatzekoa dugu aldamenekoek beste horrenbestetsu egingo zutela.

Gauzak horrela izateak, nahi ez badu ere, gizakia orojalea dela frogatzen du; «eskura daukan ia dena jan dezakeela» derragun, *sensu stricto*, oraingoz bederen arratoiak, labezomorroak edo zekale gordinik dastatzeko tentaldirik ez ei duelako maiz. «Zergatik ez dugu denetik jaten» galdetuko luke irakurle zorrotzak, «goseak munduaren herena lazki ihaultzen duen honetan, batez ere?».

Faktore batek baino gehiagok eragiten dute, noski, beti bezala:

► Elikagai batzuk bilogikoki egokiak ez izatea: giza hesteak ezin metaboliza dezake zelulosa-kopuru handiegirik; horregatik ez ditugu zuhaitzetako orriak, egurra edo belarrak elikagai. (Dena den, berde dauden, alderdi horietakoren bat gutizia dugu: pikuak, banbu edo palmondo-zuztarrak...).

► Merke, praktikoa, funtzional ez gertatzea. Baina legatzaren kokotxa-zale amorratuak bizi dira itsasalde zein

lehorrean ere. Angula fikziozientziatzko filmeen gidoietan bakarrik agertzen da. Eta euskal sukaldaritza berriko artetileek hipotesia goitik behera gezurrezkoa dela frogatzen digute egunero, lantze-prozesuak luzatzen, bihurtzen dituzte eta.

► Horretara jarriak ez gaudelako, oro har: hauze da arrazoi nagusia. Lurralde batzuetan gaitzetsita, trankariletik behera botatzen diren zaborrak beste zenbaitetan ohoresten dira. Adibiderik? Getarian (Gipuzkoa) itsas trikua barra-barra ugaltzen den bitartean, Ge-

tzeke, 400 milioi lurtarrek arratoiak jangarri dutela?

► Osasunak, higieenak, edota higieen instituzionalizatuak ere badu uztarpe estua: musulmanak ez du txerriak jaten, ez trikinosia har dezakeelako soilik. Txerriak egunero ur asko behar du eguraldi eguzkitsuan. Ur horren premia larria gizakiak izanik, nola eman abereari?

► Ekonomia, ekologia eta antzekoak. Egun ere, bi gizarite-mota daude:

a) Haragijale edo arrainjalea: lehen mundukoa, dentsitate urrikoa, lurren beharrik ez duena jateko.

zaigulako, ez praktikoa dugu. Motiboa ematen ez dakit, oraino ez dut alderdi hori harrapatu.

Euskalduna, berriz, jate garbikoa omen dugu: ontze labur eta soila (erre, egosi) nozitu duen lehengai noblea estimatzen du, hala hazi eta hezia izan delako betidanik.

Horregatik uzten du ehiztariak oilagorra mokotik eskegita erori arte usteltzen, horregatik uzten dute jatetxe onetako sukaldariak haragia lau-sei astez hotzgailuan «beratzen», horregatik edukitzen da bixigua kamaran usain ederra hartu bitarte-

MIKEL MARTINEZ

Lurralde batzuetan gaitzetsita, trankariletik behera botatzen direnak beste zenbaitetan ohoresten dira. Adibiderik?

Getarian (Gipuzkoa) itsas trikua lasai ugaltzen den bitartean,

Getarin (Lapurdin) nekez ikusten da ale bakanen bat, jangarri ez ezik, biziki itsaski preziatua duelako lapurtarrak

tarin (Lapurdin) nekez ikusten da ale bakanen bat, jangarri ez ezik, biziki itsaski preziatua duelako lapurtarrak. Otsagitik Katalunia aldera doaz urtero-urtero hamaitzko tona esnegorri edo robeiloi. Diakronikoki begira, duela berrogeitxo bat urte itsas zaporik ez zen dastatzen Euskal Herrian, katalanek jaten irakatsi ziguten arte. Untxea eta katua oso antzekoak omen dira, baina... Nola esan, gezurtero-adierazgarria geure buruari ipin-

b) Gizarte belarjalea: heren mundutarra, populazio-dentsitate altukoa, gizakia- ren elikatzeke lur zabalen premia gorria daukana.

Arrazoirik bai?

Jan-mundu exotikoak arakatuz hogeita hamar urte emanez gero, Marwin Harris antropologo ospetsuak dioenez, «ez dut ikusten nik lotura hertsirik nutrizioa eta janaren artean. Jaten duguna jaten dugu ez egokia delako, ez on dugu, ez gustatzen

an, horregatik balio du oraintxe bertan kilo batek har zuri egosi 60.000 pezeta edo 2.400 libera, horregatik egiten ditugu herri-janari batzuk marraskiloz, horregatik dira arraindegietan krustazee eta itsaskiak gai garestienak, horregatik trisetu gara Europar sartze horrekin barrunbe edo erraiak jatea galarazi, debekatu egingo zaigula jakitean, horregatik zuputzen ditugu hartzak onddo edo esneki ustel batzuk dastatzeko.

Arazoaren soluzioa: Txillardegik zioen bezala, «Batek besterako alde ez da logikoa, etnologikoa baizik». Ez eman bueltarik: garen bezala gara. Eta pozik, harro.

• Edorta Agirre •

Produktua

Potxa-frijikia galeperrekin

Bazkategi Zumardia, z.g.

Miranda de Arga

(Nafarroa)

Pisu garbia: 780 g.; p. xukatua: 500 g.; 545 pta., 22 lib. (kiloko, 1.090 pta., 43 lib.).
Osagaiak: babarrun zuriak, potxak (?), galeperra, toma-tea, piper berdea, tipula, baratxuria, olio, gatza.
Testu osoa, erdaraz.

Etiketako aholkuak: berotu produktua mikrouhin labean maribainuan 10 minutuz edo zopontzi batean, su ez-tian.

Kontsumitzailearen telefonoa:

948 73 72 00

Prestaketa egokia aholkatzen digu etiketak: berotu maribainuan 10 minutuz mikrouhin-labean, edota ontzi batean, su ez-tian. Beirazko ontzi estali batean egosi dugu guk horrelako labean eta aski du sei bat minutu: hortik aurrerakoak ez dio mesederik egiten jakiari.

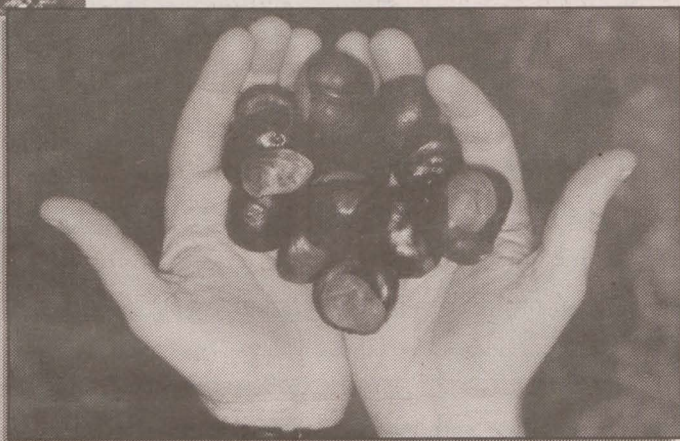
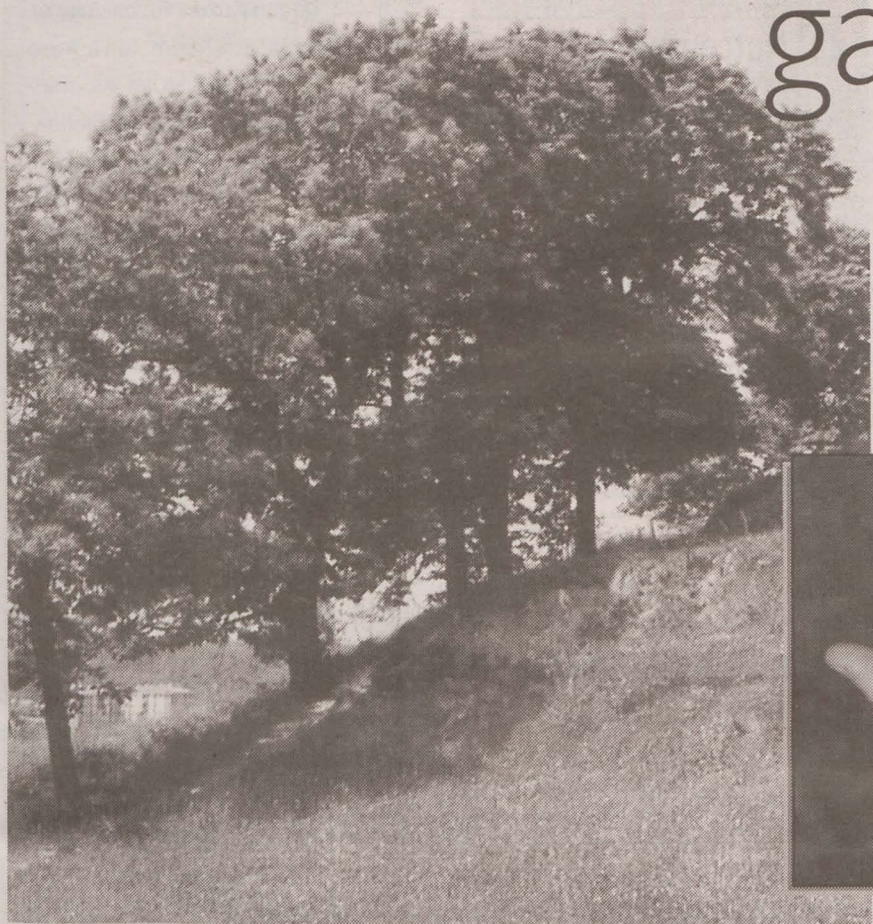
Potxen saldatan ego-siriko galeper potoloak, itxura politeko «txitxirio» bariatateko babarrunek, osorik baina guri, barazki-usain goxoak eta denaren zapore leunak, piper berde eta tomateari esker susper-turik, tamaina oneko bi erraziodun plater ederra osatzen dute.

Eragozpenik jartzekotan, «aditibo zein kontserbakari-rik gabea» adierazten duen etiketan «zerbitzatzeko prest» erantsi horren desegokia nabarmenduko genuke, edozein sasoi-tan potxak hotz jatea ez baita edonoren gustukoa.

Kalitate-kopuru-prezioa: ederki.

Gaztainadien gainbehera

Gaixotasunek eta mozketek espeziea baztertu dute

GABONAK IGARO BERRIAK direnean une egokia izan daiteke egun horietan enblematikoa izan zen zuhaitza eta fruituaren egoera gogoraraztea. Haritzen eta pagoen egoeraz hainbeste malko isuri den arren, badaude gure mendietan beste espezie batzuk egoera larriagoan, eta, hala ere, gutxitan aipatzen dira. Horien artean, gaztainondoa dugu (*Castanea sativa*), zonalde handietan ia zeharo desagertutako arbola. Eta arbola diogunean, nolabait, haren jatorria aipatzen ari gara: erromatarrek ekarri bide zuten, soldaduen janariaren oinarria baitzen; hortik latinean jatorri duen *gaztain* hitza.

Dena den, jatorri hori ez dago oso garbi, kontuan izanda, fosilak aztertuta, orain 40.000 urte bazeudela gaztainondoak Euskal Herrian, gizakia nekazari izan baino lehen. Egia da gaztainondoa gizakiak zabaldu zuela, baina Tertziario garaian Europa osoan zabaldua egon. Horregatik, beldurrik gabe, autoktonotzat jo dezakegu espeziea, giza-kiarentzat zuen garrantzia zela medio, sasi hezitua izan arren.

Gaixotasunak eta gizakia

Garrantzi horren aztarnak ikus daitezke oraindik: kostraldeko lurraldeetan bertan

gelditzen diren zepatik jaio-tako puja kaskarrak, beste garaietan izan ziren gaztainadi handien azkeneko lekuko. Gainbehera hori bi gaixotasunen eraginez hasi zen: tinta eta txankroak hain zuzen, biak orain bi mende Asiatik etorritakoak, eta hemen oso gogor zabalduak. Eta gaixotasunak izan ez ziren tokietan gizakiak bete zuen haien lana, batez ere pinudiak eta beste koniferak sartzeko. Erantzun gisa, azkeneko urteetan saio batzuk egin dira Korea eta Japoniatik ekarritako antzeko beste espezie batzuk (*Castanea creata*) sartzeko —betikoa: astakeria bat beste batekin konpondu nahian—. Zorio-

nez, orain arte emaitzak ez dira oso onak izan.

Gaztainondoak oso garrantzitsuak izan dira giza-kiarentzat, baina baita izadiarentzat ere. Normalean, beste zuhaitzekin nahastuta sortzen da, sarritan intxaurrondo, pago eta haritzekin. Itzal handia eta fruituak eman ez ezik, zuhaitz osoa benetako ekosistema bezala ere azter daiteke, ezen haren gainean garoak eta beste zuhaitzak sortzen baitira, esaterako urkiak. Sustraitan ere onddo askorekin elkartzen da, mikorritzak izeneko elkarreak sortuz. Prezeski, hain kalte handia egin dioten aipatutako gaixotasunek onddo parasitarioak dira. Horrekin batera kontuan haruta oso zuhaitz handia eta zabala izan daitekeela eta oso erraz bizi daitekeela bostehun urte baino gehiago, ez da zaila izango espeziearen garrantzia ulertzea.

Horrela gauzak, ez litzateke gauza txarra izango bizirik dirauten gaztainondoak ondo babestea eta berriro ere gure mendietan zabaltzeko saioei ekitea, noski, Koreako amesgaiztoak bezalakoak baztertuz. Eta malkoak banatzerakoan ez ahaztu garai batean eta herri askotan gaztainondoa zuhaitz beneragarria izan zela euskaldunentzat; motozerrak asmatu baino lehen, jakina.

• Joxerra Zabala •

Benetako erlikiak

Gaztainadien atzerapen handiena kostaldeko gure hiru lurraldeetan izan dela jakinez, ez da zaila asmatzen egun non dagoen gaztainondo gehien: Pirinioetako bi alboetan. Dena dela, ukan zazpietan ditugu, bai urte askotako arbolak, baita garrantzi bereziko basoak ere. Hona hemen batzuk:

► Araban: Aramaio inguruko basoak
► Bizkaian: Lurralde honetan atzerapen larria jaso du espezieak. Interes berezia dute, bada, Anboton, Gorbeian eta Gordexola inguruan gelditzen diren basotxoak.

► Gipuzkoan: Deba Garaiko basoak ditugu hemen garrantzitsuenak, Arrasate eta Aretxabaleta ingurukoak. Goiherren ere badira baso eta ale interesgarriak. Oartzunen merezi du aipatzea Gaztaineta mendiko basoak.

► Nafarroan: Lurralde honek aberastasun handia du oraindik. Horren adibide garbiak ditugu Baztanen, Urumea bailaran, Garraldan, Belate eta Azpirotz inguruetan, Araxes ibaiaren arroan, Urrako gaztainadian...

► Lapurdi eta Nafarroa Beherean Bidasoaren ertzetatik Txoldokogaina aldera dauden basoetan gaztainondo ederrak ikus daitezke oraindik. Lapurdin ere aipatzekoak dira Arranomendikoak eta Nafarroan Artzamendikoak.

► Zuberoa garaiko basoak, beti mila metrotik behera.

Aldi berean, aipagarriak dira zenbait herritan gordetzen diren zuhaitz monumentalak ere; esaterako, Garain, Zegaman, Apellanizen... Horiek bai beste garaietako azkeneko aztarnak direla. Urte askotarako!

Jakingarria

Fruta pozoitua

Europar jaten den fruta eta berduraren ia erdiak (%40 baino gehiago) pestizida du, eta %3an baimendutako mailaren gainetik. Horrela salatu du Europako Batzordeak 41.000 fruitu arrunt aztertu ondoren. Dirudenez, letxuak du maila altuena, eta, jarraian, mahatsak, marubiak, sagarrak eta tomateak. Une honetan Europako Batasuneko nekazaritzan 800 pozo mota erabiltzen dira, eta horietatik 73ren erabilerak bakarrik dago legez araututa. Gogoratu, bada, garbiegi eta politen dauden letxuak normalean ez direla osasuntsuenak.

Deialdia

Talde berria Hendaian

Txingudi Ecologie izenarekin, talde berri bat jarri da abian Lapurdiko herrian. Elkarrekin orain arte Hendaian izan den lan ekologistarekin oso kritiko agertu da, eta bi aldeetako ekologistak koordinatzeko asmo garbia azaldu du, «izadiak ez baititu mugak ezagutzen». Informazio gehiago: 20, rue de Subernoia. 64700-Hendaia.

Argitalpena

Hegaztien migrazioak

Nafarroako Gurelur elkarteak hegaztien migrazioak erakusteko komiki bat argitaratu du. Narrazioaren protagonista Hans zikoina da, eta hark azaltzen dizkigu fenomeno honen datu nagusiak. Zoritarrez, gaztelania hutsean dago. Eskatzeko, Manuel de Falla 8. 31005-Iruñean edo 948-151077 telefonon.

amarauna ► Portalak

Portalak: sarearen erregeak

Bai, badakigu Gabonak eta erregeak pasatu direla eta ez gara Belengo portalaz ari. Modan dagoen hitza da Interneteko webgune-topaleku handiak izendatzeko. Hitzaren definizioak dioenez, etxe baterako sarbidea ematen duen ate nagusia da, eta beste geletara sartzeko bertatik igaro behar da. Interneten duela gutxi hasi zen kontzeptu hau zabaltzen eta izugarri azkar hedatu da.

JOKOAN DA INTERNAUTEN trafikoa eta horrek publizitatean sortzen duen dirutza. Horren adibide on bat dugu America Online enpresak (AOL) 600.000 pezetaren truke (24.000 libera) Netscape enpresa erosi izana. Ondorioa: sareko trafikoa %70 eta behingoz Yahoo! enpresari portalen aitzindari-tza kentzea.

Portalaren garapena Yahoo! eta Altavista bilatzaileetatik dator. Hasiera batean bilatzaile arruntak zirenak, euren arteko lehia gailentzeko, hainbat zerbitzu gehigarri eskaintzen hasi ziren. Sareko erraldoiak laster ohartu dira zerbitzu asko eskaintzen dituen orrialde baten erakargarritasunaz, eta horretan dabiltza Microsoft,

Netscape eta AOL gaur egun.

Portal on batek eduki behar dituen gauzen artean doko posta dago; erosketak egiteko denda birtualak (liburuak, diskoak, ordenadoreak, autoak...); umeentzako ibilbide bereziak; chat guneak berriketarako, berriak (orokorrak, burtsa, kirolak, eguraldia, eta abar); orrialde horiak, iragarkiak, agenda... Helburua da internautak bertatik atera gabe nahi duen guztia jasotzea, bitartean bertako publizitatea jasoz. Modako jarrera da portal handiek ingelesa ez diren sareko beste hizkuntza nagusietan ere izatea euren webguneen bertsioak. Zoriturrez euskara ez da haien artean ageri.

Adituek diotenez, gerra

honen ostean bost portal nagusituko dira beste guztien gainetik. Horietako bat izateko piztu den lehiari esaten zaio «portalen gerra». Baina EEBBetan geldituko da lehia handi hori. Estatu bakoitzeko portalak eta portaltxoak geldituko dira, hala ere.

Euskal portal baten beharra

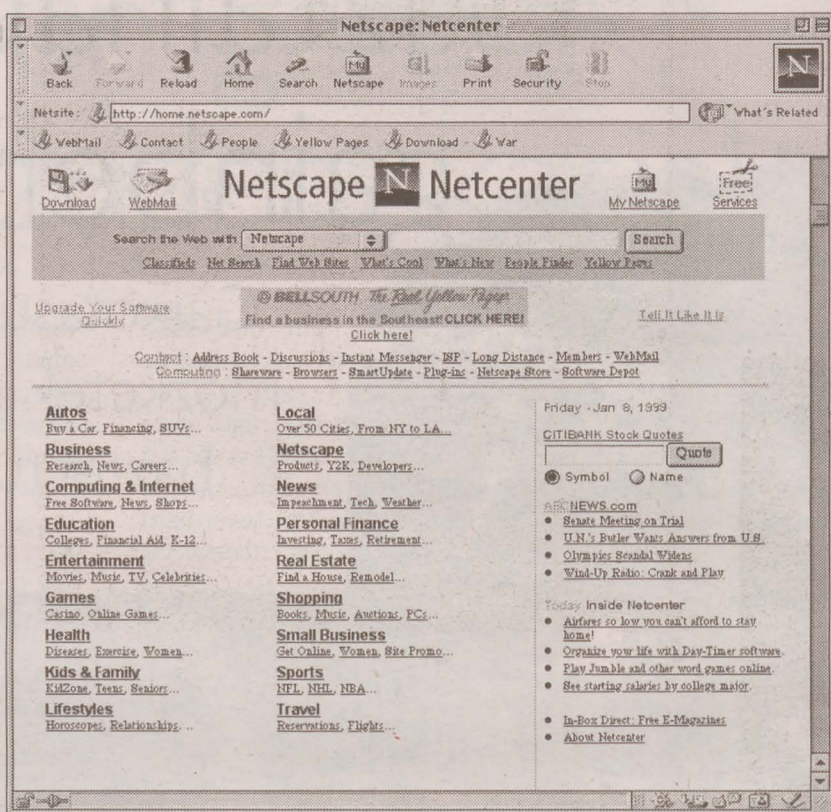
Euskaldunok Kaixo bilatzailera, EGUNKARIAren berriak eta hortik sakabanatuta dauden beste hainbat webgune batuko bagenitu ere, gure portala nahiko urri geldituko litzateke oraindiko, gauza askoren faltan. Nahikoa da Vilaweb katalanari begiratu bat ematea horretaz ohartzeko, baina tira, horrekin hemen azkenaldion sa-

rritan komentatu den kontu batera iritsiko ginateke: euskal presentzia eskas baten inguruan euskal webgune potente baten beharra egiaztatzeraz. Izan ere, azaroaren 20an egin zen Informatikari Euskaldunen II. Topaketan portal hitza aipatu ez bazen ere, kontzeptu horixe zebilen partehartzaileen gogoetan. Ondorioak aipatzean, indarrak bildu eta «zibernauta katalan eta galegoek egin duten antzera ziber-hiri bat antolatu» beharko genukeela esaten zuten UEUKo antolatzailerek. Hortik zihoazen tiroak, agian portal batekin hobeto irudikatuko genuke horren gauzatzea.

► Netcenter
<http://www.netscape.com>

► Yahoo
<http://www.yahoo.com>

► America Online
<http://www.aol.com>

amarauna ► «Interneteko Argiñano»-ren portala

Sukaldaritzaren portala

Portalaren modaren erakusgarri, Koldo Royoren proiektua dugu. Mallorcan bizi den donostiar honek Interneteko Argiñano ezizena irabazi du *A fuego lento* bere guneari esker. Gastronomiaren gaineko webgunerik bisitatuena du, osatuena eta diseinurik txukunetako dudarik gabe. Bada, *La brøjula* aldizkariaren bidez jakin berri dugunez, laster sukaldaritzari buruzko portal bilakatuko da, sarean arlo honetan jaun eta jabe izateko as-

moz. Bere gunearen barruan topatzaile bat egongo da, doko e-posta helbideak eta sukaldaritzaren zaleentzako web espazio bat, beren guneak ezar ditzaten.

Royok Palman du bizilekua eta jatetxea, eta azken aldion bere sos guztiak Internetera bideratu ditu, sareko erreferentzia gastronomiko nagusia izateko. Bere hurrengo ekimenen artean sukaldaritzari buruzko bideoak eskainiko dituen webgune bat izanen da,

canalcocina.com izenekoa, eta baita Internet bidezko

► A fuego lento
<http://www.afuogolento.com>

info

Xuxen eskuratzeko

Orrialde hauetan inoiz aipatu dugun Xuxen zuzentzaile ortografikoa Interneten eskuragarri dago. EHUKo Informatika Fakultateko Ixa taldeak prestatu du tresna baliagarri hau. Xuxen II izeneko bertsio hau PC-Windowsko Office97 paketearen integratzen da, Word, PowerPoint eta Excel programetan erabiltzeko.

Badirudi, beraz, oraingoz beste aplikazio eta sistema batzuetarako egin diren bertsioak ez direla online jarriko.

Xuxen beste hizkuntzetako testuen zuzentzaile ortografikoak bezala erabiltzen da, alde txiki baina garrantzitsu batekin: erabiltzailearen hiztegiaren norberak txertatu nahi dituen sarrerak gehitutakoan sarrera horien flexioak ere (deklinabidea, batez ere) onartuko ditu.

► Xuxen II doan kargatzeko
http://www.euskadi.net/euskara_hizt/index_e.htm

► Zer da Xuxen?
<http://ixa.sii.ehu.es/dokument/XUXEN.html>

Webguneak

Euskal abadeak online

Euskal Eliza izeneko webgune bat zabaltu berri da sarean. Xoom-en doako gune batean ezarri du Felix Placerrek bere txoko zibernetikoa. Orrialdearen hasierako orrialdean «Kristok kutsatutako Euskal Herriko puska bat gaituzue» esaldia aurkituko dugu. Bertatik, ziberespazioaren inmaterialitatean, zerua irudikatzen duten hodei batzuek osatutako hondoaren gainean, informazioa eskaintzen digu Placerrek Herria 2000 Eliza elkartearen gainean, eta hainbat dokumentu irakurtzeko aukera ere izango dugu. Kristau gogoeta eta hausnarketarako lekua eskaini nahi du egileak. Hainbat agiri kontsultatzeko aukera izango dugu, baita eztabaidetan parte hartzeko aukera ere.

► Euskal Eliza
<http://members.xoom.com/euskal/eliza/abadetxea@mx3.redestib.es>

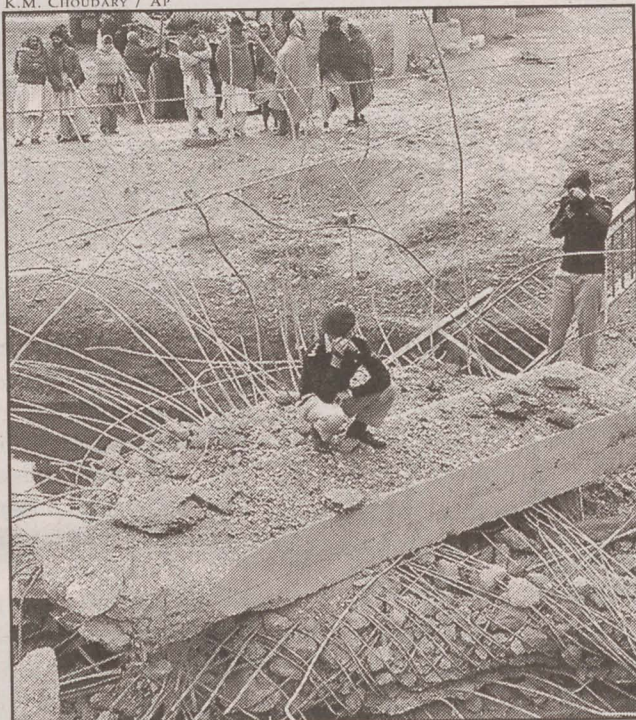
Mercedesen auto berria

Detroiteko (EEBB) Autoen Nazioarteko Erakusketarako Vision SLR auto deportibo berria erakutsi du aste honetan Mercedes-Benz konpainiak. Auto ikusgarri horri 550 zaldipotentzia erantsi dizkiote, 5.5 litroko motorrari ahalik eta etekinik handiena ateratzeko. Datu bat: Orik 100 kilometro orduko abiadura lau segundotan har dezake.

BERN WEISSBROD / EPA

K.M. CHOUDARY / AP

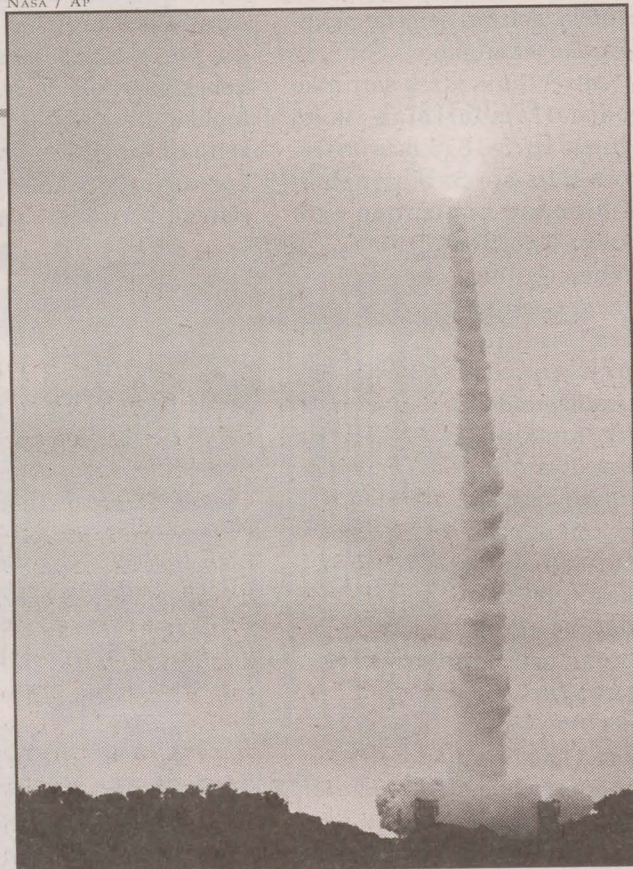
Hilketa saioa lehen ministroaren aurka

Pakistan giro politiko-erlijioso gorrian bizi da azken egunetan. Hainbat meskitatan izandako hilketez gain, bertako lehen ministro Nawaz Sharif hiltzeko saioa ere izan da aste honetan. Argazkian ageri diren bi soldaduak, Sharif hiltzeko saioan lehertarazitako bonbak utzitako aztarnak ikertzen ari dira. Zubi batean jarri zuten bonba, Sharifen autoa bertatik iragaterakoan lehertarazteko asmoarekin. Baina huts egin zuen, lehen ministroa igaro eta handik gutxira lehertu baitzen. Hala ere, lau lagun hil ziren leherketaren ondorioz.

Martera ur bila

1997an *Mars Pathfinder* espedizioak izandako arrakasta errepi-katzeko asmoz, NASAk beste misio bat bidali du Martera. Orduan Marteko harriak aztertzeke xedearekin bidali zuten; orain, berriz, planeta hartako hego hemisferioko Poloan izoztutrik dagoen ura aztertzea izango da helburua. *Mars Polar Lander* da oraingo espedizioaren izena. Iragan urtarrilaren 3an abiatu zen Floridatik, eta urtebete inguru beharko du Marten lurra hartzeko.

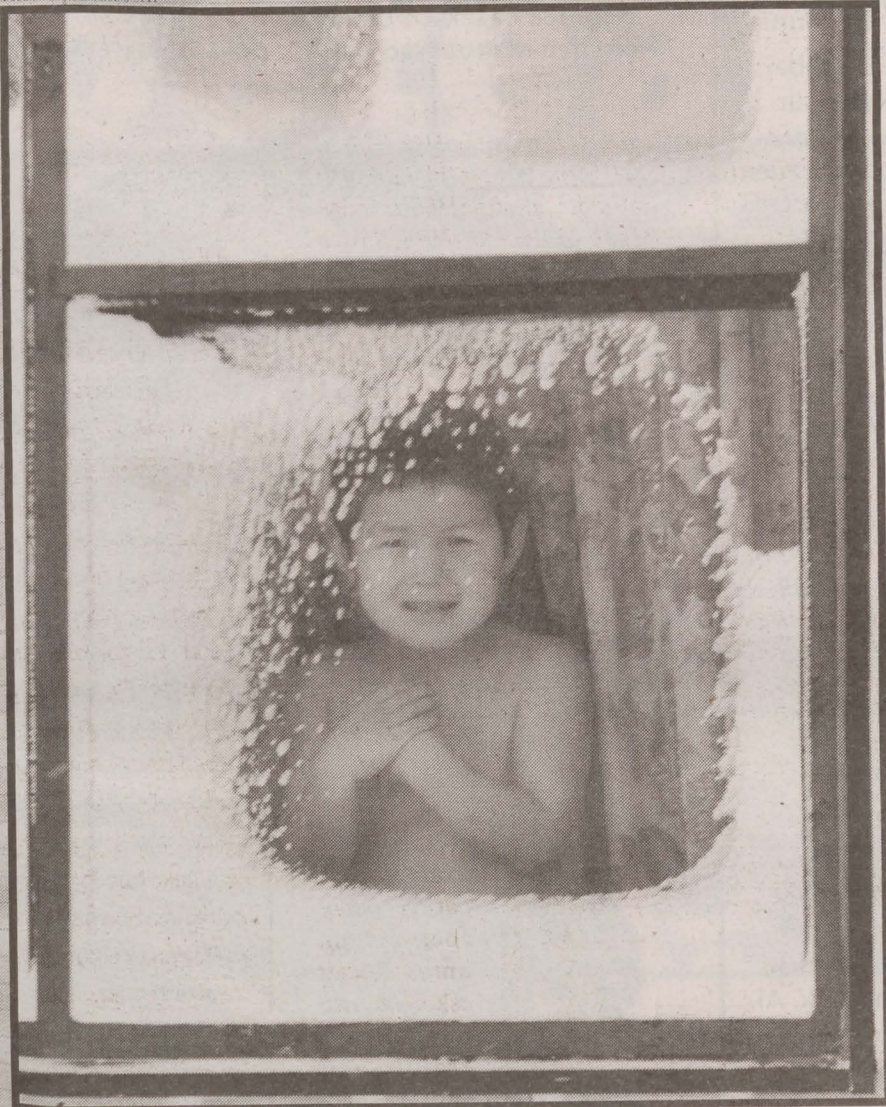
NASA / AP

Idazle jazartuentzako beste egoitza bat

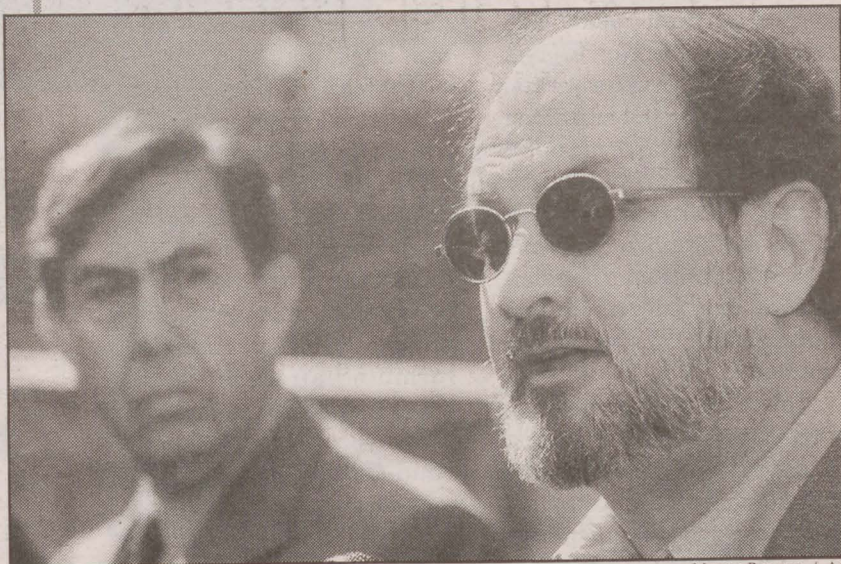
Joan den urtarrilaren 4an ireki zuten Mexikoko hiriburuan idazle jazartuei babesa emateko egoitza. Eraikin berri horrekin, dagoeneko munduan era horretako 32 egoitza daude. Mexikoko alkate Cuauhtemoc Cardenasek ireki zuen zentroa, eta ekitaldi nagusirako Salman Rushdie idazlea gonbidatu zuen.

PAUL CHLASSON / AP

Elurretan harrapatuta

Inuit herria —Kanadako indio talde nagusia— doluz dago, urtarrilaren 1ean, Urteberri egunean, Quebecoko Kangiqsualujjuaq herrian izan zen elurrolde handi bat dela medio. Bederatzi inuit hil ziren elurroldearen ondorioz, eta asko eta asko —argazkiko Wayne Etok bost urteko haurra bezala— etxeetan harrapatuta geratu ziren. Urteberriko elurroldearen atzetik beste batzuk izan dira, eta aste honen amaiera arte ezin izan dituzte ehortzi gertakari tamalgarri hartan hildako biktimak.

MARIO BASILIO / AP

Arana'tar Sabin

FAMILIA KARLISTA BATEAN JAIOTZEN euskal abertzaletasunaren aitajauna izan zenena, Bilboren city liberala esan izan zaion horretatik guztiz hurbil, Abandon, gaur egun Sabin-Etxea dagoen orubean eta Albia eraikuntzaraino, Ibaizabalen bazterrean, untzigilea baitzuen aita. Karlista publikoa izan zen noski Santiago Arana, 1873an tropa liberalak Bilbora zetoze-larik emaztea eta sei seme-alabak hartuta Baionara lekutu zen behintzat. Iparraldean zeudela izan zuten euskal foruen indargabetzearen berri, eta pentsatzekoa da aitaren komentarioek piztuko zutela, goiztar, semeen politikarako jakin-mina.

Mixel Garikoitzek sorturiko batharramdarretan ikasi zuten 1873-1875 ikasturteetan Luis eta Sabin anaiek. Donibane-Lohizunen egin zuten Sabinekin lehen Jaunartzea, Garagartza jesuitak prestatuta. Josulagundikoak konstante bat dira Arana anaiei bizitzan: eskolan, eritasunean, politikan... A Coruña-ko Laguardiako jesuiten ikastetxean zegoen Luis arkitektura fakultatean sartzeko prestatzen, 1882ko goiz batez honakoa esaten dionean Sabin: «Bizkaia ez da Espainia, ez naturaz, ez historiak». 1890eko irailean gogo-jardunak egin zituen Sabinekin Loiolan, eta handik etxeratutakoa argitaratu zituen *Bizcaya por su Independencia* liburua osatuko zuten artikulua.

Bartzelonan ikasi zuten anaia biek zuzenbidea eta historia. Bertan ziren Balendin Berriotxoaren gorpua heldu zenean portura; euskal ikasleek halako ongi-etorri berezia egin zioten, Arana anaiek marraztu zituzten zerraldoren gainean ezarri ziren ikurrak. Elorriarraren hilkutxa zeraman trenak aitzina egin zuenean, hiru biba egin omen zituen Sabinekin, Berriotxoari, Bizkaia-ri eta Bartzelonari. Sabinen suhar kristaua handia zen.

Ama hildakoan Bartzelona utzi eta Bilbora itzulirik bere kasa jarraitu zituen ikasketak Sabinekin, historian sakonduz. Aldi berean, hamazazpi urte

zituela hasitako euskalduntzeari ekin zion gogor. Hone-tan lagungarri izan zen ehizakide lekeitiarren konpainia, baina Sabinekin aberri-lanerako gura zuen hizkuntza. *Euskerologia* delakoan murgildu zen, euskaraz zenbait poema egin zituen arren, *Gora ta Gora Euzkadi* eta *Azkatasun Eguzkija* ezagunak besteak beste.

Data historikoetan kokatzen da 1893ko ekainaren 3a. Arratsalde hartan, bere *Bizkaya por su Independencia* hobeki ulertze alde, bilera edo topaketa bat antolatu zioten zenbait ezagunek Begoñako Larrazabal txakolindegian. Hantxe defendatu zuen aurre-

Sabino Arana kartzelan (1895).

nekoz jendaurrean Sabinekin euskal abertzaletasunaren hazia. Burutik zegoela esan zioten bertan bildutakoek. Hau izan zen abertzaletasunaren lehen ezusteko tristea. Hala ere, Lertxundi margolariak Larrazabal Loratsuba oloia egin zuen, mahastiek baino garrantzi handiagoa dutela zuhaitzek: loreak behar aberriaren udaberriak. Izan ere, gerora, Larrazabalgo bilera hartan Sabin zorotzat hartu zuten gehienak, abertzale bilakatuko baitziren...

1895ean, San Inazio egunez, batzar nagusia egin zuten lehen abertzale bizkaitarrek *Euskeldun Batzokija* izeneko aretoan, eta bertan sortu zen Bizkai Buru Batzarra, Eusko Alderdi Jeltzalearen muina izan zenena, Sabinen gidaritzapean. Partaideek formula hau erabili zuten beren karguaren zina egitean: «Bizkaya, Bizkaya, Bizkaya: Jaun-Goikua eta Lagi-Zarra-ren alde». Canovas del Castilloren azken aginduetako bat,

1865 ♦ Abandon jaio zen, Bilbon.

1873 ♦ II. karlistada zela-eta, familia Lapurdira joan zen.

1876 ♦ Bilbora itzuli zen. Batxilerra egiten hasi zen.

1882 ♦ Euskara ikasten hasi zen.

1883 ♦ Aita hil ostean Bartzelonara. Sabinekin zuzenbidea, letrak eta natur zientziak ikasi.

1887 ♦ Ama hil eta Bilbora itzuli ziren. Ikasten jarraitu zuen: historia, hizkuntza, politika...

1892 ♦ *Bizcaya por su Independencia*, bere lehen liburua.

1893 ♦ Larrazabal baserriko diskursoa. *Bizkaitarra* aldizkaria sortu zuen.

1894 ♦ Euskeldun Batzokija eta ikurri-na sortu zituen.

1895 ♦ Kartzelaratua izan zen, idaztiegatik. Geroztik hainbat debeku, isun eta elkarteak itxi beharra.

1898 ♦ Aldundiko diputatu hautetsia.

1899 ♦ *El Correo Vasco* eta *La Patria* sortu zituen.

1900 ♦ Nikolasa Atxikallendekin ezkondu zen.

1902 ♦ Kartzelaldi berria, Roosevelt EEBetako lehen-dakariari eginiko telegramatik. Alderdi berri baten sortzeko premia ikusten du.

1903 ♦ Sukarrietan hil zen.

Angiolillok hil baino egun batzuk lehenago, Euskeldun Batzokija zarratzea izan zen.

Sabinekin bere bizia ez ezik bere dirua ere aberriaren kausari eman zion. Familia onekoa izaki, bazuen eskuartekorik. Zabaltasuna aitortu zioten beti ezagutu zutenek, baina bihotz onekoek bakan ukaiten duten halako sena berezia zeukan politikak behar zituen inbertsioetarako: aldizkariak sortu, publizitatea egin, aretoak alokatu, liburuak argitaratu... Auzi baten ondorioz, kartzela ezagutu zuen 1895ean. Geroago ere egin behar izan zuen kartzelaldirik Sabinekin Larrinagan... Txikiak zirela, Luis eta Sabin seme gazteak hartuta, Zabalbide aldera joaten zen paseoan paseoan Santiago Arana, kartzela egiten ari zirenean, obrak ikustera...

Sabinekin bazekien Euskal Herriaren askatzea lan zaila

izanen zela. Idatzirik utzi zuten: «Itto gura nituzke munduan egiten diren zapalkeria guztiak, eta justizia zorrotza ezartzea nazio guztietan. Aberriaren zorionak hala behar balu, hartz gris, Bengalako tigre eta Atlaseko lehoien artera joanen nintzateke borrokara. Baina nire Aberriaren etsaiak hartza, tigrea eta lehoia baino gogorragoak dira». Hogeita hemezortzi urte zituela hil zen, ahaleginaren handiak ahituta.

Esan ohi da hiru aditzek gidatzen dutela nazio baten gidariaren jokamoldea: ikusi, hartu, gainditu. Sabinekin sakon ikusi zuen Euskal Herriaren historia eta egoera; egoera hartaz jabeturik, erabaki gogorrak hartu zituen; erabaki haiek egitate politikotik gauzatu zituen, egoera aldatzeraino. Historia berri bat abiatu zuen bere anaia Luisen laguntzarekin. Ceperino de Jemein-ek esan zuen gisan, «odol bakarria bihotz bitan, bihotz bi ideal bakarrean».

• Joxan Elosegi •

